

ПРОГРАМА
ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА ЕЛХОВО ЗА ПЕРИОДА
2021 – 2028 г.

Адрес: град Елхово 8700, ул. „Търговска“ № 13
тел. 0478/88 004, факс: 0478/88 034, e-mail: obshtina@elhovo.bg
Website: www.elhovo.bg

СЪДЪРЖАНИЕ

		Стр.
	СЪДЪРЖАНИЕ	2
	СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	3
	ВЪВЕДЕНИЕ	4
I.	АНАЛИЗ НА СРЕДАТА	7
1.	Природо-географски и териториално-административни фактори	7
1.1.	Географско положение	7
1.2.	Съседни общини	8
1.3.	Релеф	9
1.4.	Климат	9
1.5.	Полезни изкопаеми	14
1.6.	Кметства и населени места в общината	16
II.	ДАНИИ И ИНФОРМАЦИЯ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОКОЛНАТА СРЕДА	18
1.	Атмосферен въздух. Качество на атмосферния въздух (КАВ)	18
2.	Водни ресурси	21
2.1.	Повърхностни водни обекти, риск от наводнения и подземни водни тела на територията на Община Елхово	21
2.2.	Минерални води	38
2.3.	Водоснабдяване. Водопроводна мрежа	38
2.4.	Степен на изграденост, степен на ползваемост и състояние на канализационната система в населените места	43
2.5.	Селищни пречиствателни станции за отпадъчни води	44
2.6.	Източници на замърсяване	46
3.	Отпадъци	46
3.1.	Генерирани отпадъци по видове и източници	47
3.1.1.	Битови отпадъци	47
3.1.2.	Производствени неопасни отпадъци	48
3.1.3.	Строителни отпадъци	49
3.1.4.	Опасни отпадъци	50
3.2.	Съществуващи практики за събиране и третиране на отпадъци	51
3.2.1.	Събиране и транспортиране на отпадъци	51
3.2.2.	Оползотворяване и обезвреждане на отпадъци	53
3.3.	Стари замърсявания с битови и други отпадъци на територията на общината	53
3.4.	Рискове за замърсяване от депонирането на отпадъците	54
4.	Почви и нарушени терени	56
4.1.	Замърсени почви с тежки метали, пестициди, нефтопродукти, нитрати, други замърсители	61
4.2.	Ерозирали почви	64
4.3.	Вкислени и засолени почви	64
4.4.	Физически нарушени почви и терени	65
5.	Ландшафт	66
6.	Защитени територии и зони и биоразнообразие	67
6.1.	Защитени територии	67
6.2.	Защитени зони	78
6.3.	Биоразнообразие	95
6.4.	Лечебни растения	114
6.5.	Горско стопанство	137
7.	Шум	139
8.	Зелени площи в Община Елхово	145
9.	Радиационна обстановка и влияние на нейонизиращи лъчения	148
10.	Управленски ресурси	153
11.	Икономически показатели	160
11.1.	Развитие на отделните отрасли в общината	161
11.2.	Състояние на инфраструктурата на Община Елхово	163
12.	Финансови показатели	167
13.	Демографски показатели	168
14.	Социално-икономически показатели	175
III.	АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT-АНАЛИЗ)	179
IV.	ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЕЛХОВО	181
V.	ЦЕЛИ	181
VI.	ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ	187
VII.	ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА	199

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

ал.	алинея
БДИБР	Басейнова дирекция Източнороморски район
ВЕИ	възобновяеми енергийни източници
ВиК	Водоснабдяване и канализация
гр.	град
ГПСОВ	градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ДБ	държавен бюджет
ДВ	държавен вестник
ДГС	Държавно горско стопанство
ДН	Директива за наводненията
ЕМП	електромагнитни полета
ЕП	електрическо поле
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗ	Защитена зона
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗЛР	Закон за лечебните растения
ЗЗШОС	Закон за защита от шум в околната среда
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗМ	Защитена местност
ЗОб	Закон за общинските бюджети
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ИАОС	Изпълнителна агенция по околната среда и водите
ИЕО	индивидуални емисионни ограничения
ИТСРЮР	Интегрирана териториална стратегия за развитие на югоизточен регион
ИУЕЕО	излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
КАВ	качество на атмосферния въздух
кв.	квартал
лв.	лева
МВР	Министерство на вътрешните работи
МЗ	Министерство на здравеопазването
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МП	магнитно поле
МПС	моторни превозни средства
МС	Министерски съвет
н.в.	надморска височина
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
НСИ	Национален статистически институт
НПУО	Национален план за управление на отпадъците
НПО	Неправителствена организация
НУБА	негодни за употреба батерии и акумулатори
ООп	Организация по оползотворяване
ОбА	Общинска администрация
ОбС	Общински съвет
ОУП	Общ устройствен план
ОПОС	Оперативна програма околна среда
ПВТ	подземно водно тяло
ПДК	пределно допустима концентрация
ПЕВП	полиетилен висока плътност
ПЗ	Природна забележителност
ПОРН	Предварителна оценка на риска от наводнения

ПООС	Програма за опазване на околната среда
ПМ	пункт за мониторинг
ПМС	Постановление на министерски съвет
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУО	Програма за управление на отпадъците
ПУРБ	План за управление на речните басейни
ПУРН	План за управление на рика от наводнения
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РОУКАВ	Райони за оценка и управление качеството на атмосферния въздух
РПМ	Републиканска пътна мрежа
РЗИ	Регионална здравна инспекция
р.	река
РЗПРН	райони със значителен потенциален риск от наводнения
РЧ	радиочестотни
СГ	средногодишна /концентрация/
СГН	средногодишна норма
СД	средноденонощна /концентрация/
СДН	средноденонощна норма
СДК	средноденонощна концентрация
СГК	средногодишна концентрация
ТБО	Твърди битови отпадъци
ТГС	Трансгранично сътрудничество
т.	точка
ФЕС	фондове на Европейския съюз
ФПЧ	фини прахови частици
ФПЧ ₁₀₋	фини прахови частици с аеродинамичен диаметър под 10 микрона
ЦБ	централен бюджет
l/s	литър за секунда
m	метър
m/s	метър за секунда
m ²	квадратен метър
m ³	кубичен метър
m ³ /год	кубичен метър годишно
m ³ /s	кубичен метър за секунда
cm	сантиметър
mg/m ³	милиграм на кубичен метър
mm	милиметър
ha	хектар
°C	градус целзий
dB	децибела
NO	азотен оксид
NO ₂	азотен диоксид
g/s	грам за секунда
dka	декар
dm ³ /s	кубичен дециметър за секунда
kV	киловолт
kW	киловат
kg/h	килограм за час
t	тон

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата „Програма за опазване на околната среда на Община Елхово за периода 2021 – 2028 г.” е разработена на основание чл. 79, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и е основен инструмент за реализиране на националната екологична политика на местно ниво.

Програмата за опазване на околната среда прилага комплексна система от административни и икономически мерки за регулиране екологичното поведение на стопанските субекти и населението в общината. Програмата цели да формира правилно екологично поведение на гражданите и стопанските субекти, да осигури разумен баланс между административните и пазарно-ориентирани икономически регулатори, като в максимална степен използва представения интегриран подход за координация и взаимодействие на структури, ресурси и усилия.

В структурно отношение програмата е разработена в съответствие с Указанията на Министерство на околната среда и водите от месец ноември 1999 г., относно структура и съдържание на общинските програми за опазване на околната среда и Закона за местното самоуправление и местната администрация, чл.17, ал. 1, т. 8 съгласно, който *„Местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси и чл. 21, ал.1, т.12 според, която „Общински съвет приема стратегии, прогнози, програми и планове за развитие на общината, които отразяват и европейските политики за развитие на местните общности”.*

Основните цели на програмата са:

- Да идентифицира и анализира проблемите в областта на околната среда на територията на общината, да установи причините и да предложи решения и действия за тяхното преодоляване;
- Да открие приоритетите в разглежданата област;
- Да използва разумно природните дадености на територията на общината за развитие на икономически потенциал;
- Да аргументира проектите на общината, които тя ще предложи за финансиране;
- Подобряване качеството на живот на населението на общината;
- Опазване и поддържане на богатото биологично разнообразие на общината;
- Формулиране основните мерки, чрез които общината следва да изпълнява задълженията си и да реализира правомощията си, делегирани от нормативните актове в областта на околната среда;
- Оптимално използване на ограничените финансови и човешки ресурси и съсредоточаването им за решаване на най-приоритетните и належащи проблеми свързани с опазване на околната среда на територията на общината.

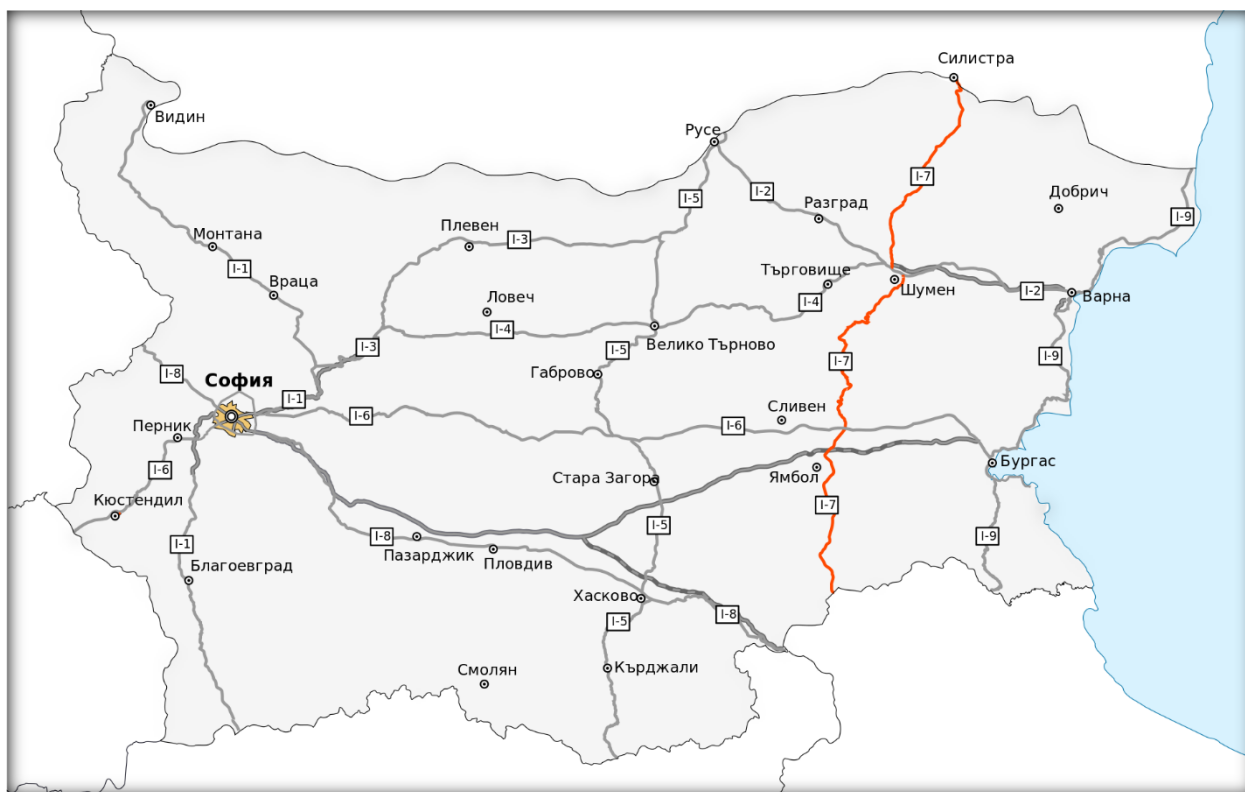
В този смисъл, настоящата Програма за опазване на околната среда, би могло да се дефинира, като целенасочено планиране на дейностите на Община Елхово в областта на околната среда за определен период от време (2021-2028 г.). Те могат да се считат за един инструмент за постигане на подобрения в областта на околната среда.

Програмата за опазване на околната среда на Община Елхово 2021-2028 г. е документ с отворен статут, с възможност за периодично допълване, доразвиване и разширяване на обхвата, в съответствие с настъпилите промени в приоритетите на Община Елхово, в екологичното законодателство и в стратегическото развитие на държавата, засягащо общината. Програмата е съобразена с националните, регионални и общински приоритети в икономическото развитие и опазването на околната среда, а именно:

- Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г.;
- Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.);
- Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020-2030 г.);
- Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите 2020-2030 г.);
- Програма за прилагане на Директива 91/271/ЕС за пречистване на отпадъчни води от населените места;
- Интегрирана териториална стратегия за развитие – Югоизточен регион 2021-2027 г.;
- План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Източноромански район за басейново управление за периода 2016-2021 г.;
- Проект на План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Източноромански район за басейново управление за периода 2022-2027 г.;
- План за управление на риска от наводнения в Източноромански район за басейново управление на водите 2016-2021 г.;
- Проект на План за управление на риска от наводнения в Източноромански район за басейново управление на водите 2022-2027 г.;
- Общ устройствен план на Община Елхово;
- Екологична оценка на ОУП на Община Елхово;
- План за интегрирано развитие на Община Елхово 2021-2027 г.;
- Програма за енергийна ефективност на Община Елхово за периода 2020-2023 г.;
- Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на Община Елхово за периода 2020-2023 г.;
- Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на Община Елхово за периода 2021-2031 г.

Чрез официалния си сайт, Община Елхово уведоми всички граждани на общината за изготвянето на настоящата Програма за опазване на околната среда за периода 2021-2028 г. С публикуване на обявата всички граждани, които имат виждания, препоръки и предложения, имаха възможност да ги изразят писмено на посочен адрес или да се свържат с лицето за контакт, пряко ангажирано в изготвянето на програмния документ. В посочения срок в периода 04.02.-04.03.2022 г. в Община Елхово не са постъпвали предложения от граждани.

Община Елхово заема стратегическо положение в областта. Предимство в това отношение представлява транспортната ѝ свързаност с Република Турция, която се явява и нейна южна граница. През нейната територия преминава Републикански път I-7. Първокласният път от Републиканската пътна мрежа на страната, с обща дължина от 326.7 km започва от границата с Румъния при ГКПП Силистра - Кълъраш, преминава през 5 области и достига на юг до Елховското поле. Заобикаля града от изток, минава през село Гранитово, преодолява западните ниски хълмове на Дервентските възвишения и достига до границата с Република Турция при ГКПП Лесово - Хамзабейли (Фиг. I-02). Път I-7 осъществява и връзка с АМ „Тракия“.

Фиг. I-02. Карта на Републикански път I-7

В посока изток-запад през Елхово преминава път II-79 (второкласен път от Републиканската пътна мрежа) в посока към гр. Бургас, както и път III-7008 (третокласен път от Републиканската пътна мрежа) в посока на запад, извън границите на общината.

Общинският център гр. Елхово се намира на 339 km от столицата на България гр. София, на 38 km от гр. Областният център гр. Ямбол, на 98 km от гр. Бургас, и на 36 km от ГКПП Лесово – Хамзабейли.

1.2. Съседни общини

На север Община Елхово граничи с Община Тунджа, на североизток има малка контактна зона с Община Стралджа (при с. Леярово и с. Поляна), а на изток граничи с Община Болярово. Западната граница се отличава с това, че по-голямата част преминава по долината на р. Тунджа и я отделя от Община Тополовград, а по-малка част южно от селата – Изгрев, Пчела и Малък манастир е сухоземна. Южната граница на Община Елхово съвпада с държавната граница на страната с Р Турция.

Фиг. 1-03. Част от карта на страната с посочено местоположението на Община Елхово и съседните ѝ общини, *Източник: ИТСРЮР 2021-2027 г.

1.3. Релеф

Територията на общината е разположена в Тракийско – Среднотунджанската подобласт - по средното поречие на р. Тунджа и включва Елховското поле и част от Дервентските възвишения. Преобладава равнинния и равнинно - хълмист релеф. Елховското поле е с надморска височина 100 – 150 m и се простира от двете страни на р. Тунджа, която протича от север на юг. В периферната си част полето постепенно преминава в полегатите склонове на Манастирските (600 m н. в. на запад) и Дервентските възвишения (450 m н. в. на югоизток). На североизток Елховското поле се огражда от възвишението Бакаджици, което служи за вододел между Черноморския и Средиземноморския басейн.

Дервентските възвишения се простират на изток от долината на р. Тунджа и по-голяма част от билото им минава Българо-турската граница. Манастирските възвишения са разположени между долините на реките Сазлийка и Тунджа, отделени с ниска седловина на север от Светиилийските възвишения и на юг от планина Сакар.

Равнинният релеф не ограничава развитието на селищната мрежа и техническата инфраструктура на общината (транспортна мрежа, водоснабдителни мрежи, напоителни системи и др.).

1.4. Климат

Преходно-континенталният климат в общината се формира под влияние на фактори, характерни както за континенталния, така и за континентално-средиземноморския тип климат. Важна роля за формиране на климата в Община Елхово играе релефа и близостта на Черно море и Средиземно море. На север Старопланинската верига ограничава нахлуването през зимата на студени въздушни маси. От югозапад Рило-Родопската област

ограничава проникването на топли въздушни маси формирани над Средиземно море. Нахлуването на въздушни маси с различен произход се съпровожда със силни ветрове и незначителни валежи и с образуването на трайни термични инверсии и мъгли. През късна пролет и ранна есен при подобни условия се образуват вредоносни слани.

Климатични елементи

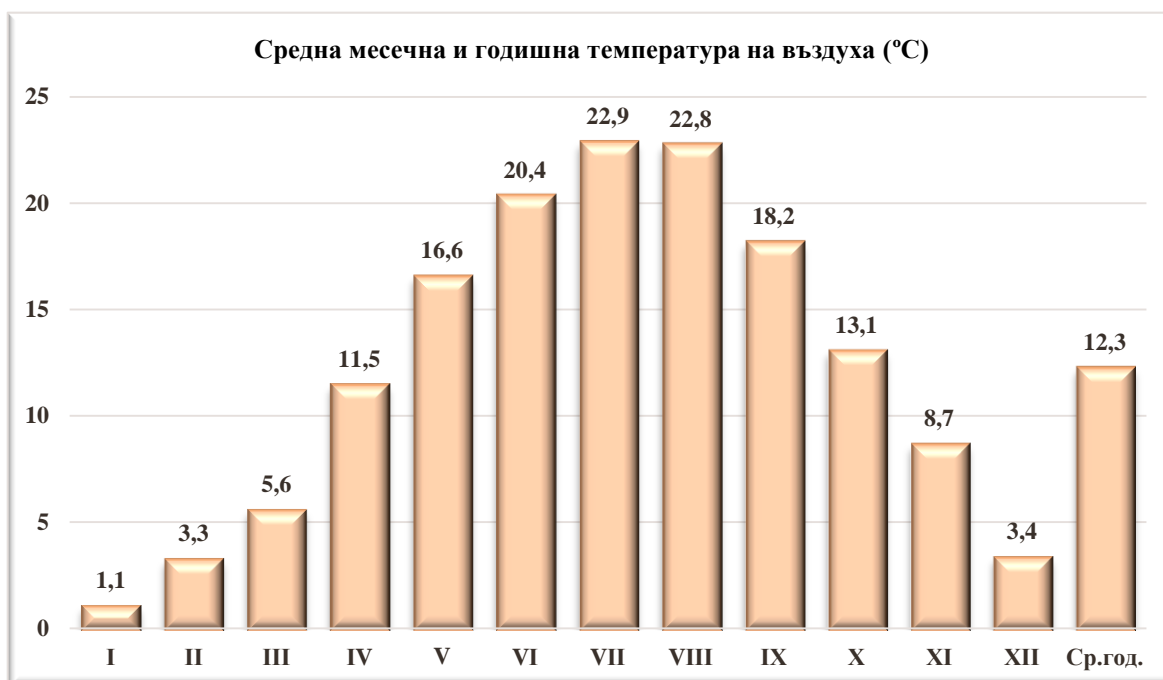
□ Температура на въздуха

Средногодишната температура на въздуха е в диапазона 12 – 12.3° С. Термичният режим се характеризира със сравнително мека зима - средна януарска температура 0° - 1.1°С и горещо лято - средна юлска температура около 22.9° С. В Таблица I-01 са представени средните месечни и годишни стойности на климатичните показатели от метеорологична станция (МС) Елхово.

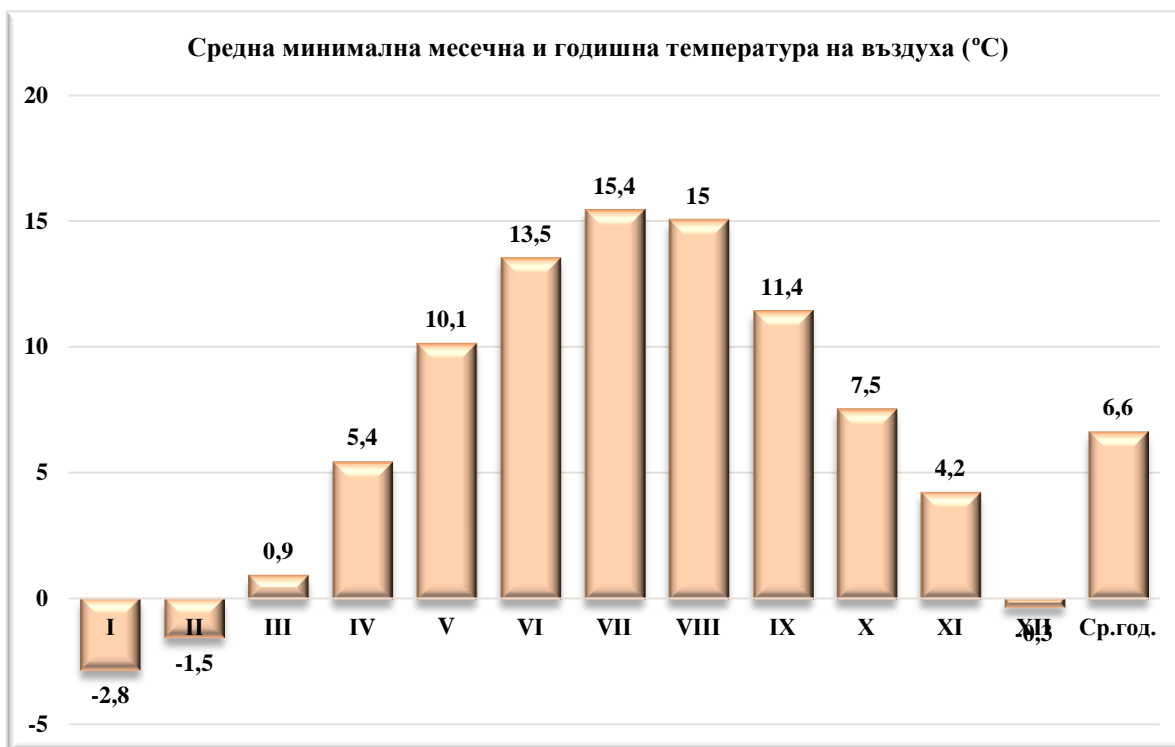
Таблица I-01. Средни месечни и средни годишни стойности на кл. показатели

Месеци/ ср. год.	Ср. месечна и год. темп. на въздуха (°С)	Ср. мин. месечна и год. темп. на въздуха (°С)	Ср. макс. месечна и год. темп. на въздуха (°С)
I	1.1	-2.8	4.9
II	3.3	-1.5	7.5
III	5.6	0.9	11.5
IV	11.5	5.4	18.2
V	16.6	10.1	23.3
VI	20.4	13.5	27.2
VII	22.9	15.4	30.5
VIII	22.8	15.0	30.2
IX	18.2	11.4	26.5
X	13.1	7.5	19.5
XI	8.7	4.2	12.4
XII	3.4	-0.3	7.3
Ср.год.	12.3	6.6	18.3

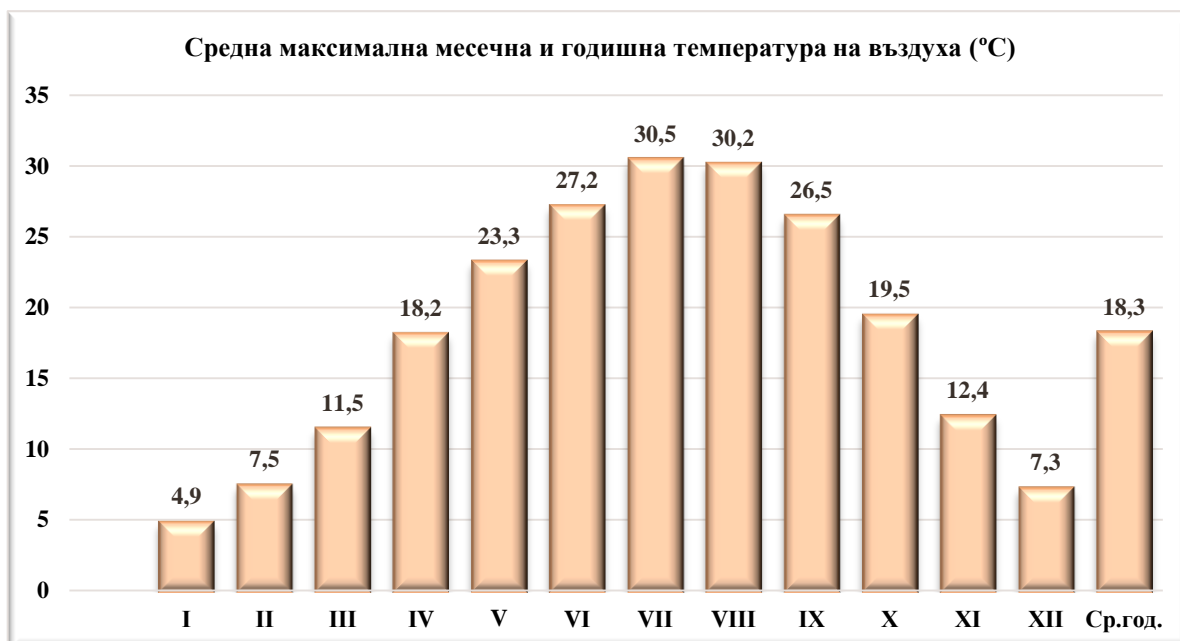
*Източник: Климатичен справочник – темп. 1931-1970 г., вал. 1931-1985 г.

Фиг. I-04. Средна месечна и годишна температура на въздуха (°С)

Фиг. I-05. Средна минимална месечна и годишна температури на въздуха (°C)

Фиг. I-06. Средна максимална месечна и годишна температура на въздуха (°C)

Средните максимални и минимални температури по сезони са посочени в следващата Таблица I-02.

Таблица I-02. Средни максимални и минимални температури по сезони

Станция/н.м.в.	Елементи	Сезон			
		Зимен	Пролетен	Летен	Есенен
Елхово /130	ср. темп.	2.6	11.2	22.0	13.3
	ср. макс. т.	6.6	17.7	29.3	19.5
	ср. мин. т.	-1.5	5.5	14.6	7.7

*Източник: „Климатичен справочник“ – темп. 1931-1970 г., вал. 1931-1985 г.

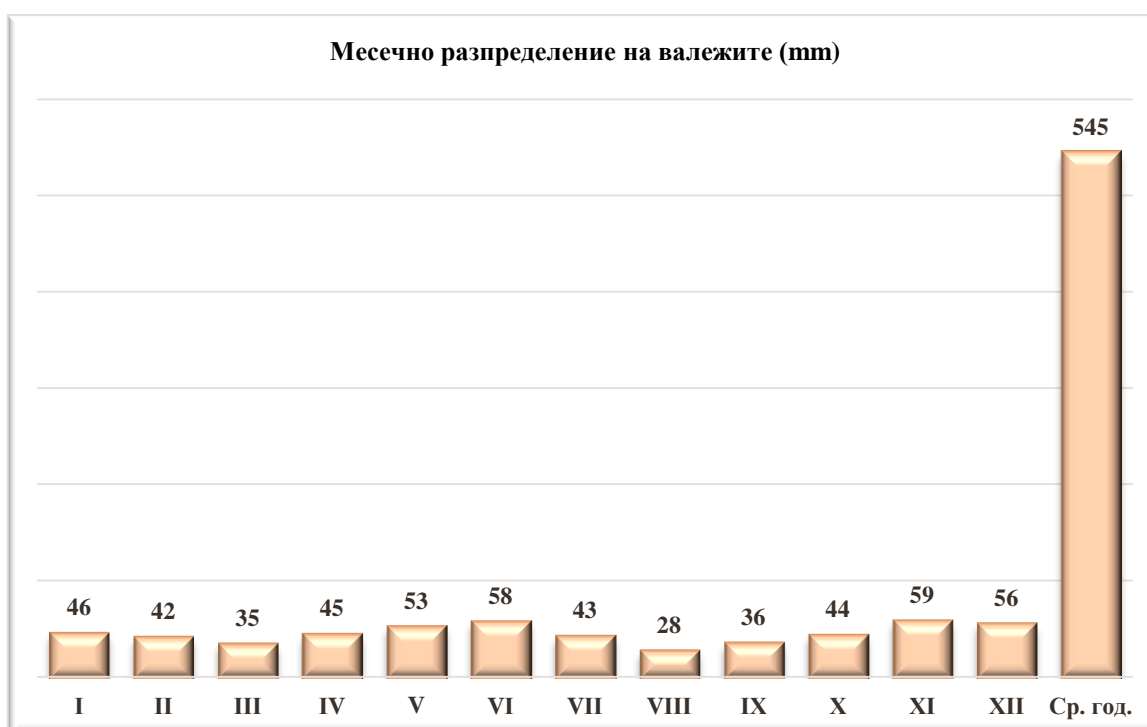
❑ **Валежи**

Средногодишните валежи на територията на общината достигат до 545 mm. Това се дължи на създадената от високите оградни планини валежна сянка. Съгласно представените данни, най-висок е валежният режим през месеците ноември, юли и декември, а най-ниско е количеството им през месеците август, март и септември. Разгледано по сезони най-голямо количество валежи се наблюдава през зимния сезон, а най-малко през летния (Таблица I-03 и I-04).

Таблица I-03. Месечно и средногодишно разпределение на валежите (mm)

Станция н.м.в.	Елемент	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ср. год.
Елхово /130	Кол. вал.	46	42	35	45	53	58	43	28	36	44	59	56	545

*Източник: „Климатичен справочник“ – темп. 1931-1970 г., вал. 1931-1985 г.

Фиг. I-07. Месечно и средногодишно разпределение на валежите (mm)

Таблица I-04. Сезонно разпределение на валежите (mm)

Станция/н.м.в.	Елемент	Сезон			
		зимен	пролетен	летен	есенен
Елхово/130	Кол. вал.	144	133	129	139

*Източник: „Климатичен справочник“ – темп. 1931-1970г., вал. 1931-1985 г.

❑ **Снежна покривка**

Снежната покривка е нетрайна и се задържа около 50–110 дни. Интензивното снеготопене на снежната покривка във високите части на водосбора на р. Тунджа в съчетание с обилни валежи, особено през студената част на годината, предизвиква епизодични наводнения. Ето защо по протежение на реката са изградени диги. Голяма част от тях се нуждаят от рехабилитация. Необходимо е и изграждане на система за ранно предупреждение на населението от общината за опасността от наводнения и други природни бедствия.

□ **Вятър**

Преобладаващите ветрове в общината (станция Елхово) са североизточните ветрове (25.7%), а след тях по интензивност са северните (22.8%). Най-слабо са изразени югоизточните ветрове (4.9%). В таблица I-05 са представени данни за средната скорост на вятъра по посока (m/s).

Таблица I-05. Средна скорост на вятъра по посока (m/s)

Посока	Месец											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
N	5.0	4.6	5.6	3.7	3.4	3.2	3.2	3.6	3.9	4.0	3.9	4.5
NE	4.6	4.7	4.8	4.4	4.2	3.5	3.8	3.7	4.2	4.5	4.4	4.3
E	5.1	4.2	4.4	4.8	3.5	3.2	3.9	3.7	4.1	3.7	4.1	4.9
SE	5.5	4.0	3.7	3.8	3.6	2.8	2.9	2.9	2.9	3.8	3.8	4.5
S	5.1	5.1	5.4	4.6	3.6	2.7	3.1	4.7	3.3	4.7	4.5	5.3
SW	3.3	4.7	5.2	3.4	3.3	2.6	2.5	3.0	3.0	3.6	2.7	4.1
W	3.6	4.0	3.9	4.7	2.9	2.9	2.9	2.9	3.0	2.7	3.4	3.3
NW	3.6	4.6	4.3	3.1	3.3	2.9	3.2	3.1	3.3	2.7	3.0	3.4

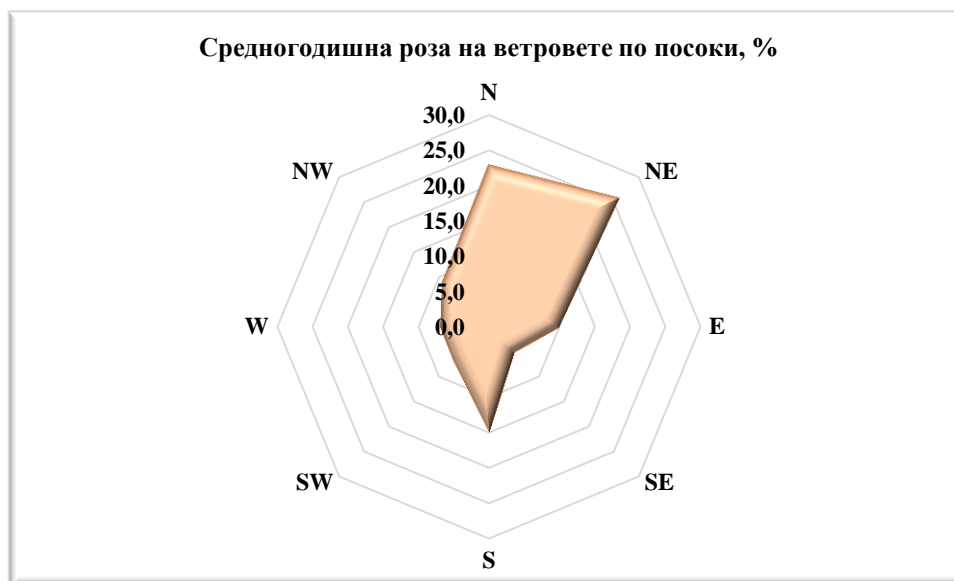
*Източник: Климатичен справочник за НР България, 1979

По средна скорост с най-висока стойност са южните и североизточни ветрове (4.3 m/s), а най-слаби са западните и северозападните ветрове, съответно 3.4 m/s. Средногодишната честота на случаите с тихо време е 49.2% (Таблица I-06). В таблицата са показани стойностите на честота на вятъра по посока и тихо време (безветрие) от МС Елхово.

Таблица I-06. Честота на вятъра по посока (%) и тихо (%)

Посока	Месец												Год.
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
N	23.7	21.1	23.7	19.7	17.4	23.2	31.6	22.2	28.0	26.0	14.6	21.9	22.8
NE	24.4	18.1	28.2	22.1	24.6	23.7	25.4	31.8	28.3	30.8	26.6	24.5	25.7
E	5.7	8.4	8.9	10.0	12.9	11.4	11.1	12.4	12.4	7.6	7.9	7.2	9.6
SE	5.6	5.3	4.8	6.4	6.9	4.2	3.4	3.1	4.2	3.9	6.2	5.2	4.9
S	13.1	21.3	17.0	22.8	16.2	10.7	4.7	5.9	6.0	13.7	20.9	20.3	14.4
SW	8.4	11.8	8.1	7.3	6.7	5.4	3.3	3.5	5.0	7.1	8.2	7.1	6.8
W	5.9	6.9	3.7	5.8	6.8	9.8	8.1	8.4	6.9	4.9	6.9	6.0	6.8
NW	13.2	7.1	5.6	6.0	8.5	11.6	12.5	12.8	9.2	6.1	8.8	7.9	9.1
Тихо	51.1	43.3	41.1	42.1	46.4	52.4	49.4	52.8	51.3	53.3	53.2	54.8	49.2

*Източник: Климатичен справочник за НР България, 1979

■ - Честота на вятъра по посоки (%)
 Фиг. I-08. Средногодишна роза на ветровете по посоки, %

□ Мъгли

Мъглите са характерно явление за студеното полугодие (м. октомври – м. март), когато средния общ брой на дни с мъгла е между 30 и 45. Месеците декември и януари се характеризират с най-голям брой дни с мъгла – 5-9 дни (Таблица I-07).

Таблица I-07. Брой на дни с мъгла по месеци полугодие и годишно

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	IV-IX	X-III	Год.
Елхово	6.6	4.3	2.8	1.9	2.8	2.2	1.2	1.8	1.6	5.0	7.0	8.3	11.2	34.3	45.5

Източник: Климатичен справочник за НР България, 1979

1.5. Полезни изкопаеми

Геоложкото и палеогеографско развитие на територията на общината определят вида и териториалното разпределение на полезните изкопаеми. Находищата на минерални и енергийни ресурси са разположени в Устремското поле и Елховското лигнитно находище.

Направените до момента анализи и специални геоложки изследвания на залежите на полезни изкопаеми в Община Елхово доказват, че въпреки тяхното съществуване не е рентабилно развитието на промишлен добив от гледна точка на регионалната ефективност (икономическа, социална, екологична). Изключение правят инертните материали - чакъл, пясък, както и добива на скално-облицовъчни материали – мрамори, гранити, андезити и сиенити.

Върху територията на селищна система Елхово са разпространени южнобългарски гранит, триаски пясъчници, доломити и варовици, пясъчливо-глинести скали, палеогенски гранити. Находищата на минерални и енергийни ресурси, попадащи на територията на Община Елхово, са в два района:

Устремското рудно поле обхваща югозападната част от общината, в която са съсредоточени основните количества запаси от оловно-цинкови руди и попутни компоненти в тях. Това находище се експлоатира чрез рудник „Лесово“, който е закрит през 1995 г.

Елховското лигнитно находище обхваща територии по поречието на река Тунджа. Доказаните запаси се изчисляват на около 600 млн. тона с ниска калоричност и високо съдържание на сяра.

Съгласно публичния регистър на концесии за добив на подземни богатства към Министерство на енергетиката, за територията на Община Елхово има издадени следните решения за предоставяне на концесии за добив на подземни богатства:

- Решение № 427/26.05.2016 г. на МС за предоставяне на концесия за добив на подземни богатства по чл. 2, т. 6 от Закона за подземните богатства скално-облицовъчни материали (гранодиорити), от находище Гранитово, участък „Гранитово – Централен“, област Ямбол. Концесионер на находището е „Сакарела Мрамор и Гранит“ ООД, Елхово. Концесионния договор е влязъл в сила на 15.12.2016 г., като срока на концесията 25 г.
- Решение № 650/30.08.2011 г. на МС за предоставяне на концесия за добив на подземни богатства по чл. 2, т. 5 от Закона за подземните богатства – строителни материали (доломити), от находище „Бояново“, област Ямбол. Концесионер на находището е „Трейс Ямбол“ АД, гр. Ямбол. Концесионния договор е срок на концесията 25 г.
- Решение № 798/09.11.2010 г. на МС за предоставяне на концесия за добив на подземни богатства по чл. 2, т. 5 от Закона за подземните богатства – строителни материали (доломити и варовици), от находище „Бояново - 2“, област Ямбол. Концесионер на находището е „Трейс Ямбол“ АД, гр. Ямбол. Концесионния договор е влязъл в сила на 01.09.2011 г., със срок на концесията 25 г.

Фиг. I-09. Извадка от карта за предоставените концесионни площи за добив на подземни богатства включваща територията на Община Елхово и региона

*Източник: <https://www.me.government.bg/>

1.6. Кметства и населени места в общината

Община Елхово обхваща 22 (двадесет и две) населени места, в т.ч. общинският център град Елхово и 21 (двадесет и едно) села както следва:

Таблица I-08. Населени места в Община Елхово

№	Населени места	ЕКАТТЕ	Площ на земл. в km ²	Надморска височина, m	Разстояние до общинския център гр.Елхово в km
1	гр. Елхово	27382	49.88	106	-
2	с. Борисово	05520	19.66	264	21
3	с. Бояново	06001	38.02	132	12.5
4	с. Вълча поляна	12530	35.05	332	29
5	с. Голям Дервент	15730	46.09	403	37
6	с. Гранитово	17748	36.40	169	10
7	с. Добрич	21542	23.66	160	9
8	с. Жребино	29516	32.28	211	20
9	с. Изгрев	32576	23.80	139	4
10	с. Кирилово	36909	31.58	171	7.5
11	с. Лалково	43116	30.63	231	23
12	с. Лесово	43459	86.14	313	28
13	с. Малко Кирилово	46615	6.97	274	25
14	с. Маломирово	46797	31.61	126	8,5
15	с. Малък манастир	46904	42.49	231	16
16	с. Мелница	47768	35.70	188	19
17	с. Пчела	58801	27.80	106	8
18	с. Раздел	61738	45.56	211	19
19	с. Славейково	66980	13.00	213	15
20	с. Стройно	69883	11.05	178	20
21	с. Трънково	73328	14.64	88	8.5
22	с. Чернозем	81121	19.70	139	14

Със статут на кметства са с. Бояново, с. Изгрев, с. Пчела, с. Малък Манастир, с. Гранитово, с. Лесово и с. Маломирово. Кметски наместничества са с. Борисово, с. Мелница, с. В.Поляна, с. Добрич, с. Г.Дервент, с. Лалково, с. Чернозем, с. Кирилово, с. Жребино, с. Раздел и с. Трънково. За селата Славейково, Стройно и Малко Кирилово са назначени специалисти. Местоположението на населените места на територията на Община Елхово и границите на общината са посочени на Фиг. I-10.

Фиг. I-10. Географска карта на Община Елхово с отбелязано местоположението на населените места намиращи се на нейна територия

II. ДАННИ И ИНФОРМАЦИЯ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Атмосферен въздух. Качество на атмосферния въздух (КАВ)

Община Елхово е част от Югоизточен Район за оценка на КАВ (РОУКАВ), съгласно утвърдена Заповед № РД-257 от 25.03.2022 г. на Министъра на околната среда и водите, актуализирана класификация на РОУКАВ, в сила от 01.01.2022 г. Съгласно утвърдения списък на районите за оценка и управление качеството на атмосферния въздух от МОСВ, Община Елхово не спада към зони/териториални единици в рамките на Югоизточен Район за оценка на КАВ (РОУКАВ), в които са превишени нормите на КАВ или горните оценъчни прагове.

Липсата на тежка инфраструктура и отдалечеността от големи промишлени замърсители са причина за малкия обхват на атмосферно замърсяване в общината, което е основно от битовия сектор и с транспортен произход (главно с ФПЧ₁₀).

На територията на Община Елхово няма пункт от Националната мрежа за контрол качеството на атмосферния въздух. Това е причина за липсата на статистически обобщена информация, която да е представителна за района.

Източници на замърсяване на територията на Община Елхово

Източниците на замърсяване на атмосферния въздух на територията на Община Елхово могат да се обобщят по следния начин:

- Комунално-битов сектор (битово отопление);
- Автотранспорт;
- Промислени източници.

Комунално-битов сектор (Битово отопление):

В Община Елхово няма централна топлофикация. Към момента няма развита газопреносна мрежа на нейна територия. Основен източник на замърсители във въздуха на общината се явява изгарянето на твърди горива при отоплението на жилищата, при което се емитират основно ФПЧ₁₀.

Автотранспорт:

Влиянието на автотранспорта върху КАВ и особено върху емисиите на ФПЧ₁₀ има съществено значение, т.к. той е най-динамично развиващият се източник на емисии в атмосферния въздух както в световен, така и в регионален мащаб. Този извод е от особено значение за населените места и силно урбанизираните територии, поради това, че в тези райони се съчетават множество неблагоприятни фактори като:

- ✓ Значително изоставане на пътната инфраструктура в сравнение с бързо увеличаващия се брой на МПС;
- ✓ Постоянно нарастване на броя на МПС;
- ✓ Висок относителен дял на автомобилите „втора употреба“ с нефункциониращи катализаторни устройства;
- ✓ Висока средна възраст на МПС в експлоатация.

Факторите, обуславящи количествено вредното влияние на автомобилния транспорт върху качеството на атмосферния въздух в градска среда са: степента на автомобилизация, вида и състоянието на уличната мрежа, структура на автопарка по типове автомобили и използвано гориво, организация на движението.

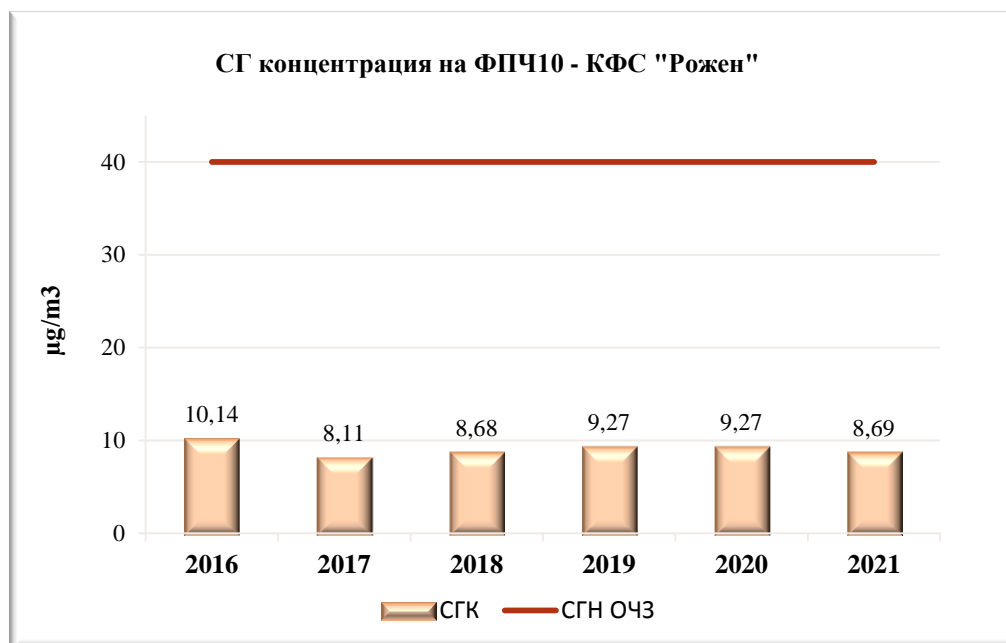
Пътната мрежа на територията на общината е републиканска и общинска. Общата дължина на републиканските пътища на територията на Община Елхово е 110.57 km разпределени по класове както следва:

- **пътища I-ви клас** – с обща дължина 39.87 km, от които 32.44 km са в добро състояние, 4.63 km – средно състояние, а останалите 2.8 km са в лошо състояние.
- **пътища II-ри клас** – с обща дължина 11.3 km. Път II – 79 о.п. Елхово – Болярово – Голямо Крушево – Граница ОПУ Бургас чрез, който се осъществява връзката с област Бургас е с обща дължина на пътя в общината 9.6 km. След извършени ремонти състоянието на пътната настилка е добро. Път II – 76 /Елхово – Гранитово/ - Граница ОПУ Хасково с дължина на територията на община Елхово 1.7 km, чрез него се осъществява връзката с Орменион – Ново село – Свиленград – Харманли – Тополовград – Елхово – Бургас. Пътят се влива в път I-7 чрез пътно кръстовище с. Гранитово и от път I-7 се прави връзка с път II-79 за Бургас. Състоянието на пътната настилка също е добро.
- **пътища III - ти клас** – с обща дължина 59.4 km, включващ: Път III – 7008 Елхово – Пчела – М.Манастир - граница с РПС Ямбол, с дължина на територията на Община Елхово 19.6 km. Отделни участъци от пътя се нуждаят от реконструкция, основен ремонт и рехабилитация – 8.3 km са в добро състояние, 4.3 km са в средно състояние и 7.0 km са в лошо състояние; Път III – 7009 Бояново – Борисово – граница с РПС Ямбол с дължина на територията на Община Елхово от 14.3 km. Само 2.8 km от състоянието на настилка е добро. За 6.4 km и 5.1 km състоянието на настилка е съответно средно и лошо; Път III – 7902 Маломирово –Раздел-Голям Дервент с дължина на територията на Община Елхово от 25.5 km. От km 0+000 до km 2+500 състоянието на настилка е добро. По-голямата част от останалият път с дължина от 6.2 km е в лошо състояние, а 16.8 km състоянието на настилка е средно.

Останалите пътища в общината са четвъртокласни общински пътища, източници са неблагоустроените улици и повторното суспендиране на праха по пътищата.

Промишлеността в общината е представена от предприятия на преработващата промишленост – производство на метални изделия, електроизделия, облекло и трикотажни изделия, хранително-вкусова и друга промишленост. Икономическият потенциал на общината е съсредоточен основно в гр. Елхово. Производствените мощности на промишлеността са разположени в промишлените зони на гр. Елхово и на територията на бившите стопански дворове на АПК в някои от другите населени места (с. Изгрев, с. Малък манастир, с. Гранитово, с. Бояново).

Тъй като в общината няма пункт от Националната мрежа за контрол качеството на атмосферния въздух, е важно да бъде отчетено фоновото замърсяване. Като информация за фоновото замърсяване са ползвани данните от Комплексна фонова станция (КФС) „Рожен“. Фоновото замърсяване с ФПЧ₁₀ по данни от КФС „Рожен“ за периода 2016 - 2021 г. е представено на следващата Фигура II-01:

Фигура II-01. Средногодишни концентрации на PM_{10} , измерени в КФС „Рожен“ за периода 2016 - 2021 г.

Видно от горната графика, е че средногодишните концентрации на PM_{10} , измерени в КФС „Рожен“ за периода 2016-2021 г. са от порядъка на 8.7-10.14 $\mu g/m^3$, които стойности са много под нормата за опазване на човешкото здраве от 40 $\mu g/m^3$. През разгледания период от шест последователни години, не са превишавани средногодишните концентрации на PM_{10} . Като цяло качеството на атмосферния въздух в общината няма да се различава от фоновото за страната.

Проблеми:

- липсва наблюдение за КАВ;
- няма достатъчно данни за замърсяването на въздуха и относителния дял на промишлеността, комунално-битовия сектор и транспорта.

Насоки и мерки, които благоприятства за подобряване на КАВ в общината:

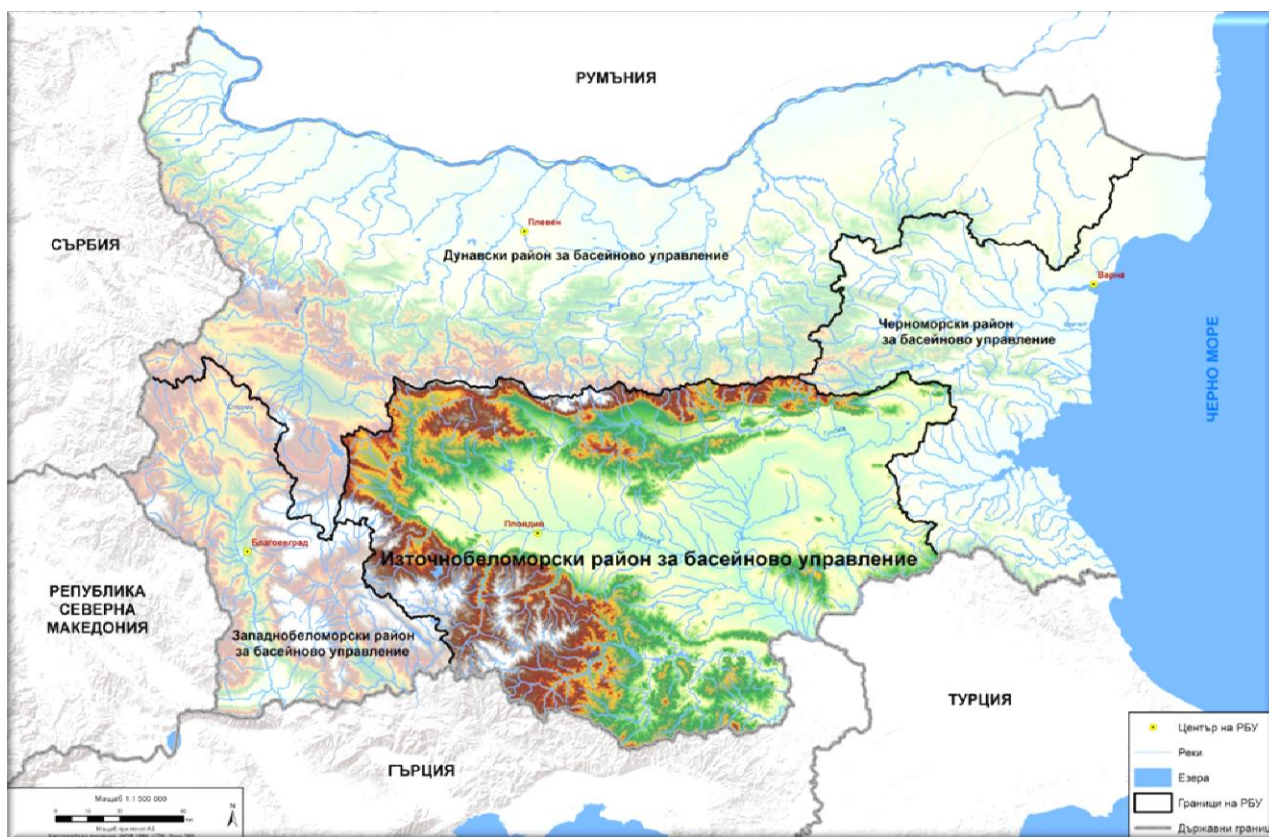
- Провеждане на широка разяснителна кампания за подобряване енергийната ефективност на сградите и намаляване на използваното количество твърдо гориво;
- Благоустрояване на зелените площи, в това число допълнително затревяване и поставяне на бордюри, които да възпрепятстват физически паркирането върху тях;
- Ремонт и възстановяване на повредени тротоарни настилки;
- Системен контрол към всички строителни обекти, за недопускане емитиране на прах и замърсяване на инфраструктурата.
- Информираност на населението за вредните ефекти върху околната среда и човешкото здраве от използването на твърди горива;
- Развитие на зелената система, увеличаване на зелените площи и поддържане на съществуващи паркова и дървесна растителност.

2. Водни ресурси

2.1. Повърхностни водни обекти, риск от наводнения и подземни водни тела на територията на Община Елхово

✓ Повърхностни водни обекти

Територията на Община Елхово попада в обхвата на Басейнова дирекция за управление на водите – Източнобеломорски район (ИБР), с център гр. Пловдив. Източнобеломорски район за басейново управление се намира в централните части на Южна България и обхваща около 32% от територията на страната. Той представлява 35 227 km² от общата площ на Република България. На запад граничи със Западнобеломорски район за басейново управление, на север - с Дунавски район, на изток - с Черноморски район, а на юг - с Република Гърция и Република Турция (Фигура II-02). Всички големи реки на територията на ИБР са част от международния речен басейн на река Марица, която се влива в Егейско море.

Фиг. II-02 Граници на Източнобеломорски район за басейново управление на водите

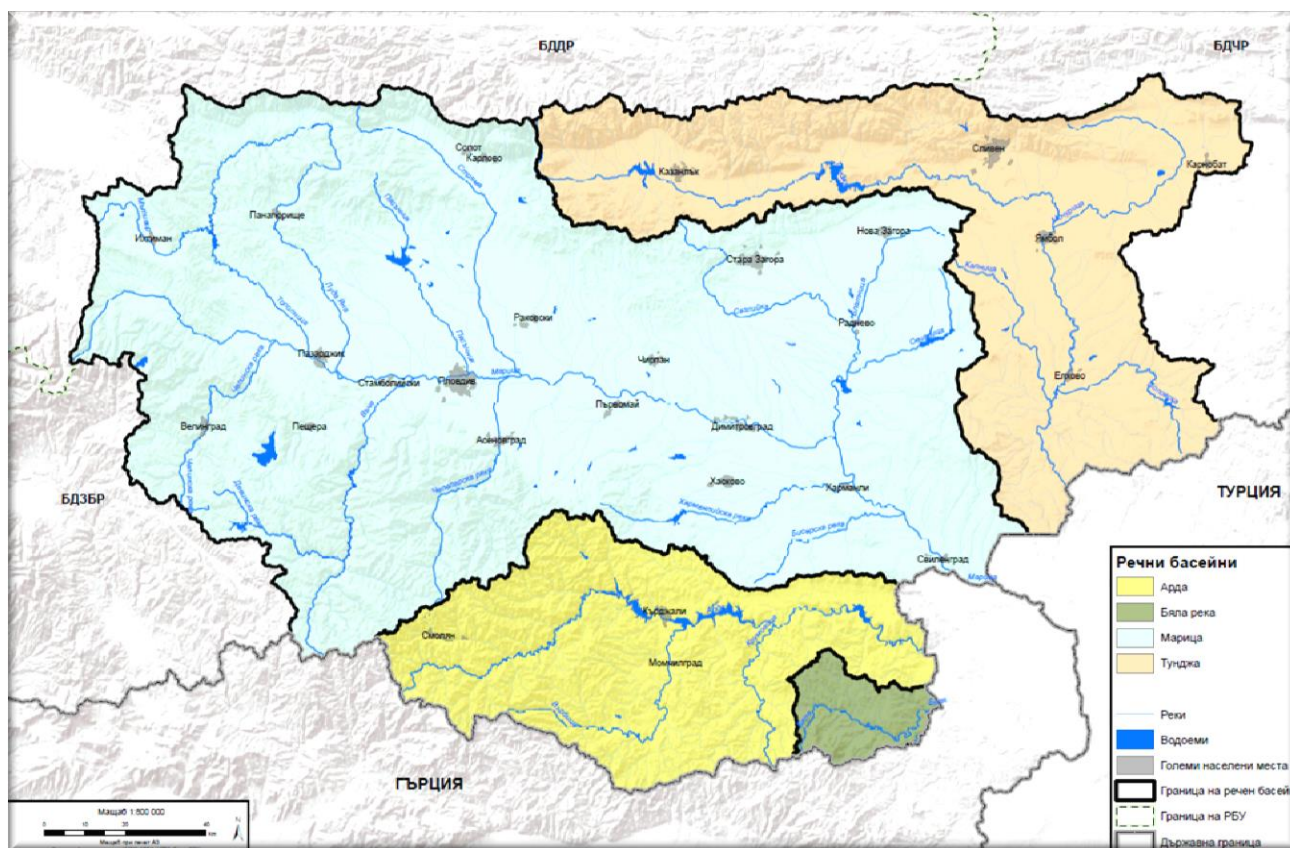
*Източник: Проект на ПУРБ на ИБР 2022-2027 г.

Управлението на водите се извършва съгласно действащата в страната законодателна и нормативна уредба, като конкретните дейности в близък и дългосрочен аспект са на основата на разработен План за управление на водите в речния басейн. С Решение № 1106/29.12.2016 г. на министерски съвет е приет План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Източнобеломорски район за басейново управление за периода 2016-2021 г. и Национална програма за изпълнението му. Планът е съгласуван с МОСВ със Становище по Екологична оценка №5-2/2016 г. В тази връзка, при характеризирането на водните обекти – повърхностни и подземни са взети предвид основно изложените в ПУРБ - информация и изисквания към управлението на водите.

В процес на изготвяне е актуализация на ПУРБ с нов програмен период 2022-2027 г., който се очаква да бъде приет от Министерски съвет до края на 2022 г.

Реки

Източнобеломорски район обхваща водосборите на реките Марица, Тунджа, Арда и Бяла река. Същите са визуализирани на Фиг. П-03. В хидроложко отношение територията на Община Елхово се отнася към водосборна област на Басейн на река Тунджа.

Фиг. П-03. Основни поречия в Източнобеломорски район за басейново управление

*Източник: Проект на ПУРБ на ИБР 2022-2027 г.

Река Тунджа - Главен воден ресурс и водоприемник на територията на Община Елхово е река Тунджа. Тя е най-големият приток на р. Марица, който се влива в нея на турска територия. Водосборната ѝ област се определя чрез координатите $41^{\circ}55'$ и $42^{\circ}45'$ с. ш. и $24^{\circ}55'$ и $27^{\circ}00'$ и. д. Водосборната ѝ област е 7883 km^2 със средна надморска височина на цялата водосборна област - 386 m. Заедно с водосборна на река Фишера, площта ѝ е 8026 km^2 , което представлява 22.43% от площта на Източнобеломорски район.

Река Тунджа извира от централната част на Стара планина източно от вр. Ботев. Координатите на извора са $42^{\circ}43'40''$ с. ш. и $24^{\circ}58'10''$ и. д. при кота 1940 m. Дължината ѝ до границата е 350 km. До гр. Ямбол протича право на изток, като оттам прави завой на 90° и приема южна посока, която посока запазва до вливането си в р. Марица. Координатите при границата са $41^{\circ}51'20''$ с. ш. и $26^{\circ}34'00''$ и. д. с кота 44 m н. в. и при заустването ѝ в Марица са $41^{\circ}42'$ с. Ш. И $26^{\circ}34'$ и. д.

В рамките на своите граници басейнът на р. Тунджа представлява тясна дълга долина, която може да се раздели по орографски белези на три части - западна, средна и южна. Западната част на областта заема цялото Казанлъшко поле с ограждащите го старопланински и средногорски склонове. То е високо 350 m. Средната част на водосборната област обхваща Сливенското и Карнобатско поле с ограждащите ги склонове на Стара планина, Средна гора и Карнобатските възвишения. Сливенското поле е най-голямо от всичките Задбалкански полета източно от Гълъбец. То е най-ниско

(150 m). Южната част на басейна се простира южно от Ямболския пролом на р. Тунджа до турската граница. Тя обхваща Ямболското (150 m) и Елховското поле, хълмистата област източно и западно от Елховското поле и областта на Сремския пролом на р. Тунджа. Полето има почти равнинен характер в западната част и слабо хълмист вид в източната част. Заобиколено е от запад и югозапад от ниския и заоблен Св. Илийски рид и Манастирските височини (заоблени хълмове, 600 m високи), на северозапад от ниските ридове на Сърнена гора и на изток от редица плоски хълмове, известни с името Гледките (Бакаджиците).

Някои от основните притоци на река Тунджа преминаващи през територията на Община Елхово са следните:

Река Калница извира под името Текиря на 203 m н.в. от Светиилийските възвишения, на 1.3 km югоизточно от село Питово, Община Нова Загора. По цялото си протежение протича в плитка долина с пясъчливо корито и с много малък надлъжен наклон (0.15m/km). В горното си течение протича през западната част на Ямболското поле, до село Бояджик на изток, а след това до село Генерал Инзово на югоизток, като в този последен участък коритото ѝ е коригирано с водозащитни диги. След това заобикаля от изток Манастирските възвишения и след село Пчела протича през западната част на Елховското поле с множество меандри. Влива се отляво в Синаповска река от басейна на Тунджа на 97 m н.в., на 1 km преди устието на последната в Тунджа. Площта на водосборния басейн на р. Калница е 577 km², което представлява 66.25% от водосборния басейн на Синаповска река.

Поповска река извира под името Воденска река на 482 m н.в. в местността Белия гръбнак, в източната част на Дервентските възвишения, в непосредствена близост до границата с Турция. Дължината ѝ е 72 km, която ѝ отрежда 47-о място сред реките на България. В най-горното си течение до село Воден (общ. Болярово) протича в тясна и залесена долина, в началото на запад, а след това на север. След селото завива на северозапад, като долината ѝ запазва тесния си характер до град Болярово, но вече обезлесена. След града долината на Поповска река значително се разширява, появяват се множество меандри и няколко пъти сменя посоката си на течение – от Болярово на североизток, в района на село Дъбово на северозапад, а след село Попово и до устието си – на югозапад. След село Добрич протича през Елховското поле. Влива отляво в река Тунджа на 98 m н.в., на 800 m северно от разклона за КПП „Лесово“ и Тополовград. Площта на водосборния басейн на реката е 533 km², което представлява 6.32% от водосборния басейн на Тунджа.

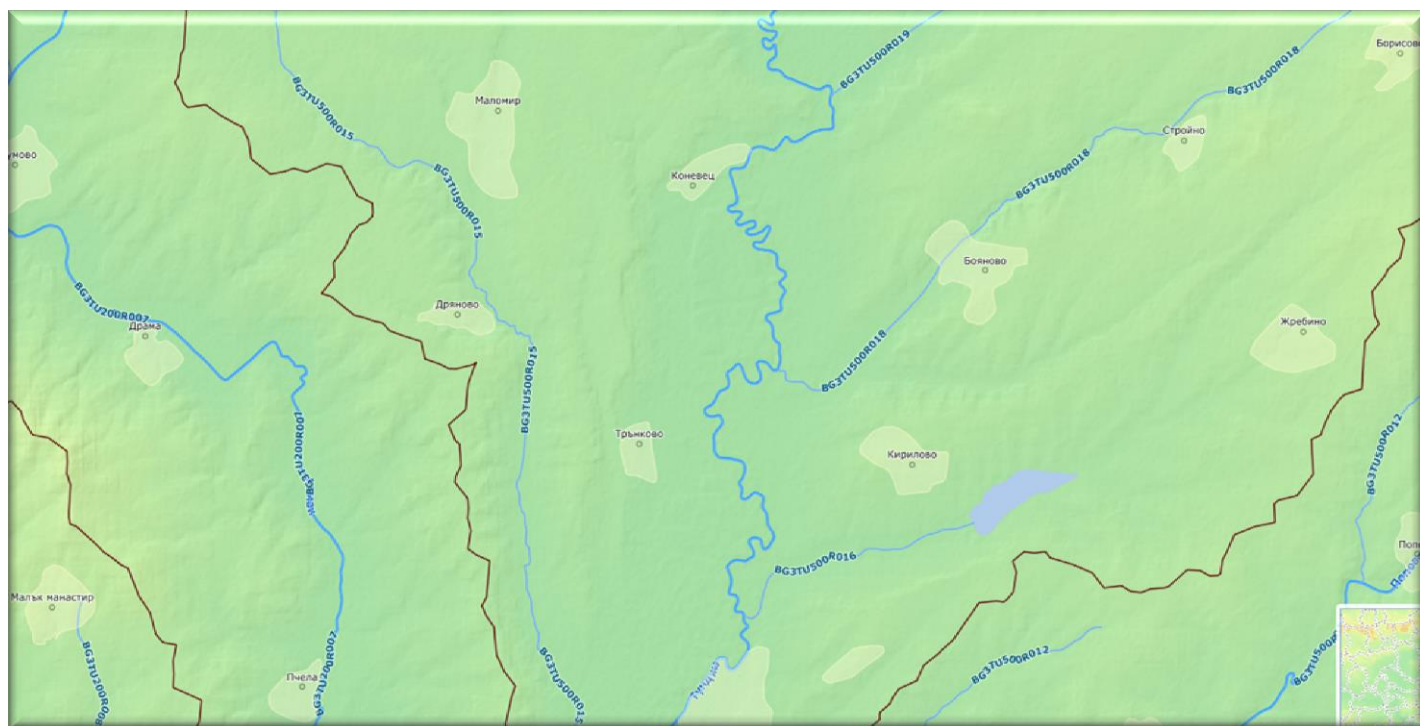
Араплийска река (по старото име на село Чернозем – *Араплиш*) е ляв приток на Поповска река. Дължината ѝ е 42 km. Араплийска река извира под името Голяма Дервентска река на 484 m н.в. от Дервентските възвишения, на 500 m югозападно от връх Чакърбаба (540 m), разположен на границата с Турция. До село Чернозем, където отдясно се влива най-големият ѝ приток Боялъшка река тече в тясна гориста долина. В началото до село Вълча поляна в западна посока, до село Раздел – в северна, а след това до село Чернозем – в северозападна. След Чернозем долината ѝ се разширява и реката меандрира. Влива отляво в Поповска река от басейна на Тунджа на 98 m н.в., само на 350 m преди устието на последната в Тунджа.

Боялъшка река (или *Лалковска река*) е десен приток на Араплийска река от басейна на Тунджа. Дължината ѝ е 33 km. Боялъшка река извира под името Чакърлия на 502 m н.в. от Дервентските възвишения, на 700 m южно от връх Гюргенбаир (555 m), най-високата точка на възвишенията. Протича в северозападна посока в тясна и залесена долина през

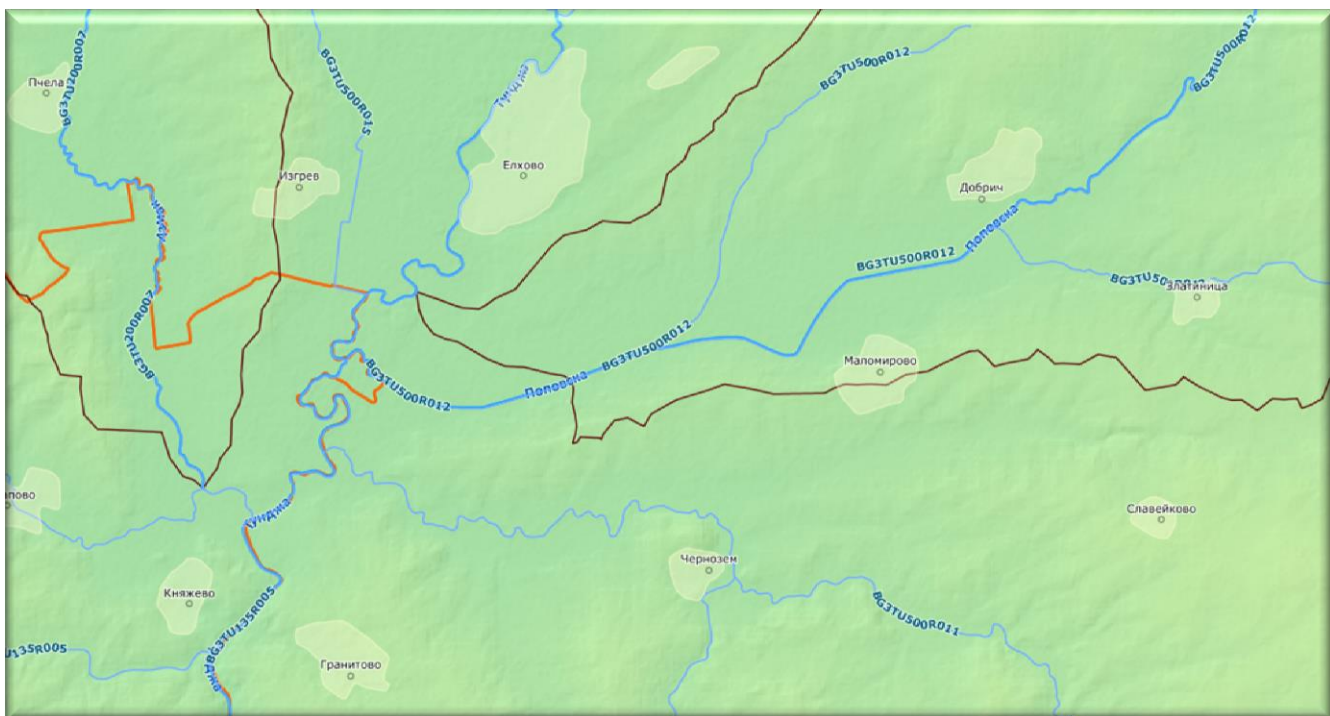
северните разклонения на Дервентските възвишения. Влива се отдясно в Араплийска река от басейна на Тунджа на 117 m н.в., на 200 m източно от село Чернозем, Община Елхово. Площта на водосборния басейн на Боялъшка река е 159 km², което представлява 45.3% от водосборния басейн на Араплийска река.

Повърхностните водни тела на територията на Община Елхово са с код и наименование както следва :

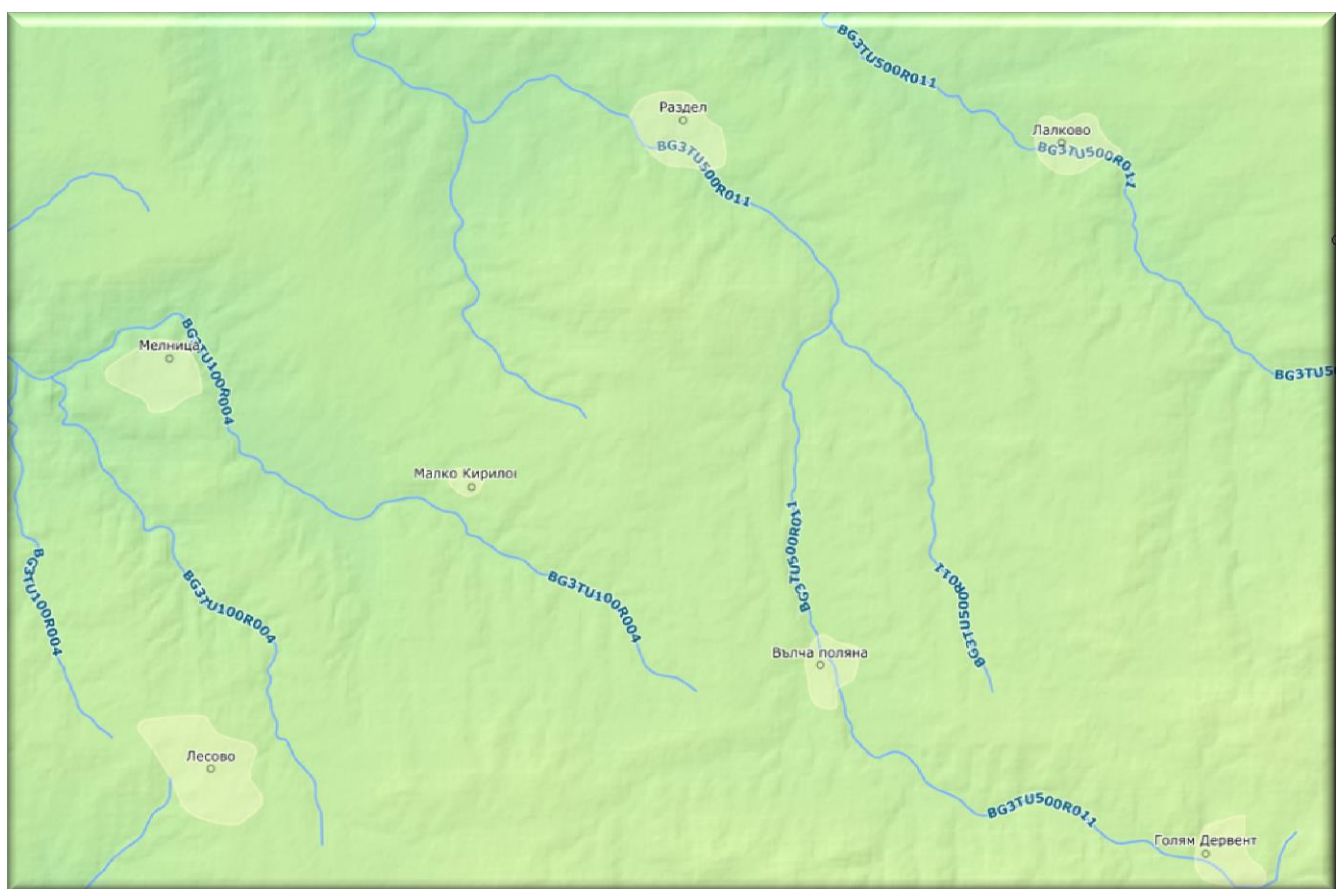
- BG3TU100R002 – река Тунджа от вливане на река Мелнишка до границата;
- BG3TU100R004 – река Мелнишка;
- BG3TU135R005 – река Тунджа от гр.Елхово до вливане в река Мелнишка и река Коруджа;
- BG3TU200R007 – река Калница;
- BG3TU200R008 – река Синаповска;
- BG3TU500R015 – река Дряновска;
- BG3TU500R016 – река Тунджа от вливане на река Симеоновска до гр.Елхово;
- BG3TU500R018 – река Дерееорман;
- BG3TU100R004 – река Мелнишка;
- BG3TU500R012 – река Поповска от язовир Малко Шарково до устие, р.Ахлатийска;
- BG3TU500R011 – река Араплийска, река Коруджа и река Боялъшка;
- BG3TU500L017 – язовир Кирилово.

Фиг. II-04. Извадка от ГИС на повърхностни водни тела за района на БД ИБР, включваща територията на Община Елхово (част I)

Фиг. II-05. Извадка от ГИС на повърхностни водни тела за района на БД ИБР, включваща територията на Община Елхово (част 2)

Фиг. II-06. Извадка от ГИС на повърхностни водни тела за района на БД ИБР, включваща територията на Община Елхово (част 3)

В следващата таблица II-01 са посочени екологичното и химично състояние на разглежданите повърхностни водни тела за 2020 г.:

Таблица II-01. Екологично състояние/потенциал и химично състояние на повърхностните водни тела за 2020 г. в Община Елхово

Код на водното тяло ПУРБ 2016-2021	Име на водно тяло	Биологични показатели 2020 г.	Физико-химични показатели 2020 г.	Екологично състояние/ потенциал 2020 г.	Химично състояние 2020 г.	Изместващи показатели 2020 г.
BG3TU500R016	Река Тунджа от вливане на р. Симеоновска до гр. Елхово	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, NO ₂ , Нобщ, PO ₄ , Робщ (2019-2020)
BG3TU500R018	Река Дерееорман	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, Фитобентос, NO ₃ , NO ₂ , Нобщ
BG3TU500R015	Река Дряновска	лошо		лошо	неизвестно	Макрозообентос, пресъхнала
BG3TU500R012	Река Поповска от яз. Малко Шарково до устие, р. Ахлатийска	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос, (2019)
BG3TU500L017	Язовир Кирилово	Лош ЕП	умерено	лошо	добро	Прозрачност, Хлорофил А, Фитопланктон (2019), електропроводимост, Робщ (2018-2019)
BG3TU200R008	Река Синаповска	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, Фитобентос, електропроводимост, (2019)
BG3TU135R005	Река Тунджа от гр. Елхово до вливане на р. Мелнишка и р. Коруджа	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, разтворен O ₂ , БПК, NO ₃ , NO ₂ , Нобщ, Робщ, PO ₄
BG3TU100R004	Река Мелнишка	добро	добро	добро	добро	
BG3TU100R002	Река Тунджа от вливане на река Мелнишка до границата	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, Фитобентос, електропроводимост, Нобщ, PO ₄ , Робщ
BG3TU500R011	Река Араплийска, Куруджа, Боялъшка	умерено	добро	умерено	добро	Макрозообентос, пресъхнала (2020)
BG3TU200R007	Река Калница	лошо	умерено	лошо	добро	Макрозообентос,

Програма за опазване на околната среда на Община Елхово за периода 2021 – 2028 г.

Код на водното тяло ПУРБ 2016-2021	Име на водно тяло	Биологични показатели 2020 г.	Физико-химични показатели 2020 г.	Екологично състояние/ потенциал 2020 г.	Химично състояние 2020 г.	Изместващи показатели 2020 г.
						Фитобентос, електропроводимост, PO ₄ (2019)
BG3TU135R005	Река Тунджа от гр. Елхово до вливане на р.Мелнишка и р. Коруджа	умерено	умерено	умерено	добро	Макрозообентос, разтворен O ₂ , БПК, NO ₃ , NO ₂ , NO _{бщ} , Робщ, PO ₄

*Източник: Доклад за състоянието на повърхностните и подземни водни тела за 2020 г. на БД ИБР, Приложение 2

Язовири

По данни на План за интегрирано развитие на Община Елхово за периода 2021-2027 г. (ПИРО), на територията на общината има 76 броя язовира, рибарници и водоеми общинска собственост с обща площ 329.80 дка. Въпреки големия брой на язовирите не всички могат да се ползват за рибовъдна дейност. От тях 11 бр. са отдадени под наем за срок от 10 години за рибовъдна дейност и за други дейности. Язовирите с много малка площ се използват за водопой на селскостопански животни. В следващата Таблица са описани язовирите публична общинска собственост, отдадени за ползване.

Таблица II-02. Регистър на разрешителни за ползване на воден обект - язовири публична общинска собственост, съгласно чл. 52, ал.1, т.3, буква „б” на ЗВ на Община Елхово

№	Разрешително	Дата	Титуляр	Краен срок	Воден обект	Код на водното тяло	Поречие	Населено място	Цел на водоползване	Площ на ползване dka
1	РПВО-01	02.01.2013г.	„Марти 2203 ЕООД“	18.09.2022 г.	Язовир в ПИ 73328.35.22	BG30000195TU500R015	р.Дряновска	с.Трънково	Аквакултури и свързаните с тях дейности	451.183
2	РПВО-02	29.01.2013г.	ЕТ „Милена Кафеджиева“	29.04.2014 г.	Водоем в ПИ 27382.14.15	BG0000195	р.Тунджа	гр.Елхово	Аквакултури и свързаните с тях дейности	19.589
3	РПВО-03	11.03.2013г.	ЕТ „Клавдия Каракушева 2012“	27.07.2022 г.	Язовир с.Пчела, ПИ 000320	BG3TU200R007	р.Калница	с.Пчела	Аквакултури и свързаните с тях дейности	90.786
4	РПВО-04	25.11.2013г.	„Маргарита“ ЕООД	13.06.2021 г.	Язовир в ПИ 000133	BG30000195TU500R018	р.Дереорман	с.Борисово	Аквакултури и свързаните с тях дейности	200.933
5	РПВО-05	02.12.2015г.	„МЕЛЕК 52“ ЕООД - гр.Елхово	26.06.2025 г.	Язовир ПИ с номер 000216	BG3TU500R011	р.Араплийска	с.Раздел	Аквакултури и свързаните с тях дейности	63.065
6	РПВО-06	06.01.2016г.	ЕТКОМАНДИРА-ДОБРИ ГЕОРГИЕВ" гр.Сливен	24.03.2025 г.	Язовир ПИ с номер 000288	BG3TU200R008	р.Синаповска	с.М.Манастир	Аквакултури и свързаните с тях дейности	70.333
7	РПВО-07	16.11.2016г.	ЕТ „МЕЛАНИ-2001-Георги Янев“ гр.Елхово	15.12.2022 г.	Язовир ПИ с номер 000308	BG3TU135R005	р.Тунджа	с.Гранитово	Аквакултури и свързаните с тях дейности	17.508
8	РПВО-08	07.03.2018г.	„СИГНАЛ“ ЕООД	27.11.2042 г.	Язовир ПИ с номер 000012	BG3TU500R018	р.Дереорман	с.Стройно	Аквакултури и свързаните с тях дейности	134.487
9	РПВО-09	10.07.2018г.	„МЕЛНИЦА 92“ ЕООД	10.01.2033 г.	Язовир ПИ с номер 000207	BGRTU100R004	р.Мелнишка	с.Мелница	Аквакултури и свързаните с тях дейности	16.984
10	РПВО-10	10.10.2018г.	„Стойко Танасовите“ ЕООД	15.02.2043 г.	Язовир ПИ с номер 000066	BG3TU500R018	р.Дереорман	с.Бояново	Аквакултури и свързаните с тях дейности	183.308
11	РПВО-11	04.06.2019г.	"НИЛТУР"ЕООД	28.12.2032 г.	Язовир ПИ с ид. 47768.21.364	BGRTU100R004	р.Мелнишка	с.Мелница	Аквакултури и свързаните с тях дейности	23.460

*Източник: официална интернет страница на Община Елхово

Със Заповед от 2016 г. на Министъра на вътрешните работи на територията на Община Елхово са **определени като потенциално опасни следните язовири:**

1. яз. „Борисово“, с. Борисово, общ. Елхово;
2. яз. „Стройно“, с. Стройно, общ. Елхово;
3. яз. „Малък манастир 2“, с. Малък манастир, общ. Елхово.
4. яз. "Малък манастир 3" с. Малък манастир, общ. Елхово;
5. яз. „Пчела 1“, с. Пчела, общ. Елхово;
6. яз. „Бояново“, с. Бояново, общ. Елхово;
7. яз. „Кирилово“, с. Кирилово, общ. Елхово, НС ЕАД.

Проблемен е язовир „Пчела 1“ в близост до село Пчела, тъй като липсва основен изпускател, разрушена е и каменната зидария на преливника, а възстановяването е свързано със сериозни инвестиции.

Язовир „Кирилово“ се поддържа целогодишно с ниво на водата под основата на деформациите, основния му изпускател е в изправност и е в обезопасено експлоатационно състояние.

Напоителни системи

Хидромелиоративната инфраструктура на територията на общината е изградена в периода 1958-1986 г. и обхваща землищата на гр. Елхово и селата – Добрич, Маломирово, Трънково, Кирилово, Бояново и Жребино. Основните водоизточници са яз. „Малко Шарково“, язовир Кирилово на р. (Коюмбунар) и р. Тунджа. Основните технически съоръжения и параметри са представени в Таблица II-03:

Таблица II-03.

Изградени изравнители на:		Изградени напоителни канали			Изградени помпени станции	
Име	Обем m ³	Име	Дължина (m)	Мах.Q (m ³ /s)	Име	Застроено водно количество, l/s
Канал С – 4 при км 5+800, с.Кирилово	35 000	С -1, гр.Елхово и с.Кирилово	4 500	1.05	Трънково-1	100
Герен дере, гр.Елхово	120 000	С-4, с.Кирилово и с.Бояново	10 215	0.64	Трънково-2	500
Канал С-2, с.Жребино		С-5, с.Бояново	3000	0.30	Бояново-1	900
Канал С -4 при км. 8+200, с.Кирилово и с.Бояново	30 000	С-2, с.Кирилово и с.Жребино	6.250	1.05	Бояново -2	300
		Р-1 с.Добрич, с.Маломирово и гр.Елхово	14 790	1.40	Кирилово	1200
		Р- 2, с.Добрич, с.Маломирово	6 500	0.60		

**Източник: Общински план за развитие на Община Елхово 2014-2020 г.*

Към хидромелиоративния фонд на общината се отнасят и още четири ПС (Добрич, Сухата река, ЖП мост, Жребино), които са бракувани, както и главен тръбопровод ГТ-1 към ПС „Трънково“, в землището на с.Трънково, с обща дължина 575 m. Второстепенните водопроводи са с обща дължина 5 600 m. Изградените поливни площи са 20 734 dka в т.ч. 14 160 dka за гравитачно напояване и 6 574 dka за помпено напояване.

✓ **Риск от наводнения**

Наводненията са природно явление, което не може да бъде предотвратено. За нашата страна те се определят като едно от най-значимите природни бедствия, както по отношение на честотата на случването им, така по отношение на нанесените щети. По данни от Националния статистически институт през последните 10 години наводненията са кризисното събитие с природен произход на второ място по брой случвания, веднага след пожарите. По отношение на установените щети, средствата за възстановяване и разходите за спасителни и неотложни аварийни работи, наводненията са на първо място с около 50% относителен дял спрямо останалите кризисни събития от природен характер, настъпили в страната.

Същевременно, за разлика от другите природни бедствия, наводненията се поддават в значителна степен на прогнозиране, както по отношение на възникването и разпространението им, така и по отношение на възможните последици. Независимо, че те са естествени явления, появата им в голяма степен се повлиява от човешката дейност. Изследванията показват, че рискът от наводнения се увеличава като следствие от редица човешки дейности - разширяването на урбанизираните територии и индустриални зони в заливните територии, увеличаването на гъстотата на застрояване, нерегулирани промени в земеползването, увеличаването на обработваемите земи, в комбинация с отсъствието на добри практики за устойчивото ползване на почвите, премахване на водоотвеждащи канали и полезащитните растителни пояси и др. Всичко това води от една страна до влошаване на водно-физичните характеристики на почвите във водосборите, а от друга – до увеличаване на размера и скоростта на повърхностния отток и оттам до значително увеличаване на заплахата от наводнения. Обезлесяването също е сериозен проблем и води до увеличаването на риска от наводнения.

Съгласно чл.7 от Директива 2007/60/ЕС (Европейска Директива за наводненията) и на основание чл. 146и от Закона за водите е изготвен План за управление на риска от наводнения за Източнобеломорски район за басейново управление 2016 – 2021 г. Планът разглежда всички аспекти на управлението на риска, като се съсредоточава върху предотвратяването, защитата, подготвеността, включително прогнозите за наводнения, системите за ранно предупреждение и отчита характеристиките на Източнобеломорския район за басейново управление на водите за период от шест години – от 2016 до 2021 г. включително. Той включва Програма от конкретни мерки или комбинация от мерки за решаване на установените проблеми и постигане на поставените цели за всеки един от определените 31 района със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН). Планът е приет с Решение №1109/29.12.2016 г. на МС, съгласно чл. 151, ал. 2, т. 1, буква „к” на Закона за водите.

В изпълнение на чл. 4 от Директива 2007/60/ЕС относно оценка и управление на риска от наводнения и чл.146а, ал. 1 от Закона за водите се извършва предварителна оценка на риска от наводнения. В „Предварителна оценка на риска от наводнения в Източнобеломорски район за басейново управление”, като значими са определени 192 минали наводнения на територията на ИБР. Може да бъде обобщено, че преобладаващата част от значимите минали наводнения са разположени по средното и долно течение на река Марица (Пазарджик – Пловдив – Първомай – Димитровград - Свиленград), горното течение на р. Арда (над яз. Кърджали) и притоците ѝ, р. Върбица и р. Крумовица и в басейна на р. Тунджа около гр. Калофер и долното течение на река Тунджа след вливането на р. Мочурица и самата р. Мочурица (района Ямбол – Елхово).

Значимите минали наводнения в ИБР по основните речни басейни са:

- р. Тунджа 33 бр.
- р. Марица 116 бр.
- р. Арда 41 бр.
- р. Бяла река 2 бр.

През 2021 г. е изготвена ПОРН за ИБР за втори цикъл 2022-2027 г. във връзка с разработване на втори ПУРН за периода 2022-2027 г. Документът представя актуализирана предварителна оценка на риска от наводнения в Източнороманския район за басейново управление (РБУ), изготвена в изпълнение на изискванията на чл. 146а от Закона за водите. Предварителната оценка на риска от наводнения се извършва като начален етап от процеса на управление на риска от наводнения съгласно Директивата за наводненията (ДН). В Р България, дейностите по прилагане на етапите от ДН - ПОРН, картиране на районите под заплаха и риск от наводнения и изготвяне на плановете за управление на риска от наводнения (ПУРН), предоставят единствените анализи и документи на национално ниво, чиято крайна цел е оценка на настоящата заплаха и риск от наводнения в страната и планиране на мерки за ефективното предотвратяване на наводненията и ограничаване на последиците от тях.

В рамките на новия ПОРН е изготвен списък и карти с регистрирани наводнения, случили се в периода 2011-2019 г. на територията на Източноромански РБУ. За отчетния период са регистрирани над 380 наводнения, случили се в 385 местоположения (населени места). През 2014 г. са се случили около 31% от регистрираните наводнения за целия изследван период.

Информация за наводненията на територията на Община Елхово за периода 2011-2019 г. е обобщена в следващата Таблица II-04.

Таблица II-04. Списък с регистрирани наводнения за периода 2011-2019 г. на територията на Община Елхово

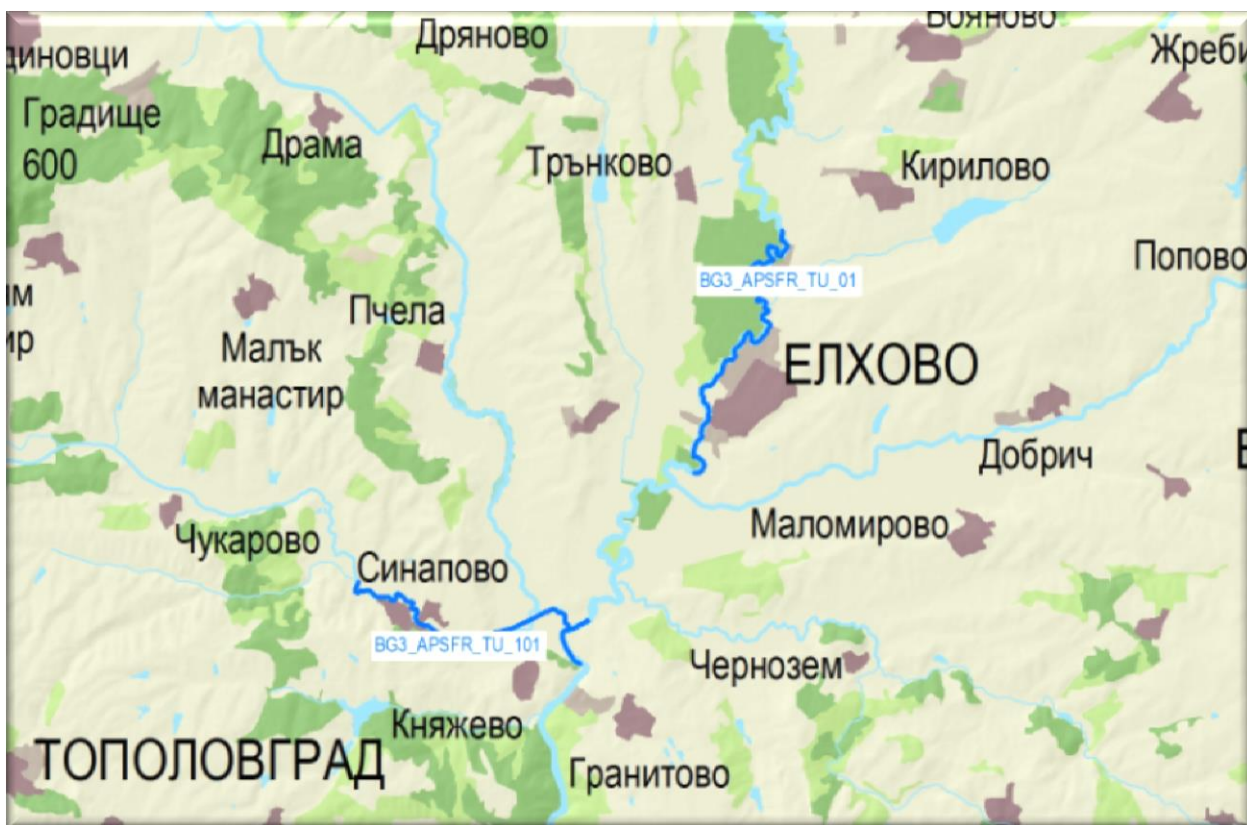
Идентификатор на събитие	Идентификатор на местоположение	Населено място	Община	Начална дата на наводнение	Източник на наводнение	Механизъм на наводнение	Характеристика на наводнение	Описание на засегнатата територия
BG3_20141204_PFB_018	BG3_20141204_PFB_018_27382	Елхово	Елхово	2014-12-04	Речно наводнение	Естествено преливане на река	Постепенно наводнение	Подземни и полуподземни етажи на жилищни сгради и частни дворове в ниската част на гр.Елхово крайречните квартали на р.Тунджа между ул.“Яница“, ул.“Тунджа“ „П.Д.Петков“ и ул.“Крум“ и участъка между ул.“Тунджа“, ул.“В. Левски“ и ул.“П.Д.Петков“, ул.“Ангел Вълев“ до ул.“Зти март“; Парк за култура и отдих и предпарково пространство, гр. Елхово; Общински път JAM 2091 от гр.Елхово до с.Трънково – 1 км.
BG3_20150203_PFB_002	BG3_20150203_PFB_002_27382	Елхово	Елхово	2015-02-03	Речно наводнение	Естествено преливане на река	Постепенно наводнение	Канализация на ул.“Тунджа“ – главен канализационен колектор и канализационни клонове с дължина 4706м.л., ул.“Тунджа“, Спортен комплекс и кей за лодки, алеи и места за отдих в Градски парк гр.Елхово
BG3_20150203_PFB_003	BG3_20150203_PFB_003_43116	Лалково	Елхово	2015-02-03	Речно наводнение	Естествено преливане на река	Постепенно наводнение	Отнесен участък от крайречен път по десния бряг на р.Лалковска в регулацията на селото до трошенокаменна настилка

*Източник: ПОРН Източнобеломорски РБУ 2022-2027 г., Приложение 5 (Списък с регистрирани наводнения за периода 2011-2019 г.)

Определянето на райони със значителен потенциален риск от наводнения е последния етап от изпълнението на предварителната оценка на риска от наводнения. Със Заповед №РД-805/10.08.2021 г. на Министъра на околната среда и водите са утвърдени, определените в съответствие със Заповед № РД-940/20.11.2020 г., Райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН) в Източнобеломорски район за басейново управление. За ИБР са определени общо 41 броя РЗПРН.

Територията на Община Елхово попада в два района със значителен потенциален риск от наводнения, а именно (Фиг. II-07):

- РЗПРН с код BG3_APSFR_TU_01 и наименование: „р. Тунджа – гр. Елхово“;
- РЗПРН с код BG3_APSFR_TU_101 и наименование: „Синаповска р. – с. Синапово“.

Фиг. II-07. Карта на РЗПРН: BG3_APSFR_TU_01 „р. Тунджа – гр. Елхово“ и BG3_APSFR_TU_101 „Синаповска р. – с. Синапово“

*Източник: ПОРН 2022-2027 г. към БД ИБР

Район BG3_APSFR_TU_01: „р. Тунджа - гр. Елхово“ е включен като РЗПРН в предходния цикъл на прилагане на ДН. За районът е извършено картиране на заплахата и риска за речен тип наводнения с обезпеченост 5%, 1% и 0.1% и изследване на влиянието на яз. Жребчево при преливане в подязовирния участък.

Анализът извършен в рамките на ПОРН 2020 потвърждава необходимостта от този РЗПРН. Това е направено на базата на обхвата на 100 годишната вълна, изчислена в резултат от проект „Карти на районите под заплахата и на районите с риск от наводнения“ от предходния цикъл на прилагане на ДН, значими минали наводнения, случили се в периода 2011 – 2019 г. и експертна оценка.

По отношение на териториалния обхват, към района са добавени два нови участъка по р. Тунджа - един в горната част на района (3.8 km) и един в долната (580 m), за изследване

на речен тип наводнения. Направена е и корекция в геометрията на линията, представляваща РЗПРН, с цел прецизиране. Общата площ на района е 10.45 km и обхваща землищата на с.Трънково, с. Кирилово, гр. Елхово и с. Изгрев, Община Елхово.

Съгласно извършения анализ, разглежданият РЗПРН преминава прага за негативно влияние на климатичните промени по показател брой дни с 24-часов валеж ≥ 40 мм (MED-CORDEX, RCP8.5 за период 2071-2100 г.).

Район BG3_APSFR_TU_101 „Синаповска р. – с. Синапово“ е включен като РЗПРН в настоящия цикъл на прилагане на ДН. Това е направено на база на значими минали наводнения, случили се в периода 2011 - 2019 г. и експертна оценка. РЗПРН обхваща малък участък от р. Тунджа в землището на с. Княжево и нейния десен приток Синаповска р. от с. Синапово до вливането ѝ в р.Тунджа. Землищата влизащи в района са **с. Гранитово, Община Елхово** и с. Синапово и с. Княжево, Община Тополовград с обща дължина 9.19 km.

Съгласно извършения анализ, разглежданият РЗПРН преминава праговете за негативно влияние на климатичните промени по следните показатели: 1. максимален 24-часов валеж (MED-CORDEX, RCP8.5 за период 2071-2100 г.), 2. максимален 24-часов валеж (АМО осцилация за периоди 2031-2060, 2051-2080 и 2071-2100 г.), 3. брой дни с 24-часов валеж ≥ 40 мм (АМО осцилация за периоди 2031-2060, 2051-2080 и 2071-2100 г.), 4. брой дни с 24-часов валеж ≥ 40 мм (MED-CORDEX, RCP8.5 за период 2071-2100 г.).

✓ **Подземни водни тела**

На територията на Община Елхово попадат част от подземни водни тела със следните кодове и наименования:

- Порови води в Неоген - Кватернер - Ямбол - Елхово с код BG3G00000NQ054;
- Пукнатинни води - Брезовско - Ямболска зона с код BG3G00000K2030;
- Пукнатинни води - масив Шипка – Сливен с код BG3G0PzK2Pg027;
- Пукнатинни води Шишманово устремски масив с код BG3G00000Pt045;
- Карстови води - Тополовградски масив с код BG3G0000T12034.

Характеристиките на подземните водни тела съгласно ПУРБ 2016-2021 г. (Приложения №23 и 24 към Раздел 1) са както следва:

Подземно водно тяло с код BG3G00000NQ054 – Порови води в Неоген - Кватернер - Ямбол - Елхово

- площ на подземното водно тяло – 1437.83 km²;
- тип – напорно-безнапорен;
- разкрита площ – 1437.83 km²;
- характеристика на покриващите водното тяло пластовете в зоната на подхранване – почвен слой, пясъккливи глини, пясъци, глинести пясъци;
- обща характеристика на потока на геоложките пластовете – не е слоисто;
- естествени ресурси – 1206.97 l/s;
- разполагаеми ресурси – 1118.38 l/s;
- разрешени водни количества – 913.81 l/s;
- експлоатационен индекс - 82%;
- литоложки строеж на ПВТ – Пясъци, глини, гравелити, чакъли /Q/ Пясъци, гравелити, пясъккливи глини, варовици, пясъчници, въглища /N/;
- дебелина на ПВТ – 8-30 m;
- коефициент на филтрация – 9-110 m/ден;

- водопроводимост – 90-450 m²/ден;
- пористост – 35-40%;
- тип на водоносния хоризонт – поров средно водообилен.

Съгласно информацията за водите и водните тела в ПУРБ за Източнореломорски район, разглежданото водно тяло с код BG3G00000NQ054 – Порови води в Неоген - Кватернер - Ямбол - Елхово е определено в риск по количествено и химично състояние. Общата оценка на риска на подземното водно тяло е „в риск”.

Подземно водно тяло с код BG3G00000K2030 – Пукнатинни води - Брезовско - Ямболска зона

- площ на подземното водно тяло – 1345.82 km²;
- тип – напорно-безнапорен;
- разкрита площ – 1178.92 km²;
- характеристика на покриващите водното тяло пластове в зоната на подхранване – чакъли, пясъци, пясъчливи глини;
- обща характеристика на потока на геоложките пластове – не е слоисто;
- естествени ресурси – 596.24 l/s;
- разполагаеми ресурси – 563.48 l/s;
- разрешени водни количества – 146.21 l/s;
- експлоатационен индекс – 26%;
- литоложки строеж на ПВТ – Туфи, туфити, андезити, пясъчници, мергели, варовици, гранити, диорити икварцдиорити, андезити, андезито-базалти, габро;
- дебелина на ПВТ – 38 m;
- коефициент на филтрация – 10-1 m/ден;
- водопроводимост – 38-380 m²/ден;
- пористост – 2-20%;
- тип на водоносния хоризонт – пукнатинен средно водообилен.

Съгласно информацията за водите и водните тела в ПУРБ за Източнореломорски район, разглежданото водно с код BG3G00000K2030 – Пукнатинни води - Брезовско - Ямболска зона е в добро количествено и химично състояние. Общата оценка на риска на подземното водно тяло е „не е в риск”.

Подземно водно тяло с код BG3G0PzK2Pg027 – Пукнатинни води - масив Шипка Сливен

- площ на подземното водно тяло – 1615.74 km²;
- тип – напорно-безнапорен;
- разкрита площ – 1599.07 km²;
- характеристика на покриващите водното тяло пластове в зоната на подхранване – валуни, чакъли, пясъци, глини;
- обща характеристика на потока на геоложките пластове – не е слоисто;
- естествени ресурси – 2039.26 l/s;
- разполагаеми ресурси – 1917.54 l/s;
- разрешени водни количества – 77.09 l/s;
- експлоатационен индекс – 4%;
- литоложки строеж на ПВТ – гранити, алтернация от пясъчници, глинести скали и брекчоконгломерати, глини, пясъкливи варовици, глинести мергели, шисти, гнайси, амфиболити;

- дебелина на ПВТ – 36 m;
- коефициент на филтрация – 0.1-10 m/ден;
- водопроводимост – 4-360 m²/ден;
- пористост – 1-20-40%;
- тип на водоносния хоризонт – пукнатинен средно водообилен.

Съгласно информацията за водите и водните тела в ПУРБ за Източноромански район, разглежданото подземно водно тяло с код BG3G0PzK2Pg027 – Пукнатинни води - масив Шипка Сливен е в добро количествено и и риск за химично състояние. Общата оценка на риска на подземното водно тяло е „в риск”.

Подземно водно тяло с код BG3G00000Pt045 - Пукнатинни води Шишманово устремски масив

- площ на подземното водно тяло – 1416.44 km²;
- тип – напорно-безнапорен;
- разкрита площ – 1357.28 km²;
- характеристика на покриващите водното тяло пластове в зоната на подхранване – амфиболити, гнайсошисти, шисти;
- обща характеристика на потока на геоложките пластове – не е слоисто;
- естествени ресурси – 762.07 l/s;
- разполагаеми ресурси – 695.03 l/s;
- разрешени водни количества – 6.39 l/s;
- експлоатационен индекс – 1%;
- литоложки строеж на ПВТ – Гранити, амфиболити, мусковитови и двуслюдени гнайсошисти, шисти, лептинити;
- дебелина на ПВТ – 77 m;
- коефициент на филтрация – 10-1 m/ден;
- водопроводимост – 77-770 m²/ден;
- пористост – 1-2%;
- тип на водоносния хоризонт – пукнатинен средно водообилен.

Съгласно информацията за водите и водните тела в ПУРБ за Източноромански район, разглежданото подземно водно тяло с код BG3G00000Pt045 - Пукнатинни води Шишманово устремски масив е в добро количествено и и риск за химично състояние. Общата оценка на риска на подземното водно тяло е „в риск”.

Подземно водно тяло с код BG3G0000T12034 - Карстови води - Тополовградски масив

- площ на подземното водно тяло – 306.03 km²;
- тип – напорно-безнапорен;
- разкрита площ – 306.03 km²;
- характеристика на покриващите водното тяло пластове в зоната на подхранване – пясъчливи глини, варовици, заглинени варовици;
- обща характеристика на потока на геоложките пластове – не е слоисто;
- естествени ресурси – 1037.96 l/s;
- разполагаеми ресурси – 1031.97 l/s;
- разрешени водни количества – 80.46 l/s;
- експлоатационен индекс – 8%;
- литоложки строеж на ПВТ – Варовици-кавернозни, мраморизирани варовици, доломити;
- дебелина на ПВТ – 40 m;

- коефициент на филтрация – 10-1 m/ден;
- водопроводимост – 40-400 m²/ден;
- пористост – 5%;
- тип на водоносния хоризонт – Карстов средно водообилен до водообилен.

Съгласно информацията за водите и водните тела в ПУРБ за Източнореломорски район, разглежданото подземно водно тяло с код BG3G0000T12034 - Карстови води - Тополовградски масив е в добро количествено и и риск за химично състояние. Общата оценка на риска на подземното водно тяло е „в риск”.

Експлоатационните ресурси на ПВТ са представени в Таблица II-05 (ПУРБ 2016-2021г., Приложение 23 към Раздел 1).

Таблица II-05. Експлоатационни ресурси на ПВТ

Код на подземното тяло	Естествен и ресурси, l/s	Разполагам и ресурси, l/s	Разрешени водни количества, l/s	Експлоатационен индекс %	Риск оценка по количество
BG3G00000NQ054	1206.97	1118.38	913.81	82	в риск
BG3G00000K2030	596.24	563.48	146.21	26	не е в риск
BG3G0PzK2Pg027	2039.26	1917.54	77.09	4	в риск
BG3G00000Pt045	762.07	695.03	6.39	1	в риск
BG3G0000T12034	1037.96	1031.97	80.46	8	в риск

Качеството на подземните води се определя от антропогенното въздействие, което се изразява в различни типове замърсявания от точкови и дифузни източници. Общата оценка по химично състояние на ПВТ попадащи на територията на Община Елхово е представена в Таблица II-06 (ПУРБ 2016-2021 г., Приложение 26 към Раздел 1).

Таблица II-06. Обща оценка по химично състояние на ПВТ

Код на подземното тяло	Наименование	Обща оценка по химично състояние на ПВТ	Замърсители
BG3G00000NQ054	Порови води в Неоген - Кватернер - Ямбол - Елхово	лошо	NO ₃ , PO ₄ , Na, Cl
BG3G00000K2030	Пукнатинни води - Брезовско - Ямболска зона	добро	-
BG3G0PzK2Pg027	Пукнатинни води - масив Шипка Сливен	лошо	NO ₃
BG3G00000Pt045	Пукнатинни води Шишманово Устремски масив	добро	-
BG3G0000T12034	Карстови води - Тополовградски масив	лошо	NO ₃

2.2. Минерални води

На територията на общината няма данни за минерални води и темални извори.

2.3. Водоснабдяване. Водопроводна мрежа

Община Елхово се водоснабдява предимно от подземни води, от терасите на реките, протичащи през нейната територия. Водоснабдяването на град Елхово и селата се извършва основно от две системи в експлоатация: Воден - Елхово и Голямо Шарково – Елхово. Водоснабдителните системи в Община Елхово са представени в табличен вид:

Таблица II-07. Водоснабдителни системи в Община Елхово

№	Наименование на ВС	Обслужвани населени места
1	Воден – Елхово - Шарково	с. Добрич, с. Кирилово, гр. Елхово, с.Славейково, с. Лалково, с. Маломирово
2	Бояново - Стройно	с. Бояново, с. Стройно
3	Малко Кирилово - Гранитово	с. Малко Кирилово, с. Гранитово
4	Жребино - Борисово	с. Жребино, с. Борисово
5	Голям Дервент	с. Голям Дервент
6	Пчела	с. Пчела
7	Мелница	с. Мелница
8	Трънково	с. Трънково
9	Изгрев	с. Изгрев
10	Лесово	с. Лесово
11	Чернозем	с. Чернозем
12	Вълча поляна	с. Вълча поляна
13	Раздел	с. Раздел
14	Малък манастир	с. Малък манастир

По данни на Община Елхово общата дължина на водопроводната мрежа: 430.182 km, като от нея :

- Външна мрежа: 214.400 km;
- Вътрешна мрежа: 215.782 km;
- Водоснабдителна мрежа е изградена във всички населени места от общината.

Водопроводната мрежа на град Елхово и селата е изпълнена на две трети с етернитови /АС/ и стоманени тръби, които са в лошо състояние и с чести аварии. Сградните водопроводни отклонения от поцинковани тръби са в лошо състояние с много аварии. За редуциране на загубите на вода е необходимо да се предвиди подмяна на амортизирани и често аварирани участъци, като предвижданите проектни диаметри се съобразят с работата на системата.

Реализираните проекти във сектор водоснабдяване на територията на общината през последните три години (2019, 2020 и 2021 г.) са както следва:

№	Период	Наименование на проекта
1.	2019 г.	Реконструкция на водопровод на ул. „Ангел Кънчев“ /L=700 m/, ул. „Цар Асен“, ул. „Л.Каравелов“ и ул. „Поп Богомил“, гр. Елхово с обща дължина L=1680m, СВО-147бр.
2.	2020 г.	Реконструкция на водопровод на ул. „Вардар“, гр.Елхово L=2160 m, СВО-112бр.
3.		Реконструкция на ул. „Ж.Петков“, гр.Елхово L=516 m, СВО-28бр.
4.	2021 г.	Реконструкция водопроводна мрежа на ул.„Марица“ от ул.„Търговска“ до ул.„В.Търново“, гр.Елхово L=350m, СВО-34бр

През периода 2015– 2020 „ВиК“ ЕООД – Ямбол финансира следните дейности по поддържане на водоснабдителната и канализационна инфраструктура на територията на общината:

- Реконструкция на водопровод на ул. „Търговска“, гр. Елхово, L=600 m и СВО-61 бр.
- Реконструкция на водопровод на ул. „Ангел Кънчев“, гр. Елхово L=216 m СВО-18бр.

- Реконструкция на 104 л.м. водопровод на ул. „Пирин“, гр. Елхово и изграждането на 10 бр. водопроводни отклонения към жилищни сгради.
- Реконструкция уличен водопровод на ул. „Марица“ от ул. „Ангел Вълев“ до ул. „Търговска“, гр. Елхово с дължина 100 m.
- Реконструкция водопровод за Тютюносушилнята и Гробищен парк – гр. Елхово с дължина 1 578 m.
- Реконструкция на сградно водопроводно отклонение за НЧ „Развитие-1893“ - гр. Елхово с дължина 65 m.
- Реконструкция на уличен водопровод от помпена станция с. Вълча поляна до напорен водоем – с дължина 270 m.
- Реконструкция уличен водопровод ул. „Клокотница“, с.Жребино – с дължина 270m.

Съгласно Бизнес план за развитие на дейността на „Водоснабдяване и Канализация“ ЕООД гр. Ямбол като ВиК оператор за периода 2022– 2026 г., за територията на Община Елхово няма учредени СОЗ около питейните водоизточници по реда на Наредба № 3/16.10.2020 г.

Регистър на водоизточниците с преоформено разрешително за водовземане от подземни води към „В и К“ ЕООД - гр. Ямбол, съгласно Бизнес план за развитие на дейността на „Водоснабдяване и Канализация“ ЕООД гр. Ямбол като ВиК оператор за периода 2022– 2026 г. е представен в табличен вид както следва:

Таблица II-08. Регистър на водоизточниците с преоформено разрешително за водовземане към „ВиК“ ЕООД - гр. Ямбол за територията на Община Елхово

№	Разрешително, №	Срок на действие на разрешителното	Вид на водоизточника	Място на водовземане	Разрешен годишен дебит, м ³ /годишно	Максимално водно количество, l/s	Заповед СОЗ	Вододобивна система
1.	31510368/01.08.2012г.	01.08.2022 г.	Шахтов кладенец 1	ПИ 000020, с.Раздел, общ. Елхово	3500	3.00	не	с. Раздел
2.	31510368/01.08.2012г.	01.08.2022 г.	Шахтов кладенец	ПИ 000021, с.Раздел, общ. Елхово		3.00	не	с. Раздел
3.	31510343/11.05.2022г.	11.05.2022 г.	Каптиран извор „Гьола“	ПИ 43459.28.855, земл. с.Лесово	62500	1.80	не	с. Мелница
4.	31510343/11.05.2012г.	11.05.2022 г.	Каптиран извор „Кокарджа“	ПИ 000217, земл. с.Мелница		0.20	не	с. Мелница
5.	31510411/01.04.2013г.	01.04.2023 г.	Каптиран извор „Чешмата“	ПИ 000042, земл. Малко Кирилово	92000	3.45	не	ВС „Малко Кирилово-Гранитово“
6.	31510369/03.08.2012г.	03.08.2022 г.	Тръбен кладенец	ПИ 000148, земл. с. Чернозем	30000	4.00	не	с. Чернозем
7.	31510644/17.09.2020г.	17.09.2025 г.	Каптиран извор	с. Голям Дервент	18922	0.40	не	с.Голям Дервент
8.	31510645/15.09.2020г.	18.09.2026 г.	Каптиран извор	с. Вълча поляна	15768	4.00	не	с. Вълча поляна
9.	31510661/14.06.2021г.	10.07.2026 г.	Шахтов кладенец	ПИ 38.379, с.Малък манастир	6307	0.20	не	с. Малък манастир
10.	31510661/14.06.2021г.	10.07.2026 г.	Каптиран извор 1	ПИ 49.861, с.Малък манастир	31536	1.00	не	с. Малък манастир
11.	31510661/14.06.2021г.	10.07.2026 г.	Каптиран извор 2	ПИ 49.85, с.Малък манастир	18922	0.60	не	с. Малък манастир
12.	31510408/25.03.2013г.	25.03.2023 г.	Каптиран извор „Воден“	ПИ 11658.322.1, земл. с.Воден	1319200	60.00	не	„Воден-Елхово-Шарково“
13	31510408/25.03.2013г.	25.03.2023 г.	Каптиран извор „Шарково“	ПИ 83051.29.706, земл. с.Воден	739900	40.00	не	„Воден-Елхово-Шарково“

*Източник: Бизнес план за развитие на дейността на „ВиК“ ЕООД - гр. Ямбол като ВиК оператор за периода 2022– 2026 г.

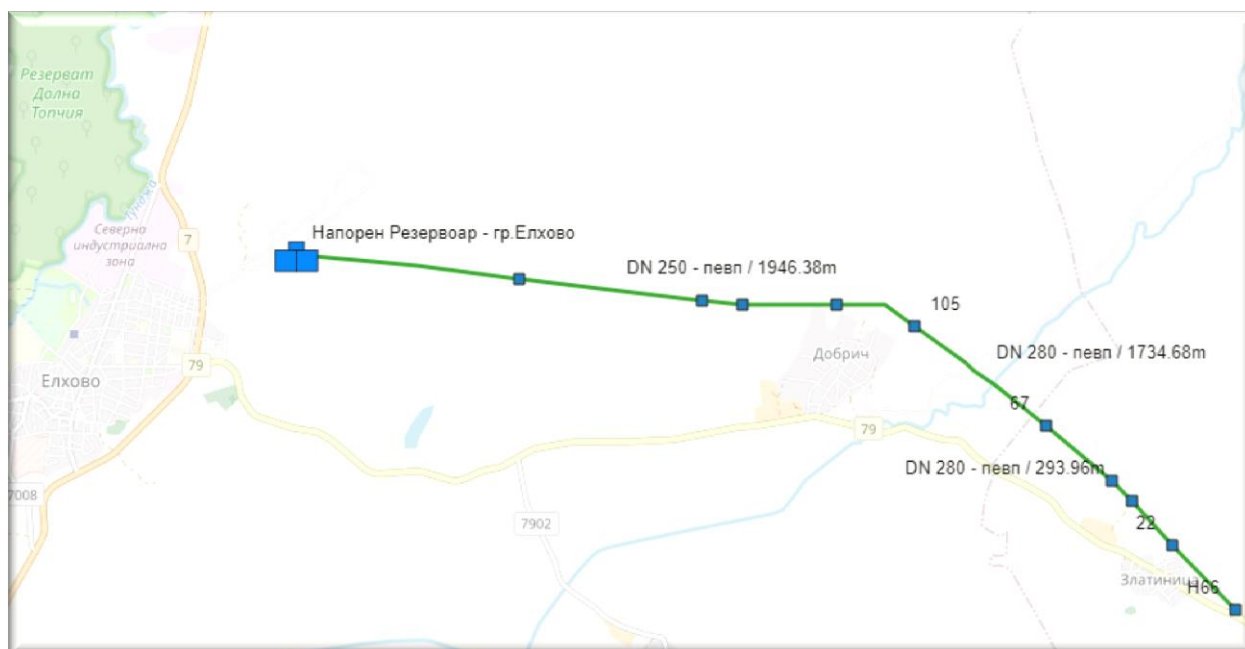
Изводи:

Всички населени места в Община Елхово са водоснабдени. Водопроводната мрежа на град Елхово и селата е изпълнена на две трети с етернитови /АС/ и стоманени тръби, които са в лошо състояние и с чести аварии. Сградните водопроводни отклонения от поцинковани тръби са в лошо състояние с много аварии. Течовете във водоснабдителните системи са основната причина за огромните загуби на вода, поради остарелите водопроводи. Освен, че се губи много питейна вода, течовете предизвикат и повреди от различен характер – водят до изчерпване ресурса на вода и амортизиране на водоизточника, както и до неефективност на водоснабдителната система.

Насоки за развитие:

В момента „ВиК“ ЕООД, гр. Ямбол в качеството на възложител изпълнява обект: „Доизграждане и реконструкция на водоснабдителна и канализационна системи в обособена територия, обслужвана от „ВиК“ ЕООД, гр. Ямбол като за Община Елхово, се изпълняват:

„Реконструкция на външен водопровод „Воден-Елхово“ - 11 148 м.л. (Фиг. II-08)

Фиг. II-08. Участък подлежащ на реконструкция „Воден – Елхово“

*Източник: <https://www.vik-yambol.com>

„Реконструкция и разширение на водопроводна мрежа - гр. Елхово“, по улици: ул. „П.Р. Славейков“, ул. „Кара Кольо“, „Цар Симеон“, ул. „Г.С. Раковски“, ул. „Чаталджа“, ул. „Охрид“, ул. „Бенковски“, ул. „13 ти март“ – 3208 м.л.

Общината има идеен проект за „Реконструкция на водопроводната мрежа на гр. Елхово“. От 2005 г. поетапно се изпълнява подмяната на мрежата, като до момента е реконструирана ½ от цялата водопроводна мрежа.

Съгласно изготвеният Бизнес план на ВиК ЕООД – гр. Ямбол, Община Елхово възнамерява да бъдат реконструирани следните обекти от сектор „Водоснабдяване“:

- Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа на гр. Елхово с обща дължина 28 235 m;

- Реконструкция на вътрешната водопроводна мрежа в селата Бояново, Раздел и Маломирово, Община Елхово с обща дължина 36 060 m;
- Изграждане на нов водоизточник ТК с. Изгрев;
- Реконструкция на външна водопроводна мрежа (Бояново, Гранитово, Мелница, Лесово, Малък манастир, Стройно, Голям дервент, Кирилово, Пчела) с обща дължина 7 900 m;
- Ремонт на помпени станции и помпени агрегати (Бояново, Борисово, М. Манастир, Вълча Поляна, Жребино и Раздел).

Възможностите пред Община Елхово и „ВиК“ ЕООД – гр. Ямбол са да кандидатстват пред финансиращи фондове и програми: национални, ПУДООС, Оперативните програми на ЕС за финансиране на бъдещи проекти в сектора.

2.4. Степен на изграденост, степен на ползваемост и състояние на канализационната система в населените места

От всички населени места в Община Елхово, единствено общинският център е с изградена канализационна мрежа. Съгласно Бизнес плана за развитие на „ВиК“ ЕООД – гр. Ямбол за 2022-2026 г., процентното покритие с услугата „отвеждане на отпадъчните води“ за гр. Елхово е 98.2%. В селата няма изградена канализационна мрежа. В гр. Елхово има изградени битова и дъждовна канализационна мрежи с дължината над 40 km. Към 2018 г. изградените канализационни отклонения са над 1330 броя. Разпределителната мрежа е с дължина 25 748 m. Колекторите са с дължина 6 076 m и се заустват в река Тунджа. Първият етап на канализацията в ромския квартал е финансиран и изграден със средства от Фонд регионални инициативи около 3020 m.

По проект „Проектиране и строителство на пречиствателна станция за отпадъчни води, довеждащ колектор и частична рехабилитация на ВиК мрежата в гр. Елхово“ финансиран от ОП „Околна среда“ 2014-2020 г. е изпълнен компонент 1 - частична рехабилитация на В и К мрежата на територията на града. По проекта са изградени и рехабилитирани общо 3778 m канализационна мрежа и 159 бр. сградни канализационни отклонения.

Съгласно регистъра на издадените разрешителни за ползване на повърхностен воден обект на БД ИБР, Община Елхово има издадено разрешително № 33140265/15.07.2021 г. за заустване на отпадъчни води от канализационната мрежа на гр. Елхово със срок на действие 10.08.2027 г. Разрешеното годишно количество на заустваните отпадъчни води е 927 494.20 m³ с водоприемник р. Тунджа (ПИ 27382.49.103 по КК) и код на водно тяло BG3TU135R005.

Изводи:

Като основен проблем пред Община Елхово се явява необходимостта от изграждане на канализационна мрежа в малките населени места от общината.

Съществуващата канализационна мрежа в гр. Елхово не обхваща 100% от населеното място и има няколко недостатъка – малки наклони и скорости, недостатъчна проводимост, не почистено и затлачено речно корито, водещо до връщане на водата и наводняване на големи площи при проливни дъждове, чести аварии по мрежата. Авариите по канализационната мрежа и по сградните канализационни отклонения са основно от запушване. Друга важна причина е, че при повечето заведения за обществено хранене липсват мазноуловители, както и вече недостатъчния диаметър на уличните канализационни клонове.

Канализационната мрежа на град Елхово е изградена основно от бетонови тръби, които след дългата експлоатация са с нарушена конструкция, с пропадания, вследствие на саморазрушаване на тръбите. Голяма част от уличната канализационна мрежа е с малки диаметри (ф200 бетон), което е извън нормативните изисквания и създава предпоставки за чести запушвания. На много места връзките между бетоновите тръби не са водоплътни.

Насоки и мерки за подобряване качеството на водите съгласно действащото екологично законодателство:

- Изграждане на канализационна система и ЛПСОВ в по-големите населени места от общината.
- Повишаване ефективността на изградените канализационни мрежи и канални колектори;
- Решаване на въпроса с утайките, отделени от работата на ГПСОВ-Елхово;
- Контрол и изпълнение на забраните в крайбрежните заливаеми ивици – за строителство и експлоатация на животновъдни ферми, стопански и жилищни постройки;
- Мониторинг и създаване на база данни за качеството на подземните и повърхностните води и информирание на населението.

Съгласно Общият устройствен план на Община Елхово подобряване състоянието на канализационната мрежа може да се постигне с реализирането на поредица от мерки, а именно:

- Реконструкция и доизграждане на Главен профил 1, който събира както битовия отток, така и разредения битов отток след дъждопреливниците. Този канализационен колектор се явява главен събирателен клон и довеждащ колектор до ПСОВ.
- Оформяне на всички преливни улеи в съществуващите дъждопреливници за провеждане на 6Q макс/час, както и на участъците от канализацията преди дъждопреливниците.
- Рехабилитация и изграждане на: второстепенните канализационни профили по улиците „3-ти март“, „Ангел Вълчев“, „Ангел Михов“ и „Пирин“, отвеждащия канал след ДПР.4 по ул. „Хан Крум“, канализацията по ул. „Яница“, Главния профил IV в участъка от Южна промишлена зона до включването му в Главния профил 1, а преди ПСОВ изграждане на нов дъждопреливник № 5, чийто отвеждащ канал е оразмерен за 2Q сухо, а отливният канал да се насочи към черпател на КПС (канализационно-помпена станция) за дъждовни води, откъдето помпажно оттокът да се зауства в реката. Дъждовната помпена станция е ситуирана в парцела на ПСОВ.
- Изграждане на канализационен клон в индустриалната зона със заустване в съществуваща РШ на ул. „3-ти март“.

2.5. Селищни пречиствателни станции за отпадъчни води

На територията на гр. Елхово е реализиран проект „Проектиране и строителство на Пречиствателна станция за отпадъчни води, довеждащ колектор и частична рехабилитация на ВиК мрежата в гр. Елхово“ по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“ с основна цел на проекта прекратяване заустването на непречистени отпадъчни води във водоприемника – р. Тунджа. Проектът е реализиран на два етапа: първият етап, включващ прединвестиционно проучване, изготвяне на анализ „разходи – ползи“, изработване и одобряване на подробни устройствени планове и инвестиционни

проекти. В рамките на проектните дейности е изготвен работен инвестиционен проект за изграждане на ПСОВ с капацитет съобразно резултатите от прединвестиционното проучване, а именно 11 100 е.ж.

Вторият етап на проекта включва изпълнение на одобрения инвестиционен проект с два основни компонента: 1. „Рехабилитация и доизграждане на ВиК мрежата на гр. Елхово и „Канализационна помпена станция за дъждовни води“ и 2. „Изграждане на Пречиствателна станция за отпадъчни води, включително външни връзки към нея – гр. Елхово“.

С изпълнението на проекта е изградена и въведена в експлоатация Пречиствателна станция за отпадъчни води, довеждащ колектор с дължина 1600 m, канализационна мрежа - 3775 m и СКО-159 бр. и водопроводна мрежа 2350 m и СВО-91бр., включително ул. „Индустиална“ в Северната индустиална зона.

Основната цел постигната с проекта е прекратяване заустването на непречистени отпадъчни води във водоприемника – р. Тунджа, както и постигане изискванията, заложиени в националното и общностното законодателство в областта на отвеждането и пречистването на отпадъчни води в градски агломерации. С изграждането на ПСОВ ще се постигне една от специфичните стратегически цели на ОПОС – опазване и подобряване състоянието на водите, както и ще се помогне в голяма степен за реализирането на друга цел – опазване на биологичното разнообразие и защита на природата в града и околностите му. Очаква се с експлоатацията на ПСОВ да се реши комплексно проблема за опазване на околната среда, подобряване на санитарно-хигиенните условия за живот на населението. Освен това в значителна степен ще се реши проблема с наводняването на ниската част от града при пълноводие на река Тунджа, ще се повиши качеството на водите и понижи здравния риск за населението.

Снимка 1. ПСОВ гр. Елхово

2.6. Източници на замърсяване

В канализационната мрежа на гр. Елхово се заустват отпадъчни води от различни промишлени предприятия. При оформяне на договорите с клиентите, са поставени условия и се вписват изискванията относно допустимите стойности на замърсителите, които е разрешено да бъдат зауствени в канализацията. Понякога някои от предприятията не изпълняват тези условия. Това влошава процеса на отвеждането на отпадъчни води, свързано със запушвания по мрежата.

Съгласно Бизнес план за развитие на дейността на „ВиК“ ЕООД гр. Ямбол за периода 2022 – 2026 г., фирмите заустващи производствени отпадъчни води в канализационната система на гр. Елхово са както следва:

Таблица П-09. Списък на фирмите, заустващи производствени отпадъчни води в канализационните системи на населените места

№	Наименование на фирмата и предмет на дейност	Пункт на заустване
1.	Автомивки гр. Елхово	КМ гр.Елхово
2.	Хотелски к-с „Колхида“ гр. Елхово	КМ гр.Елхово
3.	„Лемекон“ АД гр. Елхово – чугунолеярна	КМ гр.Елхово
4.	МБАЛ „Свети Иван Рилски“ ЕООД – болница	КМ гр.Елхово
5.	„Орудница - 2000“ ООД – чугунолеярна	КМ гр.Елхово
6.	„ТУНА АЛЮМИНИУМ“ ООД – прахово боядисване	КМ гр.Елхово
7.	„ДЕЛИ“ 99 ЕООД – производство на бельо и трикотажни изделия	КМ гр.Елхово
8.	„Бонбон- Нешев 52“ ЕООД –заведение обществено хранене	КМ гр.Елхово
9.	„ИМПО 2003“ ЕООД – цех безалкохолни напитки	КМ гр.Елхово

**Източник: Бизнес план за развитие на дейността на „ВиК“ ЕООД гр. Ямбол за 2022 – 2026 г.*

Оперативният контрол обхваща обекти с издадени Разрешителни за заустване на отпадъчни води, както и Комплексни разрешителни и включва: вземане на проби за изпитване на отпадъчни води преди тяхното заустване; проверка по изпълнението на изискванията за провеждане на собствен мониторинг; отчитане на количеството на заустваните отпадъчни води; проверка за изпълнение на останалите условия в разрешителното; проверка за изпълнение на предписания, направени по време на предходни проверки; работата и състоянието на пречиствателните станции и/или локалните пречиствателни съоръжения за отпадъчните води.

Съгласно изискванията на *Наредба № 1 от 11 април 2011 г. за мониторинг на водите* (чл.67), операторът на ГПСОВ – Елхово следва да изпълнява План за собствен мониторинг, изготвен с обем и съдържание съгласно чл. 70 от Наредбата.

3. Отпадъци

Община Елхово е член на „Регионално сдружение за управление на отпадъците – Регион Елхово“. В сдружението Община Елхово е водеща и в него участва още Община Болярово. Събраните от фирмата изпълнител битови отпадъци с неопасен характер, генерирани на територията на общината се извозват на регионалното депо за общините Елхово и Болярово, което е изградено в землището на с. Добрич, м. „Хумата“, Община Елхово. Депото е изградено съгласно изискванията на приложимата нормативна уредба и се експлоатира в съответствие с Комплексно разрешително №134/2006 г.

Едновременно с изготвянето на настоящата Програма за опазване на околната среда, се разработва и „Програма за управление на отпадъците на територията на Община Елхово 2021-2028 г.“.

3.1. Генерирани отпадъци по видове и източници

Община Елхово има действаща *Наредба за управление на дейностите по отпадъците на територията на Община Елхово*. С Наредбата се определя реда и условията за изхвърлянето, събирането, в т.ч. разделното, превозването, претоварването, обезвреждането и оползотворяването на отпадъците, както и заплащането на съответните услуги, съгласно действащите закони. Наредбата определя задълженията, отговорностите и взаимоотношенията между общината от една страна и от друга - на специализираните общински или частни фирми и дружества, които по договорни отношения извършват извозването на БО /битови отпадъци/ и почистване на улиците, площадите, алеите, парковете, градините, спирките на обществения транспорт и на другите обществени места в общината.

С нормативният документ се определя задълженията на ръководителите на всички учреждения, обществени и стопански организации, търговски обекти, държавни и частни фирми или дружества, банки, учебни заведения, болнични заведения, подразделения на МВР, собствениците или наемателите на жилища и на гражданите по отношение на ежедневното почистване и поддържане на чистотата в ползваните от тях сгради, дворове и прилежащите им територии.

3.1.1. Битови отпадъци

На територията на Община Елхово е организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци във всички населени места. Сметосъбирането и сметоизвозването на на смесените битови отпадъци се извършва от фирма „НЕО – ТИТАН“ ООД, избрана след проведена процедура по реда на Закона за обществени поръчки. Възлагането е извършено след сключването на договор с предмет „Сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци и поддържане чистотата на териториите за обществено ползване в гр. Елхово и населените места на територията на Община Елхово и други урбанизирани територии.

Динамиката в количествата на събраните и депонирани битови отпадъци за периода 2017-2021 г., са представени в следващата таблица.

Таблица II-10. Общо събрани и депонирани битови отпадъци

Община Елхово	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.
Общо събрани битови отпадъци (тон/год.)	1648.60	1850.70	1696.44	1735.85	1642.29
Количество депонирани битови отпадъци на РДНО (тон/год.)	1635.46	1835.62	1681.82	1719.22	1625.44

**Източник: Програма за управление на отпадъците на Община Елхово 2021-2028 г.*

Община Елхово има изготвен Морфологичен анализ на състава и количеството битови отпадъци, образувани на нейна територия по проект „Определяне на морфологичния състав на битови отпадъци в България“ с възложител Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС). Изследването е проведено съобразно изискванията на Методика за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци, утвърдена със Заповед № РД-744 от 29.09.2012г. на МОСВ, в рамките на четири годишни сезона. Съгласно критериите, зададени и обосновани в рамките на Дейност 1 от Проект: „Определяне на морфологичния състав на битови отпадъци в България“, при общини с генерирани отпадъци до 5000 тона годишно, зонирание не се прави. В следващата таблица е представен морфологичният състав на битовите отпадъци в общината по основни компоненти в %.

Таблица II-11. Морфологичен състав на битовите отпадъци в Община Елхово

Морфологичен състав	Общо отпадък на година, %
хранителни	7.00
хартия	4.00
картон	5.00
пластмаса - общо	14.00
текстил	10.00
гума	2.00
кожа	2.00
градински	13.00
дървестни	1.00
стъкло - общо	2.00
метали - общо	2.00
инертни материали >4cm	10.00
опасни отпадъци от бита	1.00
други	2.00
ситна фракция <4cm	25.00
общо	100.00

*Източник: Програма за управление на отпадъците на Община Елхово 2021-2028 г.

От изготвения Морфологичен анализ е видно, че с най-голям дял в общината са ситна фракция <4cm – 25,0% от общия поток битови отпадъци, следвани от пластмаса (14,00%), градински (13,0%) и инертни материали (10,00%).

Организацията на дейностите по третиране на биоотпадъците са разписани в *Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци*, приета с ПМС №20/25.01.2017 г. (обн., ДВ. бр.11/31.01.2017 г.).

3.1.2. Производствени неопасни отпадъци

„Производствени отпадъци“ са отпадъците, образувани в резултат на производствената дейност на физическите и юридическите лица. Това са количества вещества (продукти, остатъци, суровини и материали), несъдържащи вредни замърсители, създаващи риск за здравето на хората и околната среда, които не могат да се използват в производството (поради липса на технологии или пазар), не могат да бъдат продадени, и от които притежателят желае или е длъжен да се освободи. За тяхното отстраняване обикновено се грижат самите предприятия.

Общините от РСУО-Елхово не събират информация за образуваните производствени отпадъци на тяхна територия. Данните се докладват от производствените предприятия в годишните отчети към ИАОС.

Съществен дял от производствените отпадъци представляват отпадъците от пречистването на отпадъчните води от ПСОВ. Видовете отпадъци от пречистването на отпадъчните води, подлежащи на по-нататъшно третиране или депониране са:

- 19 08 01 – отпадъци от решетки и сита.
- 19 08 02 – отпадъци от пясъкоуловители.
- 19 08 05 – утайки от пречистване на отпадъчни води от населени места.

Отговорността за експлоатация, съответно и за оползотворяване на утайките от ПСОВ Елхово е на „Водоснабдяване и канализация“ ЕООД, гр. Ямбол.

Операторът избира начините за оползотворяване на утайките, с цел да се създадат предпоставки за намаляване на евентуалните рискове за околната среда и поетапно постигане на целите заложи в Националния стратегически план за управление на утайките (НСПУУ). Препоръчително е да се извършва анализ на водите и утайките чрез определяне на по-голям брой показатели, за да се гарантира опазване на околната среда, съгласно Рамковата директива за водите на ЕС. При невъзможност утайките да бъдат оползотворени по друг начин, най-често използваните методи са депонирането. За обезвреждане на утайките на Регионалното депо за неопасни отпадъци на общините Елхово и Болярово те трябва да отговарят на минималните изисквания за стабилност. Друга позната възможност е и оползотворяването на утайките в земеделието. Това изисква извършване на анализ на утайките, който да докаже, че не са опасни и са подходящи за целта. Оползотворяването в земеделието не може да бъде избрано, ако утайките нямат необходимото качество и не са изпълнени изискванията за мониторинг.

Операторите на ПСОВ трябва да вземат управленско решение, тъй като съществува огромен брой възможности и технологии за всички сектори, както и различни варианти за предварително третиране (мобилни или стационарни решения, споразумения за сътрудничество и общи инвестиции, третиране на място или договаряне с външни фирми). Основен фактор е качеството на утайките. То зависи преди всичко от първоизточника на отпадъчните води, както и от техническите характеристики на съоръженията в пречиствателните станции. Пречистват се битови отпадъчни води, генерирани от домакинствата. В Националния стратегически план за управление на утайките от градските пречиствателни станции за отпадъчни води на територията на Република България се предоставят възможности и насоки за третиране на утайките чрез: оползотворяване върху земеделски площи; оползотворяване при рекултивация на нарушени терени и депа; енергийно оползотворяване; обезвреждане на утайки чрез депониране; компостиране. Избора на всеки един от посочените варианти е свързан с редица предшестващи фактори. Вземайки предвид промените в политиката и бъдещо въвеждане на по-строги изисквания и норми в областта на отпадъчните води и утайките, се очакват тенденции на постепенно забраняване на депонирането, а също и намаляване на временното съхранение и прилагането в земеделието. Това по своята същност би довело до търсене на нови методи за оползотворяване.

3.1.3. Строителни отпадъци и едрогабаритни отпадъци (ЕГО)

„Строителни отпадъци“ са отпадъците от строителство и разрушаване, съответстващи на кодовете отпадъци, посочени в глава 17 от Индекс към Решение 2000/532/ЕО на Комисията от 3 май 2000 г. за замяна на Решение 94/3/ЕО за установяване на списък на отпадъците в съответствие с член 1, буква "а)" от Директива 75/442/ЕИО на Съвета относно отпадъците и Решение 94/904/ЕО на Съвета за установяване на списък на опасните отпадъци в съответствие с член 1, параграф 4 от Директива 91/689/ЕИО на Съвета относно опасните отпадъци и следващите му изменения.

Основни източници на строителни отпадъци в Община Елхово са физически и юридически (както и самата община) лица, извършващи дейности по строителство и разрушаване. Физически лица, които образуват строителни отпадъци в резултат от ремонтна дейност на домакинствата са длъжни да ги събират на територията на имота, като не допускат разпиляването им в съседните терени. Лицата, генериращи строителни отпадъци имат ангажимент да ги изхвърлят на посоченото място от кмета на общината след издаване на предписание за насочване на заявеното количество строителни отпадъци.

На територията на регионалното сдружение няма изградена инсталация за рециклиране на строителните отпадъци. Все още не е наложена практиката и за селективно разрушаване на сгради с цел повторно използване на някои от годните материали.

Основните проблеми, свързани със строителните отпадъци са неконтролираното им изхвърляне от гражданите и фирмите, което води до формирането на нерегламентирани сметища. Често населението неконтролирано изхвърля строителни отпадъци на незаконни сметища, както и замърсява зелените площи в самите населени места. Друг проблем е изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за твърди битови отпадъци, което води до тяхното повреждане, а от тежестта им се повреждат и повдигащите механизми на сметосъбиращите специализирани автомобили.

3.1.4. Опасни отпадъци

„Опасни отпадъци“ са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в Приложение № 3 към *Закона за опазване управление на отпадъците*. Този вид отпадъци се образуват най-вече в промишлените предприятия, но също така и в някои заведения от здравната сфера, а частично и в битовия сектор. Към тях спадат отработени масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, медицински отпадъци.

Изискванията за третиране и транспортиране на опасни отпадъци са регламентирани в Наредба, приета с ПМС № 53/1999 г. (ДВ, бр. 29 от 1999 г.).

Потоъкът опасни отпадъци се контролира от действащата нормативна уредба, като фирмите, притежаващи разрешение/регистрационен документ по чл. 35 от ЗУО, представят ежегодно в ИАОС отчети за образуваните от дейността им опасни отпадъци. Най-голям дял в общото количество имат отработени моторни и смазочни масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА), както и излезли от употреба флуоресцентни тръби и други отпадъци, съдържащи живак.

Отпадъци от хуманното здравеопазване:

Медицинските отпадъци имат някои по-специфични характеристики и изискват специално събиране и третиране. Болничния отпадък може да носи зарази, поради което следва да бъде отделен от другите смесени отпадъци за се избегне заплахата за общественото здраве. В този отпадък се включват превръзки, остатъци от лекарства и опаковки, лабораторни проби, използвани инструменти и системи и др.

Дейностите по събиране и третиране на медицински отпадъци са записани в *Наредба №1 от 09.02.2015 г. за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебните и здравните заведения (обн., ДВ, бр. 13 от 17.02.2015 г.)*. Съгласно чл. 5 от Наредбата, лечебните заведения, притежатели на опасни отпадъци, с цел опазване на общественото здраве и околната среда са длъжни: да разделят отпадъците при източника на образуване по вид, състав и свойства; да спазват условията на съхраняване на отпадъците в съответствие с изискванията на наредбата; да опаковат и обозначават разделно събраните отпадъци; да транспортират отпадъците до мястото за предварително съхраняване на отпадъците; да третират самостоятелно и/или да предават за съхраняване, транспортиране и третиране отпадъците само въз основа на сключен договор с лица, притежаващи съответния документ по чл. 35 от ЗУО за извършване на дейности с отпадъци, класифицирани със съответния код, съгласно *Наредба №2 от 2014 г. за класификация на отпадъците*; да водят отчетност и да попълват идентификационен документ при предаването на опасните отпадъци, съгласно изискванията на *Наредба № 1 от 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (ДВ, бр.51 от 2014г.)*; да спазват йерархията по управление на отпадъците по смисъла на чл. 6 от ЗУО.

Здравните заведения на територията на Община Елхово, лабораториите, медицинските и стоматологични кабинети, работят съгласно утвърдената в областта на здравеопазването нормативна уредба. Опасните отпадъци от дейността се съхраняват разделно в специални обозначени за целта съдове и предават за последващо третиране на лица притежаващи съответния документ по чл. 35 от ЗУО, съгласно писмен договор. Води се отчетност за количествата образувани и предадени отпадъци.

3.2. Съществуващи практики за събиране и третиране на отпадъци

3.2.1. Събиране и транспортиране на отпадъци

Дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване на генерираните твърди битови отпадъци до депото за неопасни отпадъци на общините Елхово и Болярово в землището на с. Добрич се извършва от „Нео - Титан“ ООД, като техниката за сметосъбиране и сметоизвозване е собственост на външната фирма изпълнител. С цел ефективна организация за изпълнението на дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване, „Нео – Титан“ ООД осигурява използването на 2 броя специализирани сметоизвозни автомобили за обслужване на съдовете тип „Бобър“ и кофи за отпадъци по предварително определен график. В следващата таблица е представен броят на съдовете, с които разполага общината за всяко населено място.

Табл. II-12. Разпределение на обслужваните съдове за битови отпадъци на територията на Община Елхово по населени места

№	населено място	брой съдове тип „Бобър“	брой съдове тип „кофа“ 120 л.
1.	гр. Елхово	196	2600
2.	с. Борисово	7	
3.	с. Бояново	32	
4.	с. Вълча поляна	6	
5.	с. Голям Дервент	7	
6.	с. Гранитово	30	
7.	с. Добрич	6	
8.	с. Жребино	11	
9.	с. Изгрев	19	
10.	с. Кирилово	20	
11.	с. Лалково	8	
12.	с. Лесово	30	
13.	с. Малко Кирилово	2	
14.	с. Маломирово	19	
15.	с. Малък Манастир	28	
16.	с. Мелница	16	
17.	с. Пчела	16	
18.	с. Раздел	13	
19.	с. Славейково	2	
20.	с.Стройно	4	
21.	с. Трънково	10	
22.	с. Чернозем	6	

*Източник: ОБА Елхово

Отпадъци от сгурия и пепел от домакинствата

Не е решен проблемът с разделното събиране на отпадъците от изгарянето на дърва и въглища през отоплителния сезон – пепел и сгурия. Посочените отпадъци от домакинствата се изхвърлят, извозват и третират със смесените битови отпадъци. При смесване с въглищни остатъци, сгурия и пепел се променя състава на отпадъците в посока по-висока плътност и понижено съдържание на рециклируеми материали.

➤ **Разделно събиране на отпадъци от опаковки**

Действащата в Община Елхово система за разделно събиране на отпадъци от опаковки съответства на изискванията на Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и на конкретните изисквания от глава трета, Раздел II от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки. На територията на общината е изградена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки. Съгласно сключен договор между Община Елхово и „Екобулпак България“ АД за сътрудничество в областта на разделното събиране на отпадъци от опаковки и отпадъчни материали се извършва разделно събиране на хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло, образувани от домакинствата, обществените и административните учреждения, училищата, търговските, промишлените и туристическите обекти на нейна територия и извозването им до площадка притежаваща разрешение по чл.35 от ЗУО за тяхната допълнителна обработка. Съвместната дейност на общината с „Екобулпак България“ АД се основава на изграждане и поддържане на ефективна система за разделно събиране на отпадъците от опаковки, прилагайки т. нар. „дву-контейнерен модел“ – с жълти и зелени съдове. Контейнерите са тип „Иглу“, като жълтите съдове са предназначени за отпадъци от хартиени, пластмасови и метални опаковки, а зелените контейнери – за отпадъци от стъклени опаковки.

На територията на общината са разположени по 45 броя контейнери, съответно в зелен цвят (с обем 1400 l) и с жълт цвят (1800 l) в следните населени места:

- гр. Елхово –36 жълти и 36 зелени контейнера;
- с. Бояново –3 жълти и 3 зелени контейнера;
- с. Малък Манастир –2 жълти и 2 зелени контейнера;
- с. Пчела – 2 жълти и 2 зелени контейнера;
- с. Изгрев – 2 жълти 2 зелени контейнера.

Транспортирането на отпадъците се извършва от специализирана транспортна техника от „Екобулпак България“ АД, пригодена за конкретния тип контейнер, като при събирането не се позволява смесване на различните отпадъци от опаковки. Предварителното третиране на отпадъците от опаковки се извършва на площадка в гр. Ямбол, която е оборудвана с необходимата техника за предварително третиране, включително и сепарираща линия.

➤ **Инфраструктура за събиране на масово разпространени отпадъци**

Община Елхово има сключени договори за следните потоци масово разпространени отпадъци:

Таблица II-13. Сключени договори за организирано събиране на МРО

Излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС)	ЕТ „Недялко Стоянов“
Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО)	„Елекрооползотворяване“ ЕАД
Негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА)	„Батери Рисайклинг“ ЕООД
Излезли от употреба гуми	„Еко Ен Ресайклинг“ ЕООД
Опасни отпадъци	„Балбок инженеринг“ АД
Отпадъци от текстил и обувки	„ТЕКСТИЛНО РЕЦИКЛИРАНЕ“ АД

➤ **Разделно събиране на биоразградими отпадъци в т.ч. и биоотпадъци**

Към настоящия момент в общината няма въведена система за разделно събиране на биоразградими, в т.ч и биоотпадъци. Биоразградимите отпадъци, образувани на територията на общината, не се събират разделно, а са част от общия поток битови отпадъци. Съгласно морфологичния състав на отпадъците, в общината годишно се

генерират 35.00% биоразградими отпадъци, от които 14.00% са „зелени отпадъци“. На база тези данни е изчислено, че за 2020 г. общо образуваните зелени отпадъци са 243.02 т., а за 2021 г. тяхното количество е около 229.92 т. Приравнени към общото количество на биоотпадъците, „зелени“ биоотпадъци в т.ч. градински отпадъци на територията на общината са 66.67%. Това налага мерки за тяхното компостиране и оползотворяване. Препоръчително е прилагане на мерки за оползотворяване на зелени и дървесни отпадъци, т. к. те са преобладаваща част от общото количество биоразградими отпадъци и могат да се оползотворяват от населението, чрез домашни компостери или да се третираат в общинска микроинсталация за компостиране.

До момента в общината не са осигурени съдове и техника за събиране и извозване на разделно събраните хранителни и кухненски отпадъци, както и необходимата инфраструктура за оползотворяването им. Съгласно извършения морфологичен анализ на отпадъците, хранителните отпадъци на територията на общината представляват средно 7% от общото количество на генерираните битови отпадъци, което е 33.33% от биоотпадъците или 20.00% от биоразградимите отпадъци в общината. В малките населени места могат да се приложат мерки за въвеждане на домашно компостиране. Общината може да участва в проекти, финансирани от ОПОС 2021-2027 г. за осигуряване на домакинствата с домашни компостери. За въвеждането на система за разделно събиране на хранителни и кухненски отпадъци основен проблем е липсата на подходяща инсталация и/или съоръжение за третиране им. Регионалното сдружение за управление на отпадъците – Регион Елхово е включен в индикативния списък на регионалните сдружения, в НПУО 2021-2028г., в които е необходимо да се осигурят инсталации за третиране на биоразградими хранителни отпадъци.

3.2.2. Оползотворяване и обезвреждане на отпадъци

Регионалната система за управление на отпадъците за общините в Регион Елхово, включва: депо за отпадъци, съставено от Клетка № 1 с капацитет 26 090 t (изградена, действаща) и Клетка №2 с капацитет 30 615 t (неизградена). Общият капацитет на депото е 56 705 t, като депонираните на депото отпадъци в общо годишно количество не трябва да надвишават 2835 t/y. Депото е разположено в границите на имот с идентификатор 21542.69.7 по КК на с. Добрич. Имотът е общинска частна собственост, земеделска територия с начин на трайно ползване: Депо за битови отпадъци (сметище).

Поради липса на изградена инфраструктура на депото, в т.ч. инсталации за сепариране и компостиране, всички събрани смесени битови отпадъци от териториите на двете общини се депонират директно без да се подлагат на предварително третиране с цел последващо рециклиране и оползотворяване. По този начин не се допринася за изпълнение на националната политика за управление на дейностите на отпадъците, чиято основна цел е все по-голям процент от генерираните отпадъци да се рециклират и/или използват повторно и да се намали обемът на отпадъците, които подлежат на депониране.

3.3. Стари замърсявания с битови и други отпадъци на територията на общината

На територията на общината стари замърсявания се получават в резултат от локални (незаконни) сметища (струпуване на всякакъв вид отпадък, най-вече битови и строителни) около населените места. Една от причините за тяхното образуване е недостатъчната култура и липса на отговорно отношение от страна на някои недобросъвестни жители на общината. Образуват се периодично и своевременно се почистват.

През 2020 г. успешно е изпълнен проект „Закриване и рекултивация на общинско депо за битови отпадъци на гр. Елхово“. След окончателното приключване на проекта е

издадено разрешение за ползване №ДК-07-Я-38/07.12.2020г. на РДНСК – Ямбол. Рекултивираното депо се намира на запад от гр. Елхово на разстояние 1 km по посока с.Изгрев. Обхваща два имота в землището на с. Изгрев, а именно ПИ с идентификатор 27382.88.584 и ПИ с идентификатор 32576.106.356, с вид на територията: Земеделска и начин на трайно ползване Депо за битови отпадъци (сметище). Строително-монтажни дейности по проекта са изпълнени от „ПСТ Холдинг“ АД, гр. София, избран за изпълнител след проведена обществена поръчка.

В изпълнение на договор по обществена поръчка № 33-01/20.04.2010 г. между Община Елхово и „БКС - Елхово” ООД, през 2010 г. са закрити всички 21 (двадесет и едно) сметища в селата: Борисово, Бояново, Вълча поляна, Голям Дервент, Гранитово, Добрич, Жребино, Изгрев, Кирилово, Лалково, Лесово, Малко Кирилово, Маломирово, Малък Манастир, Мелница, Пчела, Раздел, Славейково, Стройно, Трънково и Чернозем, намиращи се на територията на Община Елхово.

Ежегодно общинската администрация извършва проверки за наличието на изхвърлени отпадъци на закритите сметища в населените места, както и за образувани нови такива. При установяване на замърсявания се предприемат своевременни мерки за почистване на замърсените терени.

3.4. Рискове за замърсяване от депонирането на отпадъците

Както бе посочено по-горе, Община Елхово е предприела необходимите действия за закриване и рекултивация на общинското депо ТБО на гр. Елхово.

Целта на рекултивацията на общинското депо е натрупаните през годините отпадъци да се покрият с изолиращи пластове и да му се даде форма и наклон, които да позволят използването на терена.

Съгласно Закона за управление на отпадъците и Наредба №6 от 27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци собственикът на депото, т.е. общината има задължение да осъществява поддръжка и следексплоатационни грижи за площадката на депото след негово закриване, в т.ч. контрол и наблюдение на параметрите на околната среда в срок не по кратък от 30 години след закриване на депото. Поддръжката и следексплоатационните грижи се осъществяват в съответствие с план за контрол и мониторинг, съгласно Приложение 3 на цитираната наредба. За обект: „Закриване и рекултивация на общинско депо за битови отпадъци на гр. Елхово“ е разработен и одобрен план за контрол и мониторинг, в строго съответствие с нормативните изисквания. Системата за мониторинг включва осигуряване на информация за състоянието на основните компоненти на околната среда - въздух, води и почви, и предотвратяване на негативното му влияние върху тях при осигуряване на оптимални условия за нормално функциониране.

На площадката на РДНО на Общините Елхово и Болярово, се провежда мониторинг на компонентите на околната среда. Анализите се извършват от акредитирани лаборатории, по показатели и честота, съгласно КР №134/2006 г. и Плана за контрол и мониторинг на депото.

В Община Елхово основните функции, свързани с политиката по опазване на околната среда, в т.ч. и с управление на отпадъците, се изпълняват от отдел „Стопанско управление, общинска собственост и екология“. Задълженията на служителите от отдела в областта на управление на отпадъците са свързани с осъществяване на контрол по

договорите за дейността по сметопочистването, сметоизвозването и поддържането на депата за твърди отпадъци; изготвянето на графици за измиване на улици и площади, метене, снегочистване, сметоизвозване и др., както и контрол по тяхното изпълнение; съставяне на актове по Закона за управление на отпадъците, Закона за опазване на околната среда и всички поднормативни актове, свързани с тези закони.

Основни проблеми в управлението на отпадъци на територията на Община Елхово:

- Приетите на депото смесени битови отпадъци не преминават през процес на сепариране и отделяне на рециклируемите материали от общия поток битови отпадъци. На територията на регионалното депо за неопасни отпадъци – Регион Елхово няма изградена инсталация за предварително третиране на битовите отпадъци;
- През годините ясно се наблюдава висок процент на депонирани отпадъци, вследствие на ниския ръст на рециклиране и на неправилното изхвърляне на рециклируеми отпадъци в контейнерите за смесен битов отпадък;
- На територията на регионалното сдружение няма изградена инсталация за рециклиране на строителните отпадъци. Все още не е наложена практиката и за селективно разрушаване на сгради с цел повторно използване на някои от годните материали;
- Въпреки описаните в общинската уредба, забрани относно нерегламентираното изхвърляне и третиране на строителни отпадъци, проблем в общината е изхвърлянето им в контейнерите за събиране на смесени битови отпадъци или струпването им до тях, при което се замърсяват уличните пространства;
- В общината не е организирана система за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците от поддържането на обществени площи, паркове и градини по чл. 34, ал. 1 ЗУО, съгласно чл.9 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци. За внедряване на системата обаче, е необходимо преди всичко осигуряване на необходимата инфраструктура за третиране на зелените отпадъци. За въвеждането на система за разделно събиране на този поток отпадъци основен проблем е липсата на подходяща инсталация и/или съоръжение за третиране им;
- Необходимо е внедряване на система за разделно събиране на хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите и заведенията за обществено хранене на територията на общината.

Насоки за развитие:

- Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци;
- Подобряване ефективността на системите за събиране на смесените битови отпадъци и въвеждането на системи за заплащане на такса за битови отпадъци на принципа на количеството изхвърлени отпадъци;
- Разширяването на системата за разделно събиране на отпадъците от хартия, картон, пластмаса, метал и стъкло (включително от опаковки) в административни сгради, търговски обекти и в повече населени места би довело до завишаване на количествата разделно събрани рециклируеми отпадъци;
- Препоръчително е през следващия програмен период, усилията на общините в РСУО Елхово да се насочат към изграждане на необходимата инфраструктура, осигуряваща максимална степен на рециклиране и компостиране на отпадъците на регионално ниво;
- Препоръчително е да бъдат предприети действия за проучване, проектиране и изграждане на инсталация за третиране на строителните отпадъци на регионално ниво;

- Достигане на целите, заложи в ЗУО, по отношение управлението на отпадъците;
- Препоръчително е използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите на местно и регионално ниво, свързани с ефективното управление на отпадъците;
- Необходимо е прилагане на стриктен контрол за изпълнение изискванията на ЗУО и Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали;
- Необходимо е да се запази високото ниво на квалификация на служителите, чрез система на обучение за различни проекти.

4. Почви и нарушени терени

Според почвено-географското райониране на България (Нинов, 1997), територията на общината попада в Балканско-средиземноморска почвена подобласт (Фиг. II-09) с провинции:

- *Среднотракийско-Тунджанска провинция* – към тази провинция се отнасят Горнотракийската низина и северната част на Тунджанската низинно-хълмиста земя. Източната ѝ част е почти изцяло покрита със смолници (обикновени, карбонатни, гипсови, глееви). Срещат се лесивирани почви, планосоли, солончаци, наносни. По високите части на хълмовете и възвишенията (Светлийски, Манастирски) има плитки почви и черноземи. Смолниците и лесивираните почви, образувани върху кватернерни и плиоценски материали, са с редица провинциални особености, изразени в мощна карбонатна подпочва, гипсови новообразувания и пр. Част от смолниците източно от р. Тунджа са формирани върху елувий от андезитови скали и имат по-плитък профил с известна специфичност на вертикалния си характер. Наносните почви са по-глинести и на места в поречието на р. Тунджа преминават в глееви черноземи.

- *Източнородопско-Сакарска провинция* – малка част от територията попада в тази провинция. Характерна е с доминирането на плитки почви – ранкери с литосоли. Уникални тук са червените канеленовидни лесивирани почви, андосолите, планосолите, площите на които са ограничени. Проблем за опазването на земите е ерозията.

- *Странджанска провинция* – почвената покривка е пъстра и контрастна. В северната част доминират планосолите заедно с лесивираните, ранкерите, които са често в комплекси с лесивирани литосоли. Ограничени са площите на киселите наносни, на делувиалните, блатните и пясъчните почви. На места се срещат плитки почви, канелени и черноземни. На малки площи са разпространени кафяви планинско-горски почви. Провинцията е предимно гориста, със слабо развито земеделие.

Фиг. II-09. Почвено-географско райониране на България (по Нинов, 1997)

(География на България, БАН, 2002 г.)

1 – граница на почвена подобласт; 2 – граница на почвена провинция/пояс.

I – ДОЛНОДУНАВСКА ПОЧВЕНА ПОДОБЛАСТ

(попада в Карпатско-Дунавска почвена област) с провинции:

- 1 – Западна Долнодунавска; 2 – Средна Долнодунавска;
- 3 – Дунавско-Добруджанска; 4 – Лудогорска; 5 – Провадийска; 6 – Западна Предбалканска; 7 – Средна Предбалканска; 8 – Източнобалканска; пояс:
- 9 – Старопланински средновисок; 10 – Старопланински висок;

II – БАЛКАНСКО-СРЕДИЗЕМНОМОРСКА ПОЧВЕНА ПОДОБЛАСТ

(попада в Средиземноморска почвена област) с провинции:

- 11 – Софийско-Крайщенска; 12 – Задбалканска; 13 – Средногорска;
- 14 – Среднотракийско-Тунджанска; 15 – Струмско-Местенска;
- 16 – Източнородопско-Сакарска; 17 – Странджанска; пояси – Среднопланински;
- 18 – Витошко-Средногорски; 19 – Рипо-Пирински; 20 – Западнородопски;
- 21 – Осоговско-Беласишки; Високопланински – 22 (на Витоша, Рила и Пирин).

Съгласно почвената карта на България (Нинов, 1997, с корелация по FAO, 1989, 1990 – Фиг. II-10), почвите в района на Община Елхово могат да се опишат по следния начин:

Ордер А Почви несвързани със зонални климатични условия

- Тип Наносни (Fluvisols, FL)
- Подтип 3 – тъмни (mollic, FLm)
- Тип Плитки (Leptosols, LP)
- Подтип 13 – литосоли (lithic, LPq.)
- Подтип 14 – ранкери (umbric, LPu)

Ордер В Почви, образуването и свойствата на които са предопределени от особеностите на почвообразуващата скала

- Тип Смолници (Vertisols, VR)
- Подтип 18 – богати (обикновени) (eutric, VRe)
- Подтип 19 – карбонатни (calcic, VRk)
- Подтип 21 – глееви (gleyic, VRg)

Ордер С Почви с изменение на цвета, строежа и структурата от изветряне и глинообразуване на място

- Тип Метаморфни (Cambisols, CM)
- Подтип 25 – канелени (chromic, CMx)

Ордер F	Почви с акумулация на глина или сесквиоксиди и органична материя в подповърхностните хоризонти
Тип	Лесивирани почви (Luvisols, LV, FAO, 1988)
Подтип	42 – канеленовидни (chromic, LVx)

Почвите от ордер А – Тип Наносни (алувиални, алувиално-ливадни, алувиално-делувиални) – Наносните почви са се образували от младите (кватернерни) наноси на реките, обрасли повече или по-малко с растителност и обогатявани периодично с нови седиментни материали. Те се намират в начална фаза на почвообразуване, имат само хумусен А хоризонт в различна фаза на развитие (от незабележим до сравнително добре оформен), под който лежат наносни пластове от речен пясък и/или чакъли с различна дебелина и подреждане.

Наносните почви имат следните три особености: винаги са разпространени на заливната и първата надзаливна тераса на реките; имат плитки – от 1 до 3 m подпочвени води, дълбочината на които се намира в зависимост от речния режим; подложени са на периодично (може и неежегодно) заливане, наводняване и отлагане на нов алувий. По естествени условия върху тях расте ливадна и дървесна водолюбива растителност, представена от елша (*Alnus glutinosa*), върби (*Salicaceae*), тополи (*Populaceae*), бряст (*Ulmus minor*), полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*), власатка (*Festuca pratensis*), и др. (Нинов, 1996).

Наносни почви има около всяка река, но най-обширни и представителни са площите им по поречията на реките Марица, Тунджа, Дунав и т.н. По механичен състав наносните почви биват от чакълесто-песъчливи до леко глинести, като на малки разстояния се менят невероятно бързо в зависимост от гранулометрията на речните седименти. Те са рохкави, проветриви, топли и овлажнявани от близките подпочвени води, лесно се обработват. Тези им качества ги правят подходящи за земеделие – зеленчуци, овощия, ливади. Оформянето на хумусен хоризонт е отличителният диагностичен признак, отделящ наносните почви от изходните речни седименти и служещ за разделянето им на подтипове.

✓ **Подтип тъмни наносни почви (*Mollic Fluvisols*)** (тъмни алувиално-ливадни) – с добро формиране на тъмен хумусен хоризонт с мощност от 25 до 40 cm и съдържание на хумус в целините 4-5%.

Тип Плитки почви (плитки канелени, сиви горски, смолници) са едни от най-разпространените в страната. Формирани са на възможно всички твърди скали, при което профилът им има винаги характерните признаци на незрелост. Направлението на процесите на почвообразуване е показател за възможностите им с времето да еволюират в други почви. Това е особено характерно за високите части на нашите планини, където плитките почви се развиват постепенно в планинско-ливадни, а също за Ямболско и Бургаско, където преминават в солници и т.н.

▪ **Подтип литосоли (*Lithic Leptosols*)** са най-плитките почви в страната. Те са с неясен и слабо развит А хоризонт, с мощност до 10 cm, разположен направо върху напуканата или компактната твърда скала, чиято маса на 1 m² е до 1 kg. Почвената покривка е разкъсвана от излизащите на повърхността скали, което прави литосолите да са генетично най-близко до скалите. Тези почви имат беден състав, много непостоянен воден режим (предимно са сухи), но са със сравнително широки термични граници. Обрасли са с бедна тревна, храстова или дървесна растителност като разпространява власатка (*Festuca airoides*), скална полевица (*Agrostis rupestris*) и др. Практически е

невъзможно да се обработват. За предпочитане е да се използват като слабо натоварени пасища.

▪ **Подтип ранкери Umbric Leptosols** (*плитки канелени и сиви горски, и ерозирани профили от тях*) са образувани на маломощен елувий от силикатни скали с дълбочина на профила от 10 до 30-40 cm, съставен само от А хоризонт. Ранкерите са силно кисели почви с рН 4.5-5.9, имат нисък сорбционен капацитет и слаба наситеност с бази. Хумусното съдържание варира силно, като в планините достига 10-12%, а в по-ниските райони е около и под 2%. Този подтип почви са слабопродуктивни и в земеделските райони върху тях се отглеждат тютюн, картофи, като се извършват редица противоерозионни мероприятия.

Почвите от Ордер В – Тип Смолници (Vertisols, VR, FAO, 1988), са глинести (с над 55% глина), тъмнооцветени. Този тип са резултат от специфичната еволюция на блатните почви (Странски и др. 1947). Съвременната им естествена растителност е бедна на разнообразие и крайно ограничена по площ – най-характерни са храстите от драка (*Paliurus spina christi*) и малките разредени горички от дъб (*Quercus virgiliana*), цер (*Quercus cerris*) и др. от тревна растителност – садина (*Disch. ischaetum*), кавтарика (*Chrisopogon gryllus*) и др. (Нинов, 1998).

Необичайна характерна черта на смолниците е сезонното изсушаване на почвения профил и напукването му. Продължителността на сухия период варира от 6-8 до 16-20 седмици в най-сухите райони у нас (в дълбочина понякога профилът остава сух и по-дълго време). Те са слабокисели до алкални с много висок сорбционен капацитет и наситеност с бази. Съдържат 4-5%, а в нивите 2.5-3% хумус от хуматен тип.

* **Подтип наситени или богати смолници (Eutric Vertisols, VRe)** (*излужени смолници, излужени чернозем-смолници*) са най-широко разпространените в България в т.ч и в Горнотрайската низина. Образувани са от фино частични кватернерни и плиоценски наслаги, а в Бургаско са формирани и на андезитов елувий и имат сравнително по-плитък профил. Този факт дава основание да се отделят съответно 2 рода смолници – палеохидроморфни и литовертисоли (Litho-Vertisols). Вторите са относително независими от хидроложките условия и могат да бъдат разглеждани като резултат единствено от директното влияние на атмосферното овлажнение, а не от акумулацията на води и материали в блата, както е при другите видове смолници.

* **Подтип карботантни смолници (Calcic Vertisols, VRk)** (карбонатни чернозем-смолници, типични чернозем-смолници, карбонатни смолници) са слабо разпространен подтип (около 40 хил. ha, или 0.36%) от територията на страната (Трашлиев, Нинов, 1974). Това са смолници с относително по-сух климат и наблюдаващи се на слабо наклонени терени в Ямболско и южната част на Старозагорското поле. Най-характерно за тях е, че профилът им съдържа карбонати и има богато карбонатно-мергелна подпочва. Пукнатините при тях са по-малко и обикновено стоят отворени по-кратко време.

* **Подтип глееви смолници (Gleyic Vertisols, VRg)** (*ливадни смолници, ливадни чернозем-смолници*). Това са ливадните смолници, които имат асид воден режим, обусловен от присъствието на подпочвени води близо до повърхността (от 1 до 4 m дълбочина) за продължителен период от годината, както и развитие на редуционни процеси с признаци на оглейване. Въпреки тези условия, глеевите смолници през засушливи години стават достатъчно сухи и образуват пукнатини за известен период. Те са слабо разпространени, главно в Южна България (заемат около 0.16% от площта на

страната) – по долините на Марица, Тунджа, Сазлийка и др. Дренажът при поливни условия е сериозен проблем вследствие на слабата им водопропускливост. Поради равнинните територии, които заемат, смолниците почти изцяло са усвоени за земеделие. Отглеждат се пшеница, ечемик, царевица, слънчоглед, памук и др. За запазване и поддържане на плодородието им са достатъчни обикновените агротехнически мероприятия.

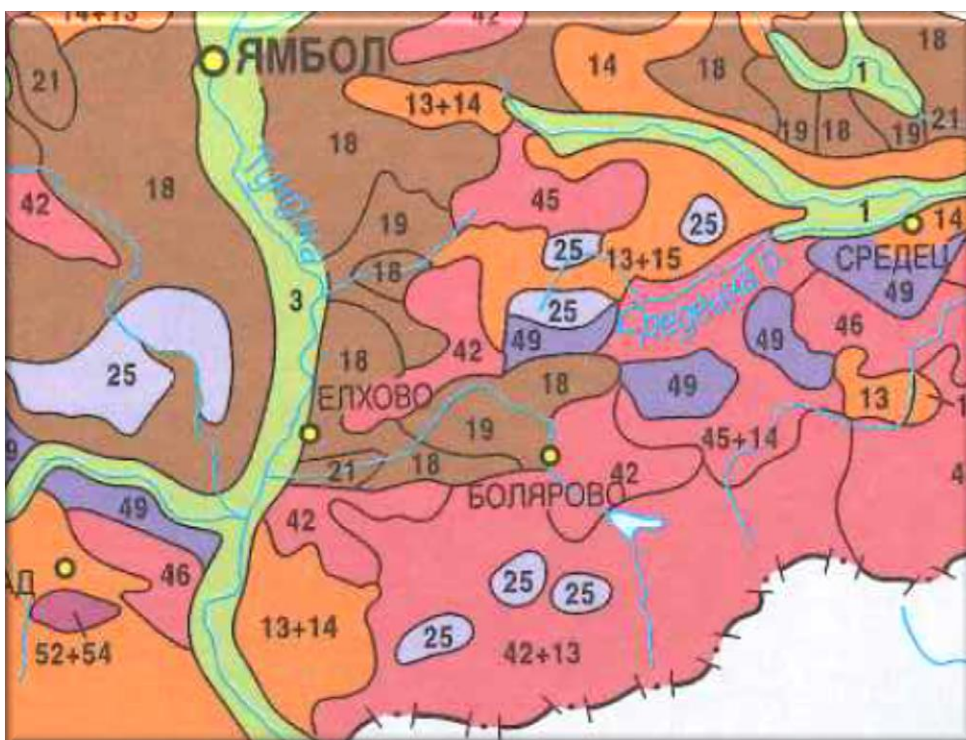
Почвите от Ордер С (Метаморфни почви) – Тип Канелени (Chromic CMx и Ferralic Cambisols, CMo, FAO, 1988).

Канелените почви (Chromic Cambisols), имат безспорно доказани свойства, характер и диагностика на първоначално дефинираните от Герасимов (1949). Най-характерните черти на канелените почви са: червеникаво-кафяв цвят, сравнително малка дълбочина (до 60-70 cm) на профила, плитко разположена богатокарбонатна подпочва, слаба текстурна диференциация. Освен това, типични за тях са високото съдържание на глина почти от повърхността, вътрепочвено, и може би унаследено глиняване, много слаб лесиваж, ясно изразен метаморфен Bm хоризонт от типа cambic, с буцеста или слабобуцеста призматична структура. Канелените почви имат още висока или плътна наситеност с бази (над 80%) и карбонати (до 40%), отложени на различна дълбочина в профила. Хумусно-акумулативният им хоризонт е с мощност 25-30 до 40 cm, със здрава троховидно-зърнеста структура, съдържание на умерени количества хумус при постепенно намаляване в дълбочина и доминиране на фулвокиселините в него. Така дефинирани, към тях следва да се отнесат досегашните типични (карбонати) и слабо-излужени канелени почви върху елувий от неутрални и/или карбонатни скали с две поделения: Chromic Cambisols (CMx) – хромови, и Ferralic Cambisols (CMo) – червено-канелени.

В състава на растителността доминират съобщества на пърнар (*Q. coccifera*), космат дъб (*Q. pubescens*), благун (*Q. frainetto*), цер (*Q. cerris*). Плодородието на канелените почви е добро.

Почвите от Ордер F – Тип Лесивирани почви (*сиви горски, сиво-кафяви горски, излужени канелени горски, канеленовидни горски, лесивирани почви*) се характеризират с добре изразен и мощно развит илувиално-глинест Bt – хоризонт, диференциран профил, имащ висок сорбционен капацитет на ила и наситеност с бази (по-висока от 50%). При отсъствие на ерозия те са напълно развити, дълбоки почви с профил от 90 – 100 до 150 – 200 cm. Повърхностният хоризонт А обаче е слабо мощен - от 18 до 25 cm при по-тежките почви и до 35 cm при по-песъчливите почви. Механичният състав е разнообразен и се дължи не само на наследения гранулометричен състав от почвообразуващите материали или палеопочвени процеси, но най-вече на преразпределение в процеса на лесиважа.

➤ **Подтип канеленовидни хромови (на цвят) или лесивирани почви** Chromic Luvisols, LVx (*излужени канелени, сиви горски почви с кафяв цвят*) са със силно кафяв до червен илувиален Bt – хоризонт. Имат наследени свойства от по-влажни и топли палеоклиматични условия, а вероятно лесивирането им е станало по време на холоцена.

Фиг. II-10. Фрагмент от карта почвени типове и подтипове (Нинов, 1997)
(География на България, БАН, 2002 г.)

Легенда:

Номер	Почвени типове	Почвени подтипове
1-4	Наносни	3 – тъмни
13-15	Плитки	13 – литосоли 14 – ранкери
18-21	Смолници	18 – обинковени 19 – карбонатни 21 – глееви
22-24, 25	Метаморфни	25 – канелени
41-47	Лесивирани	42 – канеленовидни

4.1. Замърсени почви с тежки метали, пестициди, нефтопродукти, нитрати, други замърсители

На територията на Община Елхово са разположени три пункта за наблюдение и контрол от подсистема „Земи и почви“ на Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг (НАСЕМ). Мониторинговата дейност се осъществява от Регионална лаборатория – Стара Загора. Местоположението на пунктовете за мониторинг на почвите е представено в следващата Таблица II-14.

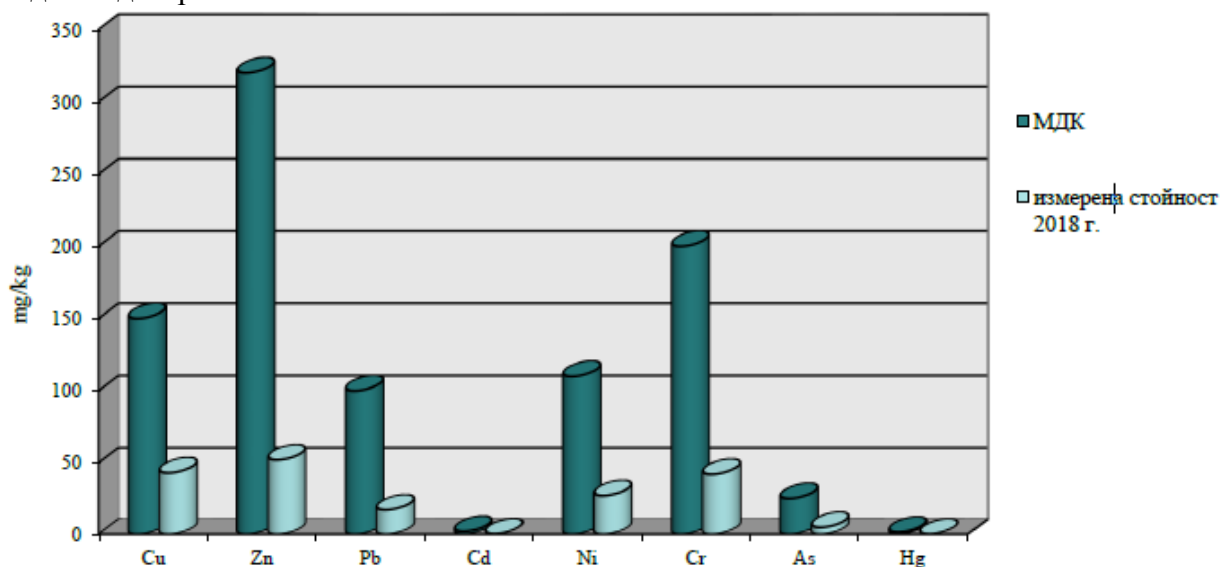
Таблица II-14. Пунктове за мониторинг на почви

Брой пунктове	№ на пункт	Населено място, землище	Община
1.	345	с. Пчела	Елхово
2.	360	с. Маломирово	Елхово
3.	361	с. Стройно	Елхово

*Източник: РИОСВ – Стара Загора

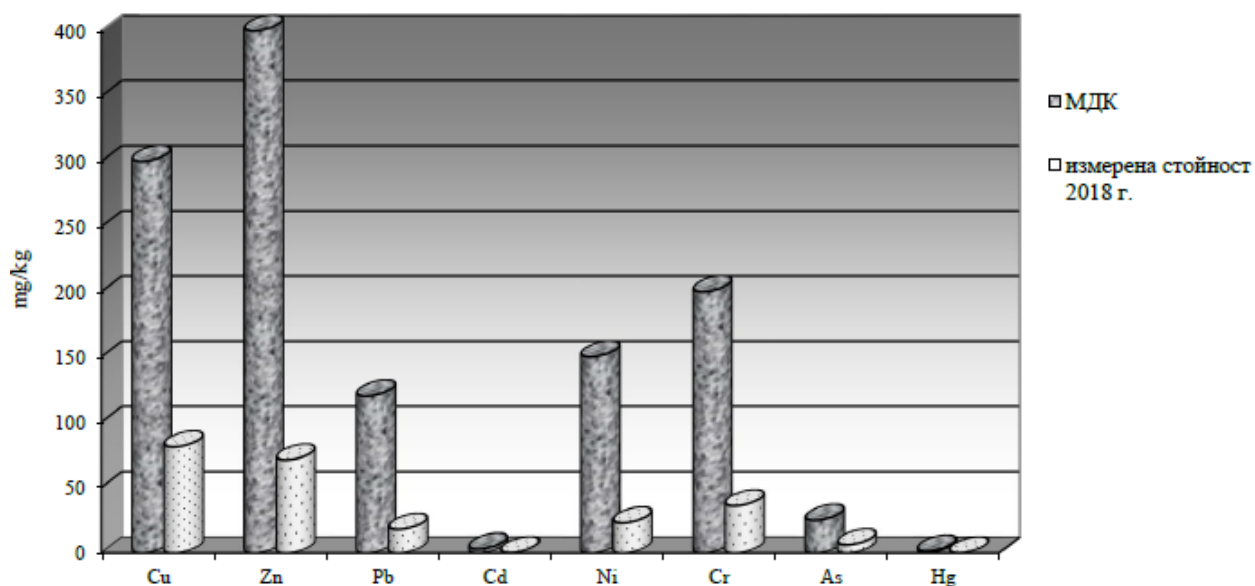
За 2021 г., няма данни за извършено изпитване на почвени проби за анализ от замърсяване с тежки метали и металоиди I ниво на територията на Община Елхово. Последните данни са за 2018 г., когато са взети проби от пунктовете в с. Пчела, с. Маломирово и с. Стройно, Община Елхово. От всеки пункт е извършено пробонабиране за пълен набор показатели, в две дълбочини: 0-10/0 – 40 cm за необработваеми и 0-20/20 – 40 cm за обработваемите почви, в три повторения.

При проведения мониторинг са наблюдавани и контролирани следните индикатори: Cu (мед), Zn (цинк), Pb (олово), Cd (кадмий), Ni (никел), Cr (хром), Co (кобалт), As (арсен) и Hg (живак). Проследявайки динамиката на контролираните индикатори е установено, че същите са в границите на нормите, под МДК (максимално допустимите концентрации), съгласно Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ, бр.71/12.08.2008 г.). Съдържанието на тежки метали, анализирано спрямо МДК за обследваните пунктове в Община Елхово е представено на следните диаграми:

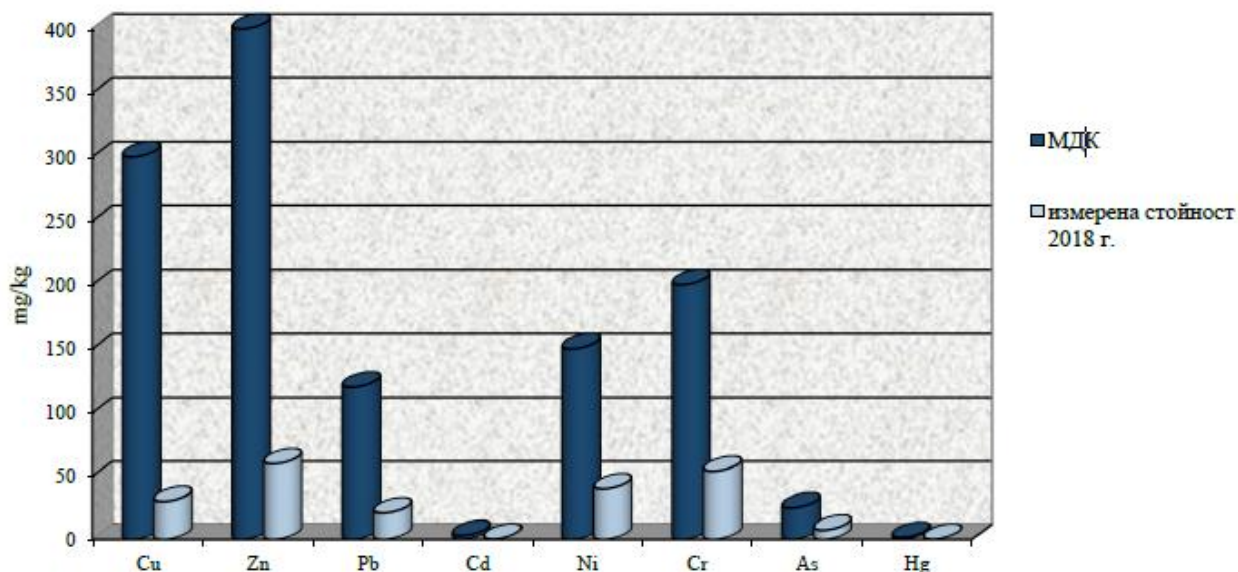
Фиг. II-11. Пункт с. Пчела, Община Елхово

*Източник: Доклад за състоянието на околна среда за 2018 г. на РИОСВ-Стара Загора

Фиг. II-12. Пункт с. Маломирово, Община Елхово

*Източник: Доклад за състоянието на околна среда за 2018 г. на РИОСВ-Стара Загора

Фиг. II-13. Пункт с. Стройно, Община Елхово

*Източник: Доклад за състоянието на околна среда за 2018 г. на РИОСВ-Стара Загора

На базата на анализните резултати, е направено заключение, че почвите в контролираната територия са незамърсени с тежки метали и металоиди. Установена е тенденция на задържане нивата на наблюдаваните индикатори, които са много под границите на максимално допустимите концентрации.

Собствен мониторинг на почвите се осъществява веднъж годишно в три броя мониторингови пункта на територията на РДНО в с. Добрич. Следят се показателите: рН, нефтопродукти, хром, кадмий, цинк и желязо. Пунктовете за наблюдение на почвите са съгласувани с Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС).

Съгласно Доклад на РИОСВ-Стара Загора, през 2018 г. на територията на регионалната инспекция по програма за Българо-Швейцарско сътрудничество, е реализиран проект по „Екологосъобразно обезвреждане на излезли от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност“. В тази връзка в изпълнението на проект „Преупаковане, транспорт, предаване за окончателно обезвреждане и почистването на складовете съдържащи УОЗ – пестициди, опасни отпадъци, неопасни отпадъци, и други препарати за растителна защита“, на територията на РИОСВ-Стара Загора са преупаковани и предадени за последващо третиране, пестициди намиращи се в складовете в село Тенево, Община Тунджа, гр. Елхово, Община Елхово и гр. Болярово, Община Болярово, област Ямбол.

Замърсяванията с нефтопродукти се дължат предимно на аварии при катастрофи или на инцидентни разливи и течове в складовите стопанства за нефтопродукти. През 2021 г. на територията на РИОСВ – Стара Загора замърсяване с нефтопродукти не е констатирано, в т.ч. и на територията на Община Елхово.

За повишаване на добивите от земеделска продукция при обработването на земеделските земи в района на общината се използват естествени и изкуствени торове. За разглеждания район, няма данни за замърсяване с нитрати, вследствие предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи в Националната система за мониторинг на почви на почвени проби.

4.2. Ерозирали почви

Ерозията е процес, който механично уврежда почвите, като унищожава хумусния слой и води до намаляване на почвеното плодородие. Загубата на почва (ерозията) до голяма степен е природен процес, който се засилва при прилагане на неподходящи селскостопански техники и практики. При изнасяне на хумусните вещества, почвите губят своята плодородност и водните екосистеми се замърсяват.

Главните фактори влияещи върху степента на проявление на ерозията са климатичните условия, релефа, начина на използване на земята, състоянието на растителната покривка и времето през, което почвата е била покрита с растителност. Също така влияние оказват и антропогенните фактори – обезлесяването, неправилната обработка на почвата, пожарите.

Най-често разпространените видове ерозия са водоплощна и ветрова. Водоплощната ерозия причинява най-големи щети на почвата у нас, тъй като е тясно свързана с наклона на терена. При наклон по-голям от 1° се наблюдава поява на ерозионни процеси. Този фактор е в тясна връзка с валежите и тяхната интензивност, което води до деградивното механично въздействие на водата върху почвата. В следствие на което много от обработваемите земи се лишават от повърхностния слой почва, образуват се бразди, ровини, оврази, което ги прави негодни за селскостопанска експлоатация. Съгласно Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда през 2019 г., Ямбол е сред областите с най-малко площи засегнати от плоскостна водна ерозия на земеделските земи със слаб ерозионен риск.

Друг процес влияещ върху деградацията на почвите е ветровата ерозия (дефлация). За развитието на този процес основна роля има вятъра и неговата скорост. За разлика от водоплощната ерозия, която е в тясна връзка с водата и наклона на терена, ветровата ерозия се проявява главно при големи и открити равнини и места със засушливи територии. На такива благоприятни места вятъра проявява своята сила, посока и скорост. Вятъра по важност е на първо място като предпоставка за развитие на дефлационни процеси, след него се подреждат валежите, относителната влажност и температурата на въздуха.

Община Елхово попада в списъка на общините, чиито земи са застрашени от водна ерозия (Приложение 4 към чл.14, ал.1 от Наредба № 11/2009 г. за условията и реда за прилагане на мярка 214 „Агроекологични плащания“ от ПРСР) и собствениците, чиито парцели са одобрени, получават финансова помощ за подпомагане на агроекологични дейности, с цел контрол на почвената ерозия.

По данни на Доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ-Стара Загора, през 2020 г. и 2021 г. не са финансирани проекти против ерозията и не са известни такива, които да се изпълняват на контролираната от РИОСВ-Стара Загора територия. Дейностите по предотвратяване на почвената ерозия основно се финансират от Министерството на земеделието, храните и горите.

4.3. Вкислени и засолени почви

Вкисляването на почвите се дължи на емисии от промишлени процеси, природни биохимични цикли, а за обработваемите почви - и от едностранчивото (без фосфор и калий) торене с азотни торове. Основен фактор за вкисляването на почвите е едностранчивото торене с азотни торове. Успоредно с процеса на вкисляване се променя подвижността и достъпността на редица почвени елементи, които оказват пряко и косвено влияние върху системата почва-растение-човек.

Засоляването на почвите е процес, при който се увеличава съдържанието на водноразтворимите соли и/или обменен натрий в почвите в количества, влияещи негативно на техните свойства, респективно на продуктивния им потенциал. Проявяването на естественото засоляване на почвите в неговия хидроморфен стадий е свързано преди всичко с високото ниво на подпочвените води (минерализирани в различна степен), с влошени условия за естествен дренаж, с периодични летни засушавания и др. фактори.

На територията на Община Елхово няма данни за констатирани процеси характеризиращи вредна киселинност и засоляване на почвите.

4.4. Физически нарушени почви и терени

Нарушените терени се дължат основно на антропогенната дейност, изразяваща се в нарушения на релефа от добивни дейности от находища на подземни богатства и в по-слаба степен – при изграждането на инфраструктурни обекти (пътища, външни ВиК мрежи) и др. Нарушените терени от разкривни и добивни дейности на подземни богатства ще бъдат възстановени след изтичане на сроковете в договорите за предоставяне на концесия, а тези при изграждане на техническа инфраструктура биват рекултивирани и възстановени след извършването на съответните строителни дейности.

В района на Община Елхово не са установени свлачищни и срутищни явления. Извършена е техническа и биологична рекултивация на общинското депо за твърди битови отпадъци на гр. Елхово с обща площ от 70.910 dka.

Изводи:

- Почвите на територията на общината не са замърсени с тежки метали и металоиди и органични замърсители.
- На територията на общината не са регистрирани замърсявания на почвата вследствие употребата на пестициди.
- На територията на Община Елхово не са констатирани процеси характеризиращи вредна киселинност и засоляване на почвите.
- Вследствие на периодично палене на стърнища се нарушават почвените функции в най-плодородния (хумусен) слой и се намалява плодородието и самопочистващата способност на почвите.
- Слабо изразени ерозионни процеси.

Подобряване състоянието на почвите:

За подобряване състояние на почвите и устойчиво управление на земите спомага:

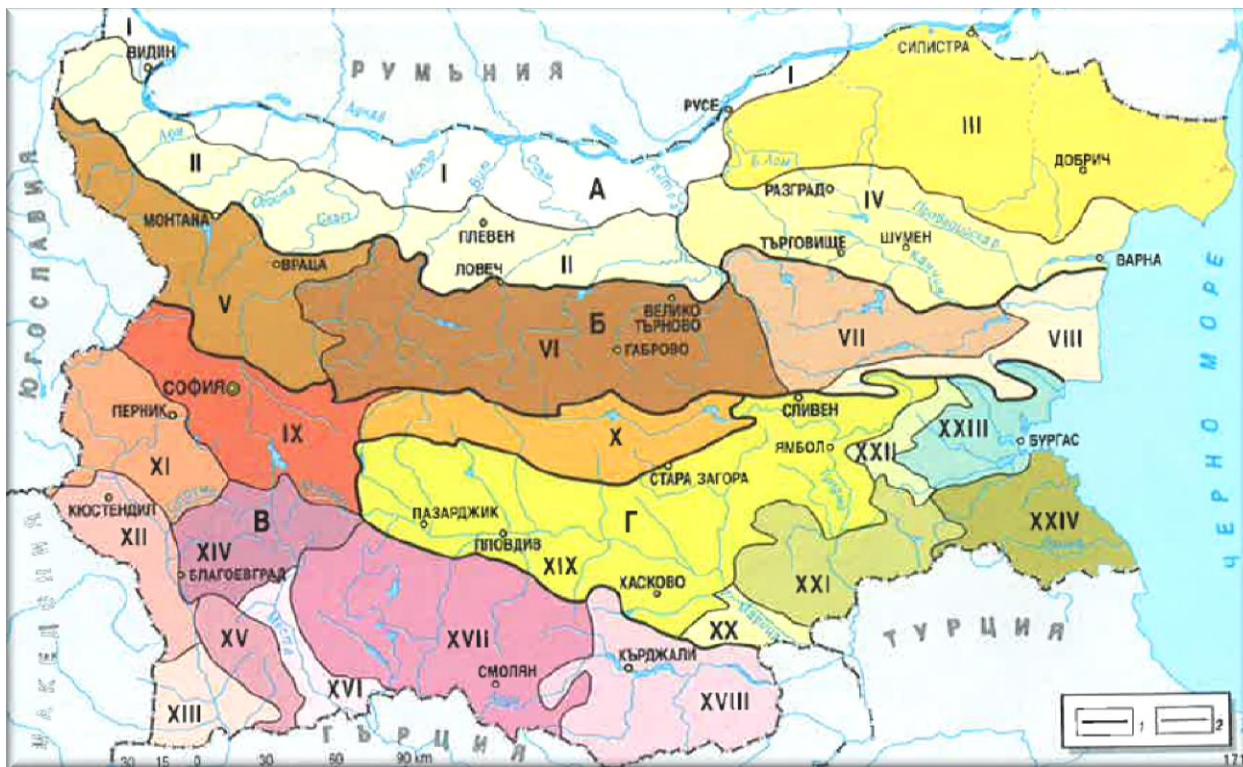
- балансирано торене на отглежданите селскостопанските култури;
- недопускане образуването на нерегламентирани сметища на територията на общината;
- ограничено използване на препарати за растителна защита и торове;
- реализиране на програми за екологично земеделие и животновъдство; използването на съвременни продукти за растителна защита, които са с кратък период на полуразпад, не се акумулират в почвата и не предизвикват замърсяване на почвите с пестициди;
- при опасност от водна ерозия на почвата (около р. Тунджа) да се изграждат водорегулиращи горски пояси, по посока на хоризонталите, които да поемат стичащата се вода и намалят силата на водния поток;
- технологично обновление в производствените процеси и др.
- прилагането на Закона за почвите, имащ за цел опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

5. Ландшафт

Ландшафтната регионализация, предложена от *Петров (1980, 1997)*, е първа по рода си, при която като основен метод е използван ландшафтно-типологичният анализ – „оконтуряване на регионалните единици въз основа на териториалното съчетание на доминиращите типове, групи или видове ландшафти“. В първата от двете разработки *Петров (1980)* отделя 4 таксономични нива, като разгърнатата класификационна схема включва 4 области, 24 провинции, 16 подпровинции и 127 района. В преработеното издание (*Петров, 1997*) тази четиристепенна таксономична система е опростена в тристепенна, като е премахнато нивото на подпровинциите, а провинциите са наречени подобласти. В разгърнатата схема броят на посочените регионални единици остава неизменен - 4 области, 24 подобласти и 127 района. Авторът подчертава, че ландшафтните области са установени според преобладаващите класове ландшафти, а таксономичните единици от по-нисък ранг (подобласти, райони) - по съчетанията на преобладаващите типове, подтипове или групи ландшафти. При тези теоретични постановки се допуска неправомерно обединяване на планински и котловинни или равнинни ландшафти в една област.

Съгласно ландшафтното райониране на страната (*Петров, 1997*), общината попада в:
Г – Междупланинска зонална област на южнобългарските низини и ниски планини с подобласти (Фиг. II-17):

- XIX Горнотракийска ландшафтна подобласт
- 113 Среднотунджански район
- XXI Сакаро-Дервентска подобласт
- 117 Сакарски район
- 118 Дервентски район
- 119 Манастирски район

Фиг. II-14. Ландшафтното райониране (по *Петров, 1997 г.*) 1-граница на област; 2-граница на район
 (География на България, БАН, 2002 г.)

Легенда:

Област	Подобласт	
А-Севернобългарска зонална област на Дунавската равнина	I-Северна Дунавскоравнинна подобласт	III-Южнодобруджанска подобласт
	II-Южна Дунавскоравнинна подобласт	IV-Поповско-Шуменско-Франгенска подобласт
Б-Старопланинска област	V-Западностаропланинска подобласт	VII-Източностаропланинска подобласт
	VI-Централностаропланинска подобласт	VIII-Приморско-Старопланинска подобласт
В-Южнобългарска планинско-котловинна област	IX-Витошко-Ихтиманска подобласт	XIV-Рилска подобласт
	X-Средногорско-Задбалканска подобласт	XV-Пиринска подобласт
	XI-Краищенска подобласт	XVI-Средноместенска подобласт
	XII-Осоговско-Среднострумска подобласт	XVII-Западнородопска подобласт
	XIII-Южнострумска подобласт	XVIII-Източнородопска подобласт
Г-Междупланинска зонална област на южнобългарските низини и ниски планини	XIX-Горнотракийска подобласт	XXII-Бакаджишко-Хисарска подобласт
	XX-Долнотракийска подобласт	XXIII-Бургаско-Айтоска подобласт
	XXI-Сакаро-дервенска подобласт	XXIV-Странджанска подобласт

6. Защитени територии и зони и биоразнообразие

В следващата таблица са показани площите на частите от общинската територия, попадащи под режими на защита, определени по реда на Закона за защитените територии (ЗЗТ) и по Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) - защитени зони, включени в екологичната мрежа „Натура 2000“.

Таблица II-15. Части от общината попадащи под режима на защита по ЗЗТ и ЗБР

Територии с особена териториалноустройствена защита	Площ, (в ha)
Поддържан резерват „Балабана“	76.98
Поддържан резерват „Долна Топчия“	467.47
Природна забележителност „Дрънчи дупка“	5.00
Защитена местност „Ждрелото на река Тунджа“	1134.08
Защитена местност „Лонгозите“	30.67
Защитена местност „Находище на Вагеницова метличина“	29.97
Защитена местност „Находище на Наделенолистно Великденче“	18.58
Защитена местност „Птиците“	65.00
Защитена местност „Топчия“	271.00
Защитена зона BG0002026 „Дервентски възвишения“	21211.16
Защитена зона BG0000218 „Дервентски възвишения 1“	22520.03
Защитена зона BG0000217 „Ждрелото на река Тунджа“	3507.44
Защитена зона BG0000195 „Река Тунджа 2“	1938.13
Защитена зона BG0000212 „Сакар“	7.03
Защитена зона BG0002021 „Сакар“	7323.70

**Източник: ОУП на Община Елхово (проект)*

6.1. Защитени територии

На територията на Община Елхово се намират следните защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии (ЗЗТ), със статут – поддържан резерват, защитена местност и природна забележителност ПЗ):

- Поддържан резерват „Балабана“;
- Поддържан резерват „Долна топчия“;

- Природна забележителност „Дрънчи дупка“;
- Защитена местност „Ждрелото на река Тунджа“;
- Защитена местност „Лонгозите“;
- Защитена местност „Находище на Вагеницова метличина“;
- Защитена местност „Находище на Наделенолистно Великденче“;
- Защитена местност „Птиците“;
- Защитена местност „Топчия“.

Поддържан резерват „Балабана“ се намира в землището на гр. Елхово и е с площ от 76.98 ha. Обявен е със Заповед № 2676/21.12.1960 г., (ДВ, бр.20/1961 г.) с цел запазване местообитанията на различни видове чапли и равнинни лонгозни гори. От обявяването на резервата през 1961 г. до сега са направени различни промени, които са основно в предназначението и целта на резервата:

- Със заповед № 2676/10.03.1961г. на Главно управление на горите на основание чл.3 от Постановление за защита на родната природа е обявена за резерват държавната гора в м. Балабана с площ 672 dka – отдели 138; 137“ с оглед да се запазят някои видове чапли” - колонии от бели, гривести, нощни и червени чапли.
- Със заповед № 752/19.07.1984 г. на КОПС при МС са оформени границите на резерват „Балабана“, като са изключени части от подотдели 40 а, г – с обща площ 5,0 ha. Резерватът обхваща отдел 40 с обща площ 84.7 ha. „Забраняват се всякакви действия нарушаващи самобитния характер на природата в резервата“.
- Със Заповед № РД-590/04.07.2002 г. (ДВ, бр.85/2002г.) е приет План за управление на ПР;
- Със заповед № РД-376/15.10.1999г. на МОСВ на основание чл.42 ал. 5, 26 и 27, във връзка с чл.41 т.4 и §2 ал.2 от Преходните и заключителни разпоредби от Закона за защитените територии резерват Балабана е прекатегоризиран в поддържан резерват „с цел възстановяване и поддържане на растителността и условията на местообитание на различни видове чапли и колхидския фазан. Поддържания резерват включва отдели и подотдели: 40-а, б, в, г, 1, 2, 3, с обща площ 77,3 ha по лесоустройствен проект от 1993 г. на Държавно лесничество „Елхово“.
- Със заповед №РД-57/30.01.2008г. на МОСВ на основание чл.42 ал.6 е актуализирана площта на защитена територия- ПР „Балабана“, попадащ в поземлен имот с кадастрален №078013, съгласно картата на възстановената собственост на гр.Елхово – ЕКАТТЕ 27382 с площ 769,837 dka.
- Със Заповед № РД-283 от 26.05.2016 г. (ДВ, бр. 48/2016 г.) е Актуализиран План за управление на ПР.

Със Заповед № 752/19.07.1984 г. на КОПС се забраняват „всякакви действия нарушаващи самобитния характер на природата в резервата“.

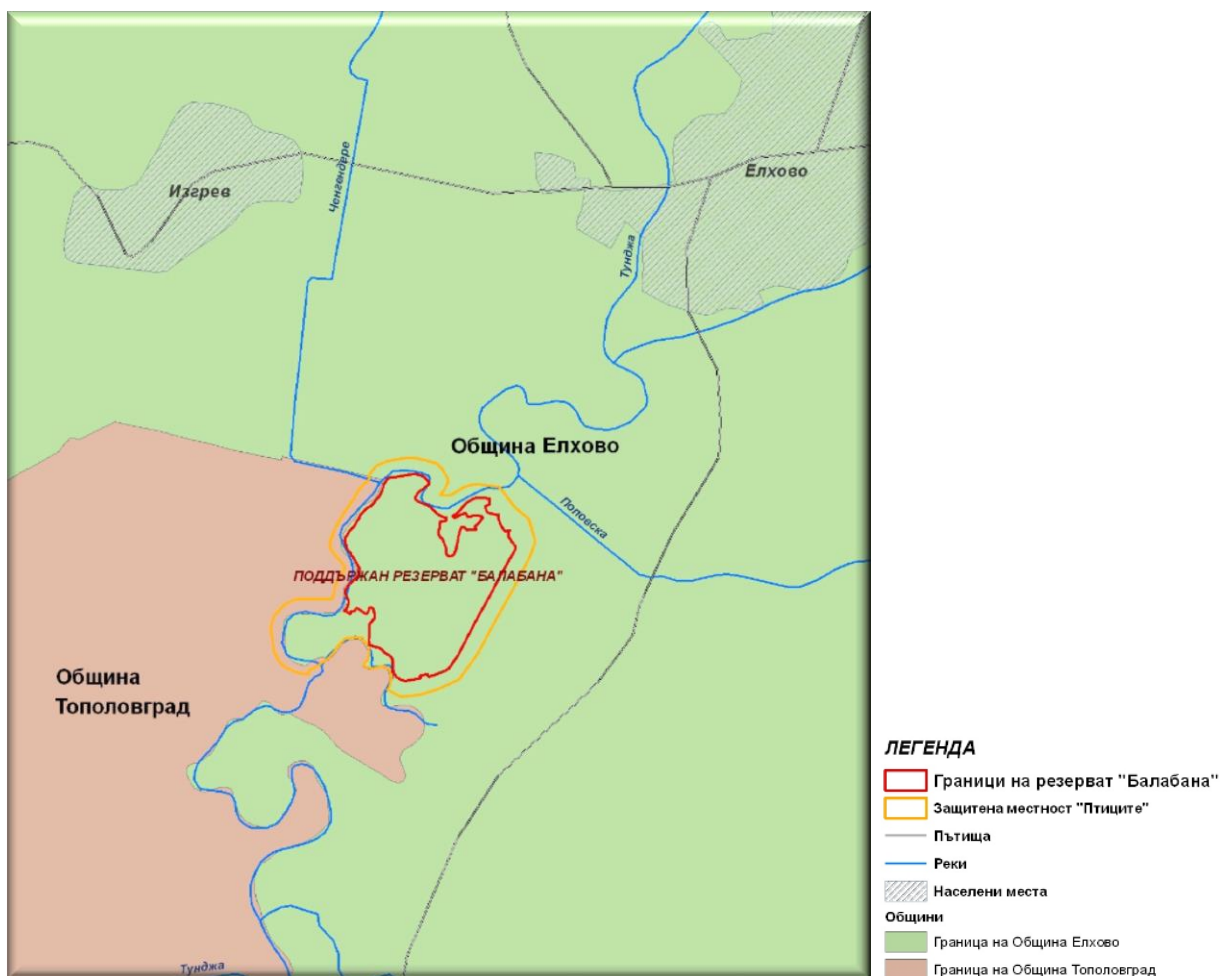
Със Заповед № 753/19.07.1984г. на КОПС се забранява: „строителство на сгради, пътища и канали, разкриване на карieri, изменение на водния режим, корекция на реката, замърсяването с химически вещества, промишлени и битови отпадъци, ловуване, събиране на яйца и разваляне на гнездата на птиците, използване на химически средства за борба с вредителите в селското и горско стопанство, паша на домашни животни в ливадата в отдел 40-в“.

Със Заповед № РД-376 от 15 октомври 1999 г. са разрешени следните дейности в неговите граници: „извеждане на санитарни сечи, възстановяване и поддържане на крайречната гора, създаване на условия за гнездене на чапли, създаване на условия за

гнездене на колхидския фазан, регулиране числеността на лисици, чакали, белки и диви свине“.

Резервата се намира на около 150 m надморска височина на левия бряг на река Тунджа. Разположен е между 41°75' и 42°18' северна ширина и 26°24' и 27°02' източна дължина по Гринуич, на около 4.2 km от гр. Елхово във вековните лонгозни гори. Защитени със ЗБР са българският ендемит ямболски мразовец и битински синец, включени в Червената книга на България. Локализирани са находища на блатно кокиче. Доминират смесените едноетажни широколистни насаждения, с преобладание на полски ясен, включващи в състава си летен дъб, полски бряст, бяла върба и бяла топола на средна възраст 60 г. Безгръбначният комплекс включва редки, защитени и ендемични видове - еленов рогач, бръмбар носорог, червена горска мравка. Херпетофауната е представена от 7 вида земноводни и 13 влечуги, всички включени в Бернската конвенция. Тук гнездят видове птици с висок природозащитен статус - черна каня, голям ястреб, малък креслив орел, а се срещат още малък орел, сокол орко и осояд. От 35 вида бозайници, обитаващи резервата, 6 са защитени, а 20 са в Бернската конвенция. Територията дава убежище на сърна и дива свиня, както и на 8 вида хищници - лисица, дива котка, чакал, язовец, невестулка, черен пор, бялка и видра.

Местоположението и границите на резервата са показани на Фигура II-15.

Фиг. II-15. Местоположение и граници на Поддържан резерват „Балабана“

*Източник: План за управление на ПР „Балабана“

Поддържан резерват „Долна топчия“ се намира в землищата на гр. Елхово и с. Трънково, Община Елхово. Резерватът е с обща площ от 467.47 ha, от които 95.3 % са гори с естествен произход и лонгозен характер, и с висока консервационна значимост. Обявен е с цел опазване находище на колхидски фазан и лонгозна гора със Заповед №225/29.02.1960 г.

Документи за промяна:

- Заповед 1700/17.07.1961 г. на ГУГ при МС за намаляване на площта на резерват „Долна Топчия“ на 537.8 ha. Изключените площи са предоставени за паша.
- Заповед 756/ 19.07.1984 г. на КОПС при МС, с която се изключват „територии със стопанско предназначение: горски разсадник, фазанария и свързаните с тях терени и тополови култури с площ 75.0 ha“.
- Със Заповед 756/19.07.1984 г. на КОПС при МС се разрешава транзитно преминаване на пешеходци по маркирана туритическа пътека в отдел 55.

Със същата КОПС обявява за буферна зона ивица с ширина 100 до 200 m около резерват „Долна Топчия“ с обща площ 270.0 ha, от която 163.5 горски фонд и 107.5 ha поземлен фонд. В границите на буферната зона се забранява: „строителство на сгради, пътища и канали, разкриване на кариери и мини, изменение на водния режим и корекция на река Тунджа, замърсяването с химически вещества, промишлени и битови отпадъци, създаване на лични и помощни стопанства, ловуване, събиране на яйца и разваляне на гнездата на птиците, провеждане на горскостопански мероприятия в отдел 51, използване на химически средства за борба с вредителите в селското и горско стопанство“.

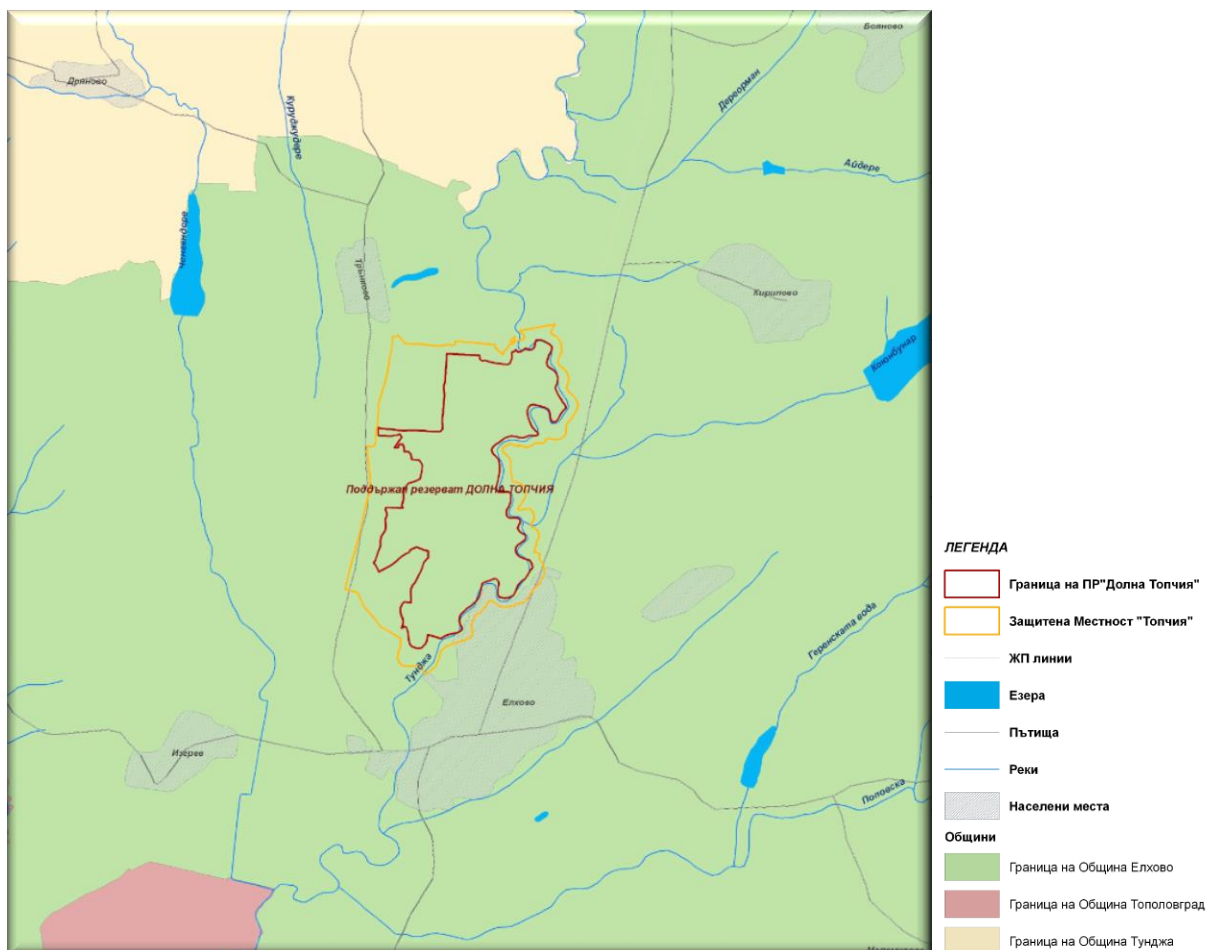
В границите на буферната зона се разрешават: „осъществяване на досегашните стопански дейности в земите от поземления фонд, провеждане на горскостопански мероприятия в земите от горския фонд, осъществяване на мероприятия за подобряване състоянието на местния фазан и за подобряване екосистемите в резервата по предварително съгласуван план с КОПС и БАН, риболова по река Тунджа. Госрският разсадник да продължи и в бъдеще своята дейност. Фазанарията да премине към производство само на местната форма на колхидски фазан“.

- Заповед РД - 377/15. 10. 1999 г. - Прекатегоризиране от резерват на поддържан резерват със същото име;
- Заповед РД - 590/4. 07. 2002 г. - утвърждава се План за управление на поддържан резерват „Долна Топчия“;
- Заповед РД - 245/18. 04. 2008 г.- Актуализация на площта от 4628.00 на 4674.73 дка.
- Приемане на Актуализиран План за управление със Заповед № РД-283/26.05.2016г. (ДВ, бр. 48/2016 г.).

Поддържан резерват „Долна Топчия“ се намира между 41075' и 42018' северна ширина и 26024' и 27002' източна дължина по Гринуич. Територията му е разположена в Елховското поле, което обхваща долината на река Тунджа и нейните притоци. На изток Елховското поле е очертано от Бакаджиците, а на северозапад - от Манастирските възвишения. Теренът е равнинен, без големи превишения, със средна надморска височина 150 m. Резерватът е разположен между гр. Елхово и с. Трънково на брега на р. Тунджа.

Защитени по Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) са стрибърниевата ведрица и битинският синчец, включени в Червената книга на България, които са балкански ендемити. Локализираните са находища на блатно кокиче, отличаващи се с високо съдържание на галантамин. Преобладават смесените широколистни насаждения, включващи в състава си летен дъб, полски бряст и ясен, клен, и др. Безгръбначните са слабо проучени, но са установени редки, защитени и ендемични видове - обикновен

гъсеничар, червена горска мравка. Херпетофауната включва 7 вида земноводни и 13 вида влечуги, всички включени в Бернската конвенция, а 10 са защитени по ЗБР. Установени са 102 вида птици, от които 82 са защитени, а 24 от тях са в Червена книга на България. На територията на ПР „Долна Топчия“ гнезди смесена чаплова колония. По време на миграции се срещат видове с висок природозащитен статус - осояд, късопръст ястреб, червена каня и малък корморан, а гнездят черна каня, голям ястреб и малък креслив орел. От 35 вида бозайници, обитаващи резервата, 6 са защитени, а 20 са включени и в Бернската конвенция. Територията дава убежище на сърна и елен лопатар.

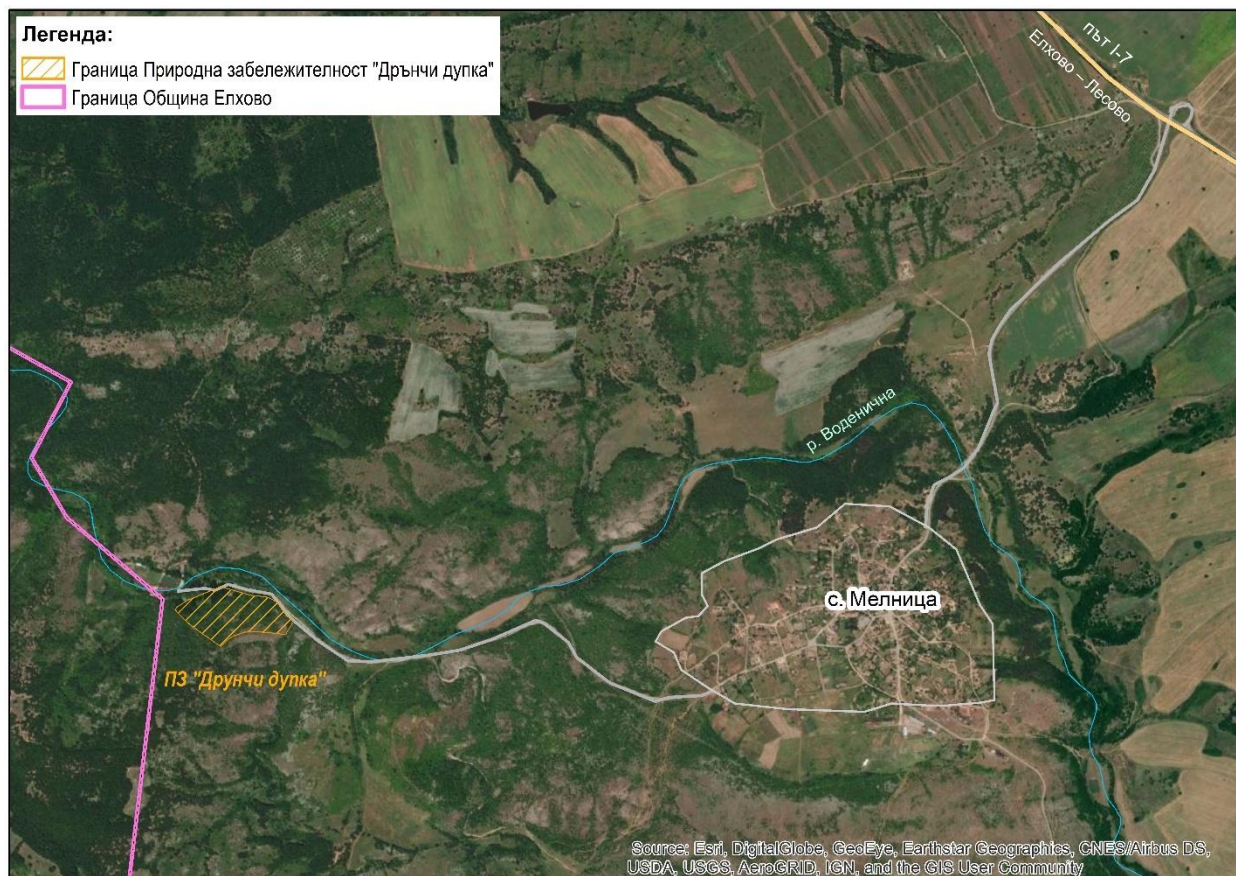

Фиг. II-16. Местоположение и граници на Поддържан резерват „Долна топчия“
*Източник: План за управление на ПР „Долна топчия“

Природна забележителност „Дрънчи дупка“ е обявена със Заповед № 37/11.01.1968 г., (ДВ, бр. 43/1968 г.), с цел опазване на пещера. Природната забележителност се намира на територията на с. Мелница, Община Елхово и е с площ от 5.0 ha.

Режим на дейности:

- Забранява се да се сечат, кастрят и повреждат дърветата, както и да се късат или изкореняват всякакви растения.
- Забранява се пашата на какъвто и да е добитък и през всяко време.
- Забранява се преследването на дивите животни, птиците и техните малки и развалянето на гнездата и и леговищата им.
- Забранява се да се разкриват кариери за камъни, пясък и пръст, с което се провежда и изменя естествения облик на местността и включително водните течения.
- Забранява се чупенето, драскането и повреждането по какъвто и да е начин, сталактити, сталагмити и други скални образувания в пещерите.

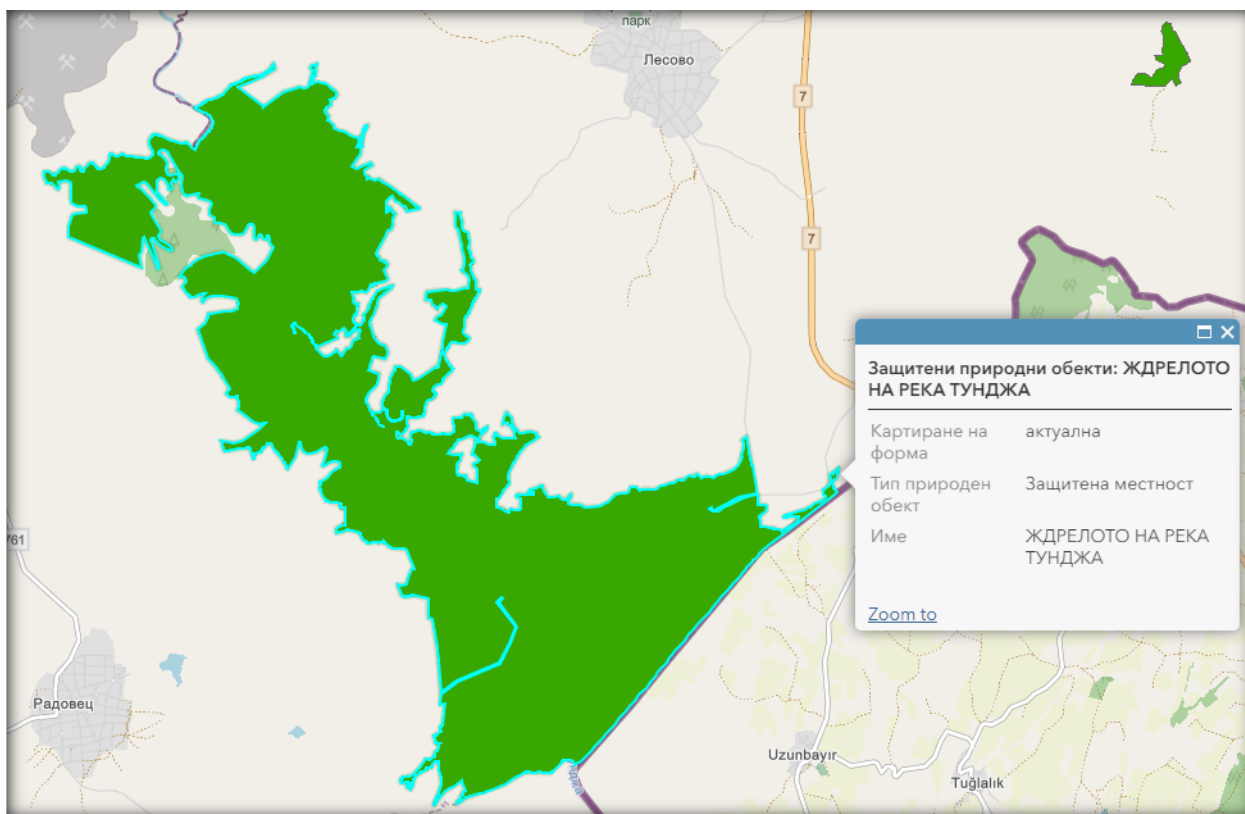

Фиг. II-17. Местоположение и граници на Природна забележителност „Дрънчи дупка“

Защитена местност „Ждрелото на река Тунджа“ е разположена на територията на с. Лесово, Община Елхово, Област Ямбол и с. Радовец, Община Тополовград, Област Хасково на площ от 1891.21 ha. Обявена е със Заповед № РД-385/13.06.2007 г. (ДВ, бр.61/2007 г.), с цел опазване на консервационно значими местообитания на 149 вида птици, 8 вида земноводни, 21 вида влечуги, на други защитени, редки и уязвими растителни и животински видове, техните съобщества, както и характерен ландшафт.

Режим на дейности:

- Забранява се строителството на промишлени обекти, сгради, пътища, канали, технически и други съоръжения, включително за производство на електроенергия, с изключение на строителство и дейности, свързани с охрана на държавната граница на Република България.
- Забранява се търсене и проучване на подземни богатства, разкриване на кариери, мини и други дейности, водещи до увреждане на естествения ландшафт и нарушаване на естественото състояние на водния обект и бреговете му.
- Забранява се създаване на култури от неместни растителни видове, с изключение на натурализираните видове.

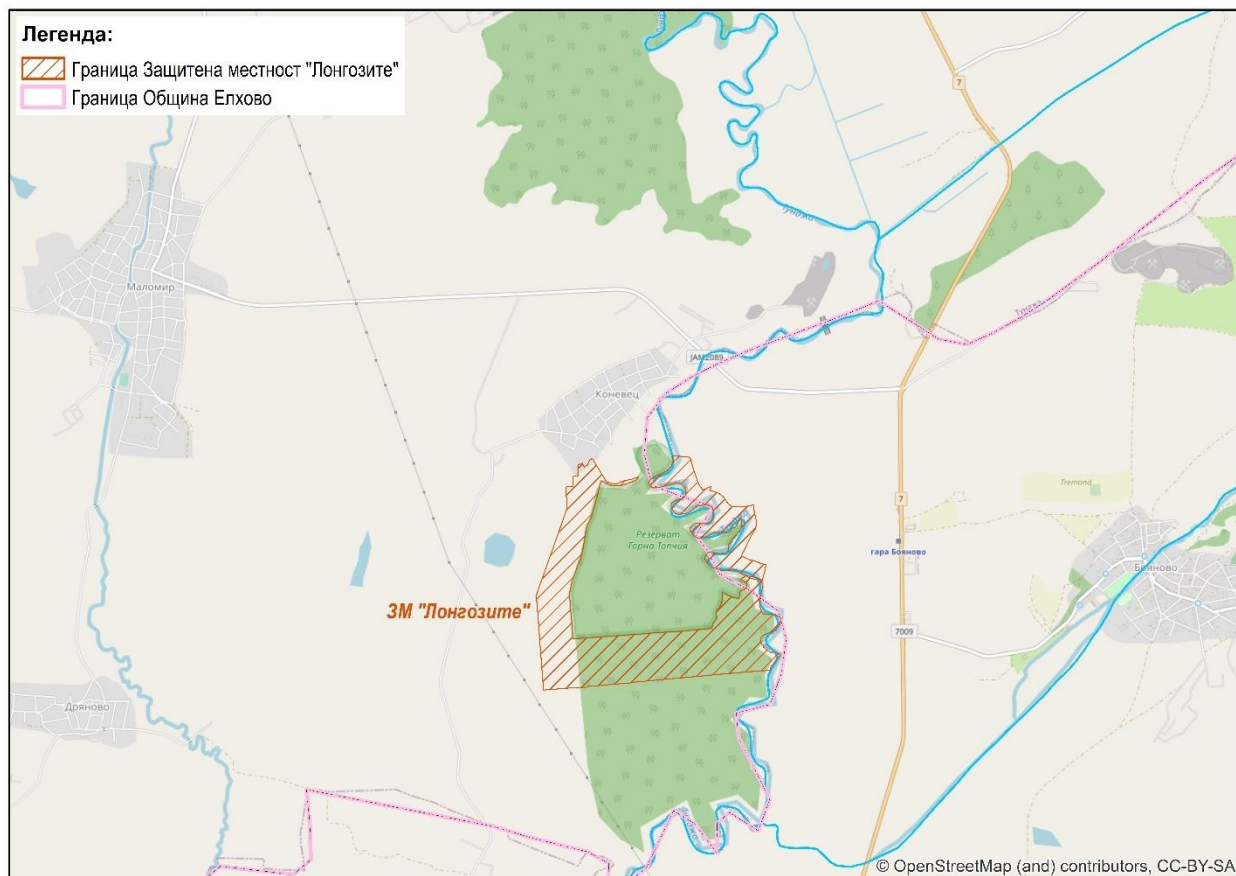

Фиг. II-18. Местоположение и граници на ЗМ „Ждрелото на река Тунджа“
*Източник: Регистър на ЗТ и ЗЗ в България към ИАОС

Защитена местност „Лонгозите“ се намира на територията на с. Бояново, Община Елхово и с. Коневец, Община Тунджа. Буферната зона на резерват „Горна Топчия“, обявена със Заповед № 755 от 19.07.1984 г. на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр. 69 от 1984 г.) е прекатегоризирана в защитена местност „Лонгозите“, със Заповед № РД-619 от 27.07.2007 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр.72 от 2007 г.). Със Заповед № РД-832/14.11.2011 г. е актуализирана площта на защитената територия от 1578 dka на 1769.091 dka.

Режим на дейности:

- Забранява се строителство на сгради, пътища и канали;
- Забранява се разкриване на кариери и мини, изменение на водния режим и корекция на реката, замърсяване с химически вещества, промишлени и битови отпадъци;
- Забранява се създаване на лични и помощни стопанства;
- Забранява се ловуване;
- Забранява се събиране на яйца и разваляне на гнездата на птиците;
- Разрешава се обработване на земята от поземления фонд;
- Разрешава се провеждане на горскостопански мероприятия в насажденията;
- Разрешава се провеждане на мероприятия за подобряване състоянието на местната форма на колхидския фазан, както и подобряването на състоянието на екосистемата в резервата, по предварително съгласуван с Комитета за опазване на природната среда и Българската академия на науките план;
- Разрешава се риболов по р.Тунджа.

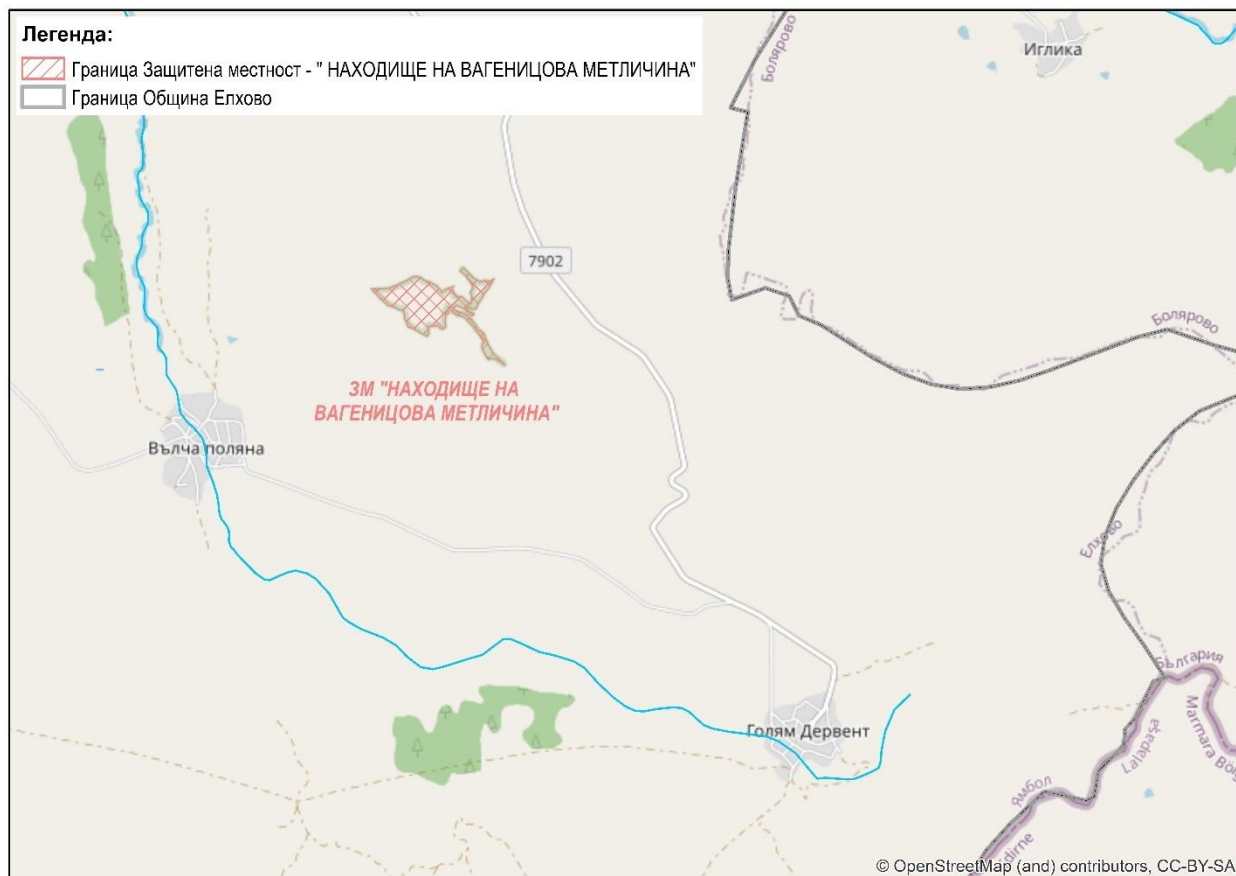

Фиг. П-19. Местоположение и граници на Защитена местност „Лонгозите“

Защитена местност „Находище на Вагеницова метличина“ се намира на територията на с. Голям Дервент, Община Елхово на площ от 29.97 ха. Обявена е със заповед № РД685/29.08.2012 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 75/2012 г.) с цел опазване на растителен вид Вагеницова метличина (*Centaurea wagenitziana* *Banchesa*) и неговото местообитание.

Режим на дейности:

- Забранява се промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята,
- Забранява се търсене, проучване и добив на подземните богатства;
- Забранява се строителство;
- Забранява се залесяване.

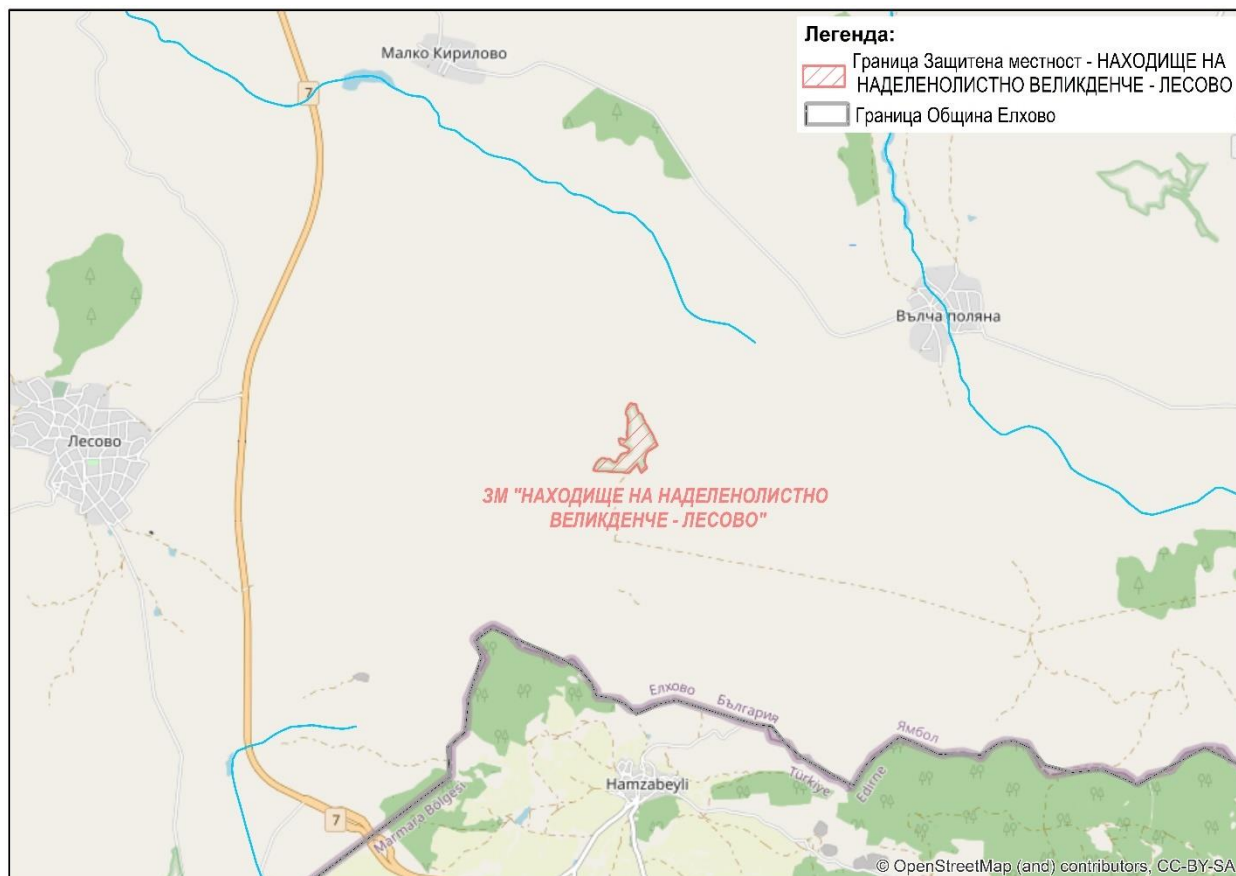

Фиг. П-20. Местоположение и граници на Защитена местност „Вагеницова метличина“

Защитена местност „Находище на Наделенолистно великденче – Лесово“ се намира в землището на с. Лесово, Община Елхово и е с площ от 18.58 ha. Обявена е със Заповед №РД-814/29.10.2012 г. (ДВ, бр.95/2012 г.), с цел опазване на растителен вид - Наделенолистно великденче (*Veronica multifida L.*) и неговото местообитание.

Режим на дейности:

- Забранява се промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята.
- Забранява се търсене, проучване и добив на подземни богатства.
- Забранява се строителство.
- Забранява се внасяне на неместни видове.

Фиг. II-21. Местоположение и граници на ЗМ „Находище на Наделнолистно великденче - Лесово“

Защитена местност „Птиците“ е разположена на територията на гр. Елхово на площ от 65.0 ха. Обявена е със Заповед № РД-518/12.07.2007 г. на Министъра на околната среда и водите. Със заповедта е прекатегоризирана буферната зона на ПР „Балабана“, обявена със Заповед № 753/19.07.1984 г. на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр.69/1984г.) в ЗМ „Птиците“.

Режим на дейности:

- Забранява се строителството на сгради, пътища и канали;
- Забранява се разкриване на кариери, изменение на водния режим и корекция на р. Тунджа, замърсяването с химични вещества, промишлени и битови отпадъци;
- Забранява се ловуване;
- Забранява се събирането на яйца и развалянето на гнездата на птиците;
- Забранява се използване на химически средства за борба с вредителите, в селското и горско стопанство;
- Забранява се паша на домашни животни в отдел 40 „в“;
- Разрешава се обработването на селскостопански земи;
- Разрешава се паша на домашни животни.

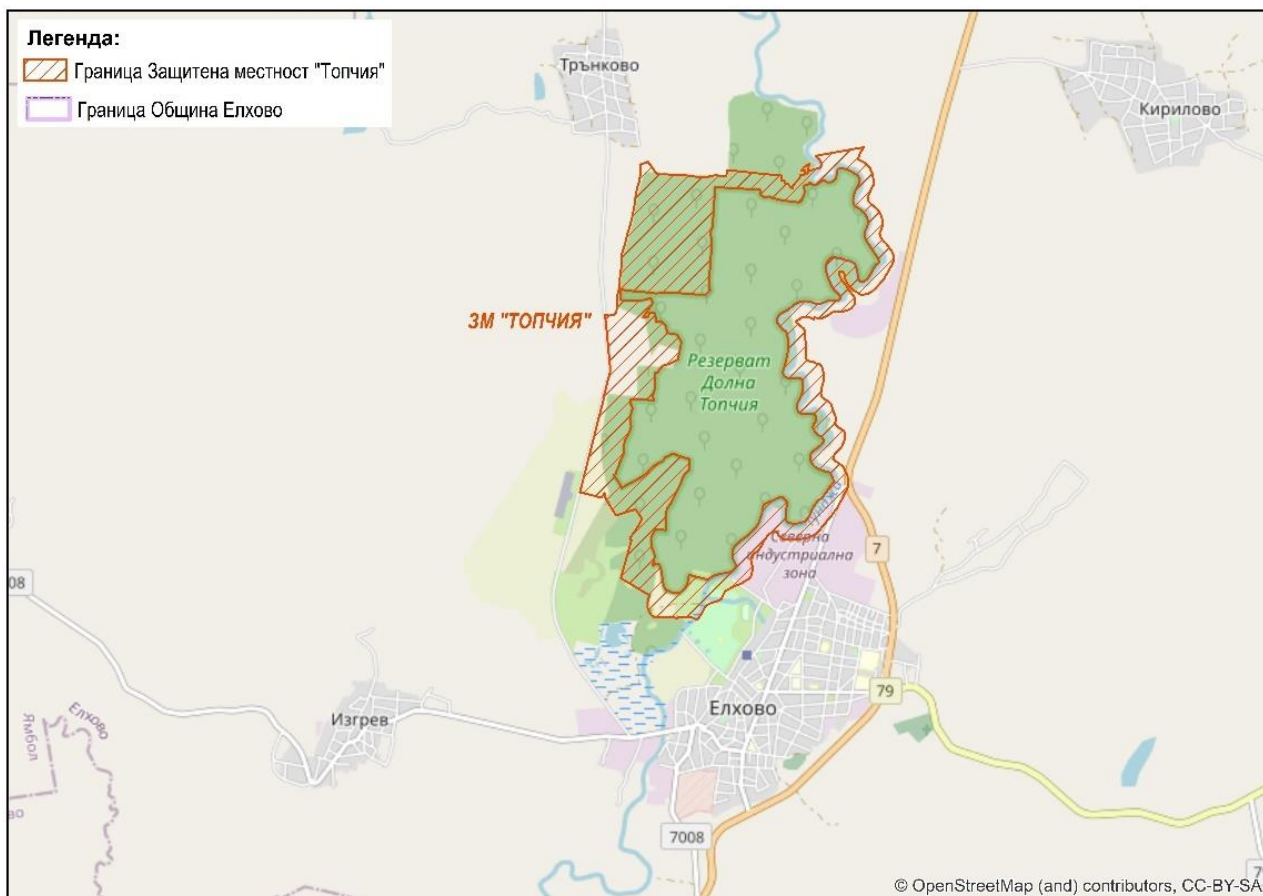

Фиг. П-22. Местоположение и граници на Защитена местност „Птиците“

Защитена местност „Топчия“ се намира в землището на с. Трънково, Община Елхово и е с площ от 271.0 ha. Със Заповед № РД-159/20.03.2006 г. (ДВ, бр.61/2007 г.) е прекатегоризирана буферната зона на поддържан резерват „Долна Топчия“, обявена със Заповед № 757/19.07.1984 г. на Комитета за опазване на природната среда (ДВ, бр.69/1984 г.) в защитена местност „Топчия“.

Режим на дейности:

- Разбранява се строителството на сгради и пътища и канали;
- Забранява се разкриване на кариери и мини, изменение на водния режим и корекция на р. Тунджа, замърсяване с химични вещества, промишлени и битови отпадъци;
- Забранява се създаване на лични и помощни стопанства;
- Забранява се ловуване;
- Забранява се събирането на яйца и развалянето на гнездата на птиците;
- Забранява се провеждане на горскостопански мероприятия в отдел 51;
- Забранява се използване на химически средства за борба с вредителите, в селското и горско стопанство;
- Разрешава се осъществяване на досегашните стопански дейности в земите от поземления фонд;
- Разрешава се провеждане на горскостопански мероприятия в земите на горския фонд;
- Разрешава се осъществяване на мероприятия за подобряване състоянието на местния фазан;
- Разрешава се риболов в р. Тунджа.

Фиг. П-23. Местоположение и граници на Защитена местност „Топчия“

6.2. Защитени зони

В териториалният обхват на Община Елхово, попадат части от следните защитени зони (33) от екологичната мрежа Натура 2000 по смисъла на Закона за биологично разнообразие (ЗБР):

№	Наименование на защитена зона	Директива на Европейския съюз
1	BG0002026 „Дервентски възвишения“	Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици
2	BG0000218 „Дервентски възвишения 1“	Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна
3	BG0000217 „Ждрелото на река Тунджа“	Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна
4	BG0000195 „Река Тунджа 2“	Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна
5	BG0000212 „Сакар“	Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна
6	BG0002021 „Сакар“	Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици

✚ **33 BG0002026 „Дервентски възвишения“** по Директивата за опазване на дивите птици е обявена със Заповед № РД-284 от 16.03.2010г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр.29/16.04.2010 г.), изменена със Заповед № РД-71/28.01.2013 г. на Министъра на околната среда и водите (Обн., ДВ, бр.10/05.02.2013 г.) и площ от 348 635.627 дка. Землищата на територията на Община Елхово, попадащи в обхвата на защитената зона са с. Мелница, с. Лесово, с. Чернозем, с. Малко Кирилово, с. Раздел, с. Вълча поляна, с. Голям Дервент, с. Лалково и с. Славейково.

Целите на обявяване на ЗЗ BG0002026 „Дервентски възвишения“ са:

- ◆ Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в чл.6, ал.1, т.3 и т. 4 от Закона за биологичното разнообразие видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
- ◆ Възстановяване на местообитания на видове птици посочени в чл.6, ал.1, т.3 и т. 4 от Закона за биологичното разнообразие, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване в защитената зона са следните видове птици:

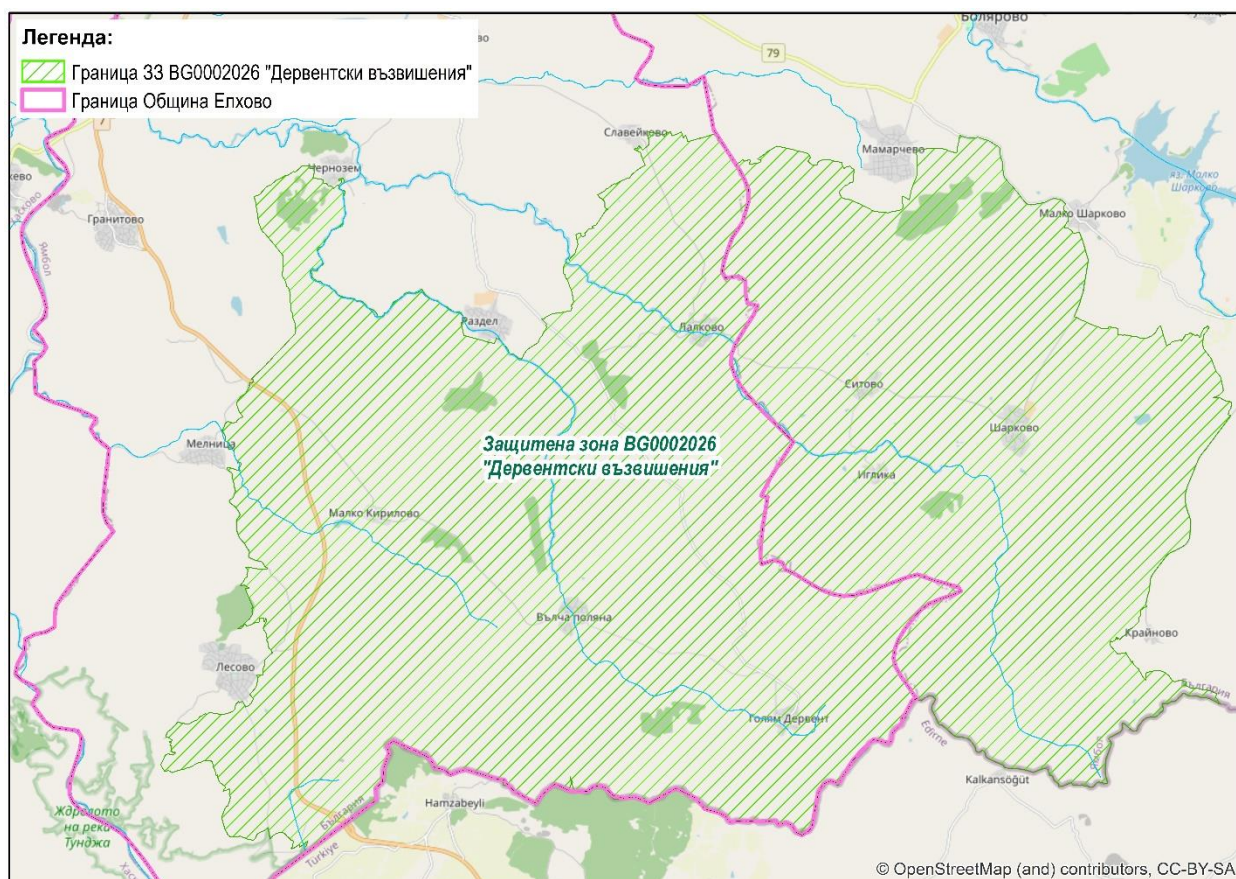
Видове по чл.6, ал.1, т.3 от Закона за биологичното разнообразие:

Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Гривеста чапла (*Ardeola ralloides*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Турилик (*Burhinus oedicnemus*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбрица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Белочела сврачка (*Lanius nubicus*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Голям маслинов присмехулник (*Hippolais olivetorum*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*).

Видове по чл. 6, ал. 1, т. 4 от Закона за биологичното разнообразие: Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (Керкенец) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

В границите на защитената зона се забранява:

- Премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета, защитни горски пояси) при ползването на земеделските земи като такива;
- Залесяването на ливади, пасища и мера, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
- Използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади;
- Изграждането на нови фотоволтаични съоръжения и вятърни генератори за производство на електроенергия с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от ЗООС и/или чл.31 от ЗБР;
- Използването на неселективни средства за борба с вредителите в селското стопанство;
- Косенето на ливадите от периферията към центъра с бързодвижеща се техника и преди 15 юли.

Фиг. П-24. Местоположение на 33 BG0002026 „Дервентски възвишения” спрямо границите на Община Елхово

✚ **33 BG0000218 „Дервентски възвишения 1“** по Директивата за опазване на природните местообитания на дивата флора и фауна е обявена със Заповед № РД-345 от 31.03.2021 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр.55/02.07.2021 г.) и е с площ от 386 965.570 dка. Землищата на територията на Община Елхово, попадащи в обхвата на защитената зона са с. Гранитово, с. Лалково, с. Лесово, с. Малко Кирилово, с. Маломирово, с. Мелница, с. Раздел, с. Славейково, с. Чернозем, с. Вълча поляна и с. Голям Дервент.

Целите на опазване на 33 BG0000218 „Дервентски възвишения 1“ са:

- ◆ опазване и поддържане на т иповете природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитанията на посочените в т. 2.2 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион;
- ◆ увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природни местообитания с кодове 6210 (* важни местообитания на орхидеи) и 8230;
- ◆ подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 6110 *, 62A0, 8230 и 91M0;
- ◆ подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) и Южна блатна костенурка (*Mauremys caspica*);
- ◆ при необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитания на посочени в т. 2.2 видове и техни популации.

Предмет на опазване в защитена зона BG0000218 „Дервентски възвишения 1“ са:

2.1. Следните типове природни местообитания по чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР):

- 6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*;
- 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи);
- 62A0 Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества;
- 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*;
- 8310 Неблагоустроени пещери;
- 91AA * Източни гори от космат дъб;
- 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори.

2.2. Местообитанията на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР:

Бозайници – *Европейски вълк (*Canis lupus*), Видра (*Lutra lutra*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), Мишевиден сънливец (*Myomimus roachi*).

Земноводни и влечуги – Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Южна блатна костенурка (*Mauremys caspica*).

Риби – Европейска горчивка (*Rhodeus amarus*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*).

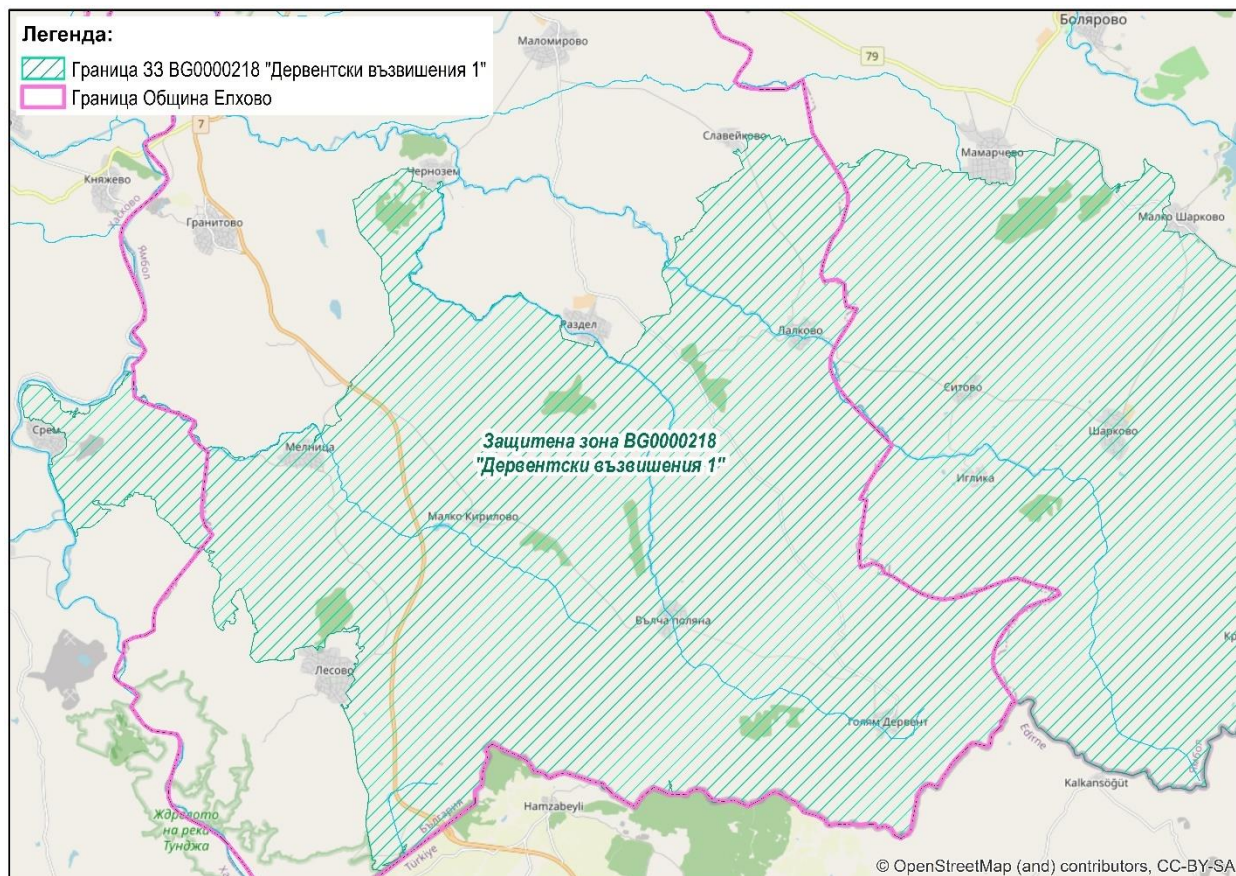
Безгръбначни – Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Вертиго (*Vertigo angustior*), Вертиго (*Vertigo moulinsiana*), Бисерна мида (*Unio crassus*).

Растения – Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

В границите на защитената зона се забранява:

- провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища и регламентираните за това места;
- движение на мотоциклети, ATV, UTV и бъгита извън съществуващите пътища в неурбанизираните територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;
- промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива;
- разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания по т. 2.1 освен в случаите на

- доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои, както и в случаите на реализиране на допустими планове, програми, проекти или инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;
- премахване на характеристики на ландшафта (синори, ж изнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;
 - употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;
 - 8.7. употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери и изоставени орни земи, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия, епизоотия, епидемия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове;
 - използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);
 - използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;
 - палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;
 - палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване по т. 2.2.1;
 - провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – от 1 март до 30 юни;
 - паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост;
 - добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50 % от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти дървета.

Фиг. П-25. Местоположение на 33 BG0000218 „Дервентски възвишения 1” спрямо границите на Община Елхово

✚ **33 BG0000217 „Ждрелото на река Тунджа“** по Директивата за опазване на природните местообитания на дивата флора и фауна е обявена със Заповед № РД-311 от 31.03.2021 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр.50/15.06.2021 г.) и е с площ от 78 508.264 дка. В обхвата на защитената зона попада и част от землището на с. Лесово, Община Елхово.

Целите на опазване на 33 BG0000217 „Ждрелото на река Тунджа“ са:

- ◆ опазване и под държане на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитанията на посочените в т. 2.2 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион;
- ◆ увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природни местообитания с кодове 6110*, 6210 (* важни местообитания на орхидеи) и 6220*;
- ◆ подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 6110*, 6210 (* важни местообитания на орхидеи), 6220*, 62A0 и 8230;
- ◆ подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Южна блатна костенурка (*Mauremys caspica*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*) и Остроух нощник (*Myotis blythii*);
- ◆ при необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитания на посочени в т. 2.2 видове и техни популации.

Предмет на опазване в защитена зона BG0000217 „Ждрелото на река Тунджа“ са:

2.1. Следните типове природни местообитания по чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР):

- 6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alyso-Sedion albi;
- 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи);
- 6220 * Псевдостепа с житни и едногодишни растения от клас Thero-Brachypodietea;
- 62A0 Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества;
- 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите Sedo-Scleranthion или Sedo albi-Veronicion dillenii;
- 91AA * Източни гори от космат дъб;
- 92A0 Крайречни галерии от Salix alba и Populus alba;

2.2. Местообитанията на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР:

Бозайници – *Европейски вълк (*Canis lupus*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Видра (*Lutra lutra*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Южен подковонос (*Rhinolophus yale*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Голям ношник (*Myotis myotis*), Остроух ношник (*Myotis blythii*), Мишевиден сънливек (*Myomimus roachi*).

Земноводни и влечуги – Червенкоремна бумка (*Bombina bombina*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Южна блатна костенурка (*Mauremys caspica*).

Риби – Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Европейска горчивка (*Rhodeus amarus*), Распер (*Aspius aspius*), Маришка мряна (*Barbus cyclolepis*).

Безгръбначни – Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Офиогомфус (*Зелено речно водно конче*) (*Ophiogomphus cecilia*), *Dioszeghyana schmidtii*, Бисерна мида (*Unio crassus*).

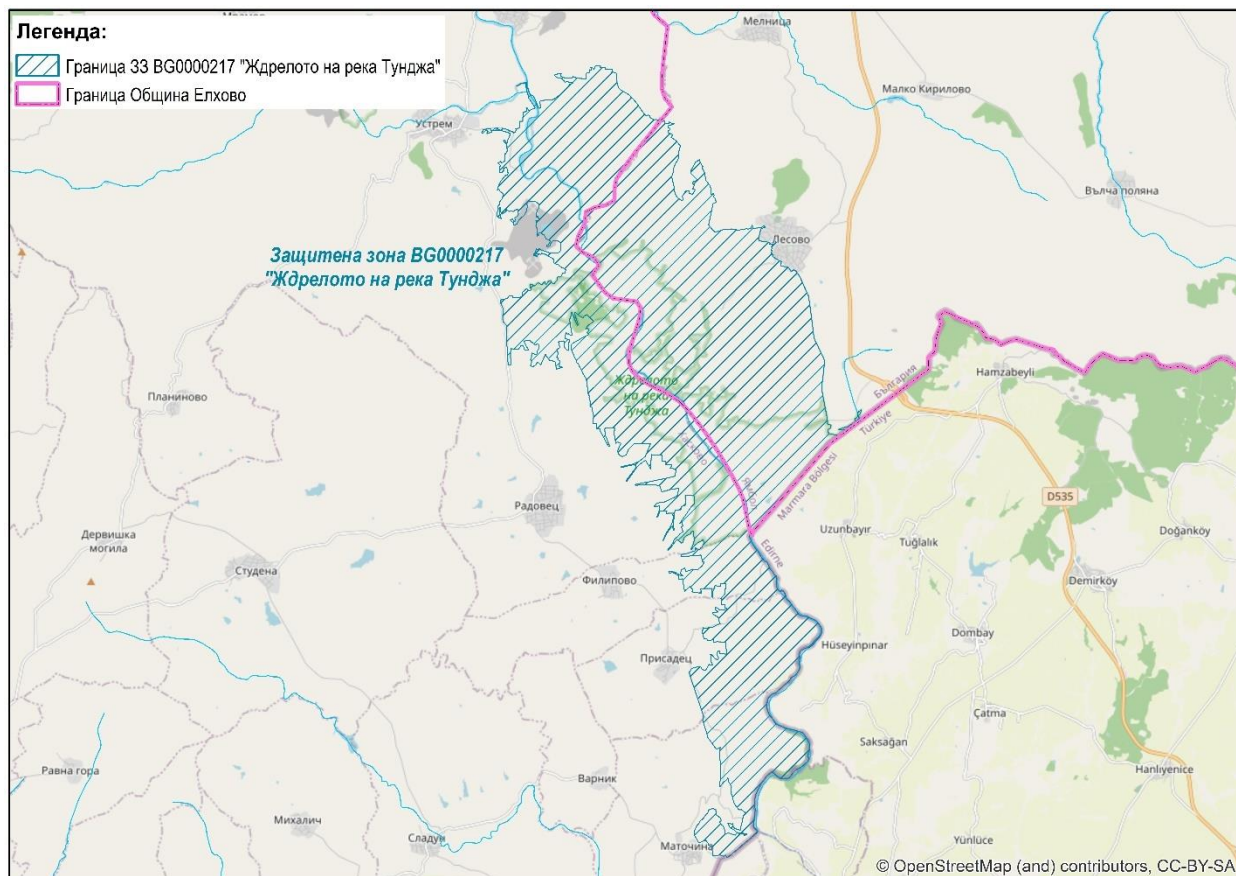
Растения – Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

В границите на защитената зона се забранява:

- провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища;
- движение на мотоциклети, ATV, UTV и бързите извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;
- търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скално-облицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания по т. 2.1; забраната не се прилага в случаите, в които към датата на откриване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за

предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие;

- промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива;
- разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания по т. 2.1 освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои, както и в случаите на реализиране на допустими планове, програми, проекти или инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;
- премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;
- употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;
- употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове;
- използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение No 1 от Наредба No 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);
- използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;
- палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;
- извеждане на сечи в природно местообитание с код 92A0, с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии, за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете по т. 2, както и в случаите на реализиране на допустими инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство.

Фиг. II-26. Местоположение на 33 BG0000217 „Ждрелото на река Тунджа” спрямо границите на Община Елхово

✚ **Защитена зона BG0000195 „Река Тунджа 2“** по Директивата за опазване на природните местообитания на дивата флора и фауна е обявена със Заповед № РД-360/31.03.2021 г. на Министъра на околната среда и водите, ДВ, бр. 60/20.07.2021 г. Защитената зона е с обща площ от 59 480.690 dka. От територията на Община Елхово в нея попадат землищата на с. Бояново, с. Гранитово, с. Изгрев, с. Кирилово, с. Трънково и гр. Елхово.

Целите на опазване на 33 BG0000195 „Река Тунджа 2“ са:

- ◆ опазване и поддържане на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитанията на посочените в т. 2.2 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион;
- ◆ подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 1530 *, 6210 (* важни местообитания на орхидеи), 91F0 и 92A0;
- ◆ подобряване на местообитанията на видовете Шипоопашата костенурка (Testudo hermanni) и Шипобедрена костенурка (Testudo graeca);
- ◆ при необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитания на посочени в т. 2.2 видове и техни популации.

Предмет на опазване в 33 BG0000195 „Река Тунджа 2“ са:

2.1. Следните типове природни местообитания по чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР):

- 1530 * Панонски солени степи и солени блата;

- 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи);
- 91F0 Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmus laevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmenion minoris*);
- 92A0 Крайречни галерии от *Salix alba* и *Populus alba*;

2.2. Местообитанията на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР:

Бозайници – Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Видра (*Lutra lutra*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), Мишевиден сънливец (*Myomimus roachi*).

Земноводни и влечуги – Червенкоремна бумка (*Bombina bombina*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*).

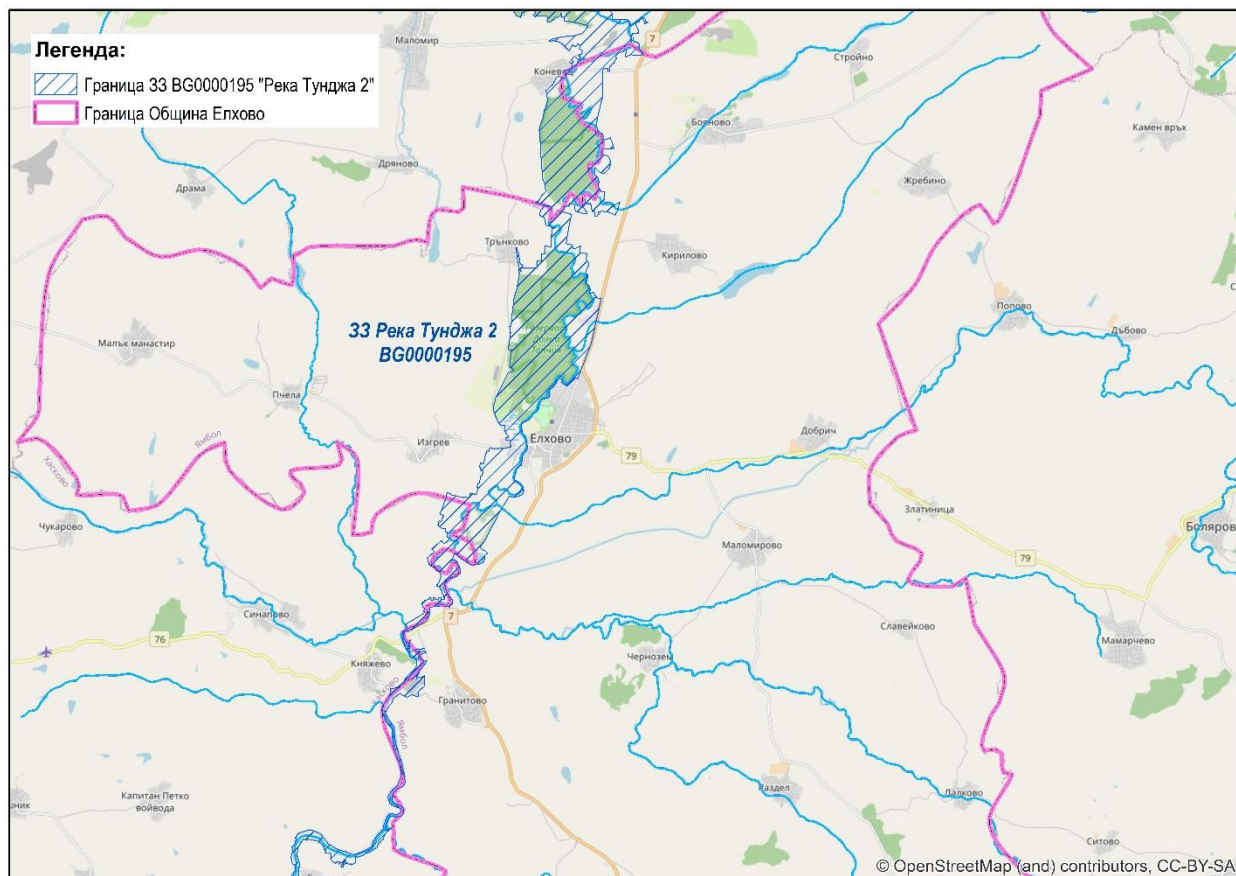
Риби – Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Распер (*Aspius aspius*), Европейска горчивка (*Rhodeus amarus*), Маришка мряна (*Barbus cyclolepis*).

Безгръбначни – Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Лицена (Голяма огневка) (*Lycaena dispar*), Ценагрион (Ручейно пъстриче) (*Coenagrion ornatum*), Офигомфус (Зелено речно водно конче) (*Ophiogomphus cecilia*), Бисерна мида (*Unio crassus*).

В границите на защитената зона се забранява:

- провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища;
- движение на мотоциклети, ATV, UTV и бџгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;
- търсене и проучване на общоразпростра-търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания по т. 2.1; забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие;
- промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива;
- премахване на характеристики на ландшафт-премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и

- храсти;
- употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;
 - употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери и изоставени орни земи, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия, епизоотия, епидемия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове;
 - използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба No 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);
 - използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;
 - палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;
 - добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50 % от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти дървета;
 - паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост;
 - отводняване на крайбрежни заливаеми ивици на реки, промени в хидроморфологичния режим чрез отводняване, изземване на наносни отложения, коригиране, преграждане с диги на реки с изключение на такива: в урбанизирани територии; в случаи на опасност от наводнения, които могат да доведат до риск за живота и здравето на хората или настъпване на материални щети; при бедствия и аварии; за подобряване на състоянието на природните местообитания и местообитанията на видовете по т. 2;
 - извеждане на сечи в крайречни естествени гори и крайречни дървесни ивици в 15-метровата зона около постоянни водни течения с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии, за поддържа-, за поддържа-за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете по т. 2, както и в случаите на реализиране на допустими инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство.

Фиг. II-27. Местоположение на 33 BG0000195 „Река Тунджа 2“ спрямо границите на Община Елхово

✚ **33 BG0000212 „Сакар“** по Директивата за опазване на природните местообитания на дивата флора и фауна е обявена със Заповед № РД-313 от 31.03.2021 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр.51/18.06.2021 г.) и е с площ от 1 321 186.078 dka. От територията на Община Елхово единствено малка част от землището на с. Малък манастир попада в обхвата на защитената зона.

Целите на опазване на 33 BG0000212 „Сакар“ са:

- ♦ опазване и под държане на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитанията на посочените в т. 2.2 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион;
- ♦ увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природни местообитания с кодове 5210, 6110*, 62A0 и 8230;
- ♦ подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 3150, 3260, 5210, 6220*, 9170, 91M0, 91Z0 и 92A0;
- ♦ подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Южна блатна костенурка (*Mauremys caspica*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*) и Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*);
- ♦ при необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, посочени в т. 2.1, местообитания на посочени в т. 2.2 видове и техни популации.

Предмет на опазване в защитена зона BG0000212 „Сакар“ са:

2.1. Следните типове природни местообитания по чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР):

- 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа Magnopotamion или Hydrocharition;
- 3260 Равнинни или планински реки с растителност от Ranunculion fluitantis и Callitriche-Batrachion;
- 5210 Храсталаци с Juniperus spp.;
- 6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alyso-Sedion albi;
- 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи);
- 6220 * Псевдостепа с житни и едногодишни растения от клас Therobrachypodietae;
- 62A0 Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества;
- 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите Sedo-Scleranthion или Sedo albi-Veronicion dillenii;
- 8310 Неблагоустроени пещери;
- 9170 Дъбово-габъррови гори от типа Galio Carpinetum;
- 91AA * Източни гори от космат дъб;
- 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;
- 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа;
- 92A0 Крайречни галерии от Salix alba и Populus alba;

2.2. Местообитанията на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР:

Бозайници – *Европейски вълк (*Canis lupus*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Видра (*Lutra lutra*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), Мишевиден сънливец (*Myomimus roachi*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Дългоу х нощник (*Myotis bechsteinii*), Ост роух нощник (*Myotis blythii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*).

Земноводни и влечуги – Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Южна блатна костенурка (*Mauremys caspica*).

Рибни – Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Европейска горчивка (*Rhodeus amarus*).

Безгръбначни – Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Ценагрион (Ручейно пъстриче) (*Coenagrion ornatum*), Офиогомфус (Зелено речно водно конче) (*Ophiogomphus cecilia*), Обикновен паракалоптенус (*Paracaloptenus caloptenoides*), Лицена (*Lycaena dispar*), *Dioszeghyana schmidtii*, Бисерна мида (*Unio crassus*).

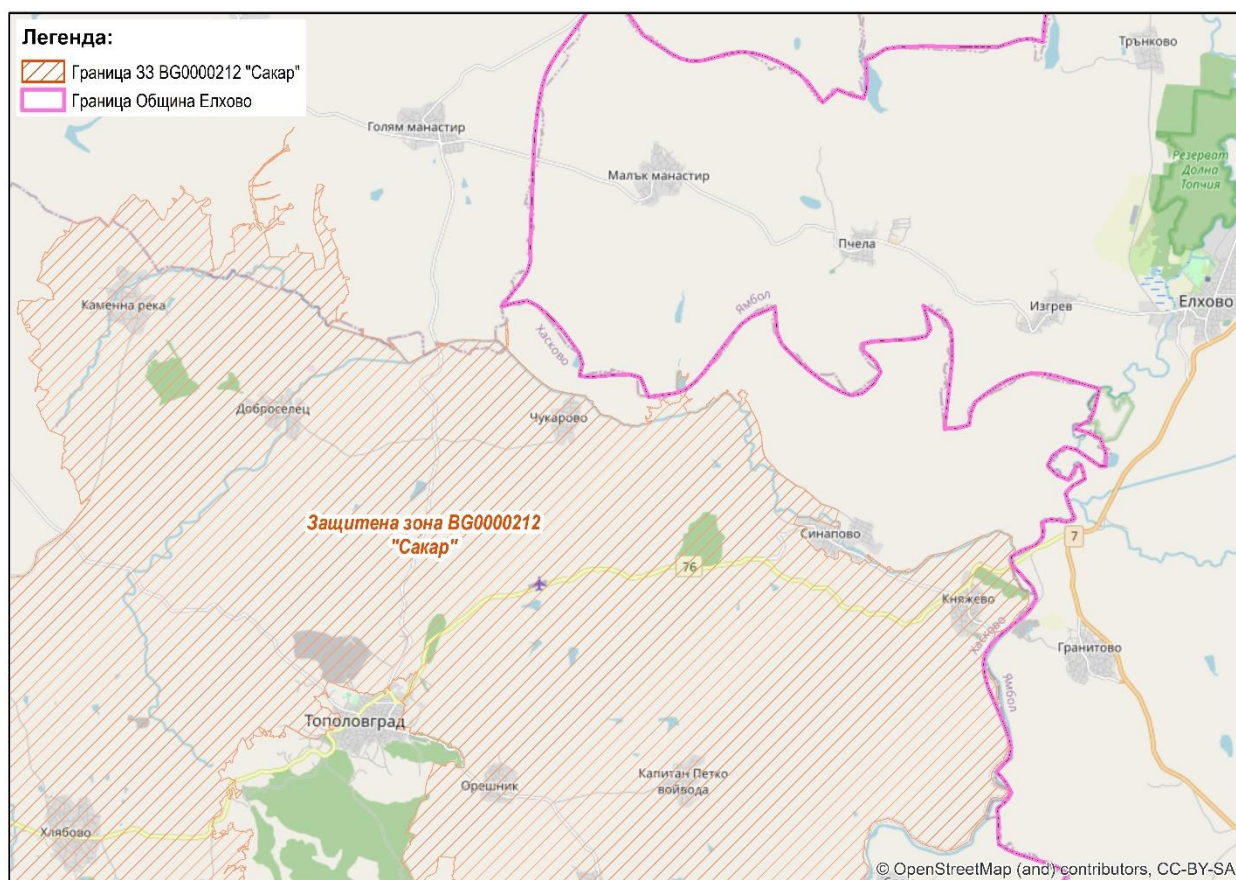
В границите на защитената зона се забранява:

- провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища и регламентираните за това места;

- движение на мотоциклети, ATV, UTV и бързите извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;
- търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания по т. 2.1; забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие;
- промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива;
- разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания по т. 2.1 освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои, както и в случаите на реализиране на допустими планове, програми, проекти или инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;
- премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива, освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;
- употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;
- употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове; забраната не се прилага в границите на горски разсадници;
- използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);
- използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;
- палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;
- палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоприятните пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания,

преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване по т. 2.2.1;

- провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – 1 март до 30 юни;
- извеждане на сечи в природно местообитание с код 92A0, с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии, за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете по т. 2, както и в случаите на реализиране на допустими инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;
- добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50 % от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти дървета;
- паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост.

Фиг. II-28. Местоположение на 33 BG0000212 „Сакар“ спрямо границите на Община Елхово

✚ **33 „Сакар“ BG00002021** по Директивата за опазване на дивите птици е обявена със Заповед № РД-758/19.08.2010 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр.72/14.09.2010 г.), изменена със Заповед № РД-70/28.01.2013 г. (ДВ, бр. 10) с площ от

4629.541 dka. Землищата на територията на Община Елхово, попадащи в обхвата на защитената зона с. Гранитово, с.Изгрев, с. Лесово, с.Малък манастир и с.Пчела.

Целите на опазване на ЗЗ „Сакар“ BG0002021 са:

- ♦ Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в чл.6, ал.1, т.3 и т. 4 от Закона за биологичното разнообразие видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
- ♦ Възстановяване на местообитания на видове птици посочени в чл.6, ал.1, т.3 и т. 4 от Закона за биологичното разнообразие, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване в защитената зона са следните видове птици:

Видове по чл.6, ал.1, т.3 от Закона за биологичното разнообразие

Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Малък корморан (*Phalacrocorax pygmaeus*), Голям воден бик (*Botaurus stellaris*), Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*), Гривеста чапла (*Ardeola ralloides*), Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Червена чапла (*Ardea purpurea*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Поен лебед (*Cygnus cygnus*), Белоока потапница (*Aythya nyroca*), Малък нирец (*Mergus albellus*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Морски орел (*Haliaeetus albicilla*), Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*), Белоглав лешояд (*Gyps fulvus*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Тръстикоблатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Голям креслив орел (*Aquila clanga*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Белошипа ветрушка (*Falco naumanni*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Малък сокол (*Falco columbarius*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Кокилобегач (*Himantopus himantopus*), Турилик (*Burhinus oedicnemus*), Голяма бекасина (*Gallinago media*), Малък горски водобегач (*Tringa glareola*), Речна рибарка (*Sterna hirundo*), Белобуза рибарка (*Chlidonias hybridus*), Черна рибарка (*Chlidonias niger*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърница (*Anthus Черночела сврачка (*Lanius minor*), Белочела сврачка (*Lanius nubicus*), Черногърбо каменарче (*Oenanthe pleschanka*), Мустакато шаварче (*Acrocephalus melanopogon*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Голям маслинов присмехулник (*Hippolais campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), *olivetorum*), Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*).*

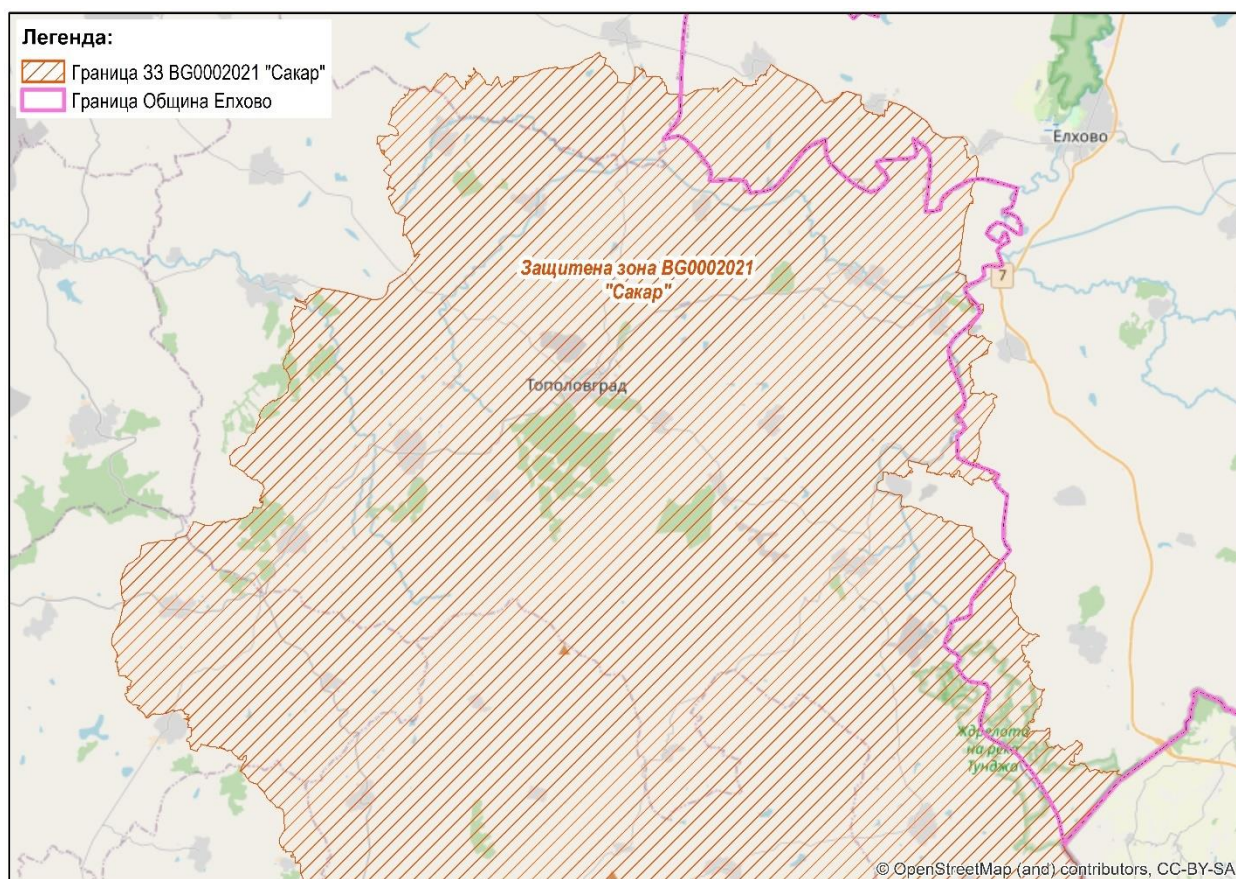
Видове по чл.6, ал.1, т.4 от Закона за биологичното разнообразие

Малък гмурец (*Tachybaptus ruf icollis*), Голям гмурец (*Podiceps cristatus*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Ням лебед (*Cygnus olor*), Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), Сива гъска (*Anser anser*), Бял ангъч (*Tadorna tadorna*), Сива патица (*Anas strepera*), Зимно бърне (*Anas crecca*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Шилоопашата патица (*Anas acuta*), Лятно бърне (*Anas querquedula*), Клопач (*Anas clypeata*), Червеноклюна потапница (*Netta rufina*), Кафявоглава потапница (*Aythya ferina*), Качулата потапница (*Aythya fuligula*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Северен мишелов (*Buteo lagopus*), Степен орел (*Aquila*

nipalensis), Черношипа ветрушка (Керкенец) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Воден дърдавец (*Rallus aquaticus*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Лиска (*Fulica atra*), Стридояд (*Haematopus ostralegus*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Малка бекасина (*Lymnocyptes minimus*), Средна бекасина (*Gallinago gallinago*), Горски бекас (*Scolopax risticola*), Малък червеноногводобегач (*Tringa totanus*), Малък зеленоног водобегач (*Tringa stagnatilis*), Голям зеленоног водобегач (*Tringa nebularia*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), Късокрил кюкавец (*Actitis hypoleucos*), Речна чайка (*Larus ridibundus*), Малка черногърба чайка (*Larus fuscus*), Белокрыла рибарка (*Chlidonias leucopterus*), Жълтокрака чайка (*Larus cachinnans*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

В границите на защитената зона се забранява:

- премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива;
- залесяването на пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
- използването на пестициди и минерални торове в пасища;
- разкриването на нови и разширяването площта на съществуващи кариери, рудници и мини, с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;
- изграждането на нови фотоволтаични системи и вятърни генератори за производство на електроенергия, с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие. Режимът не се прилага за изграждане на:
 - фотоволтаични системи в имоти с начин на трайно ползване според Единния класификатор на кадастъра и съответстващите им кодове от групите „стопански дворове и производствени бази на селското стопанство“, „животновъдни комплекси и ферми“, които са свързани с електроразпределителната мрежа;
 - вятърни генератори, наземни, покривни и фасадни фотоволтаични системи, използвани като собствени източници на електрическа енергия;
- изграждането на небезопасни за птици въздушни електропреносни мрежи.
- използването на неселективни средства за борба с вредителите в селското стопанство;
- косенето на ливадите от периферията към центъра с бързодвижеща се техника и преди 15 юли.

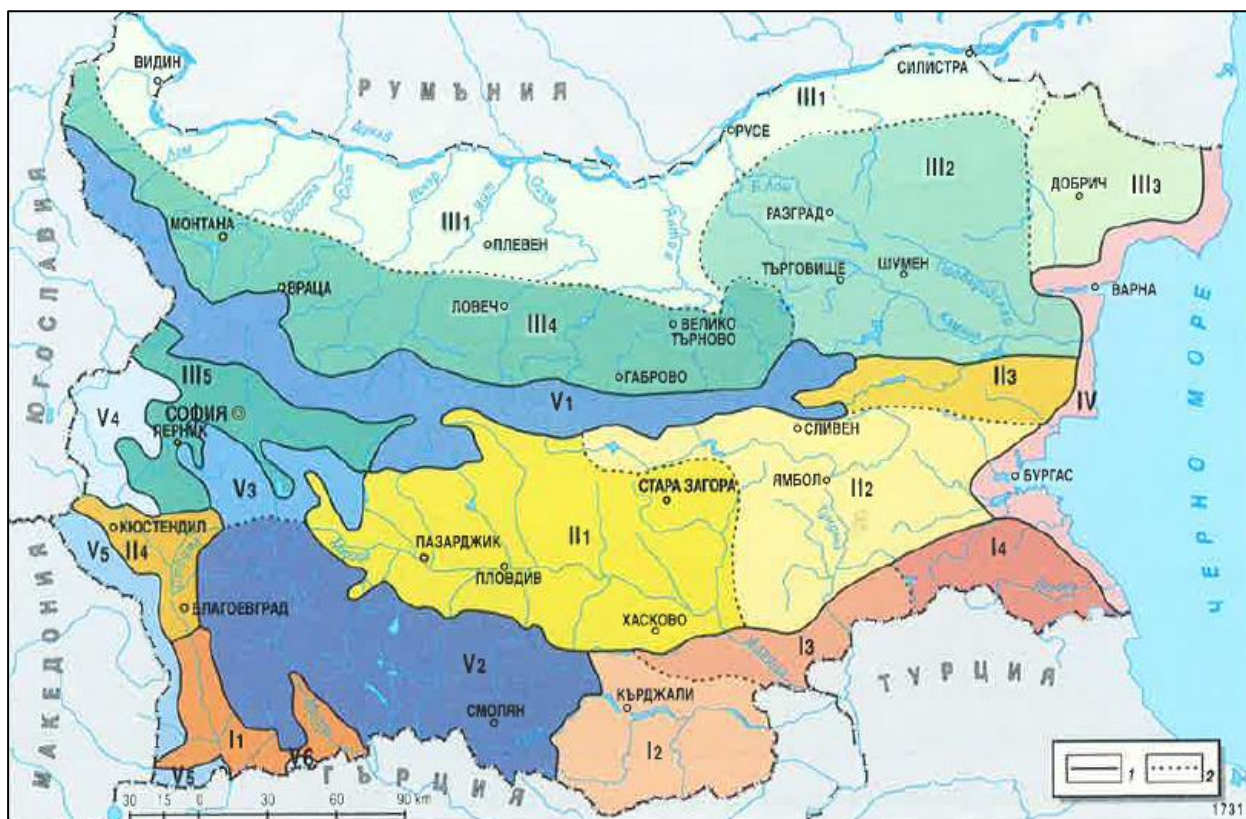
Фиг. II-29. Местоположение на 33 BG0002021 „Сакар“ спрямо границите на Община Елхово

6.3. Биоразнообразие

□ Флора

В съответствие с геоботаническото райониране на Република България (Бондев, 1997), територията на общината е част от Европейската широколистна горска област (Лавренко, 1968 и др.), Македоно-Тракийска провинция.

Съгласно биогеографското райониране на страната (по Груев, 1988) територията на Община Елхово попада в Среднобългарски биогеографски район с подрайони Тунджанската хълмиста низина и Долномаришко-Долнотунджански подрайон (Фиг. II-30).

Фиг. П-30. Биогеографски райони и подрайони на България (по Груев, 1988)

I-Южнобългарски район: I₁-Струмско-Местенски подрайон; I₂-Източнородопски подрайон; I₃-Долномаришко-Долнотунджански подрайон; I₄-Странджански подрайон;

II-Среднобългарски район: II₁-Подрайон на Горнотракийската низина; II₂-Подрайон на Тунджанската хълмиста низина; II₃-Източностаропланински подрайон; II₄-Горнострумски подрайон;

III-Севернобългарски район: III₁ -Дунавски подрайон; III₂ -Лудогорски подрайон; III₃ -Добруджански подрайон; III₄-Предбалкански подрайон; III₅-Софийско-Радомирски подрайон;

IV-Черноморски район;

V-Планински район: V₁-Старопланински подрайон; V₂-Рило-Родопски подрайон; V₃-ВитошкоИхтимански подрайон; V₄-Краищенско-Конявски подрайон; V₅-Западнобългарски граничен планински подрайон; V₆-Подрайон на Славянка

Подрайон на Тунджанската хълмиста низина. Този подрайон се огражда на север от източната половина на Старопланинската верига, на запад - от източната граница на Горнотракийския подрайон, на юг - от Долномаришко-Долнотунджанския подрайон и Странджа, на изток - от Бургаската част на Черноморския район. Обхваща Тунджанската хълмиста низина с Казанлъшкото, Твърдишкото и Сливенското поле, основната част от Сакар, Карнобатското, Айтоското, Грудовското и Елховското поле. Почти цялата му територия заедно с части на Сакар и Бакаджиците, Манастирските, Светиилийските и останалите възвишения е превърната в обработваеми земи.

Горските растителни съобщества са сравнително малко и се състоят главно от цер (*Quercus cerris*) и благун (*Quercus frainetto*), както и от цер, често с келяв габър (*Carpinus orientalis*). Срещат се вторични съобщества от драка (*Paliurus spina-christi*), хрищел (*Jasminum fruticans*) и някои други преходносредиземноморски видове. На места растат мезофитни гори от дръжкоцветен дъб (*Quercus pedunculiflora*), полски бряст (*Ulmus minor*) и полски ясен (*Fraxinus angustifolia*), както и халофитни формации, в които доминира изворникът (*Puccinellia convoluta*). Покрай Тунджа са се съхранили най-големите във вътрешността на страната гори от лонгозен тип, съставени главно от ясен, бряст, мекиш (*Acer tataricum*), тополи, върби и много увивни растения.

В подрайона са разпространени средиземноморски растения, някои от които достигат Подбалкана (особено в Сливенско). Не са редки и южноексинските видове, които навлизат от Черноморския район като битински синчец (*Scilla bithynica*), форскалеева какула (*Salvia forskahlei*), полски ясен, златно секирче, кримско зарасличе. От азиатските форми характерни са скрипка (*Smilax excelsa*), ресничест гарвански лук (*Ornithogalum fimbriatum*), космат опопанакс (*Opopanax hispidus*), гмелинова гърмица (*Statice gmelinii*), теснолистно клинавче (*Astragalus angustifolius*), паче гнездо (*Anchusa ochroleuca*), Прав звездан (*Lotus strictus*), прангос (*Prangos ferulacea*). Ендемични растения на подрайона са блестящо лале (*Tulipa splendens*) и златисто лале (*T. aureolina*). Само в този подрайон у нас се срещат редките видове фонтанезиева урока; Източно Средиземноморие (*Vupleurum fontanesii*), разпреренозъба детелина; Северно Средиземноморие (*Trifolium squarrosus*) и късозъба детелина; холомедитерански вид (*T. squamosum*).

Долномаришко-Долнотунджански подрайон. Подрайонът включва долните течения на Марица и Тунджа (в наша територия) и се ограничава от Харманлийска река и рида Чуката-Гората на запад и част от долината на Поповска река на изток. В северните му предели влизат Харманли, южната част на Сакар и територията между Дервентските възвишения и линията язовир „Малко Шарково“ - Раздел. Равнинни терени в него са долините на двете големи реки, а останалата част е ниско хълмиста. Най-високо се издигат Дервентските възвишения.

Горската и храстовата покривка са съставени от преходносредиземноморски съобщества от космат дъб (*Quercus pubescens*), цер (*Quercus cerris*), благун (*Quercus frainetto*) и др. и от келяв габър, драка и други храсти, които заместват унищожените горски формации. На места се срещат и естествени формации от черен бор.

В Долномаришко-Долнотунджанския подрайон се срещат средиземноморските растения кукуч (*Pistacia terebinthus*), грипа (*Phillyrea latifolia*), кървава къпина, подземна детелина (*Trifolium subterraneum*), памуклийка (*Cistus Incanus*), нардурус, монпелийски полигопон, лагегия и др. Терциерни реликти са кавказката копривка (*Celtis caucasica*) и чинарът, от балканските субендемични край Харманли и Тополовград и на Сакар се среща стояновата дрипавка (*Crepis stojanovi*), а от българските ендемити - тракийската класица (*Alopecurus thracicus*). За флората на този подрайон освен средиземноморските форми са характерни и представители на някои други флорни елементи като златното секирче от южноексинските видове, скрипка, критска зайчина (*Coronilla cretica*), космат опопанакс (*Opopanax hispidus*), теснолистно клинавче (*Astragalus angustifolius*) от азиатските видове, жерардова дзука (*Juncus gerardii*) от средноевропейските видове и др.

Само в този подрайон се срещат у нас редките растения кълбестосеменно лютиче; Древно Средиземноморие (*Ranunculus sphaerospernum*), източна челебитка; Източна Тракия, Мала Азия (*Nigella orientalis*), а освен това той е една от малкото територии на страната, в които са се съхранили редките южни видове Азиатска каменоломка (*Saxifraga mollis*), едролитна метличина (*Centaurea amplifolia*) и ресничеста вулпия; субирански вид (*Vulpia ciliata*).

Сравнително голяма е групата на степните елементи: монпелийска камфорка (*Camphorosma monspeliaca*), нисък бадем (*Amygdalus nana*), драка (*Paliurus spinachristi*), източна превара (*Scutellaria orientalis*), висока превара (*S. altissima*), бодлива руница (*Phlomis herba-ventis ssp. pungens*), теснолистен ранилист (*Stachys angustifolia*), фривалдскиев пчелинок (*Marrubium frivaldskyanum*). От евксинските елементи типични са: полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*), низинен дъб (*Quercus longipes*), еруколистен дъб (*Q.*

erucifolia), коленчесто диво жито (*Aegilops geniculata*) и битински синчец (*Scilla bithynica*), всички свързани с лонгозни гори.

Средиземноморски флорни елементи са: черноморско коило (*Stipa pontica*), медовична оризовка (*Piptatherum holciforme*), лечебна пресечка (*Cnicus benedictus*), а илирийски (балкански ендемити) – сенниковидна звъника (*Hypericum umbelatum*), румелийска звъника (*H. rumelianum*) и късозъбо пропадниче (*Pedicularis brachyodonta*).

В граничната зона на места се срещат по северни склонове и участъци с източен горун. В този район са разпространени и македоно-тракийски флорни елементи, така и български ендемити – одрински лопен (*Verbascum adrianopolitanum*), грудеста метличина (*Centaurea napulifera ssp. thirkei*) и манганетова метличина (*C. mannagettae*), както и балкански ендемити – тристенна хептатера (*Heptaptera triquetra*), странджански воден морач (*Oenanthe tenuifolia*), нисък лопен (*Verbascum humile*), теснолистно подрумиче (*Anthemis tenuiloba*), тракийско подрумиче (*A. thracica*), македонски спореж (*Senecio macedonica*). В района са застъпени и евксинските видове: златисто секирче (*Lathyrus aureus*), битински синчец (*Scilla bithynica*), форскалеев конски босилек (*Salvia forskahlei*). Установен е и степният елемент лежащо еньовче (*Galium humifusum*).

Характеристика на флората в ПР „Балабана“

Съгласно актуализиран План за управление - ПР „Балабана“ се отличава с висока степен на биологично разнообразие на висши растения - на сравнително малка територия са представени около 7% от видове в България. В резултат на проучване са установени 233 (двеста тридесет и три) вида висши растения (без мъхове), които се отнасят към 158 рода и 56 семейства. Мъховата флора е представена от 5 (пет) вида мъхове, отнасящи се към един отдел (листнати мъхове 1 клас, три семейства и четири рода); девет вида са лихенизираните гъби, които се отнасят към 1 отдел, 1 разред и 1 семейство; 14 вида макромитци, отнасящи се към 1 отдел, 2 класа, 6 разреда и 11 семейства.

Най-богатите на родове семейства са: Poaceae (Житни) (17), Asteraceae (Сложноцветни) (16), Rosaceae (Розоцветни) (11), Fabaceae (Бобови) (11), Lamiaceae (Устноцветни) (11), Apiaceae (Сенникоцветни) (8), Brassicaceae (Кръстоцветни) (5), Ranunculaceae (Лютикови) (5), Liliaceae (Кремови) (5), Scrophulariaceae (Живеничеви)(4), Boraginaceae (Грапаволистни) (4) и Caryophyllaceae (Карамфилови) (3).

Най-богатите на видове семейства са: Poaceae (житни) (26), Fabaceae (Бобови) (19), Asteraceae (Сенникоцветни)(18), Lamiaceae (Кремови) (13), Rosaceae (Розоцветни) (13), Ranunculaceae (Лютикови) (13), Apiaceae (Сенникоцветни) (9), Liliaceae (Кремови)(7), Brassicaceae (Кръстоцветни) (7), Scrophulariaceae (Живеничеви) (6), Boraginaceae (Грапаволистни) (6), Surgraceae Острицови (6) и Caryophyllaceae (Карамфилови) (5).

На територията на резервата са установени 6 вида с консервационна значимост. Два вида – Черноморската ведрица (*Fritillaria pontica*) и Обикновеното блатно кокиче (*Leucojum aestivum*) са включени в Червения списък на висшите растения в България (Petrova & Vladimirov 2009). Един вид (*Pastinaca hirsuta*) е балкански ендемит (Petrova & Vladimirov 2010). В приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие (2007) попада Черноморската ведрица (*Fritillaria pontica*), а в приложение 4 - Обикновеното блатно кокиче (*Leucojum aestivum*), жълт минзухар (*Asparagus tenuifolius*, *Crocus flavus*) и Минзухар есенен (*Crocus pallasii*).

Характеристика на флората в ПР „Долна Топчия“

След обобщаване на данните от литературата с тези от проведените теренни проучвания по време на работата по актуализация на Плана за управление за ПР „Долна топчия“, за флората на резервата са установени 387 вида висши растения (без мъховете). При проучванията на Георгиев (2014) са установени 269 вида, а при проведените теренни проучвания - 260 вида.

Най-богатите на родове семейства са: Asteraceae /Сложноцветни/ (25), Poaceae /Житни/ (22), Rosaceae /Розоцветни/ (13), Fabacea /Бобови/ (13), Apiaceae /Сенникоцветни/ (13), Lamiaceae /Устноцветни/ (12), Brassicaceae /Кръстоцветни/ (10), Liliaceae /Кремове/ (9), Caryophyllaceae /Карамфилови/ (7), Scrophulariaceae /Живеничеви/ (7), Boraginaceae /Грапаволистни/ (5) и Ranunculaceae /Лютикови/ (5).

Най-богатите на видове семейства са: Fabaceae /Бобови/ (46), Poaceae /Житни/ (36), Asteraceae /Сложноцветни/ (31), Lamiaceae /Устноцветни/ (20), Rosaceae /Розоцветни/ (17), Apiaceae /Сенникоцветни/ (15), Liliaceae /Кремове/ (16), Brassicaceae /Кръстоцветни/ (14), Scrophulariaceae /Живеничеви/ (14), Ranunculaceae /Лютикови/ (13), Boraginaceae /Грапаволистни/ (10), Caryophyllaceae /Карамфилови/ (9) и Cypripaceae /Острицови/ (9).

На територията на резервата са установени 16 вида с конзервационна значимост. Шест вида – Черноморска ведрица (*Fritillaria pontica*), Блатно кокиче (*Leucojum aestivum*), Елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii*), издута водна леща (*Lemna gibba*), безкоренова волфия (*Wolffia arrhiza*), и Пурпурен дремник (*Epipactis purpurata*) са включени в Червения списък на висшите растения в България (Petrova&Vladimirov 2009). Един вид (*Pastinaca hirsuta*) е балкански ендемит (Petrova & Vladimirov 2010). В приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие (2007) попадат Елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii*), Пурпурен дремник (*Fritillaria pontica* и *Epipactis purpurata*), а в приложение 4 - девет вида. В CITES са включени два вида – *Epipactis heleborine* и Пурпурен дремник (*Epipactis purpurata*).

За територията на Община Елхово в Регистъра на вековните дървета в България на ИАОС са включени следните видове:

Таблица II-15. Регистър на вековните дървета за територията на Община Елхово

Код в регистър	Вид	Населено място	Документ за обявяване	Реална възраст години	Височина/ м	Периметър/ м
1242	Обикновен (летен) дъб (<i>Quercus robur</i>)	с. Трънково	Заповед № 19/08.01.1981 г., бр.17/1981 г.	241	18	1.2
	Обикновен (летен) дъб (<i>Quercus robur</i>)	с. Трънково	Заповед № 19/08.01.1981 г., бр.17/1981 г.	241	18	1.2
	Обикновен (летен) дъб (<i>Quercus robur</i>)	с. Трънково	Заповед № 19/08.01.1981 г., бр.17/1981 г.	241	18	1.1
	Обикновен (летен) дъб (<i>Quercus robur</i>)	с. Трънково	Заповед № 19/08.01.1981 г., бр.17/1981 г.	291	20	1.4
462	Обикновен (летен) дъб (<i>Quercus robur</i>)	с. Бояново	Заповед № 3223 от 16.12.1969 г., бр. 97/2020 г. на ДВ	-	14	-

Програма за опазване на околната среда на Община Елхово за периода 2021 – 2028 г.

Код в регистър	Вид	Населено място	Документ за обявяване	Реална възраст години	Височина/ м	Периметър/ м
458	Обикновен (летен) дъб (<i>Quercus robur</i>)	с. Бояново	Заповед № 314 от 04.03.1969 г., бр. 37/1969 г. на ДВ	-	22	-
459	Обикновен (летен) дъб (<i>Quercus robur</i>)	гр. Елхово	Заповед № 2679 от 18.10.1969 г., бр. 99/1969 г. на ДВ	203	15	-
460	Обикновен (летен) дъб (<i>Quercus robur</i>)	с. Бояново	Заповед № 3223 от 16.12.1969 г., бр. 53/1969 г. на ДВ	-	13	-
1000	Обикновен (летен) дъб (<i>Quercus robur</i>)	гр. Елхово	Заповед № 343 от 04.07.1978 г., бр. 69/1978 г. на ДВ	-	21	-
999	Обикновен (летен) дъб (<i>Quercus robur</i>)	гр. Елхово	Заповед № 343 от 04.07.1978 г., бр. 69/1978 г. на ДВ	-	19	-
461	Обикновен (летен) дъб (<i>Quercus robur</i>)	с. Бояново	Заповед № 3223 от 16.12.1969 г., бр. 53/1969 г. на ДВ	-	14	-
1668	Обикновен (летен) дъб (<i>Quercus robur</i>)	с. Стройно	Заповед № 543 от 23.05.1984 г., бр. 48/1984 г. на ДВ	188	16	1.0
1669	Обикновен (летен) дъб (<i>Quercus robur</i>)	с. Стройно	Заповед № 543 от 23.05.1984 г., бр. 48/1984 г. на ДВ	188	20	1.2
2158	Обикновен (летен) дъб (<i>Quercus robur</i>)	с. Кирилово	Заповед № 1042 от 30.11.1984 г.	188	20	1.0
	Обикновен (летен) дъб (<i>Quercus robur</i>)	с. Кирилово	Заповед № 1042 от 30.11.1984 г.	188	20	1.0
1670	Полски ясен (<i>Fraxinus oxycarpa</i>)	с. Стройно	Заповед № 543 от 23.05.1984 г., бр. 48/1984 г. на ДВ	188	30	1.5
1671	Полски ясен (<i>Fraxinus oxycarpa</i>)	с. Стройно	Заповед № 543 от 23.05.1984 г., бр. 48/1984 г. на ДВ	188	25	1.4
1672	Полски ясен (<i>Fraxinus oxycarpa</i>)	с. Стройно	Заповед № 543 от 23.05.1984 г., бр. 48/1984 г. на ДВ	188	30	1.0
1673	Полски ясен (<i>Fraxinus oxycarpa</i>)	с. Стройно	Заповед № 543 от 23.05.1984 г., бр. 48/1984 г. на ДВ	188	25	1.0
1674	Полски ясен (<i>Fraxinus oxycarpa</i>)	с. Стройно	Заповед № 543 от 23.05.1984 г., бр. 48/1984 г. на ДВ	188	20	1.0
1675	Полски ясен (<i>Fraxinus oxycarpa</i>)	с. Стройно	Заповед № 543 от 23.05.1984 г.,	188	20	1.0

Код в регистър	Вид	Населено място	Документ за обявяване	Реална възраст години	Височина/ м	Периметър/ м
			бр. 48/1984 г. на ДВ			
1676	Полски ясен (<i>Fraxinus oxycarpa</i>)	с. Стройно	Заповед № 543 от 23.05.1984 г., бр. 48/1984 г. на ДВ	188	16	0.8
1677	Полски ясен (<i>Fraxinus oxycarpa</i>)	с. Стройно	Заповед № 543 от 23.05.1984 г., бр. 48/1984 г. на ДВ	188	20	1.5

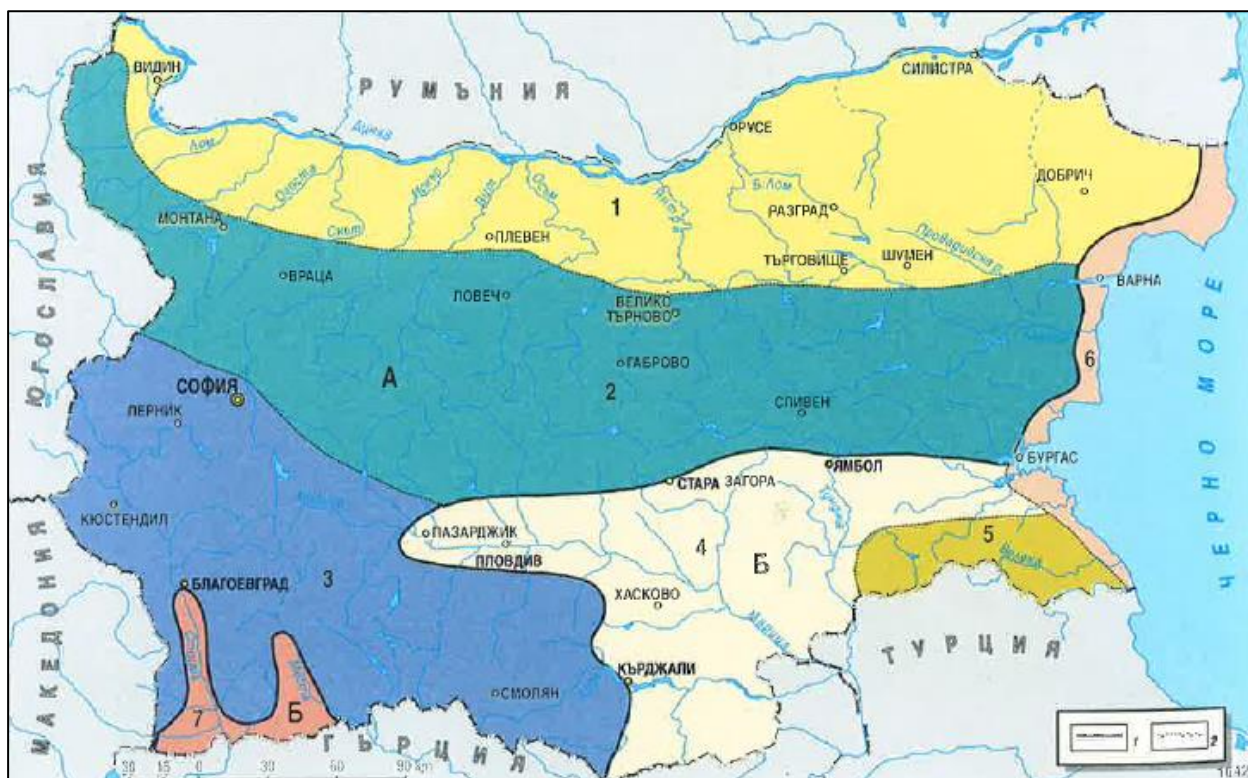
*Източник: ИАОС: Регистър на вековните дървета към м. април 2022 г.

□ Фауна

По зоогеографското райониране на България (Георгиев, 1980), по-голямата част от територията на Община Елхово попада в Тракийски и малка част в Странджански зоогеографски райони (Фиг. II-31).

Тракийският район заема Горнотракийската низина (на запад до гара Септември), Среднотунджанската низина, Източните Родопи, Сакар, Манастирските възвишения и Бакаджиците. Долините на реките Марица и Тунджасае естествен коридор за навлизане от юг на средиземноморска фауна. Това е и причина около 50% от полутвърдокрилите насекоми (Heteroptera) да са средиземноморски видове в Горнотракийската низина, докато при правокрилите насекоми (Orthoptera) те достигат 64%. При гнездящите птици средиземноморският комплекс обхваща 24%.

Странджанският район заема североизточните склонове на Странджа (без крайбрежната ивица) и Дерветските възвишения. При насекомите, където тревистоядните преобладават над дървесноядните, средиземноморските видове достигат 51%. По отношение на гнездящите птици този район е единственият, който показва разлика над 80% спрямо видовия състав на орнитофауните в другите райони. Подземната фауна като цяло е много близка до фауната от съседния Тракийски район.

Фиг. II-31. Зоогеографско райониране на България (по Георгиев, 1980)

- 1 – граница между евросибирската (А) и (Б) територия; 2- граница между зоогеографските райони
 1. Дунавски район; 2. Старопланински район; 3. Рило-Пирински район; 4. Тракийски район; 5. Странджански район; 6. Черноморски район; 7. Струмско-Местенски район.

Фауната при бозайниците е представена основно от степни и обитаващи откритите пространства и агроландшафти видове. За Тунджанска хълмиста низина най-характерни са Европейска къртица (*Talpa europaea*), Обикновена кафявозъбка (*Sorex araneus*), Малка белозъбка (*Crocidura suaveolens*), Източноевропейски (белогръд), Таралеж (*Erinaceus concolor*), Сляпо куче (*Spalax leucodon*), Белокоремна белозъбка (*Crocidura leucodon*), Обикновена полевка (*Microtus arvalis*), Европейски лалугер (*Spermophilus citellus*) и Полска мишка (*Apodemus agrarius*), Див заек (*Lepus capensis*) и др.

От хищните видове по разпространени са Лисица (*Vulpes vulpes*), Чакал (*Canis mesomelas*), Язовец (*Meles meles*), Черен пор (*Putorius putorius*), Невестулка (*Mustela nivalis*), Видра (*Lutra lutra*) и Пъстър пор. Представителите на копитните са Дива свиня (*Sus scrofa*) и Сърна (*Capreolus capreolus*). За мочурливите места са характерни Водният плъх (*Arvicola terrestris*) и Малката водна земеровка (*Neomys anomalus*).

В орнитологично отношение важни местообитания има във водосбора на р. Тунджа, който е характерен с разнообразието от водолубиви птици. По поречието на р. Тунджа гнездят видове чапли, Голям воден бик (*Botaurus stellaris*), Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Черна каня (*Milvus migrans*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), а по време на миграция могат да се видят Малък корморан (*Phalacrocorax pigmeus*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*) и др. Срещат се Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Осояд (*Pemis arivorus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Орел змияр (*Cicaetus gallicus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopus syriacus*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopus medius*), Белочела сврачка (*Lanius nubicus*), Полска чучулига (*Alauda arvensis*), Горска чучулига

(*Lullula arborea*), Блед присмехулник (*Iduna pallida*), Ястребовогоушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Черноглава овесарка (*Emberiza melanocephala*), Сива овесарка (*Miliaria calandra*).

На територията най-многобройни са видовете обитаващи градска среда и открити територии с незначителна или без дървесна растителност, в т. ч. обработваеми и необработваеми агроландшафти: Сврака (*Pica pica*), Домашно врабче (*Passer domesticus*), Полско врабче (*Passer montanus*), Голям синигер (*Parus major*), Син синигер (*Parus caeruleus*), Южен славей (*Luscinia megarhynchos*), Полска чучулига (*Alauda arvensis*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopus syriacus*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopus medius*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черноглаво коприварче (*Sylvia atricapilla*), Обикновен скорец (*Sturnus vulgaris*), Сива врана (*Corvus corax*), Щиглец (*Carduelis carduelis*), Зеленика (*Carduelis chloris*) и др.

Храсталците и сухите тревисти пространства са естествени обитания на влечугите: Смок мишкар (*Zamenhis longissimus*), Смокът стрелец (*Dolichophis caspius*), гущерите (*Sauria*) от семейство (*Lacertidae*) същински гущери, представени от Кримски гущер (*Podarcis tauricus*), Ивичестия гущер (*Lacerta trilineata*) и Зеления гущер (*Lacerta viridis*) и Жълтокоремника (*Ophisaurus apodus*).

Най многообразни са представителите на Земноводните (*Amphibia*) в поречието на р. Тунджа и мочурливите места и притоци. Бавно течащите и стоящи водоеми са важни за оплождането и преминаването на ларвния стадий, а възрастните екземпляри на някои видове жаби и опашати могат да се видят на значително разстояние от тях в гори ливади, включително и в малките населени места. От жабите видовете, които се отдалечават от водните басейни са Кафявата крастава жаба (*Bufo bufo*), Зелената крастава жаба (*Epidalea viridis*), Жабата дървесница (*Hyla arborea*), Голямата водна жаба (*Pelodytes punctatus*) и Горската дългокрака жаба (*Rana dalmatina*), Южния гребенест тритон (*Triturus carelinii*).

По-голямо е обилието от безгръбначни в неселищната територия. От тях най-голяма е групата на членестоногите (*Arthropoda*), като почвения слой е обитание на многоножките (*Myriapoda*), а тревостоя се населява от паякообразните (*Arachnida*), насекомите (*Insecta*) и сухоземните охлюви (*Gastropoda*). Най-често срещните представители от насекомите са от твърдокрилите (*Coleoptera*), които заемат около 40% от инсектофауната. От тях най-разпространени са телените червеи (*Elateridae*), чиито ларви обитават почвите, хоботниците (*Curculionidae*), калинките (*Coccinellidae*) и златките (*Buprestidae*). В обработваемите земи от пеперудите най-разпространени са молците, чиито ларви се хранят със зелените части на културните растения.

В селищната територия, съществуват условия за гризачите - Сив плъх (*Rattus norvegicus*), Домашна мишка (*Mus musculus*), Черен плъх (*Rattus rattus*), а в неселищната - Полска мишка (*Apodemus agrarius*), Обикновена полевка (*Microtus arvalis*), Белокоремна белозъбка (*Crocidura leucodon*), Малка белозъбка (*Crocidura suaveolens*), Обикновена кафявозъбка (*Sorex araneus*), Черен пор (*Putorius putorius*), Язовец (*Meles meles*), Чакал (*Canis mesomelas*), Невестулка (*Mustela nivalis*), Лисица (*Vulpes vulpes*), Европейската къртица и др.

Характеристика на фауната в ПР „Балабана“

В границите на ПР „Балабана“ се наблюдава богато фаунистично разнообразие. Установени при теренните наблюдения по време на актуализацията на Плана за управление на поддържания резерват, наземни безгръбначни животни на територията на

ПР „Балабана“ са видовете: Градински охлюв (*Helix pomatia*), Лозов охлюв (*Helix lucorum*), Дъждовен червей (*Lumbricus terrestris*), Поясно ромолниче (*Calopteryx splendens*), Речно шило (*Platycnemis pennipes*), Полски щурец (*Gryllus campestris*), Попово прасе (*Gryllotalpa gryllotalpa*), Обикновена скорпионница (*Panorpa communis*), Обикновена ухолозка (*Forficula auricularia*), Малинов бръмбар (*Byturus tomentosus*), Малък гъсеничар (*Calosoma (Acalosoma) inquisitor*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Седемточкова калинка (*Coccinella septempunctata*), Еленов рогач (*Lucanus cervus*), Шахматна пеперуда (*Melanargia galathea*), Рапична пеперуда (*Pieris rapae*), Мравколъв (*Myrmeleon sp.*), Медоносна пчела (*Apis mellifera*), Червена горска мравка (*Formica rufa*), Германска оса (*Vespula germanica*) и др.

От едрите бозайници със стопанско значение за района, могат да се считат дивата свиня и сърната, а от дребните бозайници дивият заек. Сърната в района на резервата е съсредоточена в периферните територии, граничещи с открити, обработваеми селскостопански и други площи. За дивата свиня резервата е естествена подходяща среда за пребиваване, макар и незначителна по площ. От хищниците в района на резервата с относително висока плътност е чакала, а лисицата е относително по рядка.

От защитените видове хищници по време на проучванията са установени следи от жизнена дейност на видрата (*Lutra lutra*). Пъстрия пор (*Vormela peregusna*) е вид установен за района на резервата по проекта за картиране на защитените видове от ЗБР от зоните на Натура 2000.

Видовия състав при бозайниците в ПР „Балабана“ (без прилепи) е представен в следващата Таблица II-16.

Таблица II-16. Видов състав на бозайната фауна в ПР „Балабана“

№	Латинско име	Българско име
<i>Eulipotyphla</i> (=syn. <i>Insectivora</i>) - Насекомоядни		
<i>Erinaceidae</i> - Таралежови		
1	<i>Erinaceus concolor</i>	Белогръд таралеж
<i>Talpidae</i> - Къртицови		
2	<i>Talpa europaea</i>	Европейска къртица
<i>Soricidae</i> - Земеровкови		
3	<i>Sorex araneus</i>	Обикновена кафявозъбка
4	<i>Sorex minutus</i>	Малка кафявозъбка
5	<i>Neomys anomalus</i>	Малка водна земеровка
6	<i>Crocidura leucodon</i>	Белокоремна белозъбка
7	<i>Crocidura suaveolens</i>	Малка белозъбка
8	<i>Suncus etruscus</i>	Етруска земеровка
<i>Lagomorpha</i> - Зайцеподобни		
<i>Leporidae</i> - Зайци		
9	<i>Lepus capensis</i>	Див заек
<i>Rodentia</i> - Гризачи		
<i>Sciuridae</i> - Катерици		
10	<i>Sciurus vulgaris</i>	Катерица
11	<i>Spermophilus citellus</i>	Лалугер
<i>Gliridae</i> - Сънливци		
12	<i>Glis glis</i>	Обикновен сънливец
13	<i>Muscardinus avellanarius</i>	Лешников сънливец
14	<i>Dryomys nitedula</i>	Горски сънливец
15	<i>Myomimus roachi</i>	Мишевиден сънлив
<i>Spalacidae</i> – Слепи кучета		
16	<i>Nannospalax leucodon</i>	Сляпо куче

<i>Muridae</i> - Мишкови		
17	<i>Micromys minutus</i>	Оризищна мишка
18	<i>Sylvaemus sylvaticus</i>	Обикновена горска мишка
19	<i>Sylvaemus flavicollis</i>	Жълтогърла горска мишка
20	<i>Apodemus agrarius</i>	Полска мишка
21	<i>Mus macedonicus</i>	Източносредиземноморска домашна мишка
22	<i>Mus musculus</i>	Домашна мишка
23	<i>Rattus norvegicus</i>	Сив плъх
24	<i>Rattus rattus</i>	Черен плъх
<i>Cricetidae</i> - Хомякови		
25	<i>Cricetulus migratorius</i>	Сиво хомяче
<i>Arvicolidae</i> - Полевкови		
26	<i>Arvicola terrestris</i>	Воден плъх
27	<i>Microtus arvalis</i>	Обикновена полевка
28	<i>Microtus levlis</i>	Източноевропейска полевка
29	<i>Microtus subterraneus</i>	Подземна полевка
30	<i>Microtus guentheri</i>	Гюнтерова полевка
31	<i>Myocastor coypus</i>	Нутрия
<i>Myocastoridae</i> - Нутриеви		
<i>Carnivora</i> - Хищници		
<i>Canidae</i> - Кучеви		
32	<i>Canis aureus</i>	Чакал
33	<i>Vulpes vulpes</i>	Лисица
<i>Mustelidae</i> - Порови		
34	<i>Martes foina</i>	Белка
35	<i>Mustela nivalis</i>	Невестулка
36	<i>Mustela putorius</i>	Черен пор
37	<i>Meles meles</i>	Язовец
38	<i>Lutra lutra</i>	Видра
<i>Felidae</i> - Котки		
39	<i>Felis silvestris</i>	Дива котка
<i>Artiodactyla</i> - Чифтокопитни		
<i>Suidae</i> - Свине		
40	<i>Sus scropha</i>	Дива свиня
<i>Cervidae</i> - Еленови		
41	<i>Capreolus capreolus</i>	Сърна

*Източник: План за управление на ПР „Балабана“ (Приложение № 46)

От извършените теренни проучвания върху видовия състав на прилепите може да се направи извод, че територията на ПР „Балабана“ се обитава и/или представлява потенциално местообитание на 12 вида прилепи, което представлява 36% от видовия състав на групата в България, представени в Таблица II-17.

Таблица II-17. Видов състав на прилепите в ПР „Балабана“

Вид	Присъствие в ПР „Балабана“
сем. <i>Rhinolophidae</i> – 1 вид	
Малък подковонос (<i>Rhinolophus hipposideros</i>)	Потенциално ловно местообитание съгласно разработен индуктивен модел за разпространение на вида
сем. <i>Vespertilionidae</i> – 11 вида	
Голям нощник (<i>Myotis myotis</i>)	Потенциално ловно местообитание съгласно разработен индуктивен модел за разпространение на вида
Дългопръст нощник (<i>Myotis capaccinii</i>)	Потенциално ловно местообитание съгласно разработен индуктивен модел за разпространение на вида

Остроух нощник (<i>Myotis blythii</i>)	Потенциално ловно местообитание съгласно разработен индуктивен модел за разпространение на вида
Трицветен нощник (<i>Myotis emarginatus</i>)	Потенциално ловно местообитание съгласно разработен индуктивен модел за разпространение на вида
Воден нощник (<i>Myotis daubentonii</i>)	Установен на територията на ПР, както и в съседни територии
Кафяво прилепче (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Установен на територията на ПР, както и в съседни територии
Малко кафяво прилепче (<i>Pipistrellus ruymaeus</i>)	Установен на територията на ПР, както и в съседни територии
Натузиово прилепче (<i>Pipistrellus nathusii</i>)	Установен на територията на ПР, както и в съседни територии
Ръждив вечерник (<i>Nyctalus noctula</i>)	Установен на територията на ПР, както и в съседни територии
Полунощен прилеп (<i>Eptesicus serotinus</i>)	Установен на територията на ПР, както и в съседни територии
Сив дългоух прилеп (<i>Plecotus austriacus</i>)	Установен на територията на ПР

*Източник: План за управление на ПР „Балабана“ (Приложение № 49)

Списък с установените видове земноводни и влечуги в ПР „Балабана“ е представен в следващата Таблица II-18:

Таблица II-18. Видове земноводни и влечуги в ПР „Балабана“

Клас земноводни, Amphibia	
Разред Опашати земноводни	Caudata
Семейство Саламандри	Salamandridae
обикновен (малък) тритон	<i>Lissotriton vulgaris</i> (Linnaeus, 1758)
южен гребенест тритон	<i>Triturus karelinii</i> (Strauch, 1870)
Разред Жаби	Anura
Сем. Бумки	Bombinatoridae
червенокоремна бумка	<i>Bombina bombina</i> (Linnaeus, 1761)
Семейство Крастави жаби	Bufo
голяма (кафява) крастава жаба	<i>Bufo bufo</i> (Linnaeus, 1758)
зелена крастава жаба	<i>Pseudepidalea viridis</i> (Laurenti, 1768)
Семейство Дървесници	Hylidae
Дървесница	<i>Hyla arborea</i> (Linnaeus, 1758)
Сем. Водни жаби	Ranidae
голяма водна жаба	<i>Pelophylax ridibundus</i> (Pallas, 1771)
горска дългокрака жаба	<i>Rana dalmatina</i> (Fitzinger in Bonaparte, 1838)
Клас влечуги, Reptilia	
Разред Костенурки	Testudines
Семейство Водни костенурки	Emydidae
обикновена блатна костенурка	<i>Emys orbicularis</i> (Linnaeus, 1758)
Разред Люспести	Squamata
Подразред Гущери	Sauria
Семейство Сцинкове	Scincidae
късокрак гущер	<i>Ablepharus kitaibelii</i> Bibron et Bory de Saint-Vincent, 1833
Семейство Слепоци	Anguidae
колхидски слепок	<i>Anguis colchica</i> (Nordmann, 1840)
Семейство Същински гущери	Lacertidae
ивичест гущер	<i>Lacerta trilineata</i> Bedriaga, 1886

зелен гушер	<i>Lacerta viridis</i> (Laurenti, 1768)
кримски гушер	<i>Podarcis tauricus</i> (Pallas, 1814)

*Източник: План за управление на ПР „Балабана“ (Приложение № 41)

От установените 106 вида птици в ПР „Балабана“, 94 вида (88.7%) са включени в Приложения II и/или III на Закона за биологичното разнообразие, а 28 вида (26.4%) са в Червената книга на България. В Бернската конвенция са включени 98 вида (92.5%), в Бонската - 40 (37.7%), а в Директива 2009/147/ЕО за опазване на дивите птици присъстват 45 вида (42.5%). В приложенията на CITES фигурират 19 вида (17.9%). (Приложение 2).

Приоритетните за опазване видове птици в ПР „Балабана“ са представени в Таблица II-19:

Таблица II-19. Приоритетни за опазване видове птици в ПР „Балабана“

№	Наименование на латински	Българско име
1	<i>Phasianus colchicus colchicus</i>	Колхидски фазан
2	<i>Ciconia nigra</i>	Черен щъркел
3	<i>Plegadis falcinellus</i>	Блестящ ибис
4	<i>Nycticorax nycticorax</i>	Нощна чапла
5	<i>Ardeola ralloides</i>	Гривеста чапла
6	<i>Ardea cinerea</i>	Сива чапла
7	<i>Egretta garzetta</i>	Малка бяла чапла
8	<i>Microcarbo pygmeus</i>	Малък корморан
9	<i>Clanga pomarina</i>	Малък креслив орел
10	<i>Aquila heliaca</i>	Кръстат орел
11	<i>Accipiter brevipes</i>	Късопръст ястреб
12	<i>Accipiter nisus</i>	Малък ястреб
13	<i>Accipiter gentilis</i>	Голям ястреб
14	<i>Milvus migrans</i>	Черна каня
15	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Белоопашат морски орел
16	<i>Buteo buteo</i>	Обикновен мишелов
17	<i>Columba oenas</i>	Гълъб хралупар
18	<i>Otus scops</i>	Чухал
19	<i>Asio otus</i>	Горска ушата сова
20	<i>Caprimulgus europaeus</i>	Козодой
21	<i>Coracias garrulus</i>	Синявица
22	<i>Alcedo atthis</i>	Земеродно рибарче
23	<i>Upupa epops</i>	Папуняк
24	<i>Jynx torquilla</i>	Въртошийка
25	<i>Dendrocopos minor</i>	Малък пъстър кълвач
26	<i>Dendrocopos medius</i>	Среден пъстър кълвач
27	<i>Dendrocopos syriacus</i>	Сирийски пъстър кълвач
28	<i>Dendrocopos major</i>	Голям пъстър кълвач
29	<i>Picus viridis</i>	Зелен кълвач
32	<i>Picus canus</i>	Сив кълвач
31	<i>Falco tinnunculus</i>	Керкenez
32	<i>Falco subbuteo</i>	Сокол орко
33	<i>Lanius nubicus</i>	Белочела сврачка
34	<i>Cyanistes caeruleus</i>	Син синигер
35	<i>Remiz pendulinus</i>	Торбогнезден синигер
36	<i>Sylvia atricapilla</i>	Голямо черноглаво коприварче
37	<i>Turdus philomelos</i>	Поен дрозд
38	<i>Erithacus rubecula</i>	Червеногръдка

39	<i>Luscinia megarhynchos</i>	Южен славей
40	<i>Luscinia luscinia</i>	Северен славей
41	<i>Hippolais icterina</i>	Градински присмехульник
42	<i>Certhia familiaris</i>	Горска дърволазка
43	<i>Ficedula semitorquata</i>	Полубеловрата мухоловка

*Източник: План за управление на ПР „Балабана“ (Приложение № 43)

Установените видове риби при теренни проучвания в ПР „Балабана“ са: Шаран (*Cyprinus carpio*), Сребриста каракуда (*Carassius gibelio*), Бабушка (*Rutilus rutilus*), Распер (*Aspius aspius*), Маришки кефал (*Squalius orpheus*), Уклейка (*Alburnus alburnus*), Маришки морунаш (*Vimba melanops*), Вардарски скобар (*Chondrostoma vardarensis*), Гамбузия (*Gambusia affinis*), Струмски щипок (*Cobitis strumicae*), Речно попче (*Neogobius fluviatilis*), Мраморно попче (*Proterorhinus marmoratus*).

Характеристика на фауната в ПР „Долна Топчия“

Географското местоположение, климатичните характеристики и природните дадености на ПР „Долна Топчия“ са предпоставка за голямо фаунистично разнообразие. Съчетанието на относително висока средногодишна температура с висока влажност е предпоставка за оформянето на лонгозен тип местообитания с висока консервационна значимост. Долината на река Тунджа от своя страна представлява своеобразен коридор за навлизането на медитерански и предноазиатски видове безгръбначни животни.

Установени при теренните наблюдения наземни безгръбначни животни на територията на ПР „Долна Топчия“ са видовете: Градински охлюв (*Helix pomatia*), Южна гирлянда (*Zerynthia polyxena*), Дъждовен червей (*Lumbricus terrestris*), Синьо ромолниче (*Calopteryx virgo Linnaeus, 1758*), Поясно ромолниче (*Calopteryx splendens Harris, 1780*), Речно шило (*Platycnemis pennipes Pallas, 1771*), Полски щурец (*Gryllus campestris*), Обикновена ухолозка (*Forficula auricularia*), Обикновена скорпионница (*Panorpa communis*), Мравколъв (*Myrmeleon sp.*), Малинов бръмбар (*Byturus tomentosus*), Златист гъсеничар (*Calosoma (Calosoma) sycophanta Linnaeus, 1758*), Голям син бегач (*Carabus (Procerus) scabrosus Olivier, 1795*), Шипоноска (*Hispa atra Linnaeus, 1767*), Еленов рогач (*Lucanus cervus*), Южна гирлянда (*Zerynthia polyxena (Denis & Schiffermüller, 1775)*), Медоносна пчела (*Apis mellifera*), Червена горска мравка (*Formica rufa*), Германска оса (*Vespula germanica*) и др.

От едрите бозайници със стопанско значение за района, могат да се считат дивата свиня и сърната, а от дребните бозайници дивият заек. Сърната в района на резервата е съсредоточена в периферните територии, граничещи с открити, обработваеми селскостопански и други площи. За този вид резерватната територия е зона на спокойствие. За дивата свиня резервата е естествена подходяща среда за целогодишно пребиваване. От хищниците в района на резервата с относително висока плътност е чакала, а лисицата е относително по рядка. От защитените видове хищници по време на проучванията са установени следи от жизнена дейност на видрата (*Lutra lutra*). Пъстрия пор (*Vormela peregusna*) е вид установен за района на резервата по проекта за картиране на защитените видове от ЗБР от зоните на Натура 2000. Съвременното състояние на поддържан резерват „Долна Топчия“ е изключително добре по отношение на възстановения нормален хидрорежим. Възстановяването на естествения ръкав Дипсиза през 2006 г. е допринесъл за възстановяването на лонгозния тип местообитания и съответно на естествените популации на животинските видове бозайници пряко и косвено свързани в тези местообитания.

Видовия състав при бозайниците в ПР „Долна Топчия“ (без прилепи) е представен в следващата Таблица II-20.

Таблица II-20. Видов състав на бозайната фауна в ПР „Долна Топчия“

№	Латинско име	Българско име
<i>Eulipotyphla</i> (=syn. <i>Insectivora</i>) - Насекомоядни		
<i>Erinaceidae</i> - Таралежови		
1	<i>Erinaceus concolor</i>	Белогръд таралеж
<i>Talpidae</i> - Къртицови		
2	<i>Talpa europaea</i>	Европейска къртица
<i>Soricidae</i> - Земеровкови		
3	<i>Sorex araneus</i>	Обикновена кафязъбка
4	<i>Sorex minutus</i>	Малка кафязъбка
5	<i>Neomys anomalus</i>	Малка водна земеровка
6	<i>Crocidura leucodon</i>	Белокоремна белозъбка
7	<i>Crocidura suaveolens</i>	Малка белозъбка
8	<i>Suncus etruscus</i>	Етруска земеровка
<i>Lagomorpha</i> - Зайцеподобни		
<i>Leporidae</i> - Зайцови		
9	<i>Lepus capensis</i>	Див заек
<i>Rodentia</i> - Гризачи		
<i>Sciuridae</i> - Катерицови		
10	<i>Sciurus vulgaris</i>	Катерица
11	<i>Spermophilus citellus</i>	Лалугер
<i>Gliridae</i> - Сънливцови		
12	<i>Glis glis</i>	Обикновен сънливец
13	<i>Muscardinus avellanarius</i>	Лешников сънливец
14	<i>Dryomys nitedula</i>	Горски сънливец
15	<i>Myomimus roachi</i>	Мишевиден сънливец
<i>Spalacidae</i> – Слепи кучета		
16	<i>Nannospalax leucodon</i>	Сляпо куче
<i>Muridae</i> - Мишкови		
17	<i>Micromys minutus</i>	Оризищна мишка
18	<i>Sylvaemus sylvaticus</i>	Обикновена горска мишка
19	<i>Sylvaemus flavicollis</i>	Жълтогърла горска мишка
20	<i>Apodemus agrarius</i>	Полска мишка
21	<i>Mus macedonicus</i>	Източносредиземноморска домашна мишка
22	<i>Mus musculus</i>	Домашна мишка
23	<i>Rattus norvegicus</i>	Сив плъх
24	<i>Rattus rattus</i>	Черен плъх
<i>Cricetidae</i> - Хомякови		
25	<i>Cricetulus migratorius</i>	Сиво хомяче
<i>Arvicolidae</i> - Полевкови		
26	<i>Arvicola terrestris</i>	Воден плъх
27	<i>Microtus arvalis</i>	Обикновена полевка
28	<i>Microtus levlis</i>	Източноевропейска полевка
29	<i>Microtus subterraneus</i>	Подземна полевка
30	<i>Microtus guentheri</i>	Гюнтерова полевка
<i>Myocastoridae</i> - Нутриеви		
31	<i>Myocastor coypus</i>	Нутрия
<i>Spalacidae</i> – Слепи кучета		
32	<i>Nannospalax leucodon</i>	Белозъбо сляпо куче
<i>Carnivora</i> - Хищници		
<i>Canidae</i> - Кучеви		

33	<i>Canis aureus</i>	Чакал
34	<i>Vulpes vulpes</i>	Лисица
<i>Mustelidae</i> - Порови		
35	<i>Martes foina</i>	Белка
36	<i>Mustela nivalis</i>	Невестулка
37	<i>Mustela putorius</i>	Черен пор
38	<i>Vormela peregusna</i>	Пъстър пор
39	<i>Meles meles</i>	Язовец
40	<i>Lutra lutra</i>	Видра
<i>Felidae</i> - Котки		
41	<i>Felis silvestris</i>	Дива котка
<i>Artiodactyla</i> - Чифтокопитни		
<i>Suidae</i> - Свиневе		
42	<i>Sus scropha</i>	Дива свиня
<i>Cervidae</i> - Еленови		
43	<i>Capreolus capreolus</i>	Сърна
44	<i>Cervus dama</i>	Лопатар

*Източник: План за управление на ПР „Долна Топчия“ (Приложение № 46)

От извършените теренни проучвания върху видовия състав на прилепите може да се направи извод, че територията на ПР „Долна Топчия“ се обитава и/или представлява потенциално местообитание на 11 вида прилепи, представени в Таблица II-21.

Таблица II-21. Видов състав на прилепите в ПР „Долна Топчия“

Вид	Присъствие в ПР „Долна Топчия“
сем. Rhinolophidae – 1 вид	
Малък подкованос (<i>Rhinolophus hipposideros</i>)	Потенциално ловно местообитание съгласно разработен индуктивен модел за разпространение на вида
сем. Vespertilionidae – 10 вида	
Голям нощник (<i>Myotis myotis</i>)	Потенциално ловно местообитание съгласно разработен индуктивен модел за разпространение на вида
Дългопръст нощник (<i>Myotis capaccinii</i>)	Потенциално ловно местообитание съгласно разработен индуктивен модел за разпространение на вида
Остроух нощник (<i>Myotis blythii</i>)	Потенциално ловно местообитание съгласно разработен индуктивен модел за разпространение на вида
Трицветен нощник (<i>Myotis emarginatus</i>)	Потенциално ловно местообитание съгласно разработен индуктивен модел за разпространение на вида
Воден нощник (<i>Myotis daubentonii</i>)	Установен на територията на ПР, както и в съседни територии
Кафяво прилепче (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Установен на територията на ПР, както и в съседни територии
Малко кафяво прилепче (<i>Pipistrellus pygmaeus</i>)	Установен на територията на ПР, както и в съседни територии
Натузиово прилепче (<i>Pipistrellus nathusii</i>)	Установен на територията на ПР, както и в съседни територии
Ръждив вечерник (<i>Nyctalus noctula</i>)	Установен на територията на ПР, както и в съседни територии
Полунощен прилеп (<i>Eptesicus serotinus</i>)	Установен на територията на ПР, както и в съседни територии

*Източник: План за управление на ПР „Долна Топчия“ (Приложение № 49)

Списък с установените видове земноводни и влечуги в ПР „Долна Топчия“ е представен в следващата Таблица II-22:

Таблица II-22. Видове земноводни и влечуги в ПР „Долна Топчия“

Клас земноводни, Amphibia	
Разред Опашати земноводни	Caudata
Семейство Саламандри	Salamandridae
обикновен (малък) тритон	<i>Lissotriton vulgaris</i> (Linnaeus, 1758)
южен гребенест тритон	<i>Triturus karelinii</i> (Strauch, 1870)
Разред Жаби	Anura
Сем. Бумки	Bombinatoridae
червенокоремна бумка	<i>Bombina bombina</i> (Linnaeus, 1761)
Семейство Крастави жаби	Bufonidae
голяма (кафява) крастава жаба	<i>Bufo bufo</i> (Linnaeus, 1758)
зелена крастава жаба	<i>Pseudepidalea viridis</i> (Laurenti, 1768)
Семейство Дървесници	Hylidae
Дървесница	<i>Hyla arborea</i> (Linnaeus, 1758)
Сем. Водни жаби	Ranidae
голяма водна жаба	<i>Pelophylax ridibundus</i> (Pallas, 1771)
горска дългокрака жаба	<i>Rana dalmatina</i> (Fitzinger in Bonaparte, 1838)
Клас влечуги, Reptilia	
Разред Костенурки	Testudines
Семейство Водни костенурки	Emydidae
обикновена блатна костенурка	<i>Emys orbicularis</i> (Linnaeus, 1758)
Сем. Сухоземни костенурки	Testudinidae
шипоопашата костенурка	<i>Eurotestudo hermanni</i> (Gmelin, 1789)
Разред Люспести	Squamata
Подразред Гущери	Sauria
Семейство Сцинкове	Scincidae
късокрак гущер	<i>Ablepharus kitaibelii</i> Bibron et Bory de Saint-Vincent, 1833
Семейство Слепоци	Anguidae
колхидски слепок	<i>Anguis colchica</i> (Nordmann, 1840)
Семейство Същински гущери	Lacertidae
ивичест гущер	<i>Lacerta trilineata</i> Bedriaga, 1886
зелен гущер	<i>Lacerta viridis</i> (Laurenti, 1768)
кримски гущер	<i>Podarcis tauricus</i> (Pallas, 1814)
стенен гущер	<i>Podarcismuralis</i> (Laurenti, 1768)
Подразред Змии	Serpentes
Семейство Смокове	Colubridae
голям стрелец	<i>Dolichophis caspius</i> (Gmelin, 1789)
пъстър смок	<i>Elaphe sauromates</i> (Pallas, 1814)
обикновена водна змия	<i>Natrix natrix</i> (Linnaeus, 1758)
сива водна змия	<i>Natrix tessellata</i> (Laurenti, 1768)
смок мишкар	<i>Zamenis longissimus</i> (Laurenti, 1768)
Семейство Отровници	Viperidae
пепелянка	<i>Vipera ammodytes</i> (Linnaeus, 1758)

*Източник: План за управление на ПР „Долна Топчия“ (Приложение № 41)

От установените 118 вида птици, 101 вида (85.6%) са включени в Приложения II и/или III на Закона за биологичното разнообразие, а 33 вида (28%) са в Червената книга на България. В Бернската конвенция са 108 вида (91.5%), в Бонската са 45 вида (38.1%), а в Директива 2009/147/ЕО за опазване на дивите птици присъстват 49 вида (41.5%). В приложенията на CITES фигурират 20 вида (17%).

Приоритетните за опазване видове птици в ПР „Долна Топчия“ са представени в Таблица II-23:

Таблица II-23. Приоритетни за опазване видове птици в ПР „Долна Топчия“

№	Наименование на латински	Българско име
1	<i>Phasianus colchicus colchicus</i>	Колхидски фазан
2	<i>Ciconia nigra</i>	Черен щъркел
3	<i>Plegadis falcinellus</i>	Блестящ ибис
4	<i>Nycticorax nycticorax</i>	Нощна чапла
5	<i>Ardeola ralloides</i>	Гривеста чапла
6	<i>Ardea cinerea</i>	Сива чапла
7	<i>Egretta garzetta</i>	Малка бяла чапла
8	<i>Microcarbo pygmeus</i>	Малък корморан
9	<i>Clanga pomarina</i>	Малък креслив орел
10	<i>Aquila heliaca</i>	Кръстат орел
11	<i>Accipiter brevipes</i>	Късопръст ястреб
12	<i>Accipiter nisus</i>	Малък ястреб
13	<i>Accipiter gentilis</i>	Голям ястреб
14	<i>Milvus migrans</i>	Черна каня
15	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Белоопашат морски орел
16	<i>Buteo buteo</i>	Обикновен мишелов
17	<i>Columba oenas</i>	Гълъб хралупар
18	<i>Otus scops</i>	Чухал
19	<i>Asio otus</i>	Горска ушата сова
20	<i>Bubo bubo</i>	Бухал
21	<i>Caprimulgus europaeus</i>	Козодой
22	<i>Coracias garrulus</i>	Синявица
23	<i>Alcedo atthis</i>	Земеродно рибарче
24	<i>Upupa epops</i>	Папуняк
25	<i>Jynx torquilla</i>	Въртошийка
26	<i>Dendrocopos minor</i>	Малък пъстър кълвач
27	<i>Dendrocopos medius</i>	Среден пъстър кълвач
28	<i>Dendrocopos syriacus</i>	Сирийски пъстър кълвач
29	<i>Dendrocopos major</i>	Голям пъстър кълвач
32	<i>Dryocopus martius</i>	Черен кълвач
31	<i>Picus viridis</i>	Зелен кълвач
32	<i>Picus canus</i>	Сив кълвач
33	<i>Falco tinnunculus</i>	Керкenez
34	<i>Falco subbuteo</i>	Сокол орко
35	<i>Lanius nubicus</i>	Белочела сврачка
36	<i>Cyanistes caeruleus</i>	Син синигер
37	<i>Remiz pendulinus</i>	Торбогнезден синигер
38	<i>Sylvia atricapilla</i>	Голямо черноглаво коприварче
39	<i>Turdus philomelos</i>	Поен дрозд
40	<i>Erithacus rubecula</i>	Червеногръдка
41	<i>Luscinia megarhynchos</i>	Южен славей
42	<i>Luscinia luscinia</i>	Северен славей
43	<i>Hippolais icterina</i>	Градински присмехульник
44	<i>Certhia familiaris</i>	Горска дърволазка
45	<i>Certhia brachydactyla</i>	Градинска дърволазка
46	<i>Ficedula semitorquata</i>	Полубеловрата мухоловка

*Източник: План за управление на ПР „Долна Топчия“ (Приложение № 45)

Установените видове риби при теренни проучвания в ПР „Долна Топчия“ са: Щука (*Esox lucius*), Сребриста каракуда (*Carassius gibelio*), Бабушка (*Rutilus rutilus*), Распер (*Aspius aspius*), Маришки кефал (*Squalius orpheus*), Маришки морунаш (*Vimba melanops*), Вардарски скобар (*Chondrostoma vardarense*), Уклея (*Alburnus alburnus*), Речен костур (*Perca fluviatilis*), Слънчева рибла (*Lepomis gibbosus*), Европейски сом (*Silurus glanis*), Гамбузия (*Gambusia affinis*), Струмски щипок (*Cobitis strumicae*), Речно попче (*Neogobius fluviatilis*), Мраморно попче (*Proterorhinus marmoratus*).

Видове, обект на ловен туризъм

По данни на Общ устройствен план на Община Елхово, обитаващите ловни видове на нейна територия са:

Клас Бозайници:

- ♦ *Сем. Еленови:* Благороден елен – обитава локално по-големите горски комплекси източно от с. Жребино, южно от с. Раздел. Извършва принудителни хоризонтални миграции вследствие на горски пожари и браконьерство; Елен лопатар – единични животни се срещат около резервата „Долна Топчия“ в резултат на интродукция преди 15-20 години. Обречен на унищожение в следствие на браконьерство и хищници; Сърна – обитава предимно големите горски масиви с неравномерна гъстота и запас значително под нормалния в резултат на прекомерната паша на домашен добитък, браконьерство, горски пожари и хищници.
- ♦ *Сем. Свини:* Дива свиня – обитава предимно големите горски масиви с неравномерна гъстота, като извършва значителни хоризонтални миграции. Често се забелязва и в маломерните горички, особено след прибиране на реколтата от полето или пожари.
- ♦ *Сем. Зайци:* Заек – обитава горските комплекси и земеделските земи. През 1984 по време на кампанията за тровенето на полските мишки е почти унищожен. Сега популацията се възстановява.
- ♦ *Сем. Кучеподобни:* Вълк – рядко срещани единични екземпляри; Чакал – обитава в значителна гъстота територията на общината. Унищожава приплодите, с което възпрепятства възпроизводството на дивечовите запаси; Лисица – повсеместно разпространена.
- ♦ *Сем. Котки:* Дива котка - разпространена в горските комплекси на общината.
- ♦ *Сем. Порови:* Белка – малки популации обитаващи скалисти комплекси; Черен пор – обитава застроени и убранизирани пространства; Язовец – разпространен в горските комплекси около обработваемите площи. Срещат се и други представители на сем. Порови – невестулка, златка и видра.

Клас Птици:

- ♦ *Сем. Фазанови:* Колхидски фазан – единствения в страната резерват е разположен в лонгозната гора край р. Тунджа, северно от гр. Елхово. С цел разширяване на неговата популация е създаден резерват „Долна Топчия“. Колхидският фазан е емблематичен за района на град Елхово. Изключителна атракция е възможността да се наблюдава жизненият му цикъл от яйцето до полово съзрелия индивид в една от най-старите фазанарии в страната в землището на гр. Елхово.
Друг вид е Тракийския кеклик – обитаващ скалисти местности в ловностопанския комплекс „Гранитово“ и в други ловностопански райони. Разселва се изкуствено. Яребица – разпространена е около обработваемите площи. Пъдпъдък – прелетен вид, типичен за средното поречие на р. Тунджа.
- ♦ *Сем. Гълъбови:* Гривек и Гургулица – разпространени в горските комплекси и в равнинните части на общината. Част от птичия свят е обект на международен ловен туризъм.
- ♦ *Сем. Бекасови:* Горски бекас – среща се рядко във влажни гористи местности около р. Тунджа.

- ♦ *Сем. Патицови:* Зеленоглава патица – непостоянна популация, типична по време на прелета около водните площи в общината; Голяма белочела гъска – броя се увеличава по време на прелета около язовирите в района; Зимно бърне – среща се по време на прелета край язовирите; Лятно бърне – среща се по време на прелета около язовирите.

Клас Риби:

- ♦ *Сем. Шаранови:* Шаран – естествено разпространен и изкуствено зарибяван в язовирите на територията на общината; Толстолоб – зарибен в язовир „Динджилия“; Бял амур – зарибен в язовир „Динджилия“; Бяла мряна – естествено разпространена в р. Тунджа; Кефал – естествено разпространен в р. Тунджа; Червеноперка – естествено разпространена в язовир „Студеното кладенче“; Скобар – естествено разпространена в р. Тунджа и язовир „Студеното кладенче“; Клен – естествено разпространена в реките; Уклей – естествено разпространена в язовирите; Лин – естествено разпространен в язовир „Студеното кладенче“; Каракуда – естествено разпространена и зарибявана в язовирите на територията на общината.
- ♦ *Сем. Бодлоперки:* Костур – естествено разпространен в язовир „Студеното кладенче“; Балакван – естествено разпространен в р. Тунджа.
- ♦ *Сем. Сомови:* Сом – разпространен в р. Тунджа и язовир „Студеното кладенче“.
- ♦ *Сем. Щуки:* Щука – естествено разпространена в р. Тунджа.
- ♦ *Сем. Змиорки:* Змиорка /аланка/ - естествено разпространена в р. Тунджа край с. Лесово.

6.4. Лечебни растения

Настоящият раздел е изготвен на основание чл. 50, т. 3 от Закона за лечебните растения (Обн. ДВ. бр. 29/07.04.2000 г., посл. изм. ДВ. бр.17 от 26 Февруари 2021г.) и с обем и съдържание, съгласно чл. 55, ал. 1 и 2 от същият Закон.

Около 770 вида, или 19% от всички видове растения у нас, са лечебни. Повечето от тях, около 760 вида, са диворастващи. Около 250 от тях се ползват в големи количества за търговия и преработка. Останалите не са обект на икономически интерес, но за тяхното полезно действие има научни данни и практически доказателства. Повечето лечебни растения в България се отнасят към биологичния тип на многогодишните тревисти растения - 49%. Едногодишните видове са 19 %, храстите 15 %, а дърветата 11 %. Най-малочислен е типът на двугодишните видове - 6 %. Размножаването е основно чрез семена или спори, но при голяма част от многогодишните видове е застъпено вегетативното размножаване.

Настоящият раздел включва информация за видовете лечебни растения срещащи се на територията на общината, местообитанието им, периода на цъфтеж/събиране, приблизителна оценка на състоянието, допустим процент за събиране от находището, природозащитния статут. Разделът представя и информация за необходимите мерки за опазване на лечебните растения, техните местообитания и находища.

Лечебни растения на територията на Община Елхово

Лечебните растения участват в състава на дървесни, храстови и тревни съобщества. Някои видове от тях доминират и придават облика на растителността. Други имат много ограничено разпространение, единични находища и са с природозащитен статут.

Съгласно информация от ТП „Държавно горско стопанство Елхово“, най-често срещаните видове лечебни растения, разпространени на територията на общината са представени в табличен вид както следва:

✓ **Описание на местоположението на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите**

ВИД/ЛАТИНСКО НАИМЕНОВАНИЕ/СЕМЕЙСТВО	КРАТКО ОПИСАНИЕ
ДЪРВЕСНИ ВИДОВЕ	
<p>Бреза обикновена/ <i>Betula pendula</i> Roth.(<i>B. verrucosa</i> Ehrh.) сем. Брезови (<i>Betulaceae</i>)</p> 	<p>Брезата е листопадно дърво високо до 30 m с неправилна, яйцевидна рядка корона. Кората е бяла, лющеща се на хоризонтални ивици, с дълбоки пукнатини. Широко се използва като декоративно дърво.</p> <p>Местообитание: Среща прдимно като спътник в състава на някои иглолистни култури и по-рядко в самостоятелни насаждения и култури – подотдели: 478 „е“, „ц“ и други на територията на горското стопанство.</p> <p>Период на цъфтеж: април-май.</p> <p>Използваема част: Използват се листата, листните пъпки и кората. Пъпките се събират преди разпукването им през месеците април и май, като се отрязва част от клончето. Вкусът им е тръпчив. Листната маса и кората се берат през пролетта, преди и по време на цъфтене.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите ѝ са твърде разпръснати, за да могат да се използват.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 40% -кори, 70% -листа.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Габър обикновен/ <i>Carpinus betulus</i> L. сем. Брезови (<i>Betulaceae</i>)</p> 	<p>Дървото има силна коренова система, която го прави устойчиво на лоши атмосферни условия. Стволът му има гладка, сива кора.</p> <p>Местообитание: Обикновеният габър обитава по-влажните месторастения и се среща съвсем рядко в този сух район. Единично участва в смесени насаждения покая деретата заедно с благауна, цера, полския ясен и клена - подотдели: 1 „д“; 437 „к“; 455 „е“, 479 „б“.</p> <p>Период на цъфтеж: май-август.</p> <p>Използваема част: С лечебна цел се използва кората от клоните или стеблата на по-младите дървета, която съдържа дъбилни вещества, танини и други. Използва се като лечебно и дъбилно растение.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: ресурсите му са твърде ограничени.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 40%.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР. Габърът е ключов вид за следните природни местообитания - предмет на опазване в защитени зони от мрежата НАТУРА 2000 в България: 9130 „Букови гори от типа <i>Asperulo-Fagetum</i>“, 9150 „Термофилни букови гори (<i>Serphalanthero-Fagion</i>)“, 9170 „Дъбово-габъррови гори от типа <i>Galio-Carpinetum</i>“, 9180 „Смесени гори от съюза <i>Tilio-Acerion</i> върху сипеи и стръмни склонове“ и 91W0 „Мизийски букови гори“.</p>
<p>Дъб летен /<i>Quercus robur</i> L. (<i>Q. pedunculata</i> Ehrh.) сем. Букови (<i>Fagaceae</i>)</p> 	<p>Дъбът достига височина от 25-35 метра, а някои представители до 40-50 m, с диаметър на ствола до 2 метра.</p> <p>Местообитание: среща по-ограничено, главно в лонгозните гори около р.Тунджа – в Поддържаните резервати „Балабана“ и „Долна Топчия“ и в Защитените местности „Птиците“, „Лонгозите“ и „Топчия“.</p> <p>Период на цъфтеж: април-май.</p> <p>Използваема част: Приложение, с различни цели, намират кората на клоните, шикалките и жълдите на дъба.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Практически ресурсите на местния лонгозен летен дъб са неизползваеми.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 40% за кори.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР, но е ключов за следните природни местообитания - предмет на опазване в защитени зони от мрежата НАТУРА 2000 в България: 2180 „Облесени дюни“ 91E0 „*Алувиални гори с <i>Alnus glutinosa</i> и <i>Fraxinus excelsior</i>“, 91F0 Крайречни смесени гори от <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> и <i>Fraxinus excelsior</i> или <i>Fraxinus angustifolia</i> покрай големи реки (<i>Ulmion minoris</i>), 92A0 „Крайречни галерии от <i>Salix alba</i> и <i>Populus alba</i>“.</p>

ВИД/ЛАТИНСКО НАИМЕНОВАНИЕ/СЕМЕЙСТВО	КРАТКО ОПИСАНИЕ
<p>Благун (Дъб) /<i>Quercus frainetto</i> Ten. (<i>Q.conferta</i> Kit.) сем. Букови (Fagaceae)</p> 	<p>Благун или дъб е широколистно листопадно дърво, високо до 30 m. Младите клонки в началото са овласени, а по-късно - голи. Листата са дълбоко нарязани, дълги 10-18 cm, събрани в розетка на върха на клонката; от долната страна са овласени. Жълдите на благауна са едри, светлокафяви, приседнали или на къса дръжка. Кората е дълбока набраздена, тъмнокафява. Дървесината на благауна е твърда, трайна и предпочитана в корабостроенето.</p> <p>Местообитание: Среща се повсеместно в района, като образува с цера и косматия дъб ксерофитни и мезоксерофитни съобщества на площ 2469.5 ha.</p> <p>Период на цъфтеж: май.</p> <p>Използваема част: Благунът е с голямо горскостопанско значение - един от нашите най-ценни дървоове. Използва се кората.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на благауновите дървостой е добро. Отделни насаждения са засегнати от леки суховършия или трахеомикоза. Ресурсите му са максимално използвани.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 40%.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p> <p>Благунът е ключов вид за следните природни местообитания - предмет на опазване в защитени зони от мрежата НАТУРА 2000 в България: 9150 "<i>Термофилни букови гори (Cephalanthero-Fagion)</i>", 91Н0 "<i>*Панонски гори с Quercus pubescens</i>", 91М0 "<i>Балкано-Панонски церово-горунови гори</i>"; 91W0 "<i>Мизийски букови гори</i>" и 91АА "<i>*Източни гори от космат дъб</i>".</p>
<p>Мъждрян/<i>Fraxinus ornus</i> L. сем. Маслинови (Oleaceae)</p> 	<p>Наричан също бял ясен, е вид с бели кичурести цветове. Мъждрянт остава да достигне височина 20 m и диаметър 60 cm, но по-често остава с по-малки размери. Кората е гладка и жълтеникаво-кафява. Дървесината на мъждряна е тежка, жилава и здрава Видът е с горскостопанско, декоративно, лечебно, багрилно и медоносно значение.</p> <p>Местообитание: Като основен дървесен вид, с определено участие в състава на насажденията, той заема 10.5 ha от площта на горските територии, но се среща на още 807.6 ha като подлес, заедно с келявия габър, клена и различни видове храсти. Предпочита варовити терени и в района на стопанството се чувства много добре, възобновява се бързо, но на по-голяма възраст започва да съхне и изостава в растежа си.</p> <p>Период на цъфтеж: април-май</p> <p>Използваема част: За лечебни цели се използват кората и листата на билката. Кората се събира в периода от март до юни месец, като се взема тази от младите клони. Листата се събират през лятото при пълното им развитие. Употребява се дървесината на мъждряна за направата на дръжки на различни видове сечива и градински пособия.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите му са в много добро състояние, поради това, че мъждрянови кори се събират предимно от по-млади дървета.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70%-листа, 40%-кори.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Ясен полски/ <i>Fraxinus oxycarpa</i> Willd. сем. Маслинови (Oleaceae)</p>	<p>Средно голямо широколистно дърво, достига височина до 40 m. Листата се появяват след цъфтежа до 30 cm дълги. Цветевите са двуполови, без чашка и венче. Орехчето е плоско, набраздено, обхванато от крилото почти до основата си, по-дълго от половината крилатка. Лечебен, декоративен и горскостопанско вид. Полският ясен е бързорастящ вид. Пределната му възраст е около 300 години. Дървесината му е висококачествена, тежка, жилава и здрава.</p> <p>Местообитание: Това е основният дървесен вид, който образува крайречните гори в Поддържаните резервати „Балабана“ и „Долна Топчия“, както и в буферните им територии - Защитените местности „Птиците“, „Лонгозите“ и „Топчия“. Среща се на алувиалните свежи</p>

ВИД/ЛАТИНСКО НАИМЕНОВАНИЕ/СЕМЕЙСТВО	КРАТКО ОПИСАНИЕ
	<p>и влажни месторастения заедно с полския бряст, летния дъб, бялата и черната топола, бялата върба, клена и други. Намира се и в падините по поречията на притоците на р.Тунджа. Заема 303.3 ha. За запазването и увеличаване на популацията му край р.Тунджа и около някои по-малки водни течения са създадени култури от полски ясен на площ 4.5 ha в подотдели: 54 „т“, 478 „м“ и други. Санитарното му състояние е много добро.</p> <p>Период на цъфтеж: април-май.</p> <p>Използваема част: В съвременната медицина се използват листата (дрога Folia Fraxini) и кората (дрога Cortex Fraxini) от стеблата.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите му в района на гр. Елхово са широко използвани.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70%-листа, 40%-кори.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Бор бял/ <i>Pinus sylvestris</i> L. сем. Борови (Pinaceae)</p> 	<p>Белият бор е вечнозелено, смолисто, право дърво, достигащо на височина до 40 m. Кореновата система е силно развита.</p> <p>Местообитание: Белият бор не е местен вид. Залесяван е заедно с черния бор в смесени култури. Поради това, че не е в ареала на разпространението си, често страда от съхвършия, снеголоми и други. Заема 48.1 ha.</p> <p>Период на цъфтеж: април-май.</p> <p>Използваема част: Използваемите с лечебна цел части борови пъпки, кора, съдържат етерични масла, смоли, витамини и други полезни вещества. Особено ценна е боровата смола.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Видът няма определено ресурсно значение за района.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 40%.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР, формира природно местообитание (хабитат) 91СА „Рило-Родопски Старопланински бялборови гори” – предмет на опазване в защитени зони от мрежата „Натура 200”.</p>
<p>Върба бяла/ <i>Salix alba</i> L. сем. Върбови (Salicaceae)</p> 	<p>Видът представлява еднодомно дърво, до 25-30 метра високо, кората тъмнокафява надлъжно напукана.</p> <p>Местообитание: От бялата върба в крайречните гори са останали много малко индивиди. Има една тънка, разкъсана ивица от върби по брега на р.Тунджа, но в горските комплекси тя е останала единично. Все още може да се намери в подотдели: 41 "в", 41 "г", 45 "м", 47 "м", 60 "н", 60 "б1", 466 "а", 476 "в" и други.</p> <p>Период на цъфтеж: март-май.</p> <p>Използваема част: В съвременната медицина се използва върбовата кора, която се събира рано напролет, по време на усиленото сокодвижение в растението от клони на 3-6 годишна възраст. Отделя се от млади клонки, събирани в края на зимата и в началото на пролетта от дървета на възраст от 2 до 5 години.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите са ограничени.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 40% за кори.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Бряст полски/ <i>Ulmus minor</i> Mill. сем. Брястови (Ulmaceae)</p>	<p>Полският бряст е дърво, до 3 m високо; кората е сивокафява, с коркови образувания, младите клонки са жълтокафяви. Листата са последователни в два реда, обратно яйцевидни, яйцевидни или обратно ланцетни, асиметрични, двойно-тройно напилени, отгоре - голи, отдолу - влакнести. Цветовете на полския бряст са двуполови, в снопчета.</p> <p>Местообитание: Местата около реките в района на стопанството са подходящи за развитието на бряста, който в млада възраст лесно се възобновява и е сравнително бързорастящ вид. Най-често се среща в състава на смесените крайречни насаждения. Като основен дървесен вид, с участие в състава на насажденията, той заема 21,1 ха от площта на горските територии, но се среща на още 164,9 ха като подлес, в подотдели: 6 "б", 27 "д", 38 "и", 38 "к", 38 "л", 38 "м", 38 "с", 38 "у", 38</p>

ВИД/ЛАТИНСКО НАИМЕНОВАНИЕ/СЕМЕЙСТВО	КРАТКО ОПИСАНИЕ
	<p>"х", 41 "в", 41 "г", 44 "м", 45 "б", 46 "к", 47 "а", 47 "г", 47 "ж", 47 "м", 51 "а", 51 "г", 51 "е", 51 "з", 51 "и", 51 "л", 53 "к", 53 "л", 53 "м", 53 "н", 53 "п", 53 "т", 53 "ф", 54 "б", 54 "г", 54 "д", 54 "м", 54 "н", 54 "о", 54 "р", 60 "б", 60 "н", 60 "а1", 60 "б1", 60 "ж1", 350 "ф", 350 "ц", 351 "н", 351 "о", 434 "е", 436 "а", 436 "в", 437 "в", 437 "к", 474 "з", 475 "з", 476 "в", 476 "д", 476 "е", 476 "ж" и други.</p> <p>Период на цъфтеж: март-април.</p> <p>Използваема част: Употребява се кората на дървото. Вътрешната кора се добива от клони на възраст 3 - 4 години и се суши за по-късна употреба. Най-доброто време за прибиране на реколтата е пролетта (от края на март до април), когато кората се отделя лесно. Годни за консумация са листата на послекия бряст, приготвени варени или обработени сурови.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: С напредването на възрастта видът заболява, бързо изсъхва и загива, което силно ограничава разпространението му както в района на стопанството, така и в цялата страна.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 40% за кори.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР</p>
<p>Сребролистна липа / <i>Tilia tomentosa</i> Moench. (<i>T. argentea</i> Dest.) сем. Липови (Tiliaceae)</p>	<p>Сребрилата липа е листопадно дърво достигащо до 25 m височина. Листата са широко-сърцевидни, зелени отгоре и сребристобели от глемия брой звездовидни власинки отдолу, откъдето идва името ѝ „Сребролистна“.</p>
	<p>Местообитание: Естествено се среща в двукилометровата ивица покрай държавната граница единично или на отделни малки насаждения, а в другите райони е внасяна изкуствено в някои смесени култури с цер, червен дъб или черен бор, а на крайречни месторастения – с полски ясен или източен чинар – подотдели: 38 "у", 46 "б", 46 "и", 46 "к", 46 "л", 46 "м", 46 "о", 47 "т", 54 "ж", 54 "п", 54 "т", 478 "е", 478 "ж", 478 "и", 478 "л", 478 "м", 478 "н", 478 "о", 478 "п", 478 "р", 478 "х", 478 "ц", 478 "ч", 479 "в", 479 "г", 479 "д", 479 "е", 479 "ж", 479 "и", 479 "к", 479 "л" и др.</p> <p>Период на цъфтеж: юни-юли.</p> <p>Използваема част: В съвременната медицина се използват съцветията с прицветния лист, събирани по време на цъфтежа.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: В стопанството този вид има ограничено ресурсно значение, заради много сухия климат, който силно ограничава разпространението ѝ.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 80%.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
ХРАСТОВИ ВИДОВЕ	
<p>Леска обикновена / <i>Corylus avellana</i> L. сем. Брезови (Betulaceae)</p>	<p>Растението представлява храст с височина 2-4 m или дръвче до 8-9 m. Стъблото ѝ е с гладка пепелява кора, която е покрита с лещанки.</p>
	<p>Местообитание: В горските територии се среща на площ 100.5 ha в храстови формации под склопа на насажденията.</p> <p>Период на цъфтеж: февруари-април.</p> <p>Използваема част: Употребяват листата (през лятото) и кората (събира се през пролетта по време на сокодвижението), а ядките са деликатес. Зрелите лешници съдържат в големи количества мазнини, белтъци, скорбяла.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Плодовете на леската са ядливи, с много добри вкусови качества, но плодоносенето в района е твърде слабо, за да има значение в ресурсно отношение.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70%-листа, 40%-кори.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Черен бяз / <i>Sambucus nigra</i> L. сем. Бъзови (Caprifoliaceae)</p>	<p>Черният бяз е широколистен храст или не високо дърво, който се развива с бързи темпове (бързорастящ).</p> <p>Местообитание: Видът се среща единично около деретата на по-влажни места или в храстови съобщества около пътищата.</p>

ВИД/ЛАТИНСКО НАИМЕНОВАНИЕ/СЕМЕЙСТВО	КРАТКО ОПИСАНИЕ
	<p>Период на цъфтеж: Цъфти през май-юли, късно след разлистването, а плодовете узряват към август-септември.</p> <p>Използваема част: За медицински цели се използват всички части на растението, но по-често цветовете (дрога <i>Flores Sambuci</i>) и корените (дрога <i>Radix Sambuci</i>), а по-рядко плодовете, листата и кората. Цветовете се берат преди пълното им разцъфтяване – май-юни, а плодовете след пълното им узряване – август-септември. В големи количества растението е <i>отровно</i>.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите в района са слабо използвани.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70% за листа, 80% за плодове и цветове и 40% за кори.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p data-bbox="153 633 544 696">Дрян обикновен / <i>Cornus mas</i> L. сем. Дряннови (Cornaceae)</p> 	<p>Представява ниско дърво или храст. Достига на височина до 7-8 метра. Дървесината му е много тежка, здрава и жилава и се използва за изработване на различни дребни предмети, включително и музикални инструменти.</p> <p>Местообитание: Видът е свързан с разпространението на карбонатите в скалите и почвите и в този район масово влиза в състава на подлеса на 21312 ха.</p> <p>Период на цъфтеж: февруари-март.</p> <p>Използваема част: Плодовете, брани след пълното им узряване през август-октомври. Те се държат да омекнат, след което се сушат на сянка или в сушилня при t° до 70°C. Изсушените дренки имат червен цвят и стипчив сладко-кисел вкус. Използва се още кората и дървесината на растението.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Климатът в района на Община Елхово е твърде сух и плодоносенето, често е компроментирано, което силно ограничава ресурсите.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 80% за плодове.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p data-bbox="153 1189 544 1252">Драка/ <i>Paliurus spina-christi</i> Mill. сем. Зърникови (Rhamnaceae)</p> 	<p>Драката е бодлив, силно разклонен от основата си, листопаден, висок до 3 метра храст. Светлолюбив, термофилен и калцифилен вид.</p> <p>Местообитание: Среща се повсеместно на сухи месторастения. Площта, която заема в горските територии е 2024.4 ха, а извън тях образува самостоятелни формации навсякъде, където земеделската земя не се обработва.</p> <p>Период на цъфтеж: май-септември, а плодовете узряват от юли до ноември.</p> <p>Използваема част: В съвременната медицина се употребяват плодовете, които се събират през втората половина на лятото до средата на есента, когато придобият жълтозелен до светло жълтокафяв цвят. Те съдържат антрахинонови гликозиди, флавоноиди и други полезни вещества. Освен това растението е медоносно и от него се добива тъмен манов мед.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Има голямо ресурсно значение за района, но трябва да се има предвид, че е <i>отровен</i> вид.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 80% за плод.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p data-bbox="153 1738 616 1800">Глог червен/<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. сем. Розоцветни (Rosaceae)</p>	<p>Бодлив храст или малко дръвче, до 4 метра високо. Кората гладка тъмносива. Растението е познато още с имената: Червен глог, Бял глог, Глогинка. Видът е умерено светлолюбив мезофит. Има добре развита коренова система. Клоните са лъскави, оцветени в кафяво-лилаво. Плодовете му са червени. Глогът е медоносно растение.</p> <p>Местообитание: Среща се на 1929.0 ха в горските територии в смесени храсталачни формации. Смесен е с други видове в подлеса на дъбовите насаждения, но често формира и храстови формации извън горите.</p> <p>Период на цъфтеж: май-юни.</p> <p>Използваема част: Използваемите части на червения глог са</p>

ВИД/ЛАТИНСКО НАИМЕНОВАНИЕ/СЕМЕЙСТВО	КРАТКО ОПИСАНИЕ
	<p>цветовете и плодовете. Цветовете се берат преди пълния цъфтеж – април-юни, с или без прицветните листа. Лечебният ефект се дължи на съдържащата се в тях флавоноидна смес, която се прилага при сърдечносъдови заболявания. Той плодоноси предимно по периферията на гората и на открити площи. Изсушените плодове са виеночервени, с характерна миризма и сладникав вкус.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Видът е доста е продуктивен, но страда от сухия климат и плодовете му често изсъхват преди да са узрели.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70% плод, 80%-цветя.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Трънка/ <i>Prunus spinosa</i> L. сем. Розоцветни (Rosaceae)</p>	<p>Силно разклонен бодлив храст, кората възчерна; клонките завършват с остър трън.</p>
	<p>Местообитание: Видът е светлолюбив ксеромезофит и мезофит, който е разпространен повсеместно в стопанството, а участва и в състава на храстови формации извън горските територии. Образува характерни пояси и живи плетове край горите и край обработваемите площи, по синори и пустеещи места. Под склопа на насажденията е установен на 942.6 ha.</p> <p>Период на цъфтеж: март-април.</p> <p>Използваема част: Най-широко приложение в народната медицина намират цветовете като нежно слабително средство, като отхрачващо или като диуретик при бъбречни заболявания. Плодовете дават ефект при различни стомашни разстройства, а листата - при възпаления на бъбреците и пикочния мехур и кожни заболявания.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: На местата, където е разпространен, ресурсите му са максимално използвани.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 80% - плод, 70%-листа.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Обикновена шипка/ <i>Rosa canina</i> сем. Розоцветни (Rosaceae)</p>	<p>Обикновената шипка е вид диворастяща роза. Тя представлява многогодишен, бодлив, силно разклонен храст със стъбла, достигащи 1 до 3 m дължина. У нас се срещат голям брой шипки.</p>
	<p>Местообитание: Расте из храсталаци, тревисти терени, покрай речни тераси и потоци. В горските територии тя е разпространена на 2028ha, но участва единично или с по 1-2 десети в смесените храстови съобщества.</p> <p>Период на цъфтеж: май-юли.</p> <p>Използваема част: Намира широко приложение в цветарството като подложка за декоративни сортове рози. Плодовете се използват в медицината и в хранително-вкусовата промишленост за приготвяне на мармалади, сиропи и други. Те се отличават с високото си съдържание на витамин С – средно 513 мг % на сурова маса.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите, имайки предвид, че обикновената шипка се среща и навсякъде извън горските територии, са максимално използвани.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 80% за плод.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Пълзяща къпина <i>Rubus serpens</i> сем. Розоцветни (Rosaceae)</p>	<p>Къпината е храстовидно растение. У нас са разпространени 44 вида.</p>
	<p>Местообитание: Среща се масово в иглолистните култури и в широколистните гори на по-свежи месторастения, като на места покрива до 100% от площта на насажденията под склопа – подотдели: 60 "к, л, м, а1, б1, в1, г1, е1", 455 "л", 476 "в, е" и други.</p> <p>Период на цъфтеж: май-август.</p> <p>Използваема част: Корените, листата и плодовете.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: При условията на силно засенчване тя трудно плодоноси, но ресурсите от листа и коренова маса са много добри.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 40%-корен, 70%-листа и плод.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>

ВИД/ЛАТИНСКО НАИМЕНОВАНИЕ/СЕМЕЙСТВО	КРАТКО ОПИСАНИЕ
<p>Смрадлика/ <i>Cotinus coggygria</i> Scop. сем. Смрадликови (Anacardiaceae)</p> 	<p>Смрадликата или още тетра е храст до 4 m високо с дълбока коренова система. Листата през есента почервяват. Смрадликата е лечебно, багрилно, дъбилно и декоративно растение.</p> <p>Местообитание: В района на общинските гори е разпространена повсеместно, обхваща 379.3 ha от горските територии. Установена под склопа на много насаждения, както и на голи площи в подотдели: 1 "а, б, г", 2 "а, б, в, г", 8 "г, е", 22 "в, г", 23 "з, и, л", 25 "а, б, в, г, д", 26 "а, б, в", 47 "а", 87 "е, ж, з", 88 "а, б, ж", 350 "с, ф, х, ц", 351 "е, м", 378 "б", 436 "в", 443 "ж" и много други.</p> <p>Период на цъфтеж: май-юли.</p> <p>Използваема част: Използват се листата, които се берат по време на цъфтежа, задължително преди образуването на плодовете.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на популациите е добро, защото химичния състав на растението естествено го предпазва от паша. Ресурсите са неограничени, но трябва да се знае, че видът е <i>отровен при</i> вътрешно лечение.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70% за листа.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
ЛИАНИ И ПАРАЗИТНИ ВИДОВЕ	
<p>Бръшлян/ <i>Hedera helix</i> L. сем. Бръшлянови (Araliaceae)</p> 	<p>Обикновеният бръшлян е увивен или катерлив многогодишен храст. Растението е отровно!</p> <p>Местообитание: Единични растения се срещат в смесени мезофитни гори с участието на полски ясен и по-рядко в дъбови дървостои – подотдели: 38 "и, л", 41 "в, г", 51 "е", 53 "т, ф", 54 "м, н, р, т", 351 "о", 478 "м" и други. Видът покрива не само свободната от растителност повърхност, но и с помощта на адвентивните си корени обвива отделни дървета.</p> <p>Период на цъфтеж: август-октомври.</p> <p>Използваема част: В съвременната медицина се използват листата, които се берат по време на цъфтежа и се сушат на сянка. Бръшлянът се използва в козметичната индустрия като съставка в различни продукти против целулита и като декоративно растение при оформлението на градини, паркове, жилищни фасади.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите му са слабо използвани.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70% за листа.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Брей обикновен/ <i>Tamus communis</i> L. сем. Брейови (Dioscoreaceae)</p> 	<p>Многогодишно тревисто увивно стъбло, дълго до 3-5 м. Коренището е месесто грудесто с кафяв до сиво-кафяв корков слой и белезникава, слезеста сърцевина, дълго до 20–30 см и широко 5–10 см.</p> <p>Местообитание: Среща се навсякъде като единичен индивид в храстовия етаж на насажденията и в тревните съобщества. Отделни растения са намирани в подотдели: 18 "в"; 53 "т"; 60 "н" и други.</p> <p>Период на цъфтеж: май-юли.</p> <p>Използваема част: Използват се коренищата на растението, което се вади рано напролет (през март) или през есента след узряване на плодовете (август–октомври). Вкусът е силно парлив. При допир с коренищата се получават увреждания на кожата, събиране трябва да се извършва в ръкавици.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите му са твърде разпръснати за масово събиране, но могат да се използват от местното население.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 40%.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Гърбач/<i>Periploca graeca</i> L. Сем. Устрелови (Asclepiadaceae)</p>	<p>Гърбачът е увивен храст. Стеблата му достигат височина 12 - 15 cm. Кората на гърбача е червеникавокафява, кафява или сивокафява, брадавчеста, младите клонки са зелени.</p> <p>Местообитание: Този вид се среща по поречието на р.Тунджа, но разпространението му е твърде ограничено. При таксацията са</p>

ВИД/ЛАТИНСКО НАИМЕНОВАНИЕ/СЕМЕЙСТВО	КРАТКО ОПИСАНИЕ
	<p>забелязани единични индивиди от него в подотдели: 53 ”г“; 60 ”н“.</p> <p>Период на цъфтеж: май-юли.</p> <p>Използваема част: Кори или млади клонки, събрани през ранна пролет от стebelata на увивния храст. Растението е <i>отровно</i>, в кората му се съдържат дъбилни вещества, смоли, глюкозиди със сърдечносъдово действие и др. Българската народна медицина препоръчва прилагането му при заболявания на бъбреците, което може да се свърже с изразеното диуретично въздействие на дрогата.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Няма ресурсно значение за района.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 40% за кори.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Повет обикновен / <i>Clematis vitalba</i> L. сем. Лютикови (Ranunculaceae)</p> 	<p>Представява многогодишен храст с височина на стъблото до 20 метра, който може да се увива по огради и дървета. Разполага със силна коренова система. В свежо състояние видът е <i>отровен</i>.</p> <p>Местообитание: Расте из горите и храсталациите предимно на по-влажни крайречни места. Среща се най-често по периферните части на съобществата и особено около пътищата, тъй като е светлолюбив мезофит – подотдели: 41 “г“; 51 “г“, “е“ и други.</p> <p>Период на цъфтеж: май-септември.</p> <p>Използваема част: Употребяват се листата на повета, които се берат по време на цъфтеж. По-рядко приложение намират и цветовете, вътрешната кора на стъблата и корените на билката.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите му на територията на стопанството са слабо използвани.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70% за листа.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
ТРЕВНИ ВИДОВЕ	
<p>Ким обикновен/ <i>Carum carvi</i> L. сем. Сеникоцветни (Apiaceae)</p> 	<p>Кимът е многогодишно голо тревисто растение с кухо, разклонено в горната си част стело, достигащо на височина 30-80 cm. Освен Ким го наричат и Диво резне, Див анасон.</p> <p>Местообитание: Намира се единично по някои поляни, ливади и в покрайнините на насажденията в горските територии – подотдели: 378 “а“, “1“, “2“ и др.</p> <p>Период на цъфтеж: май-юли.</p> <p>Използваема част: В съвременната медицина се използват плодовете му (дрога Fructus carvi) и полученото от тях етелично масло. Употребява се още и като подправка.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите на територията на стопанството са доста ограничени.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 80% за плод.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Ветрогон полски/ <i>Eryngium campestre</i> L. сем. Сеникоцветни (Apiaceae)</p> 	<p>Видът е многогодишно бодливо растение, разпространено из цялата страна. Той е светлолюбив, студоустойчив ксерофит-ксеромазофит.</p> <p>Местообитание: Расте из сухи и умерено влажни пасища, полски ливади, из храсталаци, често като бурен край пътища и селища. В горските територии се среща почти по всички голи площи, край камионните пътища, голини, сечища и поляни, а и в изредените гори.</p> <p>Период на цъфтеж: юни-август.</p> <p>Използваема част: Събраните изчистени и изсушени при обикновена температура корени. Корените се изкопават или напролет преди появата на листата (март-април), или есен след узряване на семената (септември-октомври); стръковете се берат по време на цъфтежа (юни-август).</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Имайки предвид, че видът е разпространен и навсякъде из обработваемите площи и пустеещите земи, ресурсите са широко използвани.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70%-стрък, 40%-корен.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>

ВИД/ЛАТИНСКО НАИМЕНОВАНИЕ/СЕМЕЙСТВО	КРАТКО ОПИСАНИЕ
<p>Равнец хилядолистен (Равнец бял)/ <i>Achillea millefolium</i> gr. сем. Сложноцветни (Asteraceae)</p> 	<p>Белият равнец е многогодишно тревисто растение с изправено стъбло високо до 80 cm. Местообитание: На територията на община се среща повсеместно из ливади, поляни и храсталаци. Период на цъфтеж: май-септември. Използваема част: В съвременната медицина се използват цветните кошнички и връхните части, отрязани на 15-20 cm под върха. Стръковете се берат по време на цъфтене. Цветовете (съцветията) се берат при пълното им разцъфтяване в сухо време, като се отрязват късо, на мястото на разклоненията им, без стъблата. Приблизителна оценка на състоянието: Добро, ресурсите му са използвани. Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък и до 80% за съцветията (цветни кошнички). Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Подрумиче (Бяла Рада) жълто/ <i>Anthemis tinctoria</i> L. сем. Сложноцветни (Asteraceae)</p> 	<p>Двугодишно до многогодишно тревисто растение. Стъблото е до 50 cm високо, разклонено или просто. Наричано е още: бояджийска бяла роза, жълта лайка, кукучка, навалче, багрилно подрумиче Местообитание: Масово е разпространено по сухи тревисти места и храсталаци в цялата страна. В общинските гори се среща на каменливи терени, главно по южните склонове, на бедни месторастения. Период на цъфтеж: юни-септември. Използваема част: От багрилното подрумиче се използват цветните кошнички, които се откъсват по време на пълното им разцъфтяване. Бере се от юни до август. Брането се провежда в сухо, по възможност слънчево време. Приблизителна оценка на състоянието: Имайки предвид, че билката се употребява главно в народната медицина, ресурсите са достатъчно използвани. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Репей/ <i>Arctium lappa</i> L. сем. Сложноцветни (Asteraceae)</p> 	<p>Двугодишно тревисто растение. Бодливите глави на репей са характерни с това, че лесно се залепят към козина на животно или към дреха на човек, което прави разпространението на семената изключително лесно. Местообитание: Расте по буренясаи, запустели и необработени места, като плевел по дворовете, край пътищата, по ливади, ниви и слогове около реките и доловете до към 500 m н.в. Период на цъфтеж: юни-октомври. Използваема част: В съвременната медицина се използва коренът, който се изважда през есента на първата година или през пролетта на втората година. Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите са слабо използвани. Допустим % за събиране от находището: до 40%. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Пелин обикновен /<i>Artemisia vulgaris</i> L. сем. Сложноцветни (Asteraceae)</p> 	<p>Пелинът е многогодишно тревисто растение или полухраст с вдървенели в основата стебла. Има силно горчив вкус и приятен аромат. Наричан още див пелин. Местообитание: Пелинът е разпространен повсеместно из храсти, сметища, край сгради, по пътища до към 500 m н.в. Период на цъфтеж: юли-октомври. Използваема част: Във фармацията се употребяват връхната стъблена част (дрога <i>Herba Artemisiae</i>) и коренът (дрога <i>Radix Artemisiae</i>). Съдържа много танини, откъдето е и силно горчивия му вкус. Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите му са слабо използвани. Допустим % за събиране от находището: до 70%. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>

ВИД/ЛАТИНСКО НАИМЕНОВАНИЕ/СЕМЕЙСТВО	КРАТКО ОПИСАНИЕ
<p>Метличина полска/<i>Centaurea cyanus</i> сем. Сложноцветни (Asteraceae)</p> 	<p>Представява едногодишно тревисто растение. Местообитание: Среща се в цялата страна като плевел из посевите и покрай пътищата. На територията на община Елхово се намира по нивите, по тревисти места в местностите „Баладжа”, „Вълче ревало”, „Стойнови поляни”, „Чакърица”, „Юрта”, в покрайнините на насажденията и по някои поляни, обработваеми площи и дивечови ниви засадени с житни култури в горските територии. Период на цъфтеж: Цъфти през май-юни. Използваема част: С лечебни цели се употребяват цветните кошнички. Растението е отровно! Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите в целия район, заедно с работните земи са в достатъчни количества. Допустим % за събиране от находището: до 70%. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Синя жлъчка грапавоплодна/<i>Cichorium Intybus</i> сем. Сложноцветни (Asteraceae)</p> 	<p>Многогодишно растение с дълъг месест вретеновиден корен. Стеблото изправено, 30-120 cm високо. Растението е познато още и с имената - Цикория, Бърдовка, Дъвка и Синя млечка. Всички части на растението съдържат млечен сок. В много страни се отглежда като културно двугодишно растение (кореноплодна цикория), най-вече заради корените, които са по-месести и много по-едри (от един декар се получават около 3 тона корени). Местообитание: Като светлолюбив мезофит, расте навсякъде по голите площи в местностите „Балабанлия”, „Биюк бунар”, „Варов връх”, „Горната кория”, „Кисел хълм”, „Лисичите дупки”, „Памуклука”, „Райков азмак”, „Равната шума”, „Филчов баир”, „Янъ кашла. Обитава изоставени и рудерализирани терени, буренявали площи край селища и пътища, като плевел в изоставени или обработваеми ниви. Период на цъфтеж: юни-октомври. Използваема част: Използва се надземната част на растението, събираща се през юли и август, а корените са през есента, когато опадат семената, в дъждовно време, или след дъжд, когато почвата е мека. Растението стимулира храносмилането, понижава нивото на кръвната захар. Приблизителна оценка на състоянието: Имайки предвид цялата територия на общината, а не само горските територии, ресурсите могат да се определят като максимално използваеми. Допустим % за събиране от находището: до 40%-корен, 70%-стрък. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Бял трън/ <i>Silybum marianum</i> (L.) <i>Gaerth.</i> сем. Сложноцветни (Asteraceae)</p> 	<p>Едногодишно или двугодишно едро тревисто растение с изправено или слабо разклонено стъбло, високо до 1.5 метра. Листата са последователно разположени, с бяло мрежовидно жилкуване, с едри, изрязани триъгълни дялове, завършващи с жълтеникави бодли, дълги до 8 mm. Корените му са отровни. Местообитание: Расте по необработваеми площи, край пътища и сгради. Има ограничено разпространение в страната. Установено е на отделни места край горските територии в общината. Период на цъфтеж: май-август. Използваема част: Употребяват се плодосемките на растението. Съдържащият се в семената на белия трън силимарин се показва като многообещаващо лечебно средство при чернодробните заболявания. Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите са минимални. Допустим % за събиране от находището: до 70%. Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Глухарче/<i>Taraxacum officinale</i> сем. Сложноцветни (Asteraceae)</p>	<p>Познати са около 1200 разновидности на глухарчето. Представява многогодишно тревисто растение с дебел вертикален вретеновиден корен и скъсено стъбло с приосновна листна розетка. Растението е хранително. Местообитание: Разпространено е в цялата страна по тревисти места,</p>

ВИД/ЛАТИНСКО НАИМЕНОВАНИЕ/СЕМЕЙСТВО	КРАТКО ОПИСАНИЕ
	<p>край пътища, много често като бурен, но и култивирано като декоративен вид в паркове и градини. Среща се особено в местностите „Ватиб орман“, „Двата кладенеца“, „Динков габрак“, „Елховски водопой“, „Малкия чатал“, „Мочуркови камъни“, „Острова“, „Райков азмак“, по поляните: 17 "6, 15", 20 "2", 21 "1", 22 "1", 38 "1", 42 "1, 5", 45 "1, 4, 7, 9", 46 "6, 7", 47 "9", 51 "3", 86 "1", 88 "5, 7", 349 "15", 356 "5, 7", 374 "1", 377 "1, 2", 432 "1", 433 "5, 7, 12", 434 "4", 435 "4, 5", 465 "1, 2", 470 "1, 2, 7", 471 "2, 4, 5", 472 "1, 2, 4, 9", 473 "1, 3, 4", 474 "2, 3, 4", 475 "3, 7", 476 "13, 14", 477 "1, 8", 478 "4", 479 "9" и много други.</p> <p>Период на цъфтеж: март-ноември.</p> <p>Използваема част: Използва се цялото растение, заедно с корените. Листата се берат и използват пресни през пролетта. Стръковете се берат по време на цъфтежа на глухарчето, а корените се вадят през есента когато надземната му част започва да вехне.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Може да се събира неограничено навсякъде по територията на стопанството.</p> <p>Период на възстановяване на находището: 3 г.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70%-стрък, 80%-цвят.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Овчарска торбичка обикновена/ <i>Capsella bursa-pastoris</i> (L.)Medic. сем. Кръстоцветни (Brassicaceae)</p> 	<p>Видът е бурен, рудерално и плевелно растение, разпространено из цялата страна.</p> <p>Местообитание: В района на стопанството обитава повечето голи площи и части от поизредените насаждения – подотдели: 17 "6, 15", 20 "2", 21 "1", 22 "1", 38 "1", 42 "1, 5", 45 "1, 4, 7, 9", 46 "о, 6, 7", 47 "9", 51 "3", 75 "е", 86 "е, 1", 88 "5, 7", 349 "15", 356 "5, 7", 374 "1", 377 "1, 2", 432 "1", 433 "5, 7, 12", 434 "4", 435 "4, 5", 465 "1, 2", 470 "1, 2, 7", 471 "2, 4, 5", 472 "д, 1, 2, 4, 9", 473 "1, 3, 4", 474 "в, 2, 3, 4", 475 "3, 7", 476 "13, 14", 477 "1, 8", 478 "4", 479 "9" и много други.</p> <p>Период на цъфтеж: март-август.</p> <p>Използваема част: Употребява се цялата надземна част на овчарската торбичка. Събира по време на цъфтеж, като се откъсват само зелени стръкове със съцветия и плодове. В дрогата не трябва да има корени. Суши се на сенчесто и проветриво място.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Може да се събира навсякъде, но растенията са с много малка биомаса.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70%.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Бъзак/тревист бѝз/ <i>Sambucus ebulus</i> L. сем. Бъзови (Cagrifoliaceae)</p> 	<p>Тревисто многогодишно растение, вид бѝз, с дълго, пълзящо, силно разклонено коренище. Стъблото изправено, 1–2 m високо, листата са срещуположно разположени. Наричан още нисък бѝз.</p> <p>Местообитание: Видът най-често се среща в горите по по-влажни и сенчести места по поречието на р.Тунджа, но се настанява и по поляни, пустеещи буренясащи площи, край пътища и слогове, включително и в селищата.</p> <p>Период на цъфтеж: юни-септември.</p> <p>Използваема част: В народната медицина се използва плодът и коренът, а по-рядко и цветовете. Корени от бъзак - събират се през есента (октомври - ноември) след узряване на плодовете. Плодове от бъзак - събират се през лятото (август-септември) при пълното узряване на плодовете, когато са придобили характерното тъмносино багряне.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: много добро, ресурсите му могат да бъдат използвани.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70%.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Звъника лечебна (Жълт кантарион лечебен, Порезниче) <i>Hypericum perforatum</i> L. сем. Звъникови (Hypericaceae)</p>	<p>Многогодишно тревисто растение с хоризонтално пълзящо коренище. Стеблата изправени или възходящи, 20-50 (100) cm високи.</p> <p>Местообитание: Среща се главно по поляните, ливадите и другите голи площи, но често се настанява и под склопа на по-светлите гори.</p>

ВИД/ЛАТИНСКО НАИМЕНОВАНИЕ/СЕМЕЙСТВО	КРАТКО ОПИСАНИЕ
	<p>Извън горските територии, жълт кантарион има навсякъде, където не се обработват земеделските земи, по склонове, край пътища, запустели места и т.н.</p> <p>Период на цъфтеж: май-август.</p> <p>Използваема част: Дрогата се състои само от горните облистени цветоносни стеблени части на растението. Събира се през юни - август. По време на цъфтеж се отрязват облистените стръкове на растението на около 20 cm от върха. Използва се главно като средство за лечение на редица стомашно-чревни заболявания.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: достатъчни за естествено възобновяне.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Червен кантарион обикновен/ <i>Centaureum erythraea</i> сем. Тинтявови (Gentianaceae)</p> 	<p>Видът е едногодишно или двугодишно тревисто растение с тънък корен достигащо на височина до 30-40 cm. Листата са срещуположни, елипсовидни, целокрайни. Цветовете са розовочервени, дребни, събрани в щитовидни съцветия на върха на стъблото.</p> <p>Местообитание: Тази билка може да се намери всед тревните съобщества по горските поляни, из ливади и захрастени места, обикновено като единични растения на територията на общината.</p> <p>Период на цъфтеж: юни-август.</p> <p>Използваема част: В съвременната медицина се използват цъфтящите стръкове (<i>Herba Centaurii</i>) отрязани на 15-20 cm под върха по време на цъфтежа. Най-сериозен фармакологичен интерес будят цветовете на червения кантарион. В тях се отчита висока концентрация на алкалоида генцианин.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите са разпръснати и могат да се събират само за лична употреба.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Гръмотрън бодлив/ <i>Ononis spinosa L.</i> сем. Бобови (Fabaceae)</p> 	<p>Гръмотрънът е многогодишно тревисто растение, с високо стъбло и много бодли. Растението е наричано още Грънлив троскот, Черен трън, Коловоз, Сахарче.</p> <p>Местообитание: Среща се на територията на цялата община по периферията на смесените или чисти дъбови насаждения, по поляните, край храсталаци, склонове и пътища.</p> <p>Период на цъфтеж: юни-септември.</p> <p>Използваема част: Събраните през пролетта (преди развитието на растението) или късно през есента почистени, измити и изсушени на сянка корени. Намира приложение не само в алтернативната, но и в традиционната медицина, където се използва под формата на билкови таблетки за лечение на кожни лезии и инфекции, бъбречни заболявания и др.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите му са слабо използвани.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 40% за корен.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Обикновена мента /Джоджен/ <i>Mentha spicata</i>/сем. Устноцветни (Lamiaceae)</p> 	<p>Наричана още джоджен, представлява тревисто многогодишно растение, достигащо на височина 30-100 cm. Съществуват множество разновидности на ментата, която освен с лечебна цел се използва и като подправка.</p> <p>Местообитание: Среща се в самостоятелни съобщества. Култивира се като подправка.</p> <p>Период на цъфтеж: Ментата цъфти от юни до август.</p> <p>Използваема част: В медицината се използват листата на растението. От билката се извлича етерично масло чрез парна дестилация.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите в горските територии са слабо използвани.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70% за листа.</p>

ВИД/ЛАТИНСКО НАИМЕНОВАНИЕ/СЕМЕЙСТВО	КРАТКО ОПИСАНИЕ
<p>Маточина/ <i>Melissa officinalis</i> сем. Устноцветни (Lamiaceae)</p> 	<p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p> <p>Многогодишно тревисто и отлично медоносно растение. Тя е светлолюбив и сенкоиздръжлив мезофит.</p> <p>Местообитание: Среща се най-често край храсталачни формации и по поляните на територията на общината. На места се култивира.</p> <p>Период на цъфтеж: юни-август.</p> <p>Използваема част: В съвременната медицина се употребяват връхните части на стеблото заедно с листата (дрога <i>Herba Melissaе</i>), които имат характерна лимонова миризма. Може да се консумира като чай, хранителна добавка, както и в инхалации (етерично масло), балсам, лосион.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите в горските територии са слабо използвани.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70% за листа и стрък.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Обикновен риган/<i>Origanum vulgare</i> L. сем. Устноцветни (Lamiaceae)</p> 	<p>Многогодишно тревисто растение. Отглежда се и като културно растение заради ароматното масло, което се съдържа в цялата надземна част и особено в цветовете. Маслото намира широко приложение в парфюмерията.</p> <p>Местообитание: Расте из храсталаци и сечища, в тревисти съобщества, по каменливи места и други на територията на общината. Може да се намери навсякъде по открити места, поляни и изредени гори, но предимно на малки групи.</p> <p>Период на цъфтеж: юни-септември.</p> <p>Използваема част: В съвременната медицина се използват цветоносните връхни части, които се събират по време на цъфтеж. Употребява се и в народната медицина. Използва се и като подправка.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Може да се събира по всички поляни извън горските територии. Ресурсите му са широко използвани.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Ранилист лечебен/<i>Betonica officinalis</i> L. сем. Устноцветни (Lamiaceae)</p> 	<p>Многогодишно тревисто растение с почти хоризонтално коренище. Стеблото е право, четириръбесто. Листата са продълговати.</p> <p>Местообитание: храсталаци. Разпространен е сред тревните съобщества, като предпочита по-свежи местообитания, предимно голи площи, поляни, ливади и покрайнините или разсветлените места в насажденията.</p> <p>Период на цъфтеж: юни-септември.</p> <p>Използваема част: В съвременната медицина се използва надземната част (стръкове), която се събира по време на цъфтежа, а така също и коренището.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите в района са слабо използвани.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък и до 40% за коренище.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Подъбиче обикновено/ <i>Teucrium chamaedrys</i> L. сем. Устноцветни (Lamiaceae)</p> 	<p>Многогодишно тревисто растение, наричано още Горчива чубрица.</p> <p>Местообитание: Намира се по тревисти поляни, храсталаци, в покрайнините на насажденията, често на по-сухи и скални места до към 500 м н.в., в горските територии.</p> <p>Период на цъфтеж: май-септември.</p> <p>Използваема част: Използва се надземната част на растението. Стръковете на червеното подъбиче се събират по време на цъфтежа без приосновните вдървенели части на стеблата.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите са използвани, но растението е с твърде малка биомаса.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>

ВИД/ЛАТИНСКО НАИМЕНОВАНИЕ/СЕМЕЙСТВО	КРАТКО ОПИСАНИЕ
<p>Живовлек голям/ <i>Plantago major</i> L. сем. Живовлекови (Plantaginaceae)</p> 	<p>Известен още с името Широколистен живовлек. Представява многогодишно тревисто растение. Видът е светлолюбив мезофит и мезохигрофит. Листата на широки дълги дръжки в приосновна розетка, яйцевидни или елиптични, с 3-9 дъговидни жилки. Живовлякът се опрашва с помощта на вятъра. Разпространява се главно чрез семена.</p> <p>Местообитание: Среща се по тревисти места, по изкопи, край пътища и сечища, предимно в крайречните части на общината.</p> <p>Период на цъфтеж: май-септември.</p> <p>Използваема част: Използват се листата, които се събират от май до октомври месец, в сухо време и след като се вдигне росата. В народната медицина се използват още семената и пресният сок. Сиропът от живовляк е много добро средство против кашлица. Семената могат да се консумират сурови или варени.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите му са максимално използвани.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70% за листа.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Червен божур/ <i>Raemonia peregrina</i> Mill./ сем. Божурови (Raeoniaceae)</p> 	<p>Червеният божур е многогодишно тревисто растение високо до 1m. Червеният божур е лечебно и декоративно растение.</p> <p>Местообитание: Повечето от находищата на вида в стопанството се намират на варовити терени или на богати на карбонати почви – ченоземи и смолници. Естествени находища от този вид са установени в местностите „Вълче ревалo”, „Домуз бунар”, „Женско кладенец”, „Креманите”, „Тръкова кория”, „Шалака баир” и „Юртлука”.</p> <p>Период на цъфтеж: май-юни.</p> <p>Използваема част: Корените през октомври или през пролетта; венчелистчетата през май-юли; семената през август-септември.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: задоволително.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: 70% - венче и листа.</p> <p>Природозащитен статут: Видът е включен в Приложение 4 на ЗБР за видовете с регулирано ползване. Видът е под специален режим на опазване и ползване съгласно ЗЛР. Ежегодно се определят допустимите за стопанско ползване количества и райони.</p>
<p>Камшик лечебен/ <i>Agrimonia eupatoria</i> сем. Розоцветни (Rosaceae)</p> 	<p>Многогодишно тревисто растение с късо и дебело коренище. Камшикът е медоносно и с приятен аромат растение.</p> <p>Местообитание: Видът е широко разпространен в стопанството, но се среща като единично растение по поляните и около пътищата. Може да се намери по поляните в местностите „Асенов кладенец”, „Байруди”, „Баладжа”, „Бойчов гроб”, „Вълче ревалo”, „Дядовите петрови локви”, „Мерджумек баир“, „Сиври баир”, или в ксеротермните дъбови насаждения. Има го много и извън горските територии по затревените необработвани земи.</p> <p>Период на цъфтеж: юни-август.</p> <p>Използваема част: Използваемите части са стръковете, отрязани на около 25 cm от основата, събрани по време на цъфтежа. Дебелите стъбла не се събират. Използва се в народната медицина.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите са достатъчни за естествено възобновяване.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Омайниче градско/ <i>Geum urbanum</i> L. сем. Розоцветни (Rosaceae)</p>	<p>Градското омайниче е влакнесто тревисто растение с късо хоризонтално стъбло, на височина до 40-70 cm.</p> <p>Местообитание: Среща се по сенчести места в горските комплекси, край пътеките, по сечищата и голините, а може да се намери и в селата, покрай оградите.</p> <p>Период на цъфтеж: май-август.</p> <p>Използваема част: Използват се коренища и корени и цъфтящата</p>

ВИД/ЛАТИНСКО НАИМЕНОВАНИЕ/СЕМЕЙСТВО	КРАТКО ОПИСАНИЕ
	<p>надземна част, изсушени в проветриви помещения или в сушилни. Коренищата и корените на омайничето притежават слаба характерна карамфилова миризма и силно тръпчив вкус. Надземните части на градското омайниче съдържат етерично масло и танини в по-малко количество, горчиви вещества, гликозида геин и др. Има установено противовъзпалително, антидиарично, противомикробно действие.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите са изпозваеми, но в повечето случаи растението се среща поединично и събирането му е трудно.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 40%-коренища.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Ягода горска/ <i>Fragaria vesca</i> L. сем. Розоцветни (Rosaceae)</p> 	<p>Многогодишно тревисто растение с хоризонтално или косо коренище, покрито с люспи, с дълги надземни вкореняващи се издънки.</p> <p>Местообитание: В горските територии се среща почти навсякъде в общинските горски територии. Плодовете имат много добри вкусови качества.</p> <p>Период на цъфтеж: май-август.</p> <p>Използваема част: Използват се плодовете и листата. Събирането на плодовете се извършва, като се откъсва само месестата част в сухо време. Листата се събират с дръжките.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите от листа са в добро състояние, но в този сух район плодовете рядко успяват да узреят.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70%-листа, 80%-плод.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Еньовче същинско/<i>Galium verum</i> L. сем. Брошови (Rubiaceae)</p> 	<p>Едногодишно тревисто растение, с дълго разклонено коренище. Цветовете са жълти, събрани в съцветия сенник.</p> <p>Местообитание: Обитава предимно свежи до сухи месторастения и се среща в съобщества с други тревни видове по поляните на „Асенов кладенец“, „Биок бунар“, „Варов връх“, „Горната кория“, „Динков габрак“, „Елховски водолей“, „Кисел хълм“, „Лисичите дупки“, „Малкия чатал“, „Острова“, „Пенова чешма“, „Равната шума“, „Сиври баир“, „Тумбата“, „Филчов баир“, „Хайдушко кладенец“, „Червената шума“ и други. В горските територии може да се намери главно по голите площи – поляни, голини, сечища и други.</p> <p>Период на цъфтеж: май-септември.</p> <p>Използваема част: Използва се цъфтящата надземна част на растението - стръкове заедно с листа. Стръковете от Еньовче се берат през пролетта и лятото по време на пълния цъфтеж.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите му са широко използвани.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70% за стрък и листа.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Лопен лечебен /<i>Verbascum phlomoides</i> сем. Живеничеви (Scrophulariaceae)</p> 	<p>Представява двугодишно мъхесто-влакнесто тревисто растение, наричан още мъхнат лопен.</p> <p>Местообитание: Като светлолюбив мезофит предпочита по-свежите местообитания. Расте из храсталаци и изредени гори, по слънчеви тревисти места, край реки и потоци. Среща се сред тревните съобщества и по-рядко в покрайнините на насажденията.</p> <p>Период на цъфтеж: Цъфти от юни до септември месец, а семената узряват от август до октомври.</p> <p>Използваема част: Използват се цветовете (венчелистчета), които се берат сутрин, преди изгрев слънце през месеците юни-август.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите е добро и същите са използвани.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70% за цветове.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Татул/ <i>Datura stramonium</i> L. сем. Каргофови (Solanaceae)</p>	<p>Едногодишно тревисто растение с неприятна миризма. Известно е още с имената: Магарешки кестен, Волче, Биволе.</p>

ВИД/ЛАТИНСКО НАИМЕНОВАНИЕ/СЕМЕЙСТВО	КРАТКО ОПИСАНИЕ
	<p>Местообитание: Среща се предимно по буренявали места, по сметищата и запустелите дворове в селищата.</p> <p>Период на цъфтеж: май-септември.</p> <p>Използваема част: Използват се листата на билката Цялата билка и най-вече семената съдържат тропановите алкалоиди хиосциамин, атропин, скополамин; кумарини (ескулетин), фенолни киселини. Въпреки че растението е отровно в народната медицина се употребяват кората на стъблото и корените. Събират се през есента, изсушават се и се съхраняват на сухо място.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите са малко и е опасно да се събират.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70%-листа и семена.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Коприва/ <i>Urtica dioica</i> сем. Копривови (Urticaceae)</p> 	<p>Тревисто растение с многогодишен корен, покрито с тънки власинки, които при допир отделят парлив сок. Копривата е лечебно, багривно и хранително растение.</p> <p>Местообитание: Предпочита по-влажни и сенчести места, включително и по строежите и в селищата. По-сериозни популации могат да се намерят по поречието на р. Тунджа.</p> <p>Период на цъфтеж: май-октомври.</p> <p>Използваема част: В съвременната медицина се използват листата и коренищата. Употребява се широко и в народната медицина. Копривата е богата на витамини- А, В, С, D, Е и К, минерали, протеини, захари, желязо, калий, цинк, магнезий и мед.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Ресурсите по реката са максимално използвани.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70%.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Миризлива теменуга/ <i>Viola odorata</i> сем. Теменугови (Violaceae)</p> 	<p>Наричана още горска теменуга. Представява многогодишно тревисто растение със силно разклонено коренище, без надземно стъбло, с розетка от листа и 10-25 cm дълги вкореняващи се надземни издънки. Декоративна и медоносна билка.</p> <p>Местообитание: Този вид, вирее под склопа на насажденията. Среща се повсеместно в горите на стопанството, но предимно като единични растения.</p> <p>Използваема част: В съвременната медицина се употребява коренището с корените, които се изкопават през март-юни, цялата надземна част и цветовете. Корените се събират през месеците септември и октомври, а цветовете по време на цъфтеж.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Биомасата е много малка и може да се събира само за лични нужди.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70%-коренище, 80%-цвет.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>
<p>Полски хвощ/ <i>Equisetum arvense</i> L. сем. Хвощови (Equisetaceae)</p> 	<p>Многогодишно тревисто спорово растение с дълго подземно (дълбоко в земята) кафяво черно коренище с тънки корени и кълбести грудки. Билката се нарича още кадънка или конска опашка.</p> <p>Местообитание: Расте из влажни ливади на по-мокри почви и мочурища около реките. По-големи количества от тази билка могат да се намерят по поречието на рекит Тунджа, Поповска река и др.</p> <p>Период на цъфтеж: спороноси февруари-май.</p> <p>Използваема част: Използваемата му част е лятното безполово стъбло (дрога <i>Herba Equisetii minoris</i>), което се бере от юни до октомври. Съдържа алкалоидите еквишетин и никотин, органични киселини, провитамин А, витамин С, дъбилни, смолисти и горчиви вещества и много други химични съединения.</p> <p>Приблизителна оценка на състоянието: Състоянието на ресурсите е добро.</p> <p>Допустим % за събиране от находището: до 70%.</p> <p>Природозащитен статут: Видът не е защитен от ЗБР.</p>

□ **Анализ на дейностите за опазване на екосистемите, включващи лечебни растения, за осигуряване на устойчивото им ползване и опазване на ресурсите**

Лечебните растения в естествените им находища трябва да се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд. Неправилният начин на експлоатация на находищата нарушава възстановителния потенциал на популациите, който зависи от биологичните особености на вида и количествата събирани билки. Не природосъобразното събиране, липсата на период за възстановяване и покой, нарушаването на нормалното семенно и вегетативно размножаване са основните причини за понижаване възможностите на естествените находища като източник на суровини.

Ползване на лечебните растения

Управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки е регламентирано със Закона за лечебните растения (ЗЛР). Ползването на лечебните растения е ползването на техните ресурси и включва:

- събирането на билки от диворастящи и култивирани лечебни растения;
- придобиването на билки за първична обработка или преработка;
- събирането на генетичен материал от диворастящи лечебни растения за култивиране, за опазване при условия извън естествената среда на лечебните растения или за възстановяване на други места в природата.

Ползването на лечебните растения, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на позволително за ползване, издадено по реда на ЗЛР. Позволително не се изисква при събиране на билки за лични нужди от земи, гори и водни обекти - общинска собственост. Позволително не се изисква и когато лечебните растения са култивирани от собственици или ползватели на земи, гори или водни обекти, освен когато са култивирани от общината. Съгласно чл. 22 от ЗЛР, позволително за ползване на лечебните растения се издава от:

1. Директора на държавното горско стопанство или на държавното ловно стопанство в определения им териториален обхват - когато ползването е от горски територии – държавна собственост, както и за такива, предоставени им за управление въз основа на договор – след заплащане на такса в държавното горско стопанство или в държавното ловно стопанство.
2. Кмета на общината, когато ползването е от:
 - земеделски земи от поземления фонд и такива, включени в строителните граници на населените места - общинска собственост, след заплащане на такса в общината;
 - територии в строителните граници на населените места - общинска собственост, независимо от предназначението им, след заплащане на такса в общината;
 - земеделски земи от поземления фонд - частна собственост; позволително се издава на собственика/арендатора или упълномощено от него лице, без заплащане на такса с възможност за преотстъпването му на трети лица - възмездно или безвъзмездно, при свободно договаряне.

Изисквания за опазване на находищата на лечебни растения, обект на събиране

За опазване естествените находища на лечебните растения е необходимо да се спазват изискванията, разписани в чл. 4 от *Наредба № 2 от 20 януари 2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения* (Обн. ДВ. бр.14/20.02.2004 г.), а именно:

- при събиране на надземни растителни части не се допуска изкореняване на растенията;
- цветовете, плодовете и семената се събират, без да се увреждат другите части на растенията;
- оставят се част от най-добрите екземпляри за естествено семенно размножаване;
- при наличие на узрели плодове и семена те се разпръскват за подпомагане на естественото семенно размножаване;
- повторно събиране на билки от определен район или находище се извършва след възстановяване на популацията;
- не се събират билки от млади, недобре развити или увредени лечебни растения.

Съгласно чл. 5 от същата Наредба, не се допуска събиране на билки в количества, надвишаващи следните стойности, определени като процент от наличните в находището запаси:

- ✓ за корени, коренища, грудки и луковици от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (вълча ябълка обикновена, глухарче обикновено, гръмотрън бодлив, девисил, лапад алпийски, оман чер, орлова папрат, прозорче горско, теменуга миризлива, чемерика лобелиева, чобанка хибридна и др.) - до 70%;
- ✓ за корени, коренища, грудки и луковици от видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия (божур червен, здравец обикновен, змиярник петнист, иглика лечебна, мъжка папрат, орехче ливадно, орехче обикновено, ранилист лечебен, сладка папрат обикновена и др. - до 40%;
- ✓ за кори, листни и стъблени пъпки (бреза обикновена, бор, върба бяла, дъб летен, леска обикновена и др.) - до 40%;
- ✓ за листа (бреза обикновена, живовлек голям, живовлек ланцетовиден, коприва, леска обикновена, малина, смрадлика и др.) - до 70%;
- ✓ за стръкове (великденче лечебно, звъника лечебна, иглика лечебна, камшик лечебен, коприва, машерка, напръстник вълнест, подъбиче обикновено, равнец хилядолистен, ранилист лечебен, риган обикновен, тлъстига лютива, шапиче и др.) - до 70%;
- ✓ за цветни пъпки, цветове, съцветия и цветни кошнички, плодове и семена (боровинка червена и черна, бъз черен, глог червен, драка, зърнеш, иглика лечебна, лайка, липа - дребнолистна, едрolistна, сребролистна, лопен гъстоцветен, мразовец есенен, орехче ливадно, офика, подбел, шипка и др.) - до 70% за едногодишните и до 80% за многогодишните видове.

Експлоатацията на находищата се редува с период на възстановяване на ресурсите. Продължителността на периода за възстановяване е различна за отделните видове и части от растението:

- * при събиране на корени и коренища от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (гръмотрън бодлив, копитник, коприва, лапад алпийски, прозорче горско, решетка безстъблена, теменуга миризлива, чемерика лобелиева, чобанка хибридна, чувен и др.) - 2 години;
- * при събиране на корени и коренища от видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия (дива тиква, здравец обикновен, иглика лечебна, лудо биле, мъжка папрат, орехче обикновено, сладка папрат и др.) - 3 години;
- * при събиране на грудки (божур червен, змиярник петнист, орехче ливадно) - 2 години;
- * при събиране на листа (боровинка черна и червена, лудо биле, малина, медуница

- лечебна, подбел, смрадлика, чемерика лобелиева и др.) - 1 година;
- * при събиране на стръкове от видове, които трудно възстановяват ресурсите си (горицвет пролетен, иглика лечебна, тинтява горска, тлъстига лютива и др.) - 4 години;
- * при събиране на съцветия от иглика лечебна и лопен гъстоцветен - 2 години;
- * плодове и семена от есенен минзухар и зърнеш - 2 години.

Не е необходим период за възстановяване при събиране на следните билки:

- коренища от вълча ябълка обикновена, коприва, орлова папрат, репей и трескот;
- стръкове от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (ветрогон полски, великденче лечебно, вратига, дяволска уста обикновена, звъника лечебна, змийско мляко, коприва, кучешко грозде черно, пчелинок обикновен, равнец хилядолистен и др.);
- цветни пъпки, цветове и съцветия (бъз черен, глог червен, лайка, липа - дребнолистна, едролистна и сребролистна, подбел, равнец хилядолистен, слез горски и др.);
- плодове и семена от есенен минзухар и зърнеш.

Период и начини за събиране на лечебни растения

Билките се събират в различен период/фаза от вегетацията на растенията, описани в чл. 7 от *Наредба № 2 от 20 януари 2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения* и са както следва:

- подземни органи (корени, коренища, грудки и луковици) - през есента или рано през пролетта преди вегетацията на растенията;
- кори - през пролетта във фаза на най-усилено сокодвигане (март - май);
- листни и стъблени пъпки - през пролетта (март - април), преди да се развият;
- борови връхчета - рано през пролетта, преди вегетацията;
- листа - преди цъфтежа (коприва, маточина, мента, момина сълза), по време на цъфтежа (боровинка черна и червена, блян черен, живовлек голям и ланцетовиден, лудо биле, слез горски, смрадлика) или след цъфтежа (бреза обикновена, глог червен и черен, глухарче обикновено, липа, медуница лечебна, подбел и др.);
- стръкове - в началото на цъфтежа или по време на пълен цъфтеж преди плодообразуване; допуска се събирането на стръкове с млади плодове, когато растението цъфти продължително време, като едновременно образува и плодове (бойанка разклонена, овчарска торбичка обикновена, росопас лечебен и др.);
- цветни пъпки - непосредствено преди разцъфтяването им (пелин сантонинов);
- цветове и съцветия - в началото на цъфтежа или при пълен цъфтеж;
- месести плодове (боровинка черна и червена, бъз черен, касис, киселица, къпина полска, малина, офика, шипка, ягода горска и др.) - след пълното им узряване;
- сухи плодове от сенникоцветни - непосредствено преди пълното им узряване;
- семена - непосредствено преди пълното им узряване.

Видове под специален режим на опазване

Отделни видове диворастящи лечебни растения се поставят под специален режим на опазване, когато биологичното разнообразие или ресурсите им проявяват трайна тенденция към намаляване или има опасност от появяването на такава тенденция. Специалният режим се определя ежегодно до 10 февруари със заповед на министъра на околната среда и водите.

Режимът обхваща следните дейности:

- Забрана за събиране на билки за определен период от естествените находища на видовете от територията на цялата страна, отделни райони или единични находища;
- Определяне на годишно допустимо за събиране количество билки по райони или находища;
- Разработване и прилагане на мерки за възстановяване на популациите и на техните местообитания.

Със Заповед № РД-135/04.02.2022 г. на Министъра на околната среда и водите допустимите за събиране количества билки за 2022 г. (kg сухо тегло) от естествените находища, извън териториите на националните паркове, са следните 11 вида лечебни растения: Божур червен (*Paeonia peregrina* Mill.), Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill.), Иглика лечебна (*Primula veris* L.), Катраника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra), Лазаркиня, енъовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.), Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.), Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.), Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.), Тлъстига лютива, жълто прозориче (*Sedum acre* L.), Трън кисел (*Berberis vulgaris* L.), Шапиче (*Alchemilla vulgaris* complex).

Със заповедта на министъра, за територията на област Ямбол няма определени квоти за събиране от цитираните по-горе растения за 2022 г.

Забранено е събирането на билки от естествените им находища на територията на цялата страна, от следните видове лечебни растения: Бенедектински трън, пресечка (*Cnicus benedictus* L.), Волски език (*Asplenium scolopendrium*), Горицвет пролетен (*Adonis vernalis* L.), Дилянка лечебна, валериана (*Valeriana officinalis* L.), Залист бодлив (*Ruscus aculeatus* L.), Изтравниче (*Asplenium trichomanes* L.), Исландски лишей (*Cetraria islandica* L. Ach.), Исоп лечебен (*Hyssopus officinalis* ssp. *aristatus*), Какула едрочветна (*Salvia tomentosa* Mill.), Копитник (*Asarum europaeum* L.), Мечо грозде (*Arctostaphylos uva-ursi*), Момина сълза (*Convallaria majalis* L.), Оман бял (*Inula helenium* L.), Папаронка жълта, жълт мак (*Glaucium flavum*), Пелин сантонинов (*Artemisia santonicum* L.), Пирински чай, мурсалски (*Sideritis scardica*), Пищялка панчичева (*Angelica pancicii*), Плаун бухалковиден (*Lycopodium clavatum* L.), Риган бял (*Origanum vulgare* L.), Лечебна ружа (*Althaea officinalis* L.), Салеп (*Orchis* sp. *Diversa*), Смил жълт (*Helichrysum arenarium* L.), Хуперция, Плаун обикновен (*Lycopodium selago*), Цистозира (*Cystoseira barbata*).

Ограниченията и забраните не се отнасят за количествата билки, събирани за лични нужди, с изключение на пирински (мурсалски, алиботушки) чай (*Sideritis scardica* Grib).

Съгласно допълнителните разпоредби на ЗЛР под понятието „Билки за лични нужди“ се разбира количествата билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва:

- ✓ корени, коренища, луковици или грудки - до 1 kg;
- ✓ стръкове - до 2 kg;
- ✓ листа - до 1 kg;
- ✓ кори - до 0.5 kg;
- ✓ цветове - до 0.5 kg;
- ✓ семена - до 0.1 kg;
- ✓ плодове - до 10 kg;
- ✓ пъпки - до 0.5 kg;
- ✓ талус - до 1 kg.

Определените със заповедта количества билки се разпределят от регионалните инспекции по околна среда и водите между билкозаготвителите от района на инспекцията. Разпределението се извършва съответно със заповед на директора на съответната РИОСВ.

Билките, събрани от лечебни растения под специален режим, се придружават до лицата, които ги използват с или без преработване за производство на лекарствени продукти, храни и козметика със следните документи:

- Заповед на директора на регионалната инспекция по околната среда и водите по чл. 10, ал. 5 от ЗЛР, когато билките са събрани от естествените им находища;
- Удостоверение, издадено от общината, когато билките са събрани от култивирани лечебни растения;
- Позволително за ползване на билки по чл. 21, ал. 2 от ЗЛР.

Видовете растения, обявени за защитени съгласно приложение № 3 към чл. 37 от Закона за биологичното разнообразие и обхванати в списъка по приложението към чл. 1, ал. 2 на този закон, се опазват съобразно разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие.

За находища на лечебни растения, намиращи се в защитени територии, се прилагат режимите и нормите, установени със Закона за защитените територии, заповедите за обявяване и плановете за управление на защитените територии, а по отношение на опазването и ползването - разпоредбите на този закон.

Съгласно чл.46 от ЗЛР, Кметът на общината ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като:

- организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда;
- издава позволителни за ползване на лечебни растения от земи, води и водни обекти – общинска собственост;
- издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения;
- предоставя на министъра на околната среда и водите информация за нуждите на наблюдението и оценката на лечебните растения и на създаването и поддържането на специализираните карта и регистър за тях.

По информация на РИОСВ-Стара Загора (Изх. № РД-05-2105(1)25.03.2022 г.), на територията на Община Елхово, няма регистрирани билкозаготвителни пунктове.

➤ ***Приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения, включително на редки или застрашени от изчезване видове***

Лечебните растения са природен ресурс. Опазването и управлението им е с цел да се осигури устойчиво ползване като част от естествения растителен и генетичен фонд със сегашна или бъдеща ценност.

Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси. То включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете. Опазването на лечебните растения е насочено към биологичните им ресурси в естествената им среда, включително към генетичните ресурси, отделните екземпляри растения, популациите на видовете и екосистемите, включващи популацията. Опазването трябва да включва поддържането и съхраняването на екосистемите и естествените им местообитания.

За изпълнение целите на програмата ще бъдат предприети следните мерки:

- Създаване и поддържане на база данни за находища на лечебни растения в общината, в т.ч. и на техните запаси;
- Осъществяване на контрол за недопускане на ползване на лечебни растения по начини и със средства, водещи до увреждане или унищожаване на находищата;
- Провеждане на периодични разяснителни кампании с цел повишаване екологичната култура на населението по прилагане на Закона за лечебните растения и поднормативните актове към него, както и запознаване жителите на общината със заповедите на Министъра на околната среда и водите и на Регионалната инспекция по околна среда, относно специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения през съответната година и осъществяване на контрол по тяхното изпълнение;
- Съобразяване на издадените позволителни за ползване на лечебни растения със състоянието на ресурсите и осъществяване на контрол по тяхното изпълнение;
- Предоставяне на собствениците и ползвателите на земеделски земи, наличната информация за лечебните растения на територията на общината, за пригодността на земята за отглеждането им, както и информация за задълженията и препоръките относно земеползването, включително използване на екологосъобразни технологии за отглеждане, свързани с лечебните растения в общината;
- Даване на указания, относно начинът на ползване на лечебните растения на територията на Община Елхово, както и правилата и изискванията за събиране на билки или генетичен материал от лечебни растения, регламентирани с *Наредба №2 от 20 януари 2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения*;
- Забраняване ползването на лечебните растения по начини и със средства, които водят до увреждане на находищата им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие, както и в нарушение на Наредба №2/02.01.2004 г.;
- Недопускане на палене на стърнища и предотвратяване на горски пожари;
- Издаване на позволителни за събиране на лечебни растения;
- Събиране на такси за ползването на лечебни растения.

С изпълнение на предвидените мерки се цели постигане на ефективно използване на лечебните растения, опазване на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове и задоволяване потребностите от лечебни растения на населението.

- ***Избор на регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях***

При необходимост на територията на Община Елхово съвместно с органите на РИОСВ-Стара Загора, могат да бъдат определени територии и регламентиран съответен режим на опазване за находищата на различни видове лечебни растения.

- ***Предложения за разработване на местни нормативни актове за начините на земеползване съобразно изискванията на нормативните актове и плановете документи от по-висока степен***

В *Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги и права на територията на Община Елхово* не е определен реда за издаване на разрешение за ползване на лечебни растения от земи, гори – общинска собственост. В тази връзка е необходимо към цитираната Наредба да се добави Раздел „Такса за лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост“.

През 2020 и 2021 г. Община Елхово не е издавала позволителни за ползване на лечебни растения, съгласно правомощията ѝ по чл. 22, т.2 от ЗЛР.

6.5. Горско стопанство

Горските територии на общината се включват към Югоизточно държавно предприятие - Териториално поделение (ТП) ДГС „Елхово“, което обхваща изцяло горските територии на Община Елхово и Община Болярово. Стопанството е разположено в Тунджанската хълмиста и нископланинска област. Горите и горските площи са разположени по северните склонове на Дервентските възвишения, южните склонове на Манастирските възвишения, по хълмовете на Бакаджиците и само малка част от тях - в Елховското поле. Държавното горско стопанство има неправилна форма с дължина от север на юг около 41.8 km и ширина от изток на запад около 54.6 km. Сравнително неголямото разнообразие на терена, обуславя и сравнителното еднообразие на наклона, изложението и надморската височина. Съществуващата пътна и съобщителна мрежа благоприятстват стопанисването на горите в района.

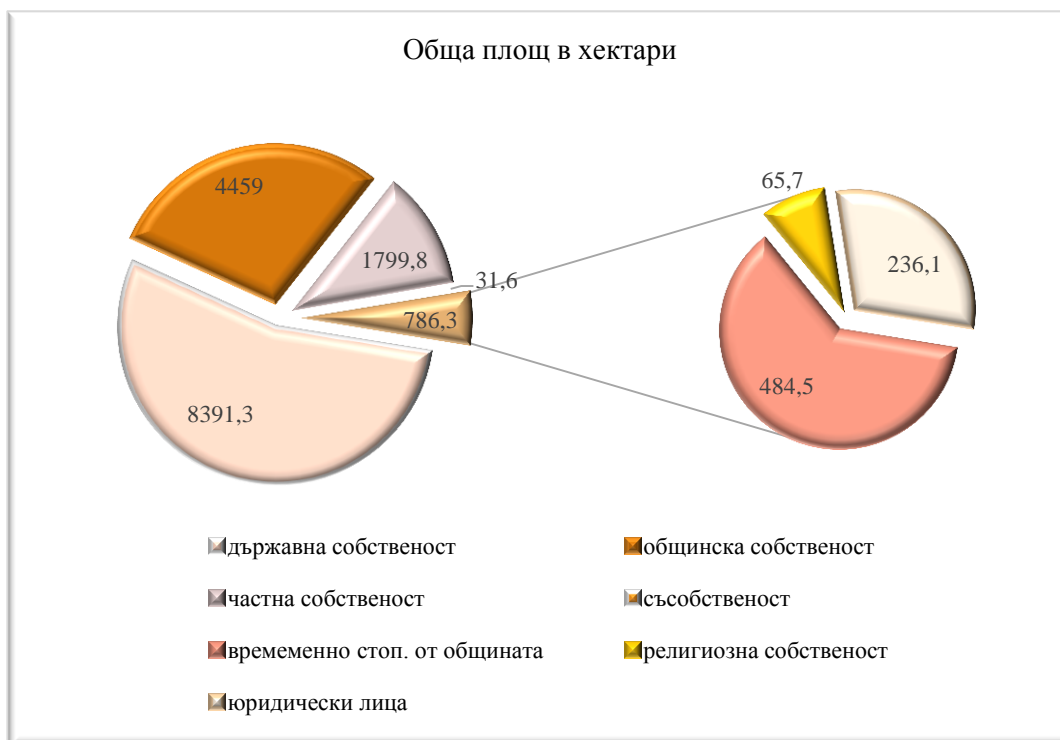
Общинският горски фонд е представен предимно от широколистни и иглолистни дървесни видове. Широколистните дървесни видове са с издънков произход. От тях преобладават видовете като благун, цер, космат дъб, ясен, топола и акация. От иглолистните дървесни видове най-често се срещат черен и бял бор. Средната възраст на горите е в границите от 30 до 60 години. Средногодишното ползване на дървесина в държавния горски фонд е в размер на 29600 m³. Предвиденото средногодишно залесяване е на площ от 369 dka, за производството на необходимия посадъчен материал стопанството разполага с горски разсадник „Трънково“ с обща площ 30.4 ha.

Разпределението на общата площ по собственост и видове територии в Община Елхово е както следва:

Таблица II-24. Разпределение на общата площ по собственост и видове територии, ha

вид собственост	Общо				в т.ч. Горски територии		в т.ч. Земеделски територии		в т.ч. Водни територии		в т.ч. Територии за транспорт	
	обща площ, ha	%	в т.ч. залес. площ, ha	%	обща площ, ha	%	обща площ, ha	%	обща площ, ha	%	обща площ, ha	%
Държавна собственост	8391,3	54,4	6993,2	53,4	8117,3	59,3	255,6	14,6	17,3	98,9	1,1	100,0
Общинска собственост	4459,0	28,8	3673,4	28,1	3855,7	28,1	603,1	34,4	0,2	1,1	-	-
Частна собственост	1799,8	11,6	1633,4	12,5	1550,4	11,3	249,4	14,3	-	-	-	-
Съсобственост	31,6	0,2	31,6	0,2	0,4	-	31,2	1,8	-	-	-	-
Врем.стоп. от общината	484,5	3,1	484,5	3,7	-	-	484,5	27,7	-	-	-	-
Религиозна собственост	65,7	0,4	46,0	0,4	62,3	0,5	3,4	0,2	-	-	-	-
Юридически лица	236,1	1,5	227,0	1,7	113,3	0,8	122,8	7,0	-	-	-	-
Всичко	15468,0	100,0	13089,1	100,0	13699,4	100,0	1750,0	100,0	17,5	100,0	1,1	100,0

*Източник: ДГС „Елхово“

Фиг. II-32. Разпределение на общата площ по собственост и видове територии

Видно от Таблица II-24 и Фиг. II-32, държавните гори са с най-голяма площ, което представлява 54.4% от общата площ, следвани от общинските гори, които съставляват 28.8%, на частните гори се пада 11.6%, а съсобствените са с най-малък дял, на които се пада 0.2%.

Разпределението на площта в хектари на горите в горските територии и извън тях по землища в Община Елхово е представено в следващата Таблица II-25.

Таблица II-25. Разпределение на площта в хектари на горите в горските територии и извън тях по землища в Община Елхово

Землище	Обща площ на землището	Държавна собственост	Общинска собственост	Частна собственост	Съсобственост	Врем.стоп. от общината	Религиозна собственост	Юридически лица	Общо	В това число залесени територии	Лесистост
гр. Елхово	4988.3	64.7	125.0	75.3	-	0.3	1.3	-	266.6	168.7	3.4
с. Борисово	1942.9	114.8	186.9	-	-	-	-	0.6	302.3	274.7	14.1
с. Бояново	3787.2	273.6	1.5	9.1	0.5	10.3	-	0.2	295.2	259.6	6.9
с. Вълча Поляна	3505.0	713.6	425.8	943.9	0.9	0.0	1895.3	19.7	2103.9	1903.1	54.3
с. Голям Дервент	4592.8	1895.3	241.6	105.8	1.4	226.8	45.2	98.2	2614.3	2300.7	50.1
с. Гранитово	3640.1	305.6	83.4	22.6	-	8.6	-	1.2	421.4	378.0	10.4
с. Добрич	2370.9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
с. Жребино	3182.8	360.7	-	-	-	1.0	-	-	361.7	341.0	10.7
с. Изгрев	2380.0	31.2	167.2	168.6	-	12.5	-	1.9	381.4	272.5	11.4
с. Кирилово	3158.3	76.9	-	44.8	-	0.9	-	-	122.6	108.4	3.4
с. Лалково	3038.7	1036.4	15.5	10.3	6.6	17.0	-	10.2	1096.0	932.2	30.7

Землище	Обща площ на землището	Държавна собственост	Общинска собственост	Частна собственост	Съсобственост	Врем.стоп. от общината	Религиозна собственост	Юридически лица	Общо	В това число залесени територии	Лесистост
с. Лесово	10337.5	1583.8	896.7	33.0	-	90.0	-	2.7	2606.2	1930.9	18.7
с. Малко Кирилово	669.1	337.0	53.5	12.0	-	-	-	0.3	402.8	362.0	54.1
с. Маломирово	3160.9	136.7	4.6	177.9	-	1.2	12.9	1.1	334.4	293.4	9.3
с. Малък Манастир	4233.3	10.9	765.1	2.9	-	1.3	-	23.1	803.3	770.3	18.2
с. Мелница	3555.8	305.1	26.8	22.2	0.8	71.7	-	6.3	432.9	405.5	11.4
с. Пчела	2775.9	14.8	570.8	7.2	-	-	-	8.2	601.0	503.8	18.1
с. Славейково	1262.6	29.8	151.7	5.1	-	-	-	2.7	189.3	147.1	11.7
с. Стройно	1108.1	171.8	51.4	-	-	-	-	-	223.2	188.8	17.0
с. Трънково	1458.1	18.6	81.6	119.5	11.9	3.7	6.3	3.1	244.7	226.0	15.5
с. Чернозем	1969.7	3.2	410.5	6.5	0.3	2.9	-	1.0	424.4	380.1	19.3
с. Раздел	4556.1	906.8	199.4	33.1	9.2	36.3	-	55.6	1240.4	971.8	21.3
Община Елхово (Общо)	71674.1	8391.3	4459.0	1799.8	31.6	484.5	65.7	236.1	15468.0	13118.6	18.3
Процент (%)		54.2	28.8	11.6	0.2	3.1	0.4	1.5	100.0	84.8	

*Източник: ДГС „Елхово“

Голямо е ловностопанското значение на горите. Екологичните условия благоприятстват развъждането на ценен дивеч – благороден елен, сърна дива свиня, зайци, фазани, яребици и кеклик. Горите в района на ДГС „Елхово“, като източник на дървесина, странични ползвания (лечебни растения, горски плодове) и други са от значение за икономиката на общината. Районът на стопанството представлява добра база за развитието на ловно стопанство с дивечови запаси и видово разнообразие.

Изводи:

Около 20% от територията на Община Елхово е заета с горски територии. Горите на територията на общината, изпълняват дървопроизводителни, водоохранни, противоерозионни и рекреационни функции. Състоянието им е добро. Съгласно ГСП се провеждат мероприятия, насочени към повишаване и подобряване на количеството и качеството на дървесните ресурси.

7. Шум

Шумът в околната среда представлява значителен екологичен риск и заплаха за общественото здраве. Излагането на населението на въздействие на шум се увеличава все повече, в сравнение с други стресови фактори на средата. Контролът и управлението на шума в урбанизираната среда са дефинирани в Директива 2002/49/ЕО „като част от политиката на Европейската общност да постигне високо равнище на здравеопазването и защита на околната среда“.

В повечето случаи шумът не само превишава границата на безвредна поносимост, но става неконтролируем поради това, че се отклонява от технико-икономическите възможности за ограничаването му до приетата граница на безвредност. Под шум се разбира всеки нежелан звук, който причинява неприятно или смущаващо възприятие или има увреждащо действие. Няма област и човешка дейност, при които да не се наблюдава шумово излъчване. Шумът в околната среда, причинен от транспортните, промишлените

и ремонтните дейности, е един от главните екологични проблеми в урбанизираните територии. Това се дължи на непрекъснато нарастващия брой на транспортните средства. Недостатъците в градоустройствените и в транспортно-комуникационните планове, както и неефективното до този момент планиране и управление на акустичната среда от страна на общинските власти, са фактори, които допълнително утежняват акустичния климат в населените места. Община Елхово не прави изключение в това отношение. Акустичната обстановка се обуславя от наличието на автомобилен транспорт. Към това се добавя шумът от комунално-битови дейности, промишлени предприятия, увеселителни заведения и др.

Съгласно извършените проучвания в областта, въздействието на нивата на шума се разделят на следните групи:

- ✓ шум, чието ниво е над 120 dB(A) се счита, че поврежда слуховите органи;
- ✓ шум с ниво 100 – 120 dB(A) за ниските честоти и 80 – 90 dB(A) за средните и високите честоти може да предизвика необратими изменения в органите на слуха и при трайно излагане да доведе до болестно състояние;
- ✓ шум с ниво 50 – 80 dB(A) затруднява разбираемостта на говора;
- ✓ шум с нива около 50 – 60 dB(A), оказват вредно влияние върху нервната система на човека и смущават неговия труд и почивка.

В страната определянето на състоянието на шумовото натоварване в урбанизираните територии се осъществява чрез Национална система за мониторинг на шума в околната среда. Функционирането на системата е регламентирано с Наредба № 54 от 2010 г. на МЗ и МОСВ за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда (обн., ДВ, бр. 3 от 2011 г.).

От 1 януари 2006 година е в сила Закон за защита от шум в околната среда (ЗЗШОС), Обн. ДВ. бр.74 от 13 Септември 2005 г. До тогава липсваха специални нормативни разпоредби, уреждащи ясно и недвусмислено задълженията на отделните институции, относно контрола, оценката и управлението на шума в околната среда.

Анализът на съвременната акустична картина показва, че най-значително въздействие на шумовия фактор се наблюдава в големите градове на страната с население над 100 000 жители. За тези агломерации, в които не попада Община Елхово, съгласно ЗЗШОС е необходимо да бъдат изготвени стратегически карти за шум в околната среда. Стратегическата карта за шум определя местата с констатирано превишаване на стойностите на даден показател за шум, което може да предизвика вредно въздействие върху здравето на хората.

ЗЗШОС не се прилага за шума: предизвикан от лицето, подложено на неговото въздействие; предизвикан от домашни дейности; предизвикан от съседи в жилищни сгради; на работните места; в транспортните средства; в зоните за военни действия. Компетенциите на съответните държавни органи и органите на местното самоуправление, съгласно Закона за защита от шума в околната среда, са както следва:

- Министерът на околната среда и водите организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума излъчван от промишлените инсталации и съоръжения, включително за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда.
- Министерът на здравеопазването, чрез съответните органи на регионално ниво,

организира:

- създаването, функционирането и ръководството на националната система за мониторинг на шума в урбанизираните територии в съответствие със Закона за здравето;
- извършването на оценка на вредните ефекти на шума върху здравето на населението;
- извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума в околната среда, предизвикан от локални източници на шум.

Съгласно чл. 22 от ЗЗШОС, Кметовете на общини:

- упражняват контрол за спазване на правилата и нормите за изпълнение на строежите по отношение на шума, излъчван по време на строителство и за спазване на забраната по чл.16а, ал. 5 от ЗЗШОС (Забрана за излъчването на шум по време на строителство за времето от 14.00 до 16.00 ч. и от 23.00 до 8.00 ч);
- упражняват контрол за спазване изискванията на Закона в тихите зони и урбанизираните територии;
- организират и регулират движението на автомобилния транспорт в населените места с оглед намаляване на шумовите нива до допустимите норми;
- упражняват контрол за спазване изискванията на чл. 16а, ал. 1 (Забрана за зареждане на обекти за производство, съхраняване и търговия и на обекти в областта на услугите, разкрити и разположени в зони и територии, предназначени за жилищно строителство, рекреационни зони и територии и зони със смесено предназначение, както и в жилищни сгради с повече от едно жилище и сгради със смесено предназначение, за времето от 23.00 до 8.00 ч.) и ал. 6 и чл. 16б, ал. 1.
- при необходимост от извършване на измерване на нивото на шума, контролът се осъществява съвместно с Регионална здравна инспекция (РЗИ).

Наднормено излъчване на шум в околната среда

В Община Елхово няма въведена мониторингова система за измерване нивото на шума, излъчван от различните източници и нивото на шума в мястото на въздействие.

Източници на шум

Акустичният режим в населените места се формира от различни източници на шум: транспорт, промишлена, строителна и търговска дейност, спортни и детски площадки, озвучителни уредби и др.

„Промислени източници на шум“ са инсталациите и съоръженията от промишлеността, включително за категориите промишлени дейности по Приложение № 4 към чл.117, ал. 1 на *Закона за опазване на околната среда (ЗООС)*.

„Локални източници на шум“ са търговските обекти, увеселителните заведения, сервизите за услуги и други, разположени на територията, определена като урбанизирана територия по *Закона за устройство на територията (ЗУТ)*.

❖ Източници на шум от транспорт

Основно влияние върху шума на територията на общината има транспортната инфраструктура, която е представена от пътища на републиканската и общинска пътна мрежа. Натоварени от движението на превозни средства са по-голямата част от улиците на града.

Шумовата среда в района на Община Елхово се нарушава до известна степен от транспортния поток - по протежение на главен път I-7 и второкласните пътища II-79 и II-76. Изградения обходен път на Елхово е добра предпоставка за защита на жилищните квартали от наднормени нива на шум.

Голяма част от населението в селата използва превозни средства с животинска тяга. Рискови райони по отношение на транспортен шум са: ул. „Ал.Стамболийски“, ул. „Трети март“, ул. „Ж.Петков“; района около автогара Елхово.

Няма данни за измерени шумови нива от автомобилния транспорт на територията на общината. Улиците и пътищата в общината са асфалтирани, но съществуват множество пукнатини и ускорено износване. В района са извършени множество рехабилитации и реконструкции, но въпреки това голяма част от републиканската, общинска и улична мрежа е с повредена пътна настилка и деформации. Като цяло общото състояние на настилката е лошо, а поддръжката е задоволителна за републиканските пътища и лоша за общинските.

Ежегодно на територията на Община Елхово се извършват дейности за поддръжка на общинските пътища и уличната мрежа в населените места заложили в капиталовата програма на общината. Източниците на финансиране са както общинския бюджет, така и Оперативните програми на ЕС, за които има одобрени проекти и други източници.

Въпреки липсата на данни от проведени измервания на транспортния шум в общината, може да се приеме, че нивото на акустичното натоварване зависи по-значимо от следните фактори:

1. Степен на моторизация и вид на транспортните средства. Нарастването на броя амортизирани автомобили води до повишаване на шумовото ниво.
2. Интензивност, структура и скорост на транспортните потоци. Както степента на моторизация след определен момент на насищане не влияе пряко върху нивата на шума в околната среда, подобно явление се наблюдава и за елементите интензивност и структура на транспортните потоци.
3. Вид и състояние на пътните настилки по уличната мрежа, брой ленти и платна за движение, наличие/отсъствие на разделителна ивица. Състоянието и видът на уличната мрежа са от съществено значение за нивата на транспортния шум. Отделянето на платната с разделителна ивица, асфалтовото покритие, сравнително доброто състояние на платната и естествено големите разстояния до прилежащата застрейка са причина за по-добрите акустични условия.
4. Шумопоглъщащи пояси и ограждения до пътните артерии и жилищните райони. Най-рационално, ефективно и екологично се оказва изграждането на зелени шумозащитни пояси. Така например, при озеленено разстояние 25-30 m между жилищна застрейка и улична мрежа с активен транспорт, може да се създаде задоволителен шумопоглъщащ ефект. Със зелените шумозащитни пояси се постига по-естетична, екологична и защитена от шума селищна среда.

❖ *Промислен шум*

Производствените обекти на територията на общината са изградени при спазване на действащото законодателство. Няма данни от измервания за превишение на хигиенната норма за шум.

Промислеността в общината е представена от предприятия на преработващата промишленост – производство на метални изделия, електроизделия, облекло и трикотажни изделия, хранително-вкусова и друга промишленост. Икономическият

потенциал на общината е съсредоточен основно в гр. Елхово. Производствените мощности на промишлеността са разположени в промишлените зони на гр. Елхово и на територията на бившите стопански дворове на АПК в някои от другите населени места (с. Изгрев, с. Малък манастир, с. Гранитово, с. Бояново).

❖ **Източници на шум от битов характер**

Локалните източници на шум и този от битов характер са строителни и ремонтни дейности, товаро-разтоварни работи, комунално-битови дейности и др.

Следващият по значение фактор, влияещ върху акустичната среда на града е шумът излъчван от заведенията за обществено хранене, увеселителните заведения, сервиси за услуги и др. разположени на урбанизираната територия. Контролът върху шума в околната среда, причинен от локални източници на шум на територията на общината се контролира от РЗИ – Ямбол.

Население подложено на въздействие

Най-силно засегнати от транспортния шум са териториите, разположени непосредствено до пътните трасета. Останалите терени са засегнати в различна степен, в зависимост от разстоянието до пътното трасе и наличието на прегради по пътя на разпространение на шума (сгради, огради, и др. елементи).

Регионалните здравни инспекции са органите, които ежегодно изготвят шумови характеристики на населените места. Чрез тези характеристики се извършва комплексна оценка на шумовото натоварване на всички областни градове в страната, включително и на някои по-големи населени места.

РиОСВ-Стара Загора контролира шума, излъчван в околната среда от дейността на промишлени инсталации и съоръжения. Измерванията на нивата на шум се осъществяват по утвърдена от МОСВ, Методика за определяне на общата звукова мощност, излъчвана в околната среда от промишлено предприятие и определяне нивото на шума в мястото на въздействие. Съгласно ЗЗШОС, обектите трябва да осъществяват дейността си по начин, който да не допуска излъчване на шум в околната среда над граничните стойности, регламентирани в таблици 1 и 2 на Приложение № 2 на Наредба №6/26.06.2006г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението (Обн., ДВ, бр.58/18.07.2006г.). Граничните стойности на показателите за шум, съгласно Наредба №6/2006г. са посочени в Таблица II-26.

Табл. II-26. Гранични стойности на нивата на шума в различните територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях

Територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях	Еквивалентно ниво на шума в dB (A)		
	ден	вечер	нощ
Жилищни зони и територии:	55	50	45
Смесени централни градски части	60	55	50
Територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик	60	55	50
Територии, подложени на въздействието на релсов железопътен и трамваен транспорт	65	60	55
Територии, подложени на въздействието на	65	65	55

Територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях	Еквивалентно ниво на шума в dB (A)		
	ден	вечер	нощ
авиационен шум			
Производствено-складови територии и зони	70	70	70
Зони за обществен и индивидуален отдих	45	40	35
Зони за лечебни заведения	45	35	35
Зони за научноизследователска и учебна дейност	45	40	35
Тихи зони извън агломерациите	40	35	35

За гражданите проблем се явява шумът от търговски обекти и развлекателни заведения, намиращи се в жилищни сгради или в непосредствена близост до тях.

С Наредба №4/27.12.2006 г. за ограничаване на вредния шум чрез шумоизолиране на сградите при тяхното проектиране и за правилата и нормите при изпълнението на строежите по отношение на шума, излъчван по време на строителство (Обн., ДВ, бр.6/19.01.2007 г.) се цели в процеса на проектиране да се осигури защита от шум и достигане на граничните стойности в помещенията на жилищните и обществени сгради. Граничните стойности на показателите за шум, съгласно Наредба № 6/2006 г. са посочени в Таблица II-27.

Таблица II-27. Гранични стойности на нивата на проникващ шум в помещения на жилищни сгради, сгради със смесено предназначение и обществени сгради, включително обекти с обществено предназначение

Предназначение на помещенията	Еквивалентно ниво на шума, dB (A)		
	ден	вечер	нощ
Стаи и операционни зали в лечебни заведения	30	30	30
Жилищни стаи, занимални и спални помещения в детските заведения, спални помещения в общежития, стаи за настаняване в места за настаняване по смисъла на § 1, т. 9, буква "в" от допълнителните разпоредби на Закона за здравето	35	35	30
Лекарски кабинети в лечебни заведения, зали за конференции, зрителни зали на театри и кинозали	40	40	35
Класни стаи и аудитории в учебни заведения, заведения за научноизследователска дейност, стаи за обучение в школи и центрове за работа с деца, читални	40	40	40
Работни помещения в административни сгради	50	50	50
Зали за консумация в обекти за обществено хранене, фойета на театри и кинозали, клубове, бръснарски, фризьорски и козметични салони, ателиета за татуировки и поставяне на обеци и други подобни изделия на различни части на тялото, балнеолечебни (медикъл СПА) центрове, СПА центрове, уелнес центрове и таласотерапевтични центрове и сауни	55	55	55
Търговски зали на магазини, зали за пътници в гари	60	60	60

Изводи:

Към настоящият момент в Община Елхово няма въведена мониторингова система за измерване нивото на шума, излъчван от различните източници и нивото на шума в

местата на въздействие. Като цяло, съществуващият шумов режим на ниво община се характеризира с преобладаване на шумовете от транспортни източници.

Шумът, излъчван от заведенията за обществено хранене, увеселителните заведения, разположени в непосредствена близост до жилищните сгради е фактор, който допринася за съществуващия дискомфорт в населените места от общината.

Настилката по пътната мрежа в общината е в лошо/незадоволително състояние, а тя е съществен шумообразуващ фактор. Ежегодно със средства от общинския и републиканския бюджет, както и със средства по оперативни програми се извършват дейности по обновяване, реконструкция, рехабилитация и поддържане на улични и тротоарни настилки, благоустройство на крайпътните пространства и поддържане на териториите определени за зелени площи с цел ликвидиране на потенциални източници на шум.

Насоки и мерки за намаляване на шумовото натоварване в селищата и на работните места съгласно действащото екологично законодателство:

- Реконструкция и ремонти на пътните настилки и осъществяване на контрол за качеството на изпълнение на основните и текущи ремонти и реконструкции на уличните настилки и улична мрежа;
- Шумът от транспортния трафик може да бъде намален посредством различни мероприятия, като ограничаване на скоростта, увеличаване на разстоянието между източника на шум и защитавания обект, изграждане на шумозащитни бариери – екрани, прегради, зелена стена (зелени шумозащитни пояси),
- Поддържане на дървесната и храстова растителност в общината и засаждане на нови подходящи видове;
- Упражняване на контрол върху планирането, изграждането и експлоатацията на обектите, източници на интензивен шум, обектите, подлежащи на усилена шумова защита и факторите, влияещи върху формирането на акустичната среда.

8. Зелени площи в Община Елхово

Развитието на зелената екосистема на територията на общината оказва положителен ефект върху качеството на въздуха и намаляване на замърсяванията от транспорта и бита, намаляване на шума, запрашеността и вредните газове в атмосферата.

Обществените отношения, свързани с планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазване и развитие на зелената система на територията на Община Елхово се уреждат с *Наредба №15 за изграждане, стопанисване, опазване и контрол на зелената система на територията на Община Елхово.*

Планирането на зелената система на територията на община се извършва с Общ устройствен план (ОУП) и Подробни устройствени планове (ПУП). С ОУП на Община Елхово се определят територии, устройствени зони и самостоятелни терени за озеленяване, както и специфични правила и нормативи за тяхното устройство и застрояване. Зелената система в границите на урбанизираните територии включва всички паркови пространства и озеленени площи, в които се реализира ежедневният отдих на населението.

Град Елхово е добре обезпечен с елементи на зелената система – общо територии за озеленяване, спорт и отдих – 64.26 ha. В регулационните граници на града съществуват следните зелени площи:

- Градски парк с площ 48.35 ha – с алейна мрежа и богато озеленяване в непосредствена близост до реката включващ: футболен стадион, помощни игрища, многофункционална спортна зала, детска площадка и младежки център;
- Територии за градска градина с площ 3.81 dka – озеленена територия с изградена детска площадка в центъра на града по протежение на пешеходната зона;
- Зелени площи с площ 11.5 ha;
- Детски площадки в кв. 26, 177, 10а, 31б, 59 и 47 с нови съвременни съоръжения.

Освен посочените по-горе зелени площи за масово ползване, в гр.Елхово съществуват и зелени площи с по-ограничен достъп. Такива са терените в дворовете на училищата, детските заведения и МБАЛ „Св. Иван Рилски“.

Зелената система в селищата на общината се допълва и от обособените зелени площи около по-значимите обществено - обслужващи обекти – училища и църкви. Към нея следва да се включат и специфичните паркови територии, като гробищните паркове и линейното озеленяване по поречията на реките. В град Елхово има два гробищни парка: единия е разположен източно извън града по протежение на път II-79 с площ 13.9 ha, а другият (стар гробищен парк) е в югоизточната част на града с площ 2.15 ha.

С изключение на градския парк за културен отдих, всички други озеленени площи в града представляват малки градини с площ под или малко над 1 хектар. Маломерността им определя и ниската им екологична ефективност по отношение влиянието, което те могат да оказват върху качествата на селищната среда и по-специално върху качеството на въздуха, обезпрашаването, шумозащитата, микроклиматичното влияние и др. Трябва да се има предвид и факта, че жилищното застрояване в града е предимно нискоетажно еднофамилно в отделни имоти. Такъв тип застрояване се характеризира с малка плътност и висок процент на озеленяване. По този начин съществуващото богато озеленяване в частните имоти участва активно във формирането на зелената система на урбанизираната територия.

По-голямата част от изградените в Община Елхово обществени озеленени площи, се нуждаят от реконструкция и обновяване. Като недостатъчно може да се определи озеленяването и благоустрояването на основните комуникационни артерии. Предвид факта, че в повечето случаи трасетата на републиканската пътна мрежа и общинските пътища играят роля и на главни улици в границите на населените места, е препоръчително те да бъдат добре озеленени, за ограничаване на възможното вредно въздействие върху селищната среда.

В Община Елхово няма обособени извънселищни паркове. Това се дължи на богатата на забележителности, защитени територии, местности, резервати, гори, речни долини, язовири и други природни дадености в непосредствена близост до урбанизираните територии. Липсата на традиционно обособени извънселищни паркови територии около населените места в Община Елхово се компенсира в голяма степен от заобикалящата ги естествена дървесна растителност. Горският фонд съставлява една значима част от общинската територия, като създава условия за реализация на отдиха на населението в естествена природна среда.

Зелените площи имат изключително важно значение за осигуряване на места за отдих и развлечения на населението. Създаването на нови и поддържане на съществуващи алеи, паркове за отдих и кътове за детски игри ще подобри състоянието на околната среда и ще способства за по-добър екологичен комфорт на населението и гостите на общината. В

тази връзка в рамките на Националната кампания „Чиста околна среда”, със средства на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) за периода 2018-2021 г. на територията на общината са одобрени и реализирани следните проекти:

- Проект на Гимназия „Св. Климент Охридски“, гр. Елхово: „Здрави млади европейци, отговорни за средата в която живеят“ – 2018 г.
- Проект на ЦПЛР „Общински детски комплак“, гр. Елхово: „Обичам природата и аз участвам“ – 2019 г.
- Проект на ПГ „Стефан Караджа“, гр. Елхово: „Изграждане на малка спортна площадка в УПБ на ПГ „Стефан Караджа, гр. Елхово“ – 2020 г.
- Проект на кметство с. Бояново: „Обичам природата и аз участвам“ – 2021 г.
- Проект на ДГ „Надежда“, гр. Елхово (филиал с. Бояново): „Да играем на открито и да бъдем все по-здрави“ – 2021 г.

Поддържането на озеленените площи се извършва от служителите на общинска администрация. В техните правомощия е периодичното косене на тревните площи, извършването на просветляване на декоративните дървета и др. вид озеленителни мероприятия. Необходимите средства за изграждане и поддържане на декоративната растителност в общинските зелени площи се осигурява чрез бюджетни средства на общината.

Изводи:

- Населените места от Община Елхово са със слабо развита система от публични озеленени площи. Устроена паркова територия за отдих има само в общинския център гр. Елхово и частично в някои села. В останалите населени места на общината зелената система е представена предимно от озеленените площи в имотите на църквите и училищата, гробищните паркове и озеленяването по поречието на реките.
- Голяма част от междублоковите градинки и зелените площи в града са в лошо състояние. Част от тревните площи са утъпкани и превърнати в автомобилни паркинги.
- Проблем за озеленените площи на територията на общината е опазването им от недобросъвестни граждани и в не редки случаи на преминаващи животни, които разрушават и нанасят щети върху насажденията.
- Необходимо е допълнително озеленяване и благоустрояване на уличните пространства, с цел подобряване на микроклимата в селата и редуциране на вредното въздействие на автотранспорта, което е свързано със замърсяването на въздуха и акустичното натоварване на средата.
- Липса на достатъчно финансови средства и техника за поддържане на съществуващата растителност.
- Ежедневният отдих на не малка част от жителите на града се осъществява в градския парк. В тази връзка е необходимо постоянна поддръжка на парковата среда, както и на съоръженията намиращи се на негова територия.

Насоки и мерки за опазване и увеличаване на зелените площи съгласно действащото законодателство:

- Създаване на нови и поддържане на съществуващите алеи и паркове за обществен отдих за подобряване микроклимата на Община Елхово.
- Изграждане на преградни съоръжения срещу паркирането на моторни превозни средства върху зелените площи.
- Своевременно почистване на изсъхнали дървета по протежение на уличните

платна.

- Търсене на възможности за увеличаване на количеството на озеленените площи.

9. Радиационна обстановка и влияние на нейонизиращи лъчения

Министерството на околната среда и водите, чрез Изпълнителната агенция по околна среда и Регионалните лаборатории за радиационни измервания в Бургас, Варна, Враца, Монтана, Плевен, Пловдив и Стара Загора, осъществява системни наблюдения за радиационното състояние на околната среда в Р България по утвърдена мрежа от пунктове и съответна периодичност.

Показателите, по които се извършват непрекъснати и периодични наблюдения са: радиационен гама фон - мощност на дозата [nGy/h], специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди в почви, дънни утайки и отпадъчни продукти [Bq/kg], обща бета-активност и тритий [Bq/l], съдържание на естествен уран [mg/l] и радий-226 [mBq/l] в повърхностни, сондажни и отпадъчни води, обемна специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди в аерозолни проби [μ Bq/m³] и [mBq/m³] и концентрация на радон в приземен слой въздух [Bq/m³].

Във връзка с необходимостта от актуализиране на мрежата от радиологичен мониторинг поради настъпили промени на радиационното състояние в райони с обекти потенциални замърсители вследствие на естествена рекултивация, прекратяване и ликвидирани дейността на наблюдавани обекти, промени в ландшафта на някои мониторингови пунктове и показана устойчивост в стойностите на определяните показатели е издадена Заповед № РД-295/28.04.2017 г. на Министъра на околната среда и водите, с която е утвърдена мрежа за провеждане на радиологичен мониторинг на околната среда, включваща: пунктове, наблюдавани показатели и периодичност, включително и на територията на Община Елхово.

Радиационен гама-фон

Естественият радиационен гама-фон е физична характеристика на околната среда, специфична за всеки пункт, област, регион. Известно е, че естествените радионуклиди: уран, радий, торий и продуктите от техния разпад, както и радиоактивните изотопи на калия, рубидия и др., имат широко разпространение в земната кора. Поради своите специфични физико-химични свойства те имат конкретно присъствие в състава на отделните компоненти на околната среда: литосферата (скали, почви), хидросферата (подземни, речни, езерни и морски води), въздуха, флората и фауната.

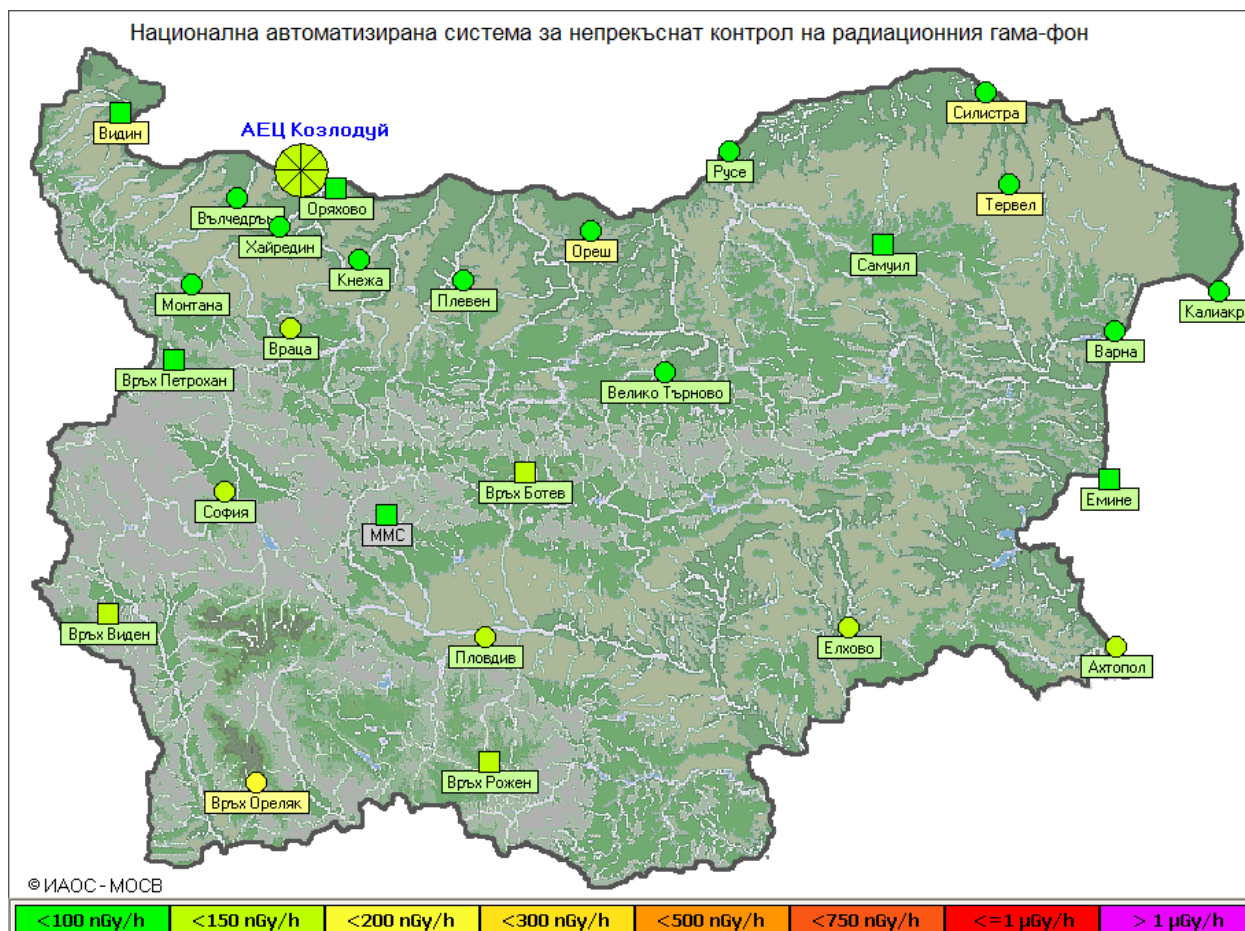
В резултат от дейността на човека става допълнително обогатяване на елементите на околната среда с естествени и техногенни радионуклиди и тяхното пространствено преразпределение. Тези антропогенни източници на радиоактивност обуславят техногенната компонента на радиационния фон. Към тях следва да се отнесат:

- ✓ отпадъчните води и отбитата скална маса при миннодобивната дейност на тежки и редки метали;
- ✓ газоаерозолните изхвърляния от обектите на атомната енергетика и топлоенергетиката;
- ✓ сгурията и пепелината от топлоцентралите, работещи с твърдо гориво;
- ✓ минералните торове, получени от някои фосфорити;
- ✓ строителните материали.

Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол (НАСНК) на радиационния гама - фон се състои от 26 локални мониторингови станции, измерващи мощността на дозата. Станциите са разположени по цялата територия на страната,

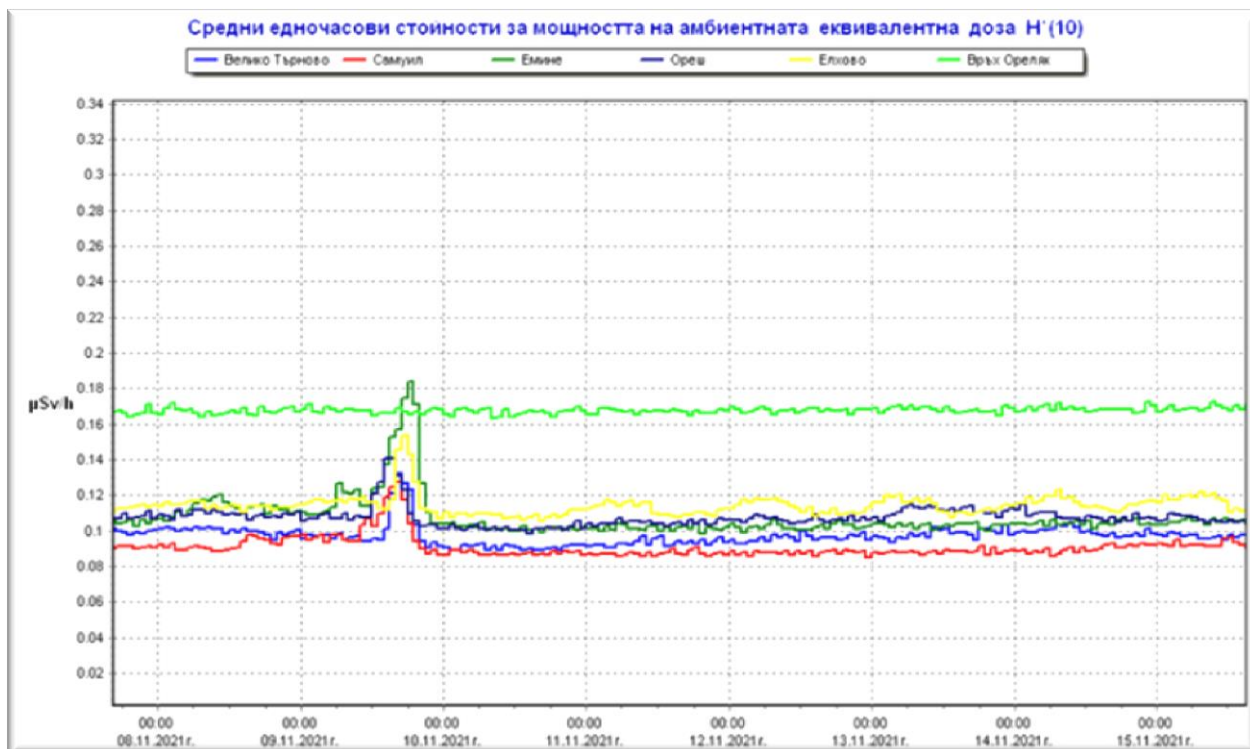
работят в непрекъснат режим и изпращат данни в централната станция в ИАОС. Автоматизираната система има за цел съевременното установяване на инцидентно повишаване на радиационния гама-фон.

Конкретни стойности за радиационния гама-фон се публикуват всеки ден на страницата на Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), чрез Ежедневен бюлетин за радиационната обстановка. В гр. Елхово има пункт от НАСНК, в който се следи радиационния гама-фон (Фиг. II-33).

Фиг. II-33. НАСНК на радиационния гама-фон
*Източник: ИАОС

На Фиг. II-34 са представени графично, средните едночасови стойности на мощността на амбиентната еквивалентна доза, ($\mu\text{Sv/h}$) в 6 Локални мониторингови станции за периода 08.11 – 14.11.2021 г. в т.ч. и в гр. Елхово.

Фиг. II-34. Средни еднoчасови стойности за мощността на амбиентната еквивалентна доза, ($\mu\text{Sv/h}$), за периода 06.11 – 15.11.2021 г., *Източник: ИАОС

Резултатите от наблюденията през този период показват, че радиационният гама-фон в контролираните пунктове е в границите на характерния естествен гама-фон за съответния пункт и конкретните метеорологични условия.

Районът на Община Елхово се характеризира с добра радиационна характеристика, която не стимулира вторични химични реакции за повишаване нивото на замърсяване на въздуха. Не са наблюдавани съществени изменения на радиоактивността на атмосферните отлагания и валежите.

При наблюдението на радиационното състояние на необработваеми почви през 2020 г., за територията на област Ямбол, слабо са повлияни почвите от бившия уранодобивен участък „Тенево“, със стойности на уран-238, които превишават до 12 пъти фоновите стойности, дължащо се на извършваната в тях дейност.

Няма данни за наличие на радиоактивно замърсяване на повърхностните, подземните и питейни води в региона. Не са наблюдавани завишени концентрации техногенни радионуклиди.

Нейонизиращи лъчения

Електрическите и магнитните полета съществуват естествено в природата и са фактор, присъстващ в живота на хората. Познати са много природни източници създаващи електромагнитна енергия, като слънчевото лъчение, бурите, мълниите и електромагнитното лъчение от космическите обекти. Всички тези фактори формират естествения електромагнитен фон на Земята.

С еволюцията на човечеството и развитието на науката и техниката, с развитието на безжичните технологии и социалното поведение на хората, все повече изкуствени източници на електромагнитни полета (ЕМП) съпътстват живота на съвременния човек -

уреди за диагностика и лечение в медицината, далекопроводи за пренос на електрическа енергия, навигационните уреди и други. При телевизията, радиото и мобилните комуникации електромагнитните вълни са необходими, тъй като те са средство за пренасяне на цялата безжична информация и сигнали. Това доведе до появата на множество нови източници на електромагнитни лъчения извън и в населените места.

Съвременните средства за комуникация създават нейонизиращо електромагнитно поле. Това поле е нискоенергийно и неговите честота и мощност не са достатъчни, за да разрушат молекулите в тялото. Нейонизиращото електромагнитно поле е съвсем различно от йонизиращото излъчване, което се асоциира с рентгеновите и гама-лъчите и техните биологични ефекти върху хората. Няма доказателства за нездравословни ефекти от радиочестотните полета, които са под нивата в международно приетите ограничения. Единственият доказан от науката ефект в тази част на честотния спектър (нейонизиращите лъчения) е повишаване на телесната температура, т.нар. топлинен ефект. Този ефект е установен само при определени производствени източници – индукционно загряване на метали, заваряване на диелектрици и други.

Един от най-често срещаните източници на нейонизиращи лъчения са базовите станции на мобилните оператори и радиопредавателните кули – съоръжения, проектирани за предаване на радиосигнали. Тъй като полевата сила бързо отслабва с разстоянието, повечето хора са изложени само на малка част от препоръчителния максимум.

Съгласно действащото законодателство в Република България, нейонизиращите лъчения в жилищни, производствени, обществени сгради и урбанизирани територии са фактори на жизнената среда и подлежат на регистрация и контрол, а обектите, източници на нейонизиращи лъчения са обекти с обществено предназначение и също подлежат на държавен здравен контрол.

Съгласно чл. 36, ал. 3 от Закона за здравето регионалните здравни инспекции създават и поддържат публичен регистър на обектите с обществено предназначение, в т.ч. обектите, източници на нейонизиращи лъчения.

Праговете за ЕМП за населените места само в радиочестотния и микровълновия обхват у нас се регламентират с Наредба №9/1991г. за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти (Обн. ДВ. бр. 35 от 3 Май 1991 г., попр. ДВ. бр. 38 от 14 Май 1991 г., изм. ДВ. бр.8 от 22 Януари 2002 г.). Съгласно наредбата се определят нормите и изискванията за защита на населението от вредното въздействие на електромагнитни полета в честотния обхват от 30 kHz до 30 GHz, при които се извършва предварителен санитарен контрол, оценяващ хигиенно защитната зона още при проектирането, а след монтиране на излъчващите съоръжения се прави оценка на ЕМП чрез измерване на интензитета или плътностите на мощност на ЕМП от лаборатории на РЗИ. Съгласно наредбата, излъчвателите на енергия на ЕМП (радио- и телевизионни предаватели и ретранслатори, радиолокаторни и навигационни станции и др.) се разполагат така, че напрегнатостта и плътността на мощност на ЕМП в района на населените територии да не превишават пределно допустимите нива, посочени в Наредба №9/1991г. и Таблица II-28.

Таблица II-28. Пределно допустими нива на напрегатостта и на плътността на енергийния поток на ЕМП в населена територия

№ по ред	Честотния обхват, в който работи излъчвателят	Пределно допустимо ниво
1.	от 30 до 300 kHz	25 V/m
2.	от 0.3 до 3 MHz	15 V/m
3.	от 3 до 30 MHz	10 V/m
4.	от 30 до 300 MHz	3 V/m
5.	от 0.3 до 30 GHz	10 μ W/cm ²

Източниците на ЕМП на територията на Община Елхово са: електропроводи; трафопостове, подстанции за високо напрежение; захранващи жилищни квартали; радиопредаватели, базови централи за мобилни комуникации на мобилните оператори; радарни системи на МВР и др. Към източниците на ЕМП, които могат да създадат здравни проблеми на населението, могат да се отнесат и уредите за ежедневна употреба като: монитори на компютри, битови електрически уреди, медицинска апаратура за диагностика и лечение, мобилни телефони и т.н.

През 2021 г., Регионална здравна инспекция гр. Ямбол извършва мониторинг на нейонизиращите лъчения като фактор на жизнената среда на обекти намиращи се на територията на област Ямбол. С писмо от м. март 2022 г., РЗИ гр. Ямбол предоставя информация за нейонизиращите лъчения като фактор на жизнената среда на обекти намиращи се в Община Елхово. Информацията е включена и в Годишния доклад за 2021г. на здравната инспекция за извършения мониторинг и контрол на нейонизиращите лъчения, като фактор на жизнената среда на обекти източници на нейонизиращи лъчения в област Ямбол. Регистрираните обекти, източници на нейонизиращи лъчения в Регистъра на РЗИ-Ямбол, за територията на общината са посочени в Таблица II-29.

Таблица II-29. Регистрирани обекти, източници на нейонизиращи лъчения в Регистъра на РЗИ-Ямбол, за територията на Община Елхово

Община	Брой станции на мобилни оператори	Разпределение на обектите източници на ЕМП, според собственика				
		„А1 България“ ЕАД	„БТК“ АД	Цетин България/ „Теленор България“ ЕАД	„Нуртс Диджитълс“ ЕАД	„Булсатком“ ЕАД
Община Елхово	14	3	6	5	-	-

*Източник: РЗИ гр. Ямбол

По справка на РЗИ-Ямбол, през 2021 г. експерти от Дирекция „Лабораторни изследвания“ на РЗИ – Бургас са извършили планирано измерване на моментната и средна стойност на интензитета на електрическото поле, както и плътността на мощност S (μ W/cm²) на електромагнитното поле, генерирани от обекти, източници на нейонизиращи лъчения. Пунктовете са определени от РЗИ – Ямбол. За територията на Община Елхово мониторинг е извършен в Базова станция № 5076 на GSM оператор „Теленор България“ ЕАД, разположена на мачта на покрива на сграда на ул. „Чаталджа“ 2 гр. Елхово. Намира се в близост до ЦСОП „Н. Й. Вапцаров“ гр. Елхово.

Резултатите от измерванията на нивата на ЕМП в сградите и прилежащите терени на детски градини, учебни заведения са представени в Таблица II-30.

Таблица II-30. Стойности на ЕМП в ЦСОП „Н. Й. Вапцаров“ – гр. Елхово

№	Брой извършени измервания	Описание на мястото на измерване	Отстояние от източника на излъчване до мястото на измерване Хоризонтално, L Вертикално Δh	Моментна стойност на инт. на ЕП $E=(V/m)$	Средна стойност на инт. на ЕП за 6 min интервал $E=(V/m)$	Моментна стойност на плътн. на мощност $S=(\mu W/cm^2)$	Средна стойност на плътността на мощност за 6 min интервал $S=(\mu W/cm^2)$	Пределно допустимо ниво $E=(V/m)$
1.	4	ЦСОП „Н. Й. Вапцаров“ – гр. Елхово 1. Етаж 3, стая за занимания – до прозореца 2. На двора	L – 100 м Δh –на около 10м	0.58	0.66	<0.1	<0.1	10
	4			0.32	0.42	<0.1	<0.1	10

От резултатите, представени в горната таблица е видно, че при извършените измервания в ЦСОП „Н. Й. Вапцаров“ не е установено превишение на пределно допустимото ниво на плътността на мощност от $10 \mu W/cm^2$. Измерените нива на електромагнитните полета от мониторирания източник на нейонизиращи лъчения – Базова станция № 5076 съответстват на действащите норми на Наредба № 9 от 14.03.1991 г. на МЗ за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти (обн., ДВ, бр. 35 от 1991 г.).

Резултатите от измерванията на мониторирания източник на ЕМП са в съответствие с нормативните изисквания, следователно при експлоатацията им не съществува здравен риск за населението.

През 2021 г. в РЗИ – Ямбол не са извършвани допълнителни измервания на ЕМП, т.к. не са постъпвали жалби и сигнали от граждани относно обекти, излъчващи нейонизиращи лъчения.

Насоки и мерки за контрол на радиационната обстановка съгласно действащото екологично законодателство:

- Оптимизиране и усъвършенстване на взаимоотношенията между мобилните оператори, обществеността и общинските органи;
- Установяване съответствието на нивата на електромагнитните полета с действащите норми и изисквания на Наредба № 9 от 14.03.1991 г. на МЗ и МОСВ за пределно допустими нива на ЕМП в населени територии и определяне на хигиенно – защитни зони около излъчващи обекти (обн., ДВ, бр. 35 от 1991 г.);
- Мониторинг на ЕМП и оценка на здравния риск за населението от съответните здравни органи.

10. Управленски ресурси

Задълженията на общинските власти в областта на околната среда са регламентирани с чл.15, ал.1 от Закона за опазване на околната среда, съгласно който Кметовете на общини:

- информират населението за състоянието на околната среда съгласно изискванията на закона;
- разработват и контролират заедно с другите органи планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината;
- организират управлението на отпадъци на територията на общината;
- контролират изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води в урбанизираните територии;

- организират и контролират чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и крайселищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях;
- определят и оповестяват публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и контролират изпълнението на техните задължения;
- организират дейността на създадени с решение на общинския съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения;
- определят длъжностните лица, които могат да съставят актове за установяване на административните нарушения по този закон;
- осъществяват правомощията си по специалните закони в областта на околната среда;
- определят лицата в общинската администрация, притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на ОС.

Административното ръководство в Община Елхово се осъществява от секретар и заместник кметове, които са на пряко подчинение на Кмета. Организацията на дейността, функционалните задължения и административните звена в общинската администрация, са определени в утвърденият със Заповед на кмета на Община Елхово, *„Устройствен правилник на общинска администрация - Елхово“*.

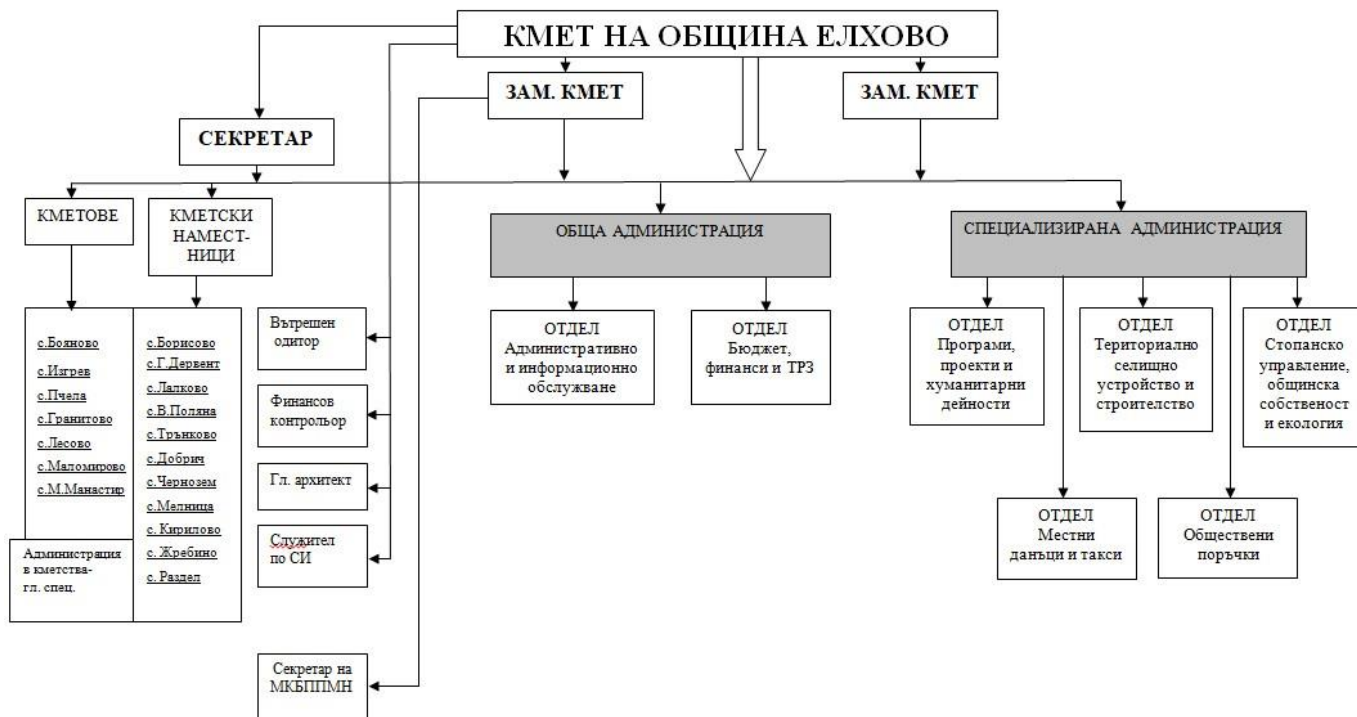
Общинската администрация е разделена в две основни направления – „Обща администрация“ и „Специализирана администрация“.

Общата администрация на Община Елхово е организирана в два отдела както следва:

- Отдел „Административно и информационно обслужване“
- Отдел „Бюджет, финанси и ТРЗ“

Специализираната администрация е структурирана в пет отдела, както следва:

- Отдел „Програми, проекти и хуманитарни дейности“;
- Отдел „Стопанско управление, общинска собственост и екология“;
- Отдел „Териториално селищно устройство и строителство“;
- Отдел „Местни данъци и такси“;
- Отдел „Обществени поръчки“.

Фиг. II-34. Структура на общинска администрация Елхово

❖ **Структура на администрацията в областта на околната среда**

В Община Елхово основните функции, свързани с политиката по опазване на околната среда, в т.ч. и с управление на отпадъците, се изпълняват от отдел „Стопанско управление, общинска собственост и екология” в следния състав:

Началник отдел „Стопанско управление, общинска собственост и екология“

ст. експерт „Екология“

служители от дейност „Озеленяване“

служители от дейност „Чистота“

служители от обособено звено към дейност „Чистота“, свързано основно с работата на „Депю за неопасни отпадъци на общините Елхово и Болярово“ с. Добрич, общ. Елхово.

Отделът към Община Елхово изпълнява следните функции:

- Изготвя и/или участва в изготвянето на програми, стратегии и планове за устойчиво развитие по отношение на околната среда;
- участва в разработването, провеждането и контрола на мероприятията, касаещи опазването и възстановяването на природата и екологичната политика на територията на общината;
- участва в оформянето и подсиуряването на финансовата обезпеченост на екологичните общински мероприятия и обекти;
- координира дейността на общинската администрация в областта на екологията с РИОСВ, РЗИ, РВМС, РДНСК и др. държавни институции, както и с: - неправителствените екологични и природозащитни организации и движения, - научната общност (висшите училища и университети), частните и държавни фирми, неправителствените организации, - със специалисти в областта на екологията;
- контролира екологичното състояние на общината;
- изготвя задания на проекти за озеленяване;

- въвежда и ръководи ефективна система за управление на отпадъците, чрез интегриран мениджмънт;
- подготвя договорите за дейността по сметопочистването, сметоизвозването, поддържането на депата за твърди отпадъци и осигурява контрол по същата дейност;
- участва в изготвянето на графици за измиване на улици и площи, метене, снегопочистване, сметоизвозване и др., както и контролира тяхното изпълнение;
- упражнява редовен контрол по опазване на чистотата и зелените площи, стопанисване на зелените площи от граждани, физически и юридически лица;
- изготвя и реализира програма за решаване на проблемите, свързани с бездомните кучета;
- разяснява, предупреждава и осведомява широката общественост по отношение на всички дейности, намерения и последствия, спрямо компонентите на околната среда и проблемите, свързани с тях, чрез всички средства за масова информация.

Пряко ангажиран с дейностите по опазване на околната среда в общинската администрация е ст. експерт „Екология“ – 1 щатна бройка.

В състава на Общински съвет – Елхово функционира Постоянна комисия по „Общинска собственост, териториално и селищно устройство и евроинтеграция“, състояща се от председател, зам. председател и 3-ма членове общински съветници.

❖ **Общинска нормативна уредба в областта на околната среда**

Наредба за управление на дейностите по отпадъците на територията на Община Елхово.

С Наредбата се определя реда и условията за изхвърлянето, събирането, в т.ч. разделното, превозването, претоварването, обезвреждането и оползотворяването на отпадъците, както и заплащането на съответните услуги, съгласно действащите закони. Наредбата определя задълженията, отговорностите и взаимоотношенията между общината от една страна и от друга - на специализираните общински или частни фирми и дружества, които по договорни отношения извършват извозването на БО /битови отпадъци/ и почистване на улиците, площадите, алеите, парковете, градините, спирките на обществения транспорт и на другите обществени места в общината. С нормативният документ се определя задълженията на ръководителите на всички учреждения, обществени и стопански организации, търговски обекти, държавни и частни фирми или дружества, банки, учебни заведения, болнични заведения, подразделения на МВР, собствениците или наемателите на жилища и на гражданите по отношение на ежедневното почистване и поддържане на чистотата в ползваните от тях сгради, дворове и прилежащите им територии. Регламентиран е контрола, глобите и санкциите, които се налагат за нарушаване определените в нея норми.

Наредба № 2 за опазване на чистотата и околната среда в Община Елхово.

С Наредбата се определят конкретните права и задължения на гражданите, юридическите лица, държавните органи и обществените организации в населените места в Община Елхово относно опазване на чистотата и околната среда. Контролът по спазване на Наредба №2 е възложен на определените със заповед на кмета специалисти от общинската администрация на Община Елхово, кметовете и кметските наместници на населените места.

Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги и права на територията на Община Елхово.

С тази Наредба се уреждат отношенията, свързани с определянето и администрирането на местните такси и цени на предоставяни на физически и юридически лица услуги, реда и срока на тяхното събиране на територията на Община Елхово.

Такса битови отпадъци (ТБО) се заплаща за услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения на битовите отпадъци, както и за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. Размерът на таксата се определя за всяка услуга поотделно – сметосъбиране и сметоизвозване; обзавеждане на битовите отпадъци в депа или други съоръжения; чистота на териториите за обществено ползване. Размерът на таксата се определя за всяка услуга поотделно - осигуряване на съдове за съхраняване на битови отпадъци – контейнери, кофи и други, събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им, проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 71а и 71е от Закона за управление на отпадъците, почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване. Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на Общинския съвет ежегодно въз основа на одобрена план – сметка, включваща необходимите разходи за всяка дейност.

Наредба № 15 за изграждане, стопанисване, опазване и контрол на зелената система на територията на Община Елхово.

С тази Наредба се уреждат обществените отношения, свързани с планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазване и развитие на зелената система на Община Елхово. Зелената система на Община Елхово е предназначена да подобрява жизнената среда и облика на населените места в нея, независимо от формите на собственост. Общински съвет – Елхово, чрез бюджета на общината осигурява необходимите средства за изграждане и поддържане на декоративната растителност в общинските зелени площи.

Наредба № 1 за осигуряване на обществения ред, безопасността на движението, пожарната и аварийната безопасност и опазване на общинската собственост на територията на Община Елхово.

С Наредбата се определят конкретните права и задължения на гражданите, юридическите лица, държавните и общински органи и обществените организации в населените места на Община Елхово и конкретизират условията относно: осигуряване на обществения ред; опазване на общинската собственост; осигуряване на безопасност на движението; осигуряване на пожарна и аварийна безопасност и се определят контрола и административно наказателните разпоредби.

Наредба № 3 за обема на животновъдната дейност и местата за отглеждане на селскостопански животни на територията на Община Елхово

Тази Наредба урежда и определя обема на животновъдната дейност и местата за отглеждане на селскостопански животни в населените места на територията на Община Елхово, регламентира отглеждането за лични нужди, промишленото отглеждане на селскостопански животни, ограниченията и забраните за отглеждането им и осъществяването на контрол върху санитарно- хигиенното състояние в населените места. Регламентиран е реда и условията за отглеждане на селскостопански животни на територията на общината, както и

взаимоотношенията между общинската администрация, собствениците на животни и институциите, имащи отношение по отглеждането на животни в лични стопанства или животновъдни ферми. Контролът по изпълнението на тази наредба се осъществява от Кмета на общината, кметовете или кметски наместници на населени места или упълномощени от тях длъжностни лица.

Наредба № 19 за овладяване на популацията на безстопанствените животни и придобиване, притежаване, отглеждане и регистрация на кучета на територията на Община Елхово

Настоящата наредба урежда реда за намаляване популацията на безстопанствените кучета на територията на Община Елхово чрез: улов и обработка на безстопанствените животни /кучета/; контрол върху регистрацията на домашните кучета, тяхното придобиване, притежаване, отглеждане и развъждане. С Наредбата се регламентират взаимоотношенията между институциите, неправителствените организации за защита на животните и собствениците на животни - домашни любимци. Контролът по спазване на настоящата наредба е възложен на определени със заповед на Кмета на общината специалисти от общинската администрация, на кметове и кметски наместници на населени места

Наредба № 18 за управление на общинските горски територии собственост на Община Елхово

Тази Наредба урежда обществените отношения свързани с управлението на общинските горски територии. Горските територии на общината изпълняват следните основни функции: защита на почвите, водните ресурси и чистотата на въздуха; поддържане на биологичното разнообразие на горските екосистеми; осигуряване на социални, образователни, научни, ландшафтни и рекреационни ползи за обществото; защита на природното и културното наследство; производство на дървесни и недървесни горски продукти; регулиране на климата и усвояване на въглерода. Организацията по управлението на общинските горски територии се осъществява от Кмета на общината.

❖ Обмен на информация и сътрудничество с регионални органи на централни ведомства от компетенциите, на които са въпроси по опазване на околната среда

За решаване на проблемите свързани с околната среда, общинската администрация си сътрудничи с централни, регионални и местни органи на ведомства фирми и др. Регионалните органи на централните ведомства, с които общината сътрудничи по въпросите за опазване на околната среда са: Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ) – Стара Загора, Регионална здравна инспекция (РЗИ) – Ямбол, Басейнова дирекция „Източнобеломорски район” - Пловдив, Областна дирекция „Земеделие” - Ямбол, Териториално статистическо бюро към НСИ, Областна дирекция по безопасност на храните - Ямбол.

❖ Сътрудничество в разглежданата област със съседни общини, бизнеса, НПО

Община Елхово е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците регион Елхово - за общините Елхово и Болярово и в тази връзка работи съвместно с Община Болярово, предимно по проблемите, свързани с управлението на отпадъците.

С въвеждане на регионалната система, дейностите по управление на отпадъците се решават на регионално ниво. Новата общинска политика за управление на отпадъците налага, както координиране с регионалната система, така и активно участие в установяването и развитието на регионалната организация. Чрез създаване на Сдружението, двете общини, участващи в него си поделят разходите по поддръжката, експлоатацията и мониторинг на депото и вземат общи решения за бъдещото третиране на отпадъците.

С цел реализиране на конкретни екологични проекти или мероприятия общината призовава за свои партньори както неправителствения сектор и обществеността, така и организации на местно, регионално и национално ниво.

❖ **Информирание на обществеността**

Община Елхово има действаща система за информиране на населението за състоянието на околната среда. Информирането на обществеността и обществени консултации за изпълнение на политиките и ангажиментите на общината за опазване на околната среда, в т.ч. и управление на отпадъците се осъществява главно, чрез публикуване на информация (програми, наредби, отчети, регистри, графици, съобщения за предстоящи събития и кампании) на интернет страницата на общината (<https://elhovo.bg/>).

Информирането на населението на Община Елхово за състоянието на околната среда, за изпълнението на мерките от Програмата за управление на отпадъците, Програмата за опазване на околната среда и др. програми, както и за реализацията на проекти с екологична насоченост се осъществява чрез публикуването на информацията на интернет страницата на общината. Ежегодно се изготвят отчети по изпълнението на цитираните по-горе програми, които се публикуват за информация на обществеността и заинтересованите страни. Уведомленията за инвестиционни предложения, които постъпват в общината се обявяват публично с обява на интернет страницата на общината, поставя се обява и на таблото в сградата на общината. Ежегодно се провеждат кампании за събиране/предаване на ИУЕЕО, НУБА, гуми, отработени масла и др. вид отпадъци. Съобщение за организирани кампании се публикува на интернет страницата на общината.

Общинската администрация осъществява работата с обществеността в няколко групи дейности, които са насочени към:

- информиране на гражданите относно проблемите на околната среда (замърсяването на въздуха, проблеми с битовите и строителни отпадъци на територията на общината, цялостно състояние на околната среда);
- повишаване на общественото съзнание чрез получаване на екологично образование;
- включване на обществеността при вземане на решения, касаещи околната среда;
- осъществяване на ползотворно сътрудничество между местните власти, обществеността и неправителствените организации.

❖ **Мобилни и стационарни системи за наблюдение и контрол на качеството на околната среда**

На територията на Община Елхово няма мобилни и стационални системи за наблюдение качеството на околната среда.

❖ **Услуги, предоставяни от общината и на територията на общината, свързани с опазване на околната среда – обхват на дейност и статут**

– *Управление на отпадъците*

Община Елхово работи в насока решаване на проблемите свързани с управлението на отпадъците, генерирани на нейната територия като е:

- Общината е изградила ефективна система за организирано сметосъбиране, която покрива 100% от населението на Община Елхово.
- Община Елхово член на „Регионално сдружение за управление на отпадъците – Регион Елхово“. В сдружението участват общините Елхово и Болярово.

- Действащата в Община Елхово система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, съответства на изискванията на Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и на конкретните изисквания от глава трета, Раздел II от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки.

– *Водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчните води*

Територията на общината се обслужва от „Водоснабдяване и канализация“ ЕООД – гр. Елхово, която предоставя услугите водоснабдяване, канализация и пречистване на води. Поддържа и експлоатира водопроводната и канализационна мрежа. Това включва общо 430 km водопроводна мрежа, над 40 km канализационна мрежа и една пречиствателна станция за питейни води. Стопанисването, поддръжката и експлоатацията на ПСОВ – Елхово се осъществява също от „ВиК“ ЕООД гр. Ямбол. Пречиствателната станция е оразмерена за следните параметри: население – 11 100 ЕЖ.

– *Озеленяване*

Стопанисването, поддръжането на зелените площи, цветните фигури, насаждения по улиците, лесопарковете и гробищни терени, както и създаването и поддръжането на нови такива се осъществява от служители на общинска администрация и наети по програми лица.

Насоки и мерки за повишаване на управленските фактори съгласно действащото екологично законодателство:

- Обучение и повишаване на квалификацията на административния персонал;
- Получаване на външна подкрепа за институционално укрепване на администрацията;
- Важна оценка за възможностите на една община да решава въпросите, свързани с опазване на околната среда е привличането на допълнителни финансови средства.

11. Икономически показатели

В Община Елхово, в икономическо отношение основните дейности са насочени в град Елхово. Промисленият сектор е представен предимно от преработваща промишленост, важен дял в общинската икономика заема и отрасълът на услугите. Това е обусловено както от съсредоточаването на население в града, така и от неговото значение като икономически и обслужващ център.

По отношение на абсолютния брой на регистрираните предприятия през наблюдавания период се очертава тенденция на нарастване на предприятията в сферата на аграрния сектор и в някои от услугите (култура, спорт и развлечения, хуманно здравеопазване и социални дейности, професионални дейности и научни изследвания, транспорт, складиране и пощи, създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения).

По данни на Общ устройствен план на Община Елхово, най-голям е броят на фирмите, които са в сферата на търговията, ремонт на автомобили и мотоциклети (32.7% от всички предприятия в общината). На второ място е селското, горското и рибното стопанство - 16.0%, следвано от хотелиерството и ресторантьорство - 10.5% и от „операции с недвижими имоти“ - 10.4%. Индустрията обхваща 9.7% от всички предприятия в общината. Добре са представени още: транспорт, складиране и пощи, професионалните дейности и научните изследвания, както и хуманното здравеопазване, социалната работа.

11.1. Развитие на отделните отрасли в общината

В този раздел особено внимание се отделя на отраслите, чието развитие зависи от състоянието на околната среда и които биха могли да повлияят върху състоянието на околната среда (в т.ч. селско стопанство, промишленост и др.).

□ Селско стопанство

Селското стопанство е традиционна икономическа дейност за всички населени места в общината като то е основен отрасъл в селата. Представено е от подотраслите растениевъдство и животновъдство, като растениевъдното направление е с по-голям дял. Благоприятните природни предпоставки, както и стратегическото местоположение спрямо голям консумативен център (град Ямбол), създават добри възможности за развитие на селското стопанство.

За развитие на *растениевъдството* в общината са налице благоприятни природогеографски условия (релеф, климат, почви, води). Територията на Община Елхово заема значителна част от областната територия (20.91%). Големият размер на земеделските територии – близо 3/4 от площта на общината (от които 75% обработваеми) е фактор за развитие на земеделието. На територията на общината се отглеждат предимно: зърнено-житни култури (пшеница, ечемик, царевица за зърно), технически маслодайни култури (слънчоглед, рапица), технически ароматни култури (кориандър), трайни насаждения (лозя – винени), фуражни култури. Зеленчукопроизводството е развито главно в семейните градини и няма изявена пазарна ориентация поради липсата на преработващи мощности на консервната промишленост в общината и вносът на по-евтини зеленчуци.

Водещите фирми в сектора на територията на общината са: „Зомаш“ ООД (производство и търговия със зърнени култури) и „Инсекта 2000“ ООД (производство, заготовка и търговия с посевен и посадъчен материал).

Традициите и потребностите на местното население е в основата на развитието на *животновъдството*. Основно място заема отглеждане на крави, кози, овце, свине, като има традиции в отглеждане на птици, зайци, пчели. Животновъдството е ориентирано към производство на свинско и говеждо месо, краве, овче и козе мляко и мед. В структурата на животновъдството преобладават дребните стопанства. Най-голям е дялът на отглежданите животни в стопанства на физически лица. В едри стопанства се отглеждат 27% от говедата, 36% от бивоците, 8% от козите и 4% от овцете.

Преобладават дребните животновъдни стопанства (чиято продукция е предназначена за лична консумация в стопанството), без пазарна ориентация. За периода се очертава намаляване на броя на основните селскостопански животни.

Като цяло може да се направи извода, че потенциалът за развитие на селското стопанство на територията на общината е благоприятен. Комбинацията от климатични и почвени условия позволява на територията на общината да се отглеждат култури традиционни за общината. Селскостопанският отрасъл е структуроопределящ за Община Елхово.

□ Промишленост

Характерно за Община Елхово е развитието на леката промишленост и предприятия за преработка на селскостопанска продукция. Промишлеността е застъпена в общинския център. Преобладава частният сектор. В общината с превес са средни и малки фирми насочени към производство на хидравличен и прикачен инвентар за селскостопански

машини и резервни части за тях, елементи за водопреносни мрежи, фасонни и арматурни части, алуминиеви профили, производство на млечни продукти, хлебни изделия, проектиране и производството на гладко плетиво и трикотажни облекла.

Водещи фирми в сектора са Община Елхово са:

- „Орудница-2000“ ООД - Фирмата е регистрирана през 1999 г. Занимава се с производство на свързващи елементи за водопреносни мрежи и системи за питейно - битово водоснабдяване и напоителни системи.
- „Хляб и хлебни изделия“ ЕООД - Основен производител на хляб и хлебни изделия в региона. Фирмата съчетава иновативните технологии на съвремието и традициите на дългогодишния опит в производството на хляб и хлебни изделия.
- „Арачиеви“ ООД - с. Кирилово се занимава с преработка на мляко и производство на млечни продукти. Фирмата разполага със съвременен оборудвана производствена база в село Кирилово, Община Елхово.
- ЗП Тодор Пенев Господинов - Занимава се с животновъдно стопанство за говеда, биволи и овце в с. Пчела. Има изграден и оборудван цех за преработка на мляко - собствено производство, в кисело мляко и сирене.
- „Лемекон“ АД - Чугунолеярният завод е с предмет на дейност: специализиран производител на всички видове и размери свързващи фасонни части: жила, фланцови съединения, намалители, колена, фланци, гърнета, капаци, решетки, въздушници за АЦ, PVC, и PE тръби.
- „Яница“ АД - 30 годишна традиция в модното и качествено проектиране и производството на гладко плетиво.
- „Дели 99“ ЕООД - Фирмата произвежда над 200 артикула за жени, мъже и деца в областта на бельото, домашното облекло и пижами.
- „Туна алуминиум“ ООД - цех за хромиране, прахово боядисване, облицовка и механична обработка на алуминиеви профил.
- „Импо 2003“ ЕООД – производство на безалкохолни напитки;
- „Фаворит 3003“ ЕООД - производство и търговия със строителни материали.

□ Туризм

Устойчивото развитие на туризма е важен приоритет за Община Елхово най-вече заради икономическите ползи. Наличните природни ресурси, богатото историческо наследство, природни забележителности и съществуващите традиции са сериозна предпоставка за насърчаване растежа на доходите и създаването на заетост в общината, чрез подпомагане на развитието на интегриран селски туризъм. Съществуващата туристическа инфраструктура показва добра готовност за посрещане на туристи. Трябва да се отбележи това, че част от местата за настаняване са разположени в селата на общината.

□ Културно-историческо наследство и туристически обекти в общината

В Община Елхово е запазено богато културно-историческо наследство, съхранени са богати фолклорни традиции и обичаи.

Етнографско-археологически музей – Елхово е създаден през 1958 г. разположен в центъра на града и представя една от най-интересните и оригинални етнографски експозиции в страната. Във фонда на музея се съхраняват над 23 000 експоната, от които над 14 000 съставляват основния етнографски музеен фонд, разпределен в следните колекции: „Земеделие и животновъдство”, „Жилище и жилищна уредба” , „Транспорт, лов и риболов”, „Облекло и накити”, „Тъкани и шевици”, „Традиционни занаяти”, „Художествено народно творчество”. В основния му фонд „Археология“ се съхраняват над 1 000 движими културни ценности.

Музеят притежава над 3300 тома специализирана литература и над 1700 единици специализирани научни списания. От 2003 г. до днес, Етнографският музей на град Елхово е включен в списъка на „100-те Национални туристически обекта на България” под номер 100.

Тракийски слънца са скални светилища, които се намират на около 4 km на юг от с. Мелница по асфалтовия път към с. Лесово. На това място през 1990 г. са открити група мистични тракийски скални кръгове. Техният брой надвишава 200 и са неравномерно разпределени по пресечения хълмист терен на Дервентските възвишения на височина около 245 метра върху добре отличаващи се самотно стърчащи скали. Тези местности носят наименованията Мучукови камъни и Мирчолови камъни. В близост до с. Мелница е изградена и първата екопътека около тези светилища – „Дрънчи Дупка“. Тя има тематична насоченост, тъй като преминава през местата, където могат да се наблюдават струпвания на тракийските слънца.

Най-значимите находки от времето на Древна Тракия в Елховско са двата долмена запазени южно от пограничното село Голям Дервент. Долмените представляват мегалитни съоръжения, изградени от няколко големи естествени камъка или грубо обработени каменни плочи, поставени отвесно и покрити с друга каменна плоча. Древните тракийски племена са ги използвали най-вече за погребения на високопоставени представители на племенната аристокрация и свързаните с това култови обреди. Подобни мегалитни съоръжения са запазени в Западна Европа и Кавказ. На Балканския полуостров се срещат само в Източните Родопи, Сакар планина и Странджа. Най-разпространени са еднокамерните, по-рядко има и двукамерни. Двата вида могат да бъдат с или без входен коридор (дромос). По-големият от двата долмена край с. Голям Дервент, е проучен през 2007 г. и се състои от две камери и дромос (вход). Датира от IX – VIII в. пр. Хр.

Изводи:

В икономическото си развитие през последните години Община Елхово се доближава до общите тенденции на икономическо развитие характерни за страната. Приоритетно за развитието на общинската икономика е повишаването на инвестиционната активност за създаване на нови предприятия и производствени мощности. Благоприятното географско и трансгранично положение, подсилва икономическото развитие. Налице е постепенно реструктуриране на местната икономика, като се забелязва тенденция на развитие както на селското стопанство така и на индустрията и услугите. В общината преобладават средни и малки фирми, като по-големите от тях са в сферата на селското стопанство и индустрията. В сферата на услугите работят много на брой малки фирми. развитието на икономиката в общината налага извода, че е необходима целенасочена политика за стимулиране на бизнес начинания в индустрията и аграрния сектор, тъй като макар и изискващи повече усилия, ресурси и планиране, именно това са секторите, които могат да донесат траен икономически ръст и осигурят трайна заетост на населението.

Рекреационно-туристическият потенциал не е използван изцяло. В общината има предпоставки за развитие на устойчив туризъм, т.е. съхраняване и опазване дългосрочно на природните, културните и историческите ресурси и по позитивен и балансиран начин запазване на околната среда.

11.2. Състояние на инфраструктурата в Община Елхово

❖ Транспортна инфраструктура

На територията на Община Елхово преминават пътищата от Републиканската пътна мрежа (РПМ), както следва:

- Път I-7 Мараш-Зимница-Окоп-Елхово-ГКПП Лесово: от km 282+667 до km 322+545 – 39,878 km
 - Път II-76 Елхово-Хасково: от km 0+000 до km 1+700 – 1,700 km
 - Път II-79 Елхово-Болярово-Средец: от km 0+000 до km 9+600 – 9,600 km
 - Път III-7008 Елхово-Изгрев-Г.Манастир:от km 0+000 до km 19+600 – 19,600 km
 - Път III-7009 Път I-7 Бояново-Борисово: от km 0+000 до km 14+300 – 14,300 km
 - Път III-7902 Маломирово-Раздел-Голям Дервент:от km 0+000 до km 25+500–25,500km
- Общата дължина на републиканските пътища в Община Елхово е 110.578 km.

Най-високото ниво на транспортно обслужване в общината се осъществява от първокласния път I – 7. Негово основно предназначение е да осъществява транзитно движение на голямо разстояние, предимно от граница до граница и провежда транспортния поток през територията на общината от съседните общини. Път със значително стопанско и икономическо значение за региона.

Съгласно справка за състоянието на пътната инфраструктура на територията на Община Елхово, към м. ноември 2021 г., състоянието на пътищата може да се обобщи по следния начин:

Таблица II-31. Списък на местните пътища в Община Елхово

№ по ред	Път №	Стар(и) номер(а)	Наименование	Дължина в km
1	JAM1021	70069(2), 70071	I-7, Мелница-Граница Турция / -Лесово-гр. застava Лесово	6,700
2	JAM1028	79021	II-79,Елхово-Болярово- Граница общ. (Елхово-Болярово)-Попово-Дъбово-Стефан Караджово / III-5308	4,000
3	JAM2004	79028(1), 79018	III-7904, Болярово-Воден / Малко Шарково-Шарково-Граница общ. (Болярово-Елхово)-Голям Дервент / III-7902	6,000
4	JAM2020	70065	I-7,Окоп-Елхово /-Кирилово	2,000
5	JAM2022	70079(3)	I-7,Елхово-ГКПП Лесово /-Малко Кирилово-Вълча поляна	11,400
6	JAM2025	79008	III-7902, Маломирово-Голям Дервент /Славейково-Лалково-Граница общ. (Елхово-Болярово)-Ситово-Шарково /JAM2004/	11,600
7	JAM2026	79012	III-7902, Маломирово-Голям Дервент /-Раздел	1,000
8	JAM2030	79309	III-7009, Бояново-Борисово /Жребино-Граница общ. (Елхово-Болярово)-Попово /JAM1028/	6,900
9	JAM2089	53615(3)	I-7,Окоп-Елхово/ -Граница общ. (Елхово-Тунджа) -Коневец-Маломир /JAM1096 /	2,020
10	JAM2091	53619, 70064(3)	JAM2089, Коневец-Маломир / Коневец – Граница общ. (Тунджа-Елхово) -Трънково-III-7008 /	9,900
11	JAM3023	70079(5)	III-7902, Маломирово-Голям Дервент /-Лалково/ JAM2025	3,500
12	JAM3024	79006	III-7902, Маломирово-Голям Дервент /Маломирово-Чернозем	4,800
13	JAM3027	79019	II-79, Елхово-Болярово-Добрич	0,600
14	JAM3029	79307	III-7009, Бояново-Борисово/- Стройно	1,600

*Източник: Общинска администрация Елхово

Състоянието на пътната инфраструктура е следното:

- Пътища – т. 7, 10, 12, 13 и 14 са в добро състояние
- Пътища – т. 1, 2, 4, 5, 6, 8, 9 и 11 се нуждаят от окосяване и подравняване на банкетите
- Пътища – т. 1 и 9 е необходимо кастрене на дървета
- Пътища – т. 2 и 5 – укрепване на водостоци
- Път – т. 1 – предпазна ограда на два моста
- Път – т. 10 – поставяне на пътни знаци Д 11 – 1 бр. и Д 12 – 2 бр.

В **общинската пътна мрежа**, са включени следните пътища: път IV-53619 Коневец – Трънково; IV-70064 Елхово – Трънково; IV-70065 Разклон – Кирилово; IV-70069 Гранитово-Мелница - Лесово; IV-70071 Лесово – застава Лесово; IV-70079 М.Кирилово - В.поляна - Лалково; IV-79006 Маломирово – Чернозем; IV-79068 Славейково - Лалково; IV-79012 Разклон - Раздел; IV-79019 Разклон - Добрич; IV-79021 Добрич - Попово; IV-79307 Разклон - Стройно; IV-79309 Жребино - Попово; IV-5361 Миладиновци – Крумово – Маломир.

Улична мрежа

Улиците на гр. Елхово условно се класифицират на две основни групи – първостепенна и второстепенна улична мрежа. Първостепенната улична мрежа (ПУМ) включва всички входни и изходни артерии и главните улици на града, а второстепенната улична мрежа – всички останали улици. Общата дължина на уличната мрежа в гр. Елхово е 43 km. Всички пътни артерии са с трайна настилка и са в сравнително добро експлоатационно състояние. Поддържането им е задължение на собствениците, а общинските пътища се финансират предимно със средства от бюджета. Вътрешната улична мрежа на град Елхово е в задоволително състояние.

Железопътна инфраструктура

Дължината на железопътната мрежа в системата е 13 km, представена от железопътен клон № 84 Ямбол - Елхово. Посредством нея селищната система се свързва с държавната железопътна мрежа. От 01.10.2002 г. е спрян пътническият влак и е преустановена товаро-разтоварната дейност.

Основни проблеми в областта на комуникационно-транспортната инфраструктура:

- Амортизация на голямата част от пътната мрежа и липса на достатъчно средства за финансиране на дейностите по текущ ремонт и поддържане на улиците по селата в общината;
- Лошо състояние на второстепенната и обслужващата улична мрежа;
- Недостатъчен брой места за паркиране.

За 2022 г. в бюджета на общината са заложили за изпълнение следните обекти:

- Ремонт на тротоари по ул. „Вардар“, участъци от улица „Ж. Петков“;
- Преасфалтиране на ул. „Марица“ гр. Елхово, след приключване на проект за реконструкция на водопровод и канализация.
- Частично преасфалтиране по уличната мрежа в гр. Елхово след реконструкция на проект за реконструкция на водопровод и канализация.
- Почистване и подравняване на банкети по общинската пътна мрежа:
 - JAM1021-I-7, Мелница-граница Турция/ - Лесово – гранична застава Лесово окосяване и подравняване на банкети, единични участъци.
 - JAM1028 - /II – 79, Елхово – Болярово/ - Граница общ. (Елхово – Болярово) – Попово – Дъбово – Стефан Караджово /III – 55308/ - окосяване и подравняване на банкети, единични участъци.

- JAM2020 - /I-7, Окоп – Елхово/ - Кирилово – окосяване и подравняване на банкети, единични участъци.
- JAM2022 - /I-7, Елхово – ГКПП Лесово/ - Малко Кирилово- Вълча Поляна – окосяване и подравняване на банкети, единични участъци.
- JAM2025 - /III -7902, Маломирово – Голям Дервент/ - Славейково – Лалково – Граница общ. (Елхово – Болярово) – Ситово – Шарково /JAM2004/ - окосяване и подравняване на банкети, единични участъци.
- JAM2030 - /III-7009, Бояново-Борисово/ - Жребино – Граница общ. (Елхово – Болярово) – окосяване и подравняване на банкети, единични участъци.
- JAM2089 -/I-7, Окоп – Елхово/ - Граница общ. (Елхово – Тунджа) – Коневец – Маломир /JAM1096/ - окосяване и подравняване на банкети, единични участъци.
- JAM3023 - /III-7902, Маломирово – Г. Дервент/ - Лалково /JAM2025/ - окосяване и подравняване на банкети, единични участъци.

Предвижданията на Плана за интегрирано развитие на Община Елхово (ПИРО) за периода 2021-2027 г. също залага мярка „Подобряване състоянието и модернизацията на транспортната мрежа” включваща:

- Основен ремонт на общински пътища, намиращи се на територията на Община Елхово;
- Основен ремонт на уличната мрежа в град Елхово;
- Ремонт и поддръжка на общинските пътища, улици и съоръженията и принадлежностите към тях.

❖ *Електроснабдяване*

Електрозахранването на общината се осигурява от общата електроенергийна система на страната посредством подстанция „Елхово” 110/20 kV. Изводи 20kV – „Помпи”, „Родоп”, „Устрем”, „Тенево”, „Крум”, „Аспарух”, „Елпром” и „Княжево”.

На територията на общината функционират 156 трансформаторни поста 20/0,4 kV с обща инсталирана мощност 140 MW. Общата трансформаторна мощност в трафопостовете е достатъчна за съществуващите товари, но предвид повишаването на потреблението с присъединяването на нови обекти, е предвидено инсталирането на допълнителни мощности. Разпределителната мрежа е въздушна и кабелна, като в гр. Елхово е кабелна 20 kV и въздушни изводи около града за захранване на промишлените зони и резервно захранване. Около града преминават три въздушни електропровода 110 kV – „Близнака”, „Граничар” и „Ивайловград”, като два влизат в подстанция „Елхово” и един преминава през територията на общината.

Като цяло електроразпределителната мрежа 20 kV е в добро състояние. Аварии по електропроводните линии 20 kV основно се дължат на остаряла изолация.

Състоянието на уличното осветление в общината е сравнително на добро ниво. При реконструкция на уличното осветление е препоръчително да се използват енергоспестяващи осветителни тела.

С ОУП Община Елхово се препоръчва в промишлените зони въздушните електропроводи 20 kV при възможност да се ликвидират и да се изгради кабелна мрежа. Целта е да се освободят допълнително производствени терени, които сега са блокирани от съществуващите сервитути на ВЕЛ 20 kV. За подобряване на електрозахранването на общината е необходимо също така да се рехабилитират въздушните електропроводи и обновят трансформаторните постове с монтиране на съвременно оборудване.

В индикативния списък на важните за общината проекти включени в ПИРО за периода 2021-2027 г. е включен проект за Изграждане на енергийно ефективно улично и /или парково осветление.

Изводи:

- Необходимо да бъдат изградени нови съоръжения и подмяна на част от съществуващите;
- Намаляване на технологичните разходи при доставка на електро енергия /загуби от преносната мрежа/;
- Насърчаване на енергоспестяващо потребление в домакинствата, обществения сектор и производството.

❖ **Алтернативни източници на енергия**

Съгласно Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на Община Елхово за периода 2021-2031 г., най-големият потенциал за енергия от възобновяеми източници на територията на общината се съдържа в слънчевата енергия. По данни на цитираната програма на територията ѝ има четридесет и пет изградени обекта за производство на слънчева енергия с инсталирана мощност 14.37435MW.

На територията на общината има пет изградени централи за производство на енергия от вятър, въпреки че Община Елхово попада в територията на най-ниската енергийна ветрова мощност. Те са с инсталирана мощност 4.175 MW.

По отношение на потенциала на общината на водна енергия, ниската изкупна цена на енергията произведена от водни електрически централи и високите разходи по изграждане на съоръжението са пречка за създаване на нови ВЕЦ. На територията на Община Елхово няма изградени ВЕЦ.

В общината няма данни за потенциал на геотермалния ресурс.

Потенциала на биомаса на Община Елхово не се използва за производство на електрическа енергия.

На територията на Община Елхово все още не се използват биогорива и енергия от възобновяеми източници в областта на транспорта. Усилията за повишаването на енергийната ефективност в тази сфера и използването на биогорива, трябва да бъдат насочени към привличане на инвеститори обновяване на автомобилния парк на обществените и частни превозвачи.

12. Финансови показатели

Основните нормативни документи, които касаят общинския бюджет са Законът за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА), Законът за общинските бюджети (ЗОБ) и Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ).

Приходите в бюджета на Община Елхово се осигуряват посредством субсидия от Републиканския бюджет, собствени данъчни и не данъчни приходи, трансфери и др. Основни източници на приходи в общинския бюджет, свързани с околната среда са:

- Приходи от такса „Битови отпадъци”;
- Средства от наложени/събрани санкции за нарушения по общинските наредби;
- Такси за извършване на административни услуги;
- Върнати средства от внесени към РИОСВ отчисления;
- Външно финансиране.

Приходите от събраните такси Битови отпадъци, покриват разходите по сметосъбиране, сметоизвозване и третиране на твърдите битови отпадъци в общината. В Таблица II-32 са представени приходоизточниците свързани с околната среда за периода 2019-2021 г.

Таблица II-32. Приходоизточници свързани с околната среда за периода 2019-2021 г.

№	Отчетна година	собствени средства лв.	Преходен остатък от ТБО	Такса битови отпадъци лв.	Трансфери ПУДООС, Оперативни програми и др.	Средства от РИОСВ лв.	Общо лв.
1	2019	40 711	77 973	651 892	7 737 433	-	8 508 009
2	2020	42 994	10 777	810 523	8 464 001	-	9 328 295
3	2021	140 487		774 915	1 543 516	142 639	2 601 557

*Източник: Общинска администрация

Съгласно изискванията на Закона за управление на отпадъците, Община Елхово заплаща ежемесечно отчисления, съгласно чл. 60 и чл. 64. Размерът на отчисленията за обезвреждане на отпадъци на регионално депо се определя с *Наредба №7/19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци* (обн. ДВ, бр. 111/27.12.2013 г., изм. и доп., бр. 7 от 20.01.2017 г.) и е точно фиксиран за всяка година. Натрупаните средства могат да бъдат използвани за дейности по изграждане на нови съоръжения за оползотворяване/рециклиране на битови и строителни отпадъци, площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинства и други свързани с управлението на отпадъците.

Разходваните средства за опазване на околната среда за 2019-2021 г. на Община Елхово са представени в Таблица II-33.

Таблица II-33. Разходвани средства за опазване на околната среда за 2019-2021 г.

№	Отчетна година	Отчисления съгласно ЗУО, лв.		Разходвани средства за опазване на околната среда лв.	В т.ч от ПУДООС, ОП „ОС“	от РИОСВ	Общо
		Съгласно чл.60 от ЗУО	Съгласно чл.64 от ЗУО				
1	2019	30 300	103 382	8 374 327	7 734 953		8 508 009
2	2020	31 255	144 821	9 152 219	8 464 001		9 328 295
3	2021	29 668	146 756	2 290 477	1 543 516	142 639	2 466 901

*Източник: Общинска администрация

Разходите по изпълнение на дейностите в областта на околната среда се планират дългосрочно чрез плановете за действие на екологичните програми и ежегодно при подготовка на годишния бюджет.

13. Демографски показатели

Демографското развитие на общината е подобно на повечето общини в страната. Налице е тенденция на намаляване на броя на населението, която е резултат от отрицателен естествен и механичен прираст.

Население

В Община Елхово по данни на НСИ, към 31.12.2021 г. живеят 13530 души, от които 6687 души са мъже, а 6843 души са жени.

Населението на Община Елхово по данни на НСИ за периода 2017-2021 г. по местоживееене и пол е представено в Таблица II-34.

Табл. II-34. Население (брой) на Община Елхово по местоживееене и пол (2017-2021 г.)

2017 г.			
	общо	градове	села
мъже	7137	4577	2560
жени	7247	4836	2411
всичко	14384	9413	4971
2018 г.			
	общо	градове	села
мъже	7050	4548	2502
жени	7184	4825	2359
всичко	14234	9373	4861
2019 г.			
	общо	градове	села
мъже	6905	4462	2443
жени	7058	4749	2309
всичко	13963	9211	4752
2020 г.			
	общо	градове	села
мъже	6842	4403	2439
жени	7004	4718	2286
всичко	13846	9121	4725
2021 г.			
	общо	градове	села
мъже	6687	4320	2367
жени	6843	4627	2216
всичко	13530	8947	4583

*Източник: НСИ

Броят на жените през разглеждания период е по-голям от този на мъжете, като тенденцията се запазва през годините. Към 2016 г., делът на жените е 50.38%, а на мъжете 49.62%, в края на периода 2021 г., делът на жените се запазва малко над 50%, а именно -50.58%, както и този на мъжете, малко под 50%, а именно - 49.42%.

По населени места, броят на населението в общината е разпределено неравномерно. Най-голям брой жители е концентриран в общинския център гр. Елхово, а населението с най-малък брой жители е с. Малко Кирилово.

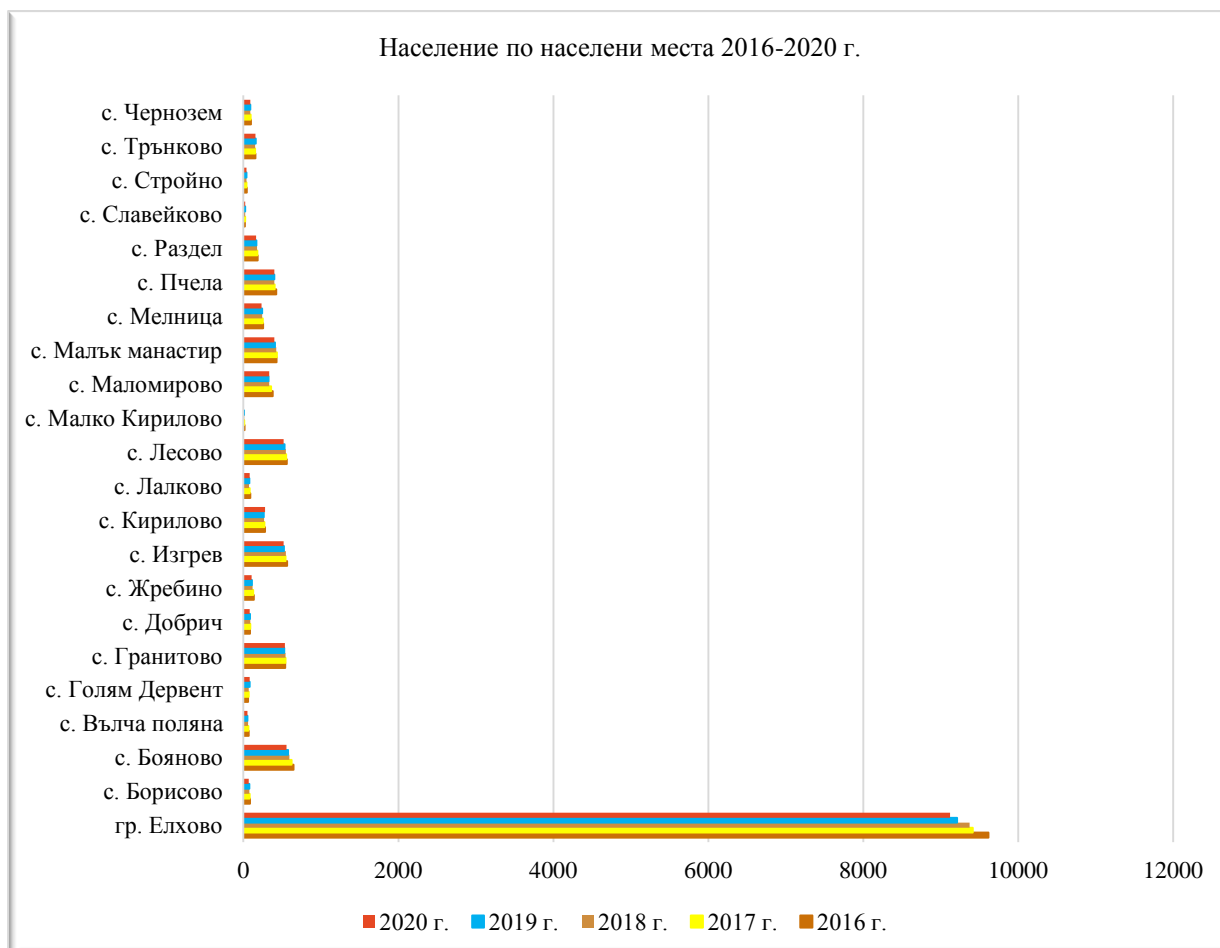
В Таблица II-35 е представена динамиката на населението по населени места за периода 2016-2020 г.

Табл. II-35. Динамика в броя на населението по населени места за периода 2016-2020 г.

№	Населено място	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	ръст 2016-2020
1.	гр. Елхово	9618	9413	9373	9211	9121	-497
2.	с. Борисово	83	81	76	76	70	-13
3.	с. Бояново	645	621	595	578	557	-88
4.	с. Вълча поляна	69	64	58	53	51	-18
5.	с. Голям Дервент	62	67	70	80	82	20
6.	с. Гранитово	539	542	542	526	535	-4
7.	с. Добрич	85	87	87	85	82	-3

№	Населено място	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	ръст 2016-2020
8.	с. Жребино	135	125	117	109	107	-28
9.	с. Изгрев	563	543	546	523	519	-44
10.	с. Кирилово	281	271	266	261	280	-1
11.	с. Лалково	88	81	71	75	81	-7
12.	с. Лесово	561	551	547	530	517	-44
13.	с. Малко Кирилово	15	12	10	8	7	-8
14.	с. Маломирово	377	356	334	325	334	-43
15.	с. Малък манастир	428	431	424	407	399	-29
16.	с. Мелница	253	251	242	240	233	-20
17.	с. Пчела	422	403	400	400	400	-22
18.	с. Раздел	184	178	176	167	164	-20
19.	с. Славейково	19	22	23	23	23	4
20.	с. Стройно	45	40	39	38	38	-7
21.	с. Трънково	156	153	150	159	157	1
22.	с. Чернозем	96	92	88	89	89	-7
Общо за общината		14724	14384	14234	13963	13846	-878

*Източник: НСИ

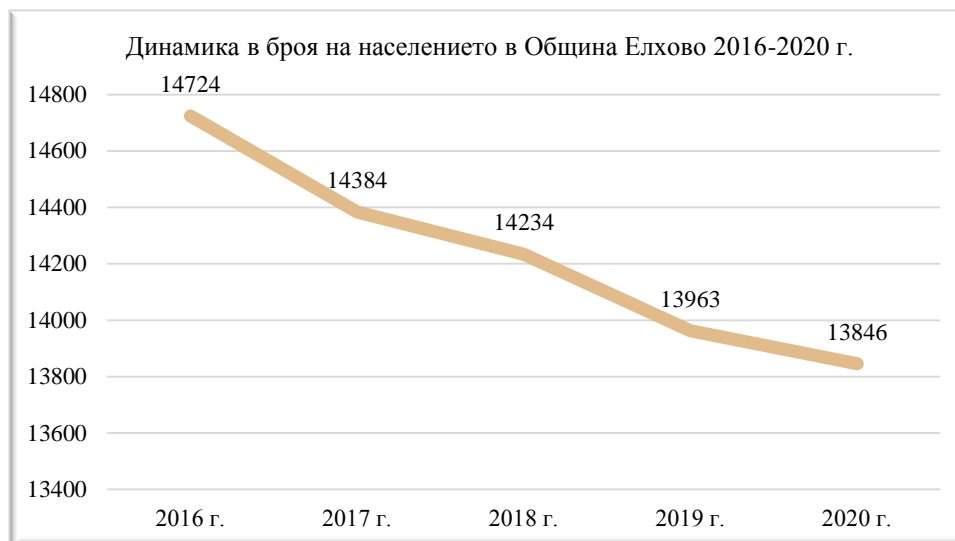

Фиг. II-35. Динамика в броя на населението по населени места за периода 2016-2020 г.

Според съществуващият брой на населението към малките села (според градоустройствената класификация) с население от 250 до 1000 жители се отнасят 8 села (Бояново, Гранитово, Изгрев, Кирилово, Лесово, Маломирово, Малък манастир, и Пчела). Останалите 13 са много малки села с до 250 жители (Борисово, Вълча поляна, Голям Дервент, Добрич, Жеребино, Лалково, Малко Кирилово, Мелница, Раздел,

Славейково, Стройно, Трънково и Чернозем). Степента на урбанизация на Община Елхово към декември 2021 г. (т.е. процентът на градско население) е 66.13%, при средното за областта – 69.13%.

За периода 2016-2020 г. най-голям отрицателен ръст на броя на населението има в гр. Елхово (-497), а най-малък в с. Кирилово (-1 човек). Най-голям положителен ръст се наблюдава в с. Голям Дервент (+20 души), а най-малък ръст има в с. Трънково (+1 човек). На следващата графика е показана динамиката в броя на населението за Община Елхово за разглеждания период от 2016-2020 г.

Фиг. II-36. Динамика в броя на населението в Община Елхово за периода 2016-2020 г.

От горната графика става ясно, че за разглеждания период 2016-2020 г., броя на населението в Община Елхово е намаляло с 878 души.

Естествен прираст

Естественият прираст е показател, който определя степента на демографския процес разликата между родените и умрелите през годината. Естественият прираст е с най-лоши показатели в селата, където живее предимно възрастно население. Ниското ниво на раждаемост и високата смъртност обуславят отрицателния естествен прираст на населението през разглеждания период. Естественото движение на населението през последните пет години е представено в Таблица II-36.

Табл. II-36. Естествено движение населението в Община Елхово 2017-2021 г.

Община Елхово	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	общо	момчета	момичета	Общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
2017 г.	108	57	51	308	153	155	-200	-96	-104
2018 г.	144	75	69	290	153	137	-146	-78	-68
2019 г.	109	54	55	317	170	147	-208	-116	-92
2020 г.	109	55	54	298	148	150	-189	-93	-96
2021 г.	107	63	44	353	186	167	-246	-123	-123

*Източник: НСИ

Данните в посочената таблица сочат отрицателен естественият прираст на населението в общината през разглеждания период. Смъртността в общината бележи най-висок ръст през 2021 г. Смъртността при мъжете и жените през разглеждания период е

неравномерно разпределена. Негативните изменения в броя на населението, макар и по-слабо изразени, са неблагоприятен фактор за цялостното развитие на общината.

Механичен прираст

Миграциите или механичното движение на населението заедно с неговото естествено възпроизводство определят тенденциите в демографското развитие на определена територия. За тяхното изследване се използват редица показатели и коефициенти. Такива са коефициентите за миграционна подвижност на населението, за интензивност на заселванията и изселванията, за миграционен или механичен прираст и др. Стойностите на показатели „механичен прираст на населението“ показва разликата от заселените и изселените в разглеждания вермев период. В табличен вид е представен механичният прираст в Р България, област Ямбол и Община Елхово.

Табл. II-37. Механичен прираст в страната, обл. Ямбол и Община Елхово

Година	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.
Р България					
заселени	139068	139369	166108	234606	167423
изселени	145057	143035	168120	203891	154717
Механичен прираст (брой)	-5989	-3666	-2012	30715	12706
Област Ямбол					
заселени	2253	2267	2868	5322	2562
изселени	3031	2781	3407	4820	3008
Механичен прираст (брой)	-778	-514	-539	502	-446
Община Елхово					
заселени	309	352	374	395	361
изселени	449	356	437	323	431
Механичен прираст (брой)	-140	-4	-63	72	-70

*Източник: НСИ

През отделните години се наблюдава повишаване на миграционната подвижност на населението, която се проявява в по-големия брой случаи на изселване и заселване. Преобладаването на броя на изселванията над заселванията определя отрицателния механичен прираст през 2017, 2018, 2019 и 2021 г. Единствено през 2020 г. в Община Елхово се наблюдава положителен прираст. Отрицателният миграционен прираст има негативно въздействие и върху формирането на трудоспособния контингент. Това въздействие е особено значимо, когато в изселванията участват лица с по-високо образование и квалификация.

Фиг. II-36. Механичен прираст в Община Елхово

Заболееаемост

Съгласно Годишен анализ на здравно-демографското състояние и здравната мрежа в на РЗИ-Ямбол през 2020 г. в областта е налице тенденция към намаляване на населението поради миграция, ниска раждаемост и висока смъртност; недоброто икономическо състояние и лош социален статус. Проследяемостта на заболяемостта на населението по възрастови групи от 0-17 г. и над 18 г. за област Ямбол, показва, че при населението над 18г. е по-висок дялът на болестите на органите на кръвообръщението, а при децата до 17 г. най-висок е дялът на болестите на дихателната система.

Структура на общата заболяемост и болестността по класове болести

Най-висока болестност:

- Болести на органите на кръвообращението /кл. IX/ – 28,23%
- Болести на дихателната система /кл. X/ - 13,58%
- Болести на пикочо-половата система /кл. XIV/ – 8.44%

Най-висока заболяемост:

- Болести на дихателната система /кл. X/ - 19,10%
- Болести на органите на кръвообращението /кл. IX/ – 10,63%
- Болести на пикочо-половата система /кл. XIV/ – 8,71%

Население над 18 години

Най-висока болестност:

- Болести на органите на кръвообращението /кл. IX/ – 32,01%
- Болести на пикочо-половата система /кл. XIV/ – 8,90%
- Болести на дихателната система /кл. X/ - 8,74%

Най-висока заболяемост:

- Болести на дихателната система /кл. X/ - 13,31%
- Болести на органите на кръвообращението /кл. IX/ – 12,55%
- Болести на пикочо-половата система /кл. XIV/ – 9,34%

При децата до 17 години

Най-висока болестност:

- Болести на дихателната система /кл. X/ - 48,94%

- Болести на кожата и подкожната тъкан /кл. XII/ – 6.26%
- Болести на храносмилателната система /кл. XI/ – 5,95%

Най-висока заболяемост:

- Болести на дихателната система /кл. X/ - 48,67%
- Болести на кожата и подкожната тъкан /кл. XII/ – 7,12%
- Някои инфекциозни и паразитни болести /кл. I/– 6,97%

От изнесените данни става ясно, че през 2020 г. продължава да нараства делът на регистрираните онкологични заболявания, докато броя на новооткритите се запазва на същото ниво. Най-често регистрираните онкологичните заболявания са на храносмилателна система - дебело черво, пикочо-половите органи, кости, съединителна тъкан, кожа и млечни жлези.

Броят на регистрираните новооткрити пациенти с активна туберкулоза е намалял през 2020 г., като значително е намалял броя на пациентите с туберкулоза на дихателните органи, а с извънбелодробна туберкулоза е регистриран 1 пациент /туберкулозен плеврит/.

Рисковите фактори, влияещи върху здравето на населението в областта са:

- ✓ Ниска здравна култура;
- ✓ Нисък социален статус, обусловен от икономически предпоставки, което води до нездравословен начин на живот – непълноценно хранене, с повече хляб и тестени изделия, употреба на храни с високо съдържание на холестерол; употреба на консервирани плодове и зеленчуци и по-малко на плодове и зеленчуци в сурово състояние.

Един от основните проблеми, породени от застаряване на населението е нарастване на патологията, свързана с напредналата възраст, както и разпространението на КОВИД-19 от месец март 2020 г.

Ниските доходи и икономическата несигурност са значими стресови фактори от много години, които в голяма степен са повлияли за развитието на хронични заболявания, ниска раждаемост и други неблагоприятни здравни и демографски показатели. Може да се очаква, че социалните и битови фактори ще имат все по-значима роля през следващите години за повишаване на здравния риск на населението в общината.

Възрастова структура на населението

Възрастовата структура на населението показва неговото разпределение на различни по обхват възрастови групи. Възрастовите особености на хората имат важно значение, поради различията в техните възможности за участие в трудовия процес. От друга страна, поделянето на населението на възрастови групи отразява и различията в техните репродуктивни възможности, свързани с процеса на естественото възпроизводство.

Възрастовата структура разкрива трудовите и възпроизводствените възможности на населението. Според трудовите си възможности населението се дели на подтрудоспособно – до 15 навършени години, трудоспособно обхваща жените от 16 до 59 навършен години и мъжете от 16 до 62 навършени години и надтрудоспособно – обхваща жените на 60 и повече навършени години и мъжете на 63 и повече навършени години. От съотношението между трите възрастови групи зависи контингента на работната сила. Според възпроизводствените си възможности населението се дели на: поколение на децата (до 14 г.), поколение на родителите (15-59 г.) и поколение на прародителите (над 60 г.).

Таблица II-38. Възрастова структура на населението в Община Елхово за периода 2017-2021 г.

Трудоспособна възраст на населението	Общо			В т.ч в градовете		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
2017 г.						
Общо	14384	7137	7247	9413	4577	4836
Под трудоспособна възраст	1962	992	970	1231	602	629
В трудоспособна възраст	8129	4444	3685	5684	3010	2674
Над трудоспособна възраст	4293	1701	2592	2498	965	1533
2018 г.						
Общо	14234	7050	7184	9373	4548	4825
Под трудоспособна възраст	1993	1010	983	1263	625	638
В трудоспособна възраст	7979	4338	3641	5579	2936	2643
Над трудоспособна възраст	4262	1702	2560	2531	987	1544
2019 г.						
Общо	13963	6905	7058	9211	4462	4749
Под трудоспособна възраст	1985	993	992	1247	604	643
В трудоспособна възраст	7820	4249	3571	5451	2872	2579
Над трудоспособна възраст	4158	1663	2495	2513	986	1527
2020 г.						
Общо	13846	6842	7004	9121	4403	4718
Под трудоспособна възраст	1967	991	976	1236	607	629
В трудоспособна възраст	7752	4194	3558	5349	2802	2547
Над трудоспособна възраст	4127	1657	2470	2536	994	1542
2021 г.						
Общо	13530	6687	6843	8947	4320	4627
Под трудоспособна възраст	1938	989	949	1212	600	612
В трудоспособна възраст	7577	4074	3503	5214	2721	2493
Над трудоспособна възраст	4015	1624	2391	2521	999	1522

*Източник: НСИ

Като цяло възрастовата структура в общината е без съществена промяна през отчетния период.

Таблица II-39. Ръст на възрастовата структура в Община Елхово за 2017-2021 г.

Възрастова структура	2017 г.	2021 г.	Ръст, %
Под трудоспособна възраст	13.64	14.32	0.68
В трудоспособна възраст	56.51	56.00	-0.61
Над трудоспособна възраст	29.85	29.67	-0.18

Резултатите от горната таблица показват, че за разглеждания период се наблюдава ръст с 0.68% при населението в под трудоспособна възраст. Намаление с -0.61% има при трудоспособното население и населението над трудоспособна възраст съответно -0.18%.

14. Социално-икономически показатели

Модернизирването на съществуващата и изграждането на нова инфраструктура е важно за социално-икономическото развитие на Елхово. Това дава възможност за осигуряване на предпоставки за растеж на общинската икономика, което е от значимост за нейната ефективност. От съществено значение в това отношение са инвестициите в публичния сектор, които подобряват транспортните, енергийните, комуникационните и ВиК мрежите и създават по-добри условия на живот на местното население, но не са директно свързани с получаване на максимален доход и възвръщаемост.

Увеличаването на вътрешните и външните инвестиции в общината е свързано с инвестиционната политика, с осигуряване на преференции за бизнеса, провеждане на

активен маркетинг и реклама за популяризиране на условията за бизнес и инвестиции на територията на общината. По този начин ще се създадат предпоставки за привличане на заинтересовани предприемачи и създаване на благоприятна бизнес среда.

Проблем за общинската икономика е ниската инвестиционна активност. Налице е и недостатъчна финансова стабилност на фирмите, както и недостатъчна предприемаческа активност на населението. Съществува добра осигуреност с квалифицирани кадри в областта на селското стопанство и трикотажна индустрия в резултат на дългогодишни традиции в производството на готови облекла от текстил и трикотаж в общината, както и на наличието на профилирани учебни заведения.

Производствените мощности на промишлеността са разположени в промишлените зони на гр. Елхово и на територията на бившите стопански дворове на АПК в някои от другите населени места (с. Изгрев, с. Малък манастир, с. Гранитово, с. Бояново).

Обявената извънредната ситуация през 2020 година в следствие вируса COVID-19 оказва силно влияние върху заетостта както на национално, така и на местно ниво. Средногодишното равнище на безработица бележи ръст спрямо предходната 2019 година. Увеличил се е броят на регистрираните лица в Дирекция „Бюро по труда“-гр. Елхово. Особено засегнати са секторите Хотелиерство и ресторантьорство, Търговия, Преработваща промишленост, култура, спорт и развлечения. Част от фирмите, работещи в тези икономически сфери, напълно са спрели дейността си.

Ситуацията на пазара на труда е силно повлияна от финансовата и икономическата криза в страната. Тенденциите на пазара на труда в реалната икономика са съпроводени с трудности в редица сектори, понижено търсене и наемане на персонал, по-често търсене на хора за временна заетост, намаляване на инвестициите, намаляващо и застаряващо население, недостиг на човешки ресурс. Работодателите от областта предпочитат субсидираната заетост.

По данни на Агенцията на заетостта, равнището на безработицата за периода 2018-2021 г. в Община Елхово е както следва:

Година	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.
Равнище на безработица, %	13.8	13.1	13.6	11.1

**Източник: Агенция по заетостта*

През последната година (2021) се наблюдава значително намаление на регистрираната безработица.

Средногодишният брой безработни младежи през 2021 г. и дял от общия брой на безработните в област Ямбол е както следва:

Таблица II-40. Средногодишен брой на безработни младежи през 2021 г.

Област	2021 г.				Прираст спрямо 2020 г.			
	Младежи до 24 г.		Младежи до 29 г.		Младежи до 24 г.		Младежи до 29 г.	
	Брой	Дял (%)	Брой	Дял (%)	Брой	Дял (%)	Брой	Дял (%)
Ямбол	110	3.8	267	9.4	-79	-1.0	-199	-2.6

**Източник: Агенция по заетостта*

Средногодишният брой на регистрираните безработни лица над 50-годишна възраст и дял от общият брой на безработните в област Ямбол е както следва:

Таблица II-41. Средногодишен брой на регистрираните безработни лица над 50-годишна възраст

Област	2021 г.		Прираст спрямо 2020 г.	
	Брой	Дял (%)	Брой	Дял (%)
Ямбол	1 272	44.7	-336	3.4

*Източник: Агенция по заетостта

Средногодишният брой на продължително безработните лица, регистрирани в бюрата по труда над 1 година и дела от общия брой на безработните в област Ямбол е:

Таблица II-42. Средногодишен брой на продължително безработните лица

Област	Продължително безработни лица				Прираст спрямо 2020 г.	
	2021 г.		2020 г.			
	Брой	Дял (%)	Брой	Дял (%)	Брой	Дял (%)
Ямбол	582	20.4	730	18.7	-148	1.7

*Източник: Агенция по заетостта

По-ниското образование, което почти винаги е свързано с ниска или липсваща квалификация, предопределя слабата конкурентоспособност на пазара на труда и невъзможност да се отговори на изискванията на работодателите. Ниският образователен ценз при безработните с основно и ниско образование затруднява реализацията им на пазара на труда, поради което те са основна част от продължително безработните.

Образователната структура на регистрираните безработни лица през 2021 г. и дела от общия брой на безработните в област Ямбол са представени в Таблица II-43.

Таблица II-43. Образователната структура на регистрираните безработни лица през 2021 г.

Области	Висше		Средно		в т.ч. средно професионално		Основно		Начално и по-ниско	
	Брой	Дял	Брой	Дял	Брой	Дял	Брой	Дял	Брой	Дял
Ямбол	301	10.6	1 274	44.7	921	32.3	407	14.3	867	30.4

*Източник: Агенция по заетостта

Средната брутна месечна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за област Ямбол към м. декември 2021 г. е 1313 лв. по данни на НСИ.

Провежданата активна политика на пазара на труда съдейства за включването на все по-голям брой млади хора в различни форми на квалификация и заетост, с което престоят им на трудовия пазар се съкращава.

Изводите от икономическата активност на населението са следните:

- Наблюдава се намаление на делът на регистрираните трайно безработни лица през 2021 г. в сравнение с 2020 г.;
- Намаление се наблюдава и при безработните лица над 50-годишна възраст в сравнение с 2020 г.;

- Средногодишен брой на безработни младежи през 2021 г. е значително по-нисък в сравнение с 2020 г.
- Висок процент на ниско образование, което се явява пречка за намиране на работа;
- Състоянието на пазара на труда е в пряка зависимост от социално-икономическото развитие на общината.

Администрацията на общината ще има една първостепенна по важност задача за създаване на условия за стимулиране на предприемачеството, стабилизиране на малкия и среден бизнес, пренасочване и преквалификация на безработните, разработване на мерки и програми за финансиране на социалните дейности на базата на европейски програми по тяхното финансиране. Сериозни потенциални възможности за разкриване на нови работни места са целевите финансираня на Европейския съюз за изграждане на инфраструктурата в общината като пътна и ВиК инфраструктура, изграждане на алтернативни източници на енергия и други.

Състоянието на трудовия пазар в общината дава основание да се очертаят следните действия за реализиране политика по заетостта:

- ✓ информиране на работодателите и безработните лица за политиката по заетостта, регламентирана в Националния план за действие по заетостта;
- ✓ партньорство със заинтересованите институции в общината за увеличаване заетостта в различни области, съобразени с конкретните икономически и социални условия на територията на общината.

III. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT – АНАЛИЗ)

Един от основните етапи в стратегическото планиране е „анализа на средата“. Изводите от този анализ са важна предпоставка за осъществяване на понататъшните стъпки в процеса на стратегическо планиране – SWOT анализ и изготвянето на план за действие, като се акцентира на силните, слабите страни, възможностите и заплахите за развитие.

Резултатите от SWOT- анализа позволяват точно формулиране на приоритетите и целите за развитие на общината, както и периодична оценка на мястото ѝ в рамките на областта. Резултатите от SWOT-анализа позволяват да се планират и реализират конкретни мерки за коригиране на състоянието. Сред елементите на анализа има взаимовръзки, които разкриват потенциала за развитие, а също и такива, които показват ограниченията (лимитиращите фактори) и проблемите, които предстои да бъдат преодолени.

SWOT анализът предлага възможност за творческо интерпретиране на резултатите от направените анализи, което е видно от предложената по-долу схема:

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Осигурено 100% водоснабдяване на населението в общината; ☐ Действаща ГПСОВ в гр. Елхово; ☐ Организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци на територията на общината; ☐ Членство в Регионална система за управление на отпадъците - регион Елхово; ☐ Действащо Регионално депо за неопасни отпадъци; ☐ Реализиран проект за закриване и рекултивация на депо за ТБО на гр. Елхово; ☐ Относително добро качество на атмосферния въздух (КАВ); ☐ Наличие на защитени територии и зони, богато биоразнообразие и уникални и ценни екосистеми и културно-историческо наследство като предпоставка за развитието на алтернативни форми на туризъм; ☐ Традиции в развитието на аграрния сектор; ☐ Липса на значими производства, замърсяващи околната среда. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Съществуващата водопроводна мрежа в голяма част от населените места е морално остаряла и има нужда от ремонт; ☐ Недостатъчно и липса на изградена инфраструктура в областта на канализационната мрежа в населените места от общината и липса на ЛПСОВ; ☐ Лошо състояние на пътните настилки на общинската пътна мрежа; ☐ Липса на изградена инфраструктура за сепариране и компостиране на отпадъци на регионалното депо за общините Елхово и Болярово; ☐ Липса на площадка за предварително третиране на строителните отпадъци на територията на общината; ☐ Неблагоприятни демографски тенденции: намаляване на жителите на общината, застаряване на населението особено в селските райони и обезлюдяване на населените места; ☐ Липса на велоалейна мрежа.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Разширяване и реконструкция на водоснабдителната и канализационна мрежа на територията на общината; ☐ Изграждане на цялостна канализационна мрежа на Община Елхово, обхващайки 100% от населението; ☐ Изграждане на канализация и локални (модулни) ПСОВ в по-големите населени места от общината; ☐ Изграждане и въвеждане в експлоатация на сепарираща и компостираща инсталация на 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Задълбочаване на икономическата криза и свиване на стопанските дейности; ☐ Неизпълнение или забавяне на инвестиционни проекти в инфраструктурата, важни за развитието на общината; ☐ Трудности при осигуряване на съфинансиране за реализирането на проекти, финансирани по Европейски програми; ☐ Липса на пречистване на отпадъчните

<p>регионалното депо за общините Елхово и Болярово;</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Доразвиване на системите за управление на масово разпространени отпадъци (МРО); ☐ Редуциране обема на депонираните отпадъци за сметка прилагане на рециклиране и оползотворяване; ☐ Осигуряване на средства по оперативни и/или национални програми за финансиране на проекти; ☐ Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с опазването на околната среда; ☐ Реконструкция и ремонти на пътните настилки от общинската пътна мрежа и осъществяване на контрол за качеството на изпълнение на основните и текущи ремонти и реконструкции на уличните настилки и улична мрежа; ☐ Поддържане на дървесната и храстова растителност в общината и засаждане на нови подходящи видове; ☐ Създаване на нови и поддържане на съществуващите алеи и Градски парк за обществен отдих за подобряване микроклимата на Община Елхово; ☐ Екологосъобразно използване на природни ресурси за производство на енергия от ВЕИ; ☐ Наличие на добри предпоставки за трансгранично сътрудничество в областта на околната среда; ☐ Повишаване информираността на населението чрез въвеждане на нови и интерактивни форми на екологично образование и обучение. 	<p>води в по-големите села от общината в ЛПСОВ;</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Образуване на нерегламентирани сметища; ☐ Липса на достатъчно средства за поддържане и доизграждане на зелената система; ☐ Антропогенно въздействие върху флората и фауната в защитените територии и зони; ☐ Замърсяване на обработваеми земи с препарати за растителна защита; ☐ Непредвидими последици за състоянието на околната среда от природни и други бедствия (наводнения, свлачища, пожари и др.); ☐ Задълбочаване на неблагоприятните демографски тенденции - миграция (предимно на млади хора) от общината към по-големите градове на страната и емиграцията в чужбина.
--	--

IV. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ЕЛХОВО

Като изходна точка за формулиране на целите и задачите на Програмата за опазване на околната среда на Община Елхово е формулирана визия на общината, която описва перспективите ѝ за развитие в периода 2021-2028 г. Тя дава общата представа за характеристиките на общината в контекста на концепцията за устойчиво развитие. Дефинирането на визията, целите и приоритетите в Програмата се основава на извършения анализ на средата, на откритите специфични особености в SWOT анализа и на очакванията и предвижданията за развитие на Община Елхово. Приетата визия, определяща желаното и постижимо състояние в екологичен аспект на общината за периода 2021-2028 г. е следната:

ВИЗИЯ

Община Елхово – с чиста и съхранена околна среда, създаваща благоприятни условия за повишаване качеството на живот на местното население и възможности за икономически подем

Така формулираната Визия може да се постигне чрез залагане на цели, приоритети и мерки, насочени към териториите и секторите от местната икономика, които са определящи за нейното развитие и добър растеж.

V. ЦЕЛИ

След избора на визия на общината, основана на извършения анализ, са формулирани стратегическите цели, приоритети и дейности/мерки, чийто изпълнение ще доведе до постигане на очаквания краен положителен резултат. При целеполагането са взети предвид основните силни страни, които трябва да бъдат запазени; основните проблеми (слаби страни), които следва да бъдат решени и са отчетени заплахите пред общината в областта на околната среда. За тяхното решаване са избрани подходи, които максимално да позволяват възползването от постигнатите успехи (силни страни) и стоящите пред общината възможности. Формулираните цели показват стратегическия избор и основните приоритети, които ще има общината през следващите години.

ГЕНЕРАЛНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

ЦЕЛ 1

Повишаване стандарта на живот и привлекателността на жизнената среда

ЦЕЛ 2

Опазване на биоразнообразието в общината, поддържане и увеличаване на зелените площи и развитие на различни форми на туризма

ЦЕЛ 3

Надграждане на административния капацитет за ефективно управление на околната среда и повишаване екологичната култура на населението

За постигането на генералните стратегически цели на Общинската програма за опазване на околната среда са формулирани следните специфични стратегически цели, оценени по приоритетност:

Стратегическа цел 1 – „Повишаване стандарта на живот и привлекателността на жизнената среда“

Специфична цел 1.1. Опазване качеството на атмосферния въздух

На територията на Община Елхово няма пункт от Националната мрежа за контрол качеството на атмосферния въздух. Това е причина за липсата на статистически обобщена информация, която да е представителна за района.

Липсата на тежка инфраструктура и отдалечеността от големи промишлени замърсители са причина за малкия обхват на атмосферно замърсяване в общината, което е основно от битовия сектор и с транспортен произход (главно с ФПЧ₁₀).

Мерките, които следва да се прилагат за подобряване на КАВ в общината са свързани с благоустрояване на зелените площи; ремонт и възстановяване на повредени тротоарни настилки; увеличаване на зелените площи и поддържане на съществуващи паркова и дървесна растителност.

Специфична цел 1.2. Подобряване качеството на повърхностните и подземни води

Най-значим е проблемът с остарялата и амортизирана водопроводна мрежа, в която преобладават етернитовите и корозирани стоманени водопроводи. Сградните водопроводни отклонения от поцинковани тръби са в лошо състояние с много аварии. Течовете във водоснабдителните системи са основната причина за огромните загуби на вода, поради остарелите водопроводи. Освен, че се губи много питейна вода, течовете предизвикат и повреди от различен характер – водят до изчерпване ресурса на вода и амортизиране на водоизточника, както и до неефективност на водоснабдителната система. Мерките, които ще бъдат предприети са реконструкция на вътрешната и външна водопроводни мрежи, ремонт на помпени станции и др.

Изграждането на канализационни мрежи, рехабилитация на съществуващите и изграждането на ЛПСОВ за отпадъчни води в по-големите населени места от общината ще доведе до намаляване замърсяването на повърхностните и подземни води и ще намали вредните емисии. Прилагането на целта, налага предприемането на комплекс от мерки, насочени към осигуряването на проектна готовност, организация за тяхното изпълнение и осигуряването на финансиране.

Специфична цел 1.3. Ефективно управление на отпадъците

Община Елхово участва в Регионално сдружение за управление на отпадъците регион Елхово - за общините Елхово и Болярово. Общините, участващи в Регионалната система за управление на битовите отпадъци в регион Елхово използват едно общо регионално депо за неопасни отпадъци изградено на територията на Община Елхово в землището на с.Добрич. Чрез използването на общо депо от участващите в Регион Елхово общини, се цели намаляване на разходите по експлоатация, подобряване на качеството на услугите за събиране, транспортиране и обезвреждане на битовите отпадъци и намаляване на вредното въздействие върху компонентите на околната среда, както и предприемане на съответните действия за постепенно преминаване към други методи за третиране на отпадъците, освен депониране.

Мерките насочени към подобряване управлението на отпадъците на местно ниво могат да бъдат насочени към:

- Предотвратяване и намаляване образуването на отпадъци;
- Разширяването на системата за разделно събиране на отпадъците от хартия, картон, пластмаса, метал и стъкло (включително от опаковки) в административни сгради, търговски обекти и в повече населени места би довело до завишаване на количествата разделно събрани рециклируеми отпадъци;
- Доразвиване на системите за управление на масово разпространени отпадъци (МРО) с цел осигуряване на висококачествено рециклиране;
- Изграждане на площадка за предварително третиране на строителните отпадъци;
- Изграждане на необходимата инфраструктура, осигуряваща максимална степен на рециклиране и компостиране на отпадъците на регионално ниво;
- Необходимо е да се запази високото ниво на квалификация на служителите, чрез система на обучение за различни проекти.

Специфична цел 1.4. Благоустрояване на населените места

Мерките, които следва да се предприемат за благоустрояване на населените места предвиждат реконструкция и основен ремонт на пътища, тротоарни настилки, благоустрояване на крайпътните и междублоковите пространства. С предвидените мерки по благоустрояване се цели да се подобри екологичната обстановка, конкурентноспособността на общината, както и да се намали миграционния процес.

Специфична цел 1.5. Превенция и риск от природни бедствия и екологични рискове

Климатичните промени засягат околната среда и водят до бедствия. Територията на Община Елхово попада в два района със значителен потенциален риск от наводнения и това са: РЗПРН с код BG3_APSFR_TU_01 и наименование: „р. Тунджа – гр. Елхово“ и РЗПРН с код BG3_APSFR_TU_101 и наименование: „Синаповска р. – с. Синапово“. С цел опазване на околната среда е необходимо да се подобри защитата на техническата инфраструктура, на стопанските и културно-исторически обекти в идентифицираните заливни територии. Мерките, които следва да бъдат предприети са насочени към създаване и актуализация на база данни за рискови зони, изграждане на система за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, почистване на корита на реки и изграждане и поддържане на защитни съоръжения.

Затопянето и засушаването допринасят за увеличаване на горските пожари, които от своя страна нанасят сериозни щети на околната среда. Пожарите могат да причинят промяна в биоразнообразието на видовете, замествайки едни организми с други. Могат да повлияят върху заблацияването на горите и да повишат риска от наводнения. Горските пожари причиняват ерозия на почвата и допринасят за образуването на свлачища. Друг проблем, в който горските пожари имат своя принос, е киселинният дъжд. Причинява се от емисии на серен диоксид и азотен оксид, които реагират с водните молекули в атмосферата, образувайки киселинни валежи, което се отразява негативно на почвата, растенията и водоемите, в които попадат.

В такива случаи е необходимо приоритетно възстановяване на горските територии, засегнати и унищожени от пожари, съхнене, паша и незаконни сечи, с цел увеличаване площта на горите и повишаване тяхната устойчивост, производителност и капацитет за усвояване на въглероден диоксид, за да се адаптират към климатичните промени.

Специфична цел 1.6. Използване на алтернативни източници на енергия и подобряване на енергийната ефективност в общината

Община Елхово има разработени и одобрени от Общински съвет-Елхово: „Програма за енергийна ефективност на Община Елхово за периода 2020-2023 г.“, „Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и

биогорива на Община Елхово за периода 2020-2023 г.“ и „Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на Община Елхово за периода 2021-2031 г.“

Оптималното използване на енергийните ресурси, предоставени от възобновяеми източници, е средство за достигане на устойчиво енергийно развитие и минимизиране на вредните въздействия върху околната среда от дейностите в енергийния сектор.

Програмите имат за цел чрез система от мерки и дейности на общинско ниво да се насърчи използването на ВЕИ, с цел подпомагане на енергийната ефективност, като това ще допринесе за повишаване ефективността на икономиката, сигурността на енергоснабдяването и опазване на околната среда.

Дейностите ще бъдат съсредоточени както в реализацията на проекти за използване на възобновяеми и алтернативни източници на енергия, така и в осъществяването на оперативни мерки за повишаване на енергийната ефективност, включващи обновяване и модернизиране на уличното осветление в населените места от общината, саниране на обществени сгради, извършване на енергийни обследвания и сертифициране на обекти и др.

Стратегическа цел 2. „Опазване на биоразнообразието в общината, поддържане и увеличаване на зелените площи и развитие на различни форми на туризма“

Специфична цел 2.1. Опазване на биоразнообразието в защитените територии и зони попадащи на територията на общината

Една от най-критичните заплахи за околната среда в глобален мащаб е загубата на биологично разнообразие. Биологичното разнообразие е от решаващо значение за хората по причини, свързани както с околната среда, така и с опазването на климата. Биологичното разнообразие е жизненоважно за опазването на здравето на хората и за поддържането на икономиката ни.

Богатото биологично разнообразие е един от значимите активи на общината, чието разумно ползване, следва да бъде обект на целенасочена местна политика. Без запазена природа и съхранено биологично разнообразие (не само в защитените територии и зони), не е възможно да бъде постигнато оптималното състояние на околната среда в Община Елхово.

Основните заплахи за биологичното разнообразие и същевременно предизвикателства за овладяването им, са свързани с деградацията, фрагментацията и загубата на местообитания, причинени от дейности в различните сектори на икономиката, в това число, инфраструктурни проекти, урбанизация на природни територии, унищожаването на животни и растения, в повечето случаи предизвикано от ползването на биологични ресурси; генетичната ерозия и внасянето на неместни видове по естествен път или в резултат на човешката дейност.

На територията на общината се намират два поддържани резервата, една природна забележителност и шест защитени местности, съгласно Закона за защитените територии, както и части от шест защитени зони от Екологичната мрежа Натура 2000. Това е показател за наличие на изключително богата природна среда, включваща редица защитени растителни и животински видове. Устойчивото ползване на този ресурс е важен фактор за бъдещия просперитет на местната общност в един дългосрочен план.

Специфична цел 2.2. Доизграждане и обогатяване на зелените площи в общината

Зелените площи имат ключова роля за осигуряване на места за отдих и развлечения на местното население и оказват положителен ефект върху качеството на въздуха и намаляване на замърсяванията от транспорта и бита, намаляване на шума, запрашеността и вредните газове в атмосферата.

Мерките, които ще бъдат предприети за подобряване микроклимата в общината касаят основно доизграждане на зелената система и включват създаването на нови и поддържането на съществуващите алеи и паркове за обществен отдих. Дейностите могат да бъдат финансирани от ПУДООС (в рамките на ежегодно провежданата Националната кампания „Чиста околна среда“), със средства от общинския бюджет както и други външни източници.

Специфична цел 2.3. Опазване на горските ресурси

Около 20% от територията на Община Елхово е заета с горски територии. Горите на територията на общината, изпълняват дървопроизводителни, водоохранни, противоерозионни и рекреационни функции.

Горските територии са подходящи също и за развитие на туризма. Устойчивото ползване на недървесните горски продукти (билки, гъби, горски плодове и др.), както и развитието на услуги, предлагани от горския сектор ще повиши възможностите на горите да бъдат управлявани по един съвременен, устойчив и екологосъобразен начин.

Специфична цел 2.4. Развитие на модерно земеделие с акцент върху биологичното земеделие

Територията на общината притежава висок потенциал за развитие на аграрния сектор. Налице са подходящи ресурси за целенасочена подкрепа за развитие на отрасъла, като се подчертава потенциалът на територията за специализация в сферата на биологичното земеделие и животновъдството. Съществуват възможности за развитието на широк спектър от земеделски дейности, които почвено-климатичните особености на общината обезпечават. Мерките, които следва да бъдат предприети за развитие на аграрния сектор са свързани с:

- * Развитие на биологично земеделие и животновъдство, като се работи за запознаване на производителите с технологията на производството и с нормативната база. Формиране на нова производствена структура в отрасъла, където екологичната сигурност и качество на храните при производството ще имат водещо значение;
- * Запазване на големите резерви от пасища, мери и ливади, подходящи за екстензивно отглеждане;
- * Развитие на нови трайни насаждения;
- * Подобряване на техническо състояние на изградените напоителни съоръжения и селскостопанските пътища, както и върху изграждането на нови напоителни съоръжения.

Специфична цел 2.5. Развитие на различни форми на туризъм

Устойчивото развитие на туризма е важен приоритет за Община Елхово най-вече заради икономическите ползи. Наличните природни ресурси, богатото историческо наследство, природни забележителности и съществуващите традиции са сериозна предпоставка за насърчаване растежа на доходите и създаването на заетост в общината, чрез подпомагане на развитието на интегриран селски туризъм.

Стратегическа цел 3 – „Надграждане на административния капацитет за ефективно управление на околната среда и повишаване екологичната култура на населението“

Специфична цел 3.1. Повишаване професионалната квалификация на служителите в общинската администрация, пряко ангажирани с опазване на околната среда

Повишаването на знанията, уменията и квалификацията на общинските служители ще допринесе за по-добро управление на процесите по опазване на околната среда. Придобиването на специфични умения за прилагане на нормативната уредба, ще осигури информираност и нови компетенции, обмен на знания и опит, за по-добро управление на процесите по опазване на околната среда. Внедряването на съвременни форми на административно обслужване изисква подобряване на материално-техническите условия и повишаване квалификацията на заетите в администрацията. Въвеждането на нови форми на административно обслужване ще допринесе изключително много за успешното икономическо развитие и привличане на чуждестранни инвеститори.

Специфична цел 3.2. Предоставяне на информация на местното население относно състоянието на околната среда в общината и включването им в екологични инициативи

С цел по-добро информиране на обществеността по въпросите на околната среда и гарантиране на участието ѝ в процеса на вземане на решения, е необходимо да се полагат значителни усилията за увеличаване на обема и качеството на информацията за околна среда. Това включва своевременно обновяване на интернет страницата на общината по въпроси касаещи околната среда; надграждане и разширяване на информационните системи, бази данни и регистри с публичен достъп. Осигуряване на изчерпателна информация за параметрите на околната среда, управлението в сектора и издаваните административни актове, поддържане на новинарски електронни рубрики.

Познаването на екологичните проблеми от гражданите би довело до участието им в процеса на вземане на решения по отношение подобряването състоянието на околната среда. Партньорството с бизнеса, браншовите и неправителствените организации е от особено значение за постигане на целите на програмата. Екологичната култура на децата е приоритет от най-ранна възраст. Това налага да се работи в посока на усъвършенстване на екологичното образование и възпитание при подрастващите. Важно е да се обърне внимание на децата от най-ранна възраст на въпроса с разделното събиране на отпадъци с цел да разберат значението и да усвоят правилата на разделно събиране, както и да придобият съответни навици.

Формулираните по-горе цели в настоящата Програма за опазване на околната среда на Община Елхово представят посоката на развитие на общината в областта през следващите няколко години. Постигането на заложените цели ще способства за трайно решаване на екологичните проблеми в общината.

VI. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ – 2021 -2028 година

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
Стратегическа цел 1 – Повишаване стандарта на живот и привлекателността на жизнената среда					
Специфична цел 1.1. Опазване качеството на атмосферния въздух					
1.1.1.	Почистване на основните пътни артерии от прах (машинно миене и метене) и осигуряване поддържането им в добро техническо състояние	Община Елхово	постоянен	Съгласно предвидените годишни средства в план-сметката от такса БО	Общински бюджет
1.1.2.	Ремонт и поддръжка на общинските пътища, улици и съоръженията и принадлежностите към тях	Община Елхово	2022-2027 г.	3 500 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ. Елхово 2021-2027 г.)	Оперативни програми, Международни фондове, Общински бюджет
1.1.3.	Основен ремонт на уличната мрежа в град Елхово (ул. „Вардар“, ул. „Лом“, ул. „Хаджи Димитър“, ул. „Момчил войвода“)	Община Елхово	2022-2027 г.	3 900 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	Оперативни програми, Международни фондове, Общински бюджет
1.1.4.	Обновяване и ремонт на уличната мрежа в ЦГЧ (ул. „Славянска“, ул. „Цар Калоян“, ул. „Белград“, ул. „Индже войвода“)	Община Елхово	2022-2028 г.	3 250 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	Оперативни програми, Международни фондове, Общински бюджет
1.1.5.	Осъществяване на контрол за възстановяване на улици и тротоари при ремонт/изграждане на елементи на техническата инфраструктура с цел недопускане замърсяване на атмосферния въздух	Община Елхово	Постоянен	Няма разчет	Общински бюджет
1.1.6.	Създаване на нови паркинги и възможности за алтернативно паркиране в гр. Елхово	Община Елхово	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет Програми на ЕС и др. външни източници
1.1.7.	Изграждане на алеи и веломаршрути	Община Елхово	2022-2028 г.	200 000	Общински бюджет

Програма за опазване на околната среда на Община Елхово за периода 2021 – 2028 г.

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времени график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
				(съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	Програми на ЕС и др. външни източници
Специфична цел 1.2. Подобряване качеството на повърхностните и подземни води					
1.2.1.	Реконструкция на вътрешната водопроводна мрежа на град Елхово (28 235 m)	Община Елхово	2022-2027 г.	6 376 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	Общински бюджет Програми на ЕС и др. външни източници
1.2.2.	Реконструкция на вътрешната водопроводна мрежа в селата Бояново, Раздел и Маломирово, Община Елхово (36 060 m)	Община Елхово	2022-2027 г.	6 700 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	Общински бюджет Програми на ЕС и др. външни източници
1.2.3.	Изграждане на нов водоизточник - ТК с. Изгрев	Община Елхово	2022-2027 г.	120 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	Общински бюджет Програми на ЕС и др. външни източници
1.2.4	Реконструкция на външна водопроводна мрежа (Бояново, Гранитово, Мелница, Лесово, М. Манастир, Стройно, Голям дервент, Кирилово, Пчела) 17 900 m	Община Елхово	2023-2027 г.	6 000 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	Общински бюджет Програми на ЕС и др. външни източници
1.2.5.	Ремонт на помпени станции и помпени агрегати в селата Бояново, Борисово, М. Манастир, Вълча Поляна, Жребино и Раздел	Община Елхово	2023-2027 г.	128 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	
1.2.6.	Изграждане на канализационна система в поголемите населени места от общината и изграждане на ЛПСОВ	Община Елхово	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет Програми на ЕС и др. външни източници
1.2.7.	Поддържане на добър технологичен режим на	„ВиК“ ЕООД,	Постоянен	Няма разчет	-

Програма за опазване на околната среда на Община Елхово за периода 2021 – 2028 г.

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
	ПСОВ, гарантиращ пречистване на отпадъчните битово-фекални води, съгласно нормативните изисквания и екологосъобразно третиране и оползотворяване на утайките от ПСОВ	гр.Ямбол			
1.2.8.	Мониторинг за качеството на повърхностни и подземни води в района на рекултивирано депо за ТБО на гр. Елхово	Община Елхово	Съгласно план за мониторинг на депото	5000 годишно	Общински бюджет
1.2.9.	Мониторинг за качеството на повърхностни и подземни води в района на Регионално депо за неопасни отпадъци на общините Елхово и Болярово	Община Елхово Община Болярово	2022-2028 г.	9000 годишно	Общински бюджети на Елхово и Болярово
Специфична цел 1.3. Ефективно управление на отпадъците					
1.3.1.	Изграждане на Клетка II на Регионално депо за неопасни отпадъци на общините Елхово и Болярово, с Добрич община Елхово	РСУО Община Елхово	2023-2027 г.	1 500 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	ОПОС 2021-2027 г. Общински бюджети ПУДООС Отчисления по ЗУО
1.3.2.	Изграждане на сепарираща инсталация за предварително третиране на битовите отпадъци и на компостираща инсталация за зелени отпадъци на територията на Регионалното депо за неопасни отпадъци Регион Елхово	Община Елхово Община Болярово	2023-2028 г.	9 690 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	ОПОС 2021-2027 г. Общински бюджети ПУДООС Отчисления по ЗУО
1.3.3.	Създаване на системата за домашно компостиране на БрБО в малките населени места	Община Елхово	2023-2028 г.	Съгласно проектна документация	ОПОС 2021-2027 г. Общински бюджет
1.3.4.	Въвеждане на система за разделно събиране на хранителните биоотпадъци от домакинствата и обекти за производство и търговия с храни	Община Елхово	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет ОПОС 2021-2027 г., ПУДООС

Програма за опазване на околната среда на Община Елхово за периода 2021 – 2028 г.

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времени график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
1.3.5.	Изграждане на регионална инсталация за предварително третиране и рециклиране на строителните отпадъци, с цел последващо производство на рециклирани строителни материали	Община Елхово Община Болярово	2023-2028 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджети ОПОС 2021-2027 г., ПУДООС
1.3.6.	Провеждане на следексплоатационни грижи и мониторинг на депо за неопасни отпадъци на гр. Елхово	Община Елхово	Съгласно план за мониторинг	6000 годишно	Общински бюджет
1.3.7.	Провеждане на мониторинг на Регионално депо за неопасни отпадъци на общините Елхово и Болярово	Община Елхово	Съгласно план за мониторинг	20 000 годишно	Общински бюджети на Елхово и Болярово
1.3.8	Организиране на съвместни кампании с организацията по оползотворяванеи/или фирмите, с които има сключен договор общината за разясняване и предоставяне на информация относно разделно събиране и оползотворяване на МРО	Община Елхово	Ежегодно	2000	Община Елхово
1.3.9.	Изпълнение на Плана за действие с подпрограми с мерки за постигането им от ПУО на Община Елхово 2021-2028 г.	Община Елхово	2022-2028 г.	Съгласно заложените в ПУО средства	Общински бюджет, ОПОС, ПУДООС и други източници
Специфична цел 1.4. Благоустройство на населените места					
1.4.1.	Основен ремонт на общински пътища, намиращи се на територията на Община Елхово (път JAM 1021 разклон Лесово от км 0+000 до км 1+200 – 1,2 км; път JAM 2091 с.Трънково от км 7+100 до км 14+000 – 6,9 км; път JAM 2030 разклон Жребино от км 0+000 до км 3+200 – 3,2 км; път JAM 2020 разклон Кирилово от км 0+000 до км	Община Елхово	2022-2028 г.	4 680 00 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	Оперативни програми, Международни фондове, Общински бюджет

Програма за опазване на околната среда на Община Елхово за периода 2021 – 2028 г.

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
	2+000 – 2,0 km; път JAM 2025 Славейково - Лалково от km 0+000 до km 10+699 – 10,7 km)				
1.4.2.	Благоустрояване на входните пространства на града	Община Елхово	2022-2027 г.	300 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	Оперативни програми, Международни фондове, Общински бюджет
1.4.3.	Благоустрояване на централната алея и прилежащото пространство на градски парк, гр. Елхово	Община Елхово	2022-2027 г.	630 000 Съгласно изготвен проект	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
1.4.4.	Благоустрояване на предпарково пространство	Община Елхово	2022-2025 г.	300 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
1.4.5.	Благоустрояване на прилежащи терени, вертикална планировка на дворните пространства на основните училища в Общината	Община Елхово	2022-2027 г.	850 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
1.4.6.	Изграждане на поливна система на градски стадион гр. Елхово	Община Елхово	2022-2027 г.	150 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
1.4.7.	Ремонт на покривна конструкция на сградата на МБАЛ „Свети Иван Рилски и Медицински Център 1 Елхово“	Община Елхово	2022-2027 г.	280 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
1.4.8.	Ремонт и реконструкция на Защитено жилище	Община Елхово	2022-2027 г.	381 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на	ФЕС, Общински бюджет, др. източници

Програма за опазване на околната среда на Община Елхово за периода 2021 – 2028 г.

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
				общ.Елхово 2021-2027 г.)	
1.4.9.	Ремонт и реконструкция на сградата на Дом за стари хора с. Чернозем	Община Елхово	2022-2027 г.	300 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
1.4.10.	Разширяване на гробищния парк в гр.Елхово и поддържане на гробищните паркове в селата.	Община Елхово	2022-2025 г.	Съгласно проектна документация	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
1.4.11.	Изграждане на нови детски и спортни площадки в града и селата	Община Елхово	2022-2026 г.	Съгласно проектна документация	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
1.4.12.	Ремонт на сградите на читалищата на територията на Ощина Елхово	Община Елхово	2022-2027 г.	Съгласно проектна документация	ФЕС, Общински бюджет, др. източници
Специфична цел 1.5. Превенция и риск от природни бедствия и екологични рискове					
1.5.1	Периодично укрепване на бреговете и почистване на коритото на реките и дерета на територията на общината	Басейнова дирекция Община Елхово	2022-2028 г.	50 000 годишно	Общински бюджет, ДБ, ФЕС
1.5.2.	Изграждане на система за наблюдение на водните обекти и хидротехническите съоръжения и за ранно предупреждение и оповестяване от възникване на наводнения	Община Елхово	2022-2025 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет, Други външни източници
1.5.3.	Изграждане и рехабилитация на защитни диги и стени на р. Тунджа	Община Елхово	2022-202 г.	1 459 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	Общински бюджет, ФЕС, и др. източници
1.5.4.	Поддържане в техническа изправност на язовирни стени и съоръжения към тях, общинска собственост	Община Елхово	Постоянен	Съгласно проектна документация	Общински бюджет, Други източници
1.5.5.	Превенция и възстановяване на вреди върху горите от пожари, природни бедствия, поява на	Община Елхово	2022-2028 г.	20 000 годишно	Общински бюджет, ФЕС, Други източници

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
	вредители, болести и заплахи свързани с климата				
Специфична цел 1.6. Използване на алтернативни източници на енергия и подобряване на енергийната ефективност в общината					
1.6.1.	Изграждане на енергийно ефективно улично и /или парково осветление	Община Елхово	2022-2027 г.	2 700 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“; ЕИП/Общински бюджет
1.6.2.	Повишаване на ЕЕ в публични и жилищни сгради (еднофамилни и многофамилни), чрез прилагане на мерки за ЕЕ	Община Елхово Учебни и културни институции, Държавни структури, частни лица	2022-2028 г.	Съгласно изготвена проектна документация	Общински бюджет, ФЕС, Други източници
1.6.3.	Извършване на енергийни обследвания на общинския сграден фонд и на уличното осветление	Община Елхово	2022-2027 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет Програми и фондове на ЕС
1.6.4.	Модернизация и ефективна употреба на енергийни системи в сгради, общинска собственост	Община Елхово	2022-2026 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“, ФЕС
1.6.5.	Изграждане на енергийни обекти за производство на енергия от възобновяеми източници, по-специално фотоволтаици, върху покривните конструкции на сгради общинска собственост.	Община Елхово	2022-2028 г.	Съгласно изготвен проект	Общински бюджет Национални и ОП на ЕС и др. външни източници
1.6.6.	Провеждане на информационна кампания за възможностите при използването на ВЕИ, информиране жителите на общината за възможни финансови схеми за реализиране на	Община Елхово	Минимум веднъж годишно	1000 годишно	Общински бюджет

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
	частни ВЕИ проекти				
1.6.7.	Изпълнение на проектите заложи в Програмата за енергийна ефективност на Община Елхово за периода 2020-2023 г.	Община Елхово	до 2023 г.	Съгласно бюджет по изготвената програма	Общински бюджет Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“ Национални и ОП на ЕС
1.6.8.	Изпълнение на проектите заложи в краткосрочната и дългосрочна програми за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на Община Елхово	Община Елхово	Съгласно график по изготвените програми	Съгласно бюджет по изготвените програми	Общински бюджет Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“ Национални и ОП на ЕС
Стратегическа цел 2 – Опазване на биоразнообразието в общината, поддържане и увеличаване на зелените площи и развитие на различни форми на туризма					
Специфична цел 2.1. Опазване на биоразнообразието в защитените територии и зони попадащи на територията на общината					
2.1.1.	Изграждане и поддържане на инфраструктурата към защитените територии	Община Елхово РИОСВ ДГС Елхово	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация	ОПОС, Общински бюджет, Други източници
2.1.2.	Поддържане на база данни за защитените територии и зони на територията на общината	Община Елхово РИОСВ	Постоянен	5000	Общински бюджет, Външни източници
2.1.3.	Използване на НДНТ при изпълнение строителството на обекти попадащи в зони по Natura 2000, съвместими с режима на опазване	Община Елхово РИОСВ	2022-2028 г.	-	ОПОС, ЦБ, Общински бюджет, Други източници
2.1.4.	Спазване на ограниченията и забраните за опазване на видовете и техните местообитания в защитените зони от Natura 2000 и защитените територии, намиращи се в общината	Община Елхово РИОСВ	Постоянен	Няма разчет	-

Програма за опазване на околната среда на Община Елхово за периода 2021 – 2028 г.

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
2.1.5.	Планиране и провеждане на информационни кампании и образователни мероприятия в района на зони по Натура 2000	Община Елхово РИОСВ	2022-2028 г.	1000 годишно	Общински бюджет
2.1.6.	Проучване на възможности за финансиране на проекти за опазване и подобряване на биоразнообразието в общината	Община Елхово	2022-2028 г.	Няма разчет	Общински бюджет, ОПОС и други външни източници
Специфична цел. 2.2. Доизграждане и обогатяване на зелените площи в общината					
2.2.1.	Обновяване, създаване и поддържане на междублокови зелени пространства	Община Елхово	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация и годишна план -сметка	Общински бюджет и други външни източници
2.2.2.	Обновяване на зелено пространство (на ул. Марица и ул. „Търговска“, кв. 31 б, пред читалище „Развитие“ в кв. 120, пред МБАЛ в кв. 18 и кв.177)	Община Елхово	2022-2024 г.	762 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	Общински бюджет, ФЕС и др. източници
2.2.3.	Осъвременяване на техническата база и техника за поддържане на зелената система в общината	Община Елхово	2022-2028 г.	100 000	Общински бюджет, Външни източници
2.2.4.	Изготвяне и кандидатстване с проекти по Национална кампания „За чиста околна среда“	Община Елхово Учебни заведения и Детски градини	2022-2028 г.	100 000	ПУДООС
Специфична цел 2.3. Опазване на горските ресурси					
2.3.1.	Механизирана почвоподготовка, залесяване, попълване и отглеждане на топови и горски култури	Община Елхово ДГС Елхово	2022-2027 г.	1 050 000 (съгласно заложен бюджет в ПИРО на общ.Елхово 2021-2027 г.)	Общински бюджет, Други външни източници
2.3.2.	Поддържане на горските и полските пътища	Община Елхово ДГС Елхово	Постоянен	15 000 годишно	Община Елхово ДГС Елхово
2.3.3.	Насърчаване разумното използване на други странични горски продукти като - гъби, билки,	Община Елхово ДГС Елхово	Постоянен	Няма разчет	Община Елхово ДГС Елхово

Програма за опазване на околната среда на Община Елхово за периода 2021 – 2028 г.

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
	диворастящи плодове и др.				
2.3.4.	Спазване на мерките за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните описани в Раздел „Лечебни растения“	Община Елхово ДГС Елхово“	Постоянен	-	-
Специфична цел 2.4. Развитие на модерно земеделие с акцент върху биологичното земеделие					
2.4.1.	Изпълнение на проекти за модернизация и технологично обновяване на малките и средни стопанства, включително чрез технологии, постигащи по-високи екологични стандарти и водещи до сравнителни пазарни предимства	Община Елхово Частни собственици	2022-2027 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет Национални и ОП на ЕС и др. външни източници
2.4.2.	Подобряване техническото състояние на изградените напоителни съоръжения и изграждане на нови такива	Община Елхово Частни собственици	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация	ФЕС, ПРСР, Общински бюджет
2.4.3.	Развитие на биологично земеделие и животновъдство, като се работи за запознаване на производителите с технологията на производството и с нормативната база в областта	Община Елхово Земеделски производители	2022-2027 г.	Съгласно проектна документация	Земеделски производители, ФЕС, ПРСР и др. източници
2.4.4.	Запазване на големите резерви от пасища, мери и ливади, подходящи за екстензивно отглеждане на говеда, биволи, овце и кози	Община Елхово	2022-2028 г.	-	Общински бюджет, Външни източници
Специфична цел 2.5. Развитие на различни форми на туризъм					
2.5.1.	Развитие на различни форми на туризъм – еко, ловен и риболовен, селски и културен туризъм	Община Елхово	2022-2028 г.	200 000	Общински бюджет, Външни източници
2.5.2.	Изграждане на нови и поддържане на съществуващи екопътеки и туристическата маркировка в общината	Община Елхово	2022-2028 г.	100 000	ОПОС, Общински бюджет, Други източници
2.5.3.	Засилване на рекламата на общината като туристическа дестинация и популяризиране на	Община Елхово	2022-2028 г.	20 000	Общински бюджет, Външни източници

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
	културното наследство, включително чрез включване на общината в регионален туристически продукт				
2.5.4.	Участие на Община Елхово в работни срещи и други инициативи с представители на администрацията, бизнеса, туристическия бранш и други свързани с тях организации за популяризиране и представяне на възможностите за туризъм в общината	Община Елхово Представители на туристическия бранш	2022-2028 г.	2000 годишно	Общински бюджет Частни инвестиции
2.5.5.	Продължаване и разширяване на традиционните културни събития, мероприятия и фестивали, провеждани на територията на община Елхово	Община Елхово	2022-2028 г.	Няма разчет	Общински бюджет, Частни инвестиции
2.5.6.	Изграждане и функциониране на туристически информационни центрове и организация на информационното обслужване на туристите	Община Елхово	2022-2028 г.	Съгласно проектна документация	Общински бюджет, Частни инвестиции
Стратегическа цел 3 – Надграждане на административния капацитет за ефективно управление на околната среда и повишаване екологичната култура на населението					
Специфична цел 3.1. Повишаване професионалната квалификация на служителите в общинската администрация, пряко ангажирани с опазване на околната среда					
3.1.1.	Повишаване на административния капацитет на служители от общинска администрация по прилагане на екологичното законодателство (участие в семинари, обучения и др.)	Община Елхово	2022-2028 г.	2000 годишно	Общински бюджет, Други източници
3.1.2.	Подобряване на административното обслужване на гражданите и бизнеса, чрез въвеждане и интегриране на съвременни информационни системи и дигитализация на административните услуги	Община Елхово	2022-2025 г.	Няма разчет	Общински бюджет Външни източници

Програма за опазване на околната среда на Община Елхово за периода 2021 – 2028 г.

№	Мярка/Дейности	Отговарящ орган за изпълнението	Времеви график	Прогноза за необходимите средства в лева	Източници за финансиране
3.1.3	Подобряване контролната дейност на общината, относно спазване на екологичното законодателство	Община Елхово	Постоянен	-	Общински бюджет
Специфична цел 3.2. Предоставяне на информация на местното население относно състоянието на околната среда в общината и включването им в екологични инициативи					
3.2.1.	Провеждане на консултации и обществени обсъждания по екологични проблеми	Община Елхово	При необходимост	-	-
3.2.2.	Привличане на гражданите за участие в изпълнението на проекти, свързани с опазване на околната среда	Община Елхово	2022-2028 г.	-	Общински бюджет, ПУДООС, НПО
3.2.3.	Оказване на съдействие при подготовка на проекти свързани с околната среда на НПО, учебни заведения, читалища, фирми и др.	Община Елхово	2022-2028 г.	-	-
3.2.4.	Участие в национални и общински кампании свързани с опазване на околната среда	Община Елхово	Минимум два пъти годишно	5000 годишно	Общински бюджет
3.2.5.	Поддържане на актуална информация за състоянието на компонентите на околната среда и информиране на населението чрез публикуване информацията на сайта на Община Елхово или др. подходящи източници	Община Елхово	Постоянен	3000	Общински бюджет

VII. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

1. Отговорно длъжностно лице

Координацията по изпълнение на програмата се осъществява от:

ОБЩИНА ЕЛХОВО

8700, гр. Елхово, ул. „Търговска“ № 13

Отдел „Стопанско управление, общинска собственост и екология“

ст. експерт „Екология“

Тел: 0885195560

2. Комисия

Отчитането на напредъка по изпълнение на програмата и вземането на решения по възникнали проблеми ще се осъществява от Общински съвет - Елхово.

3. Схема на следене изпълнението на програмата

Изпълнението на програмата ще се следи по съответствие на сроковете. Съгласно чл. 79, ал. 4 от ЗООС, програмите се приемат от Общински съвет, който контролира изпълнението им. Член 79, ал. 5 от същия закон постановява, че Кметът на общината ежегодно внася в Общински съвет отчет за изпълнението на програмата за околна среда.

4. Актуализация на програмата

Програмата е динамичен и отворен документ. Тя ще бъде периодично допълвана съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателството и други фактори със стратегическо значение.

Допълването и актуализацията на програмата е заложено в чл. 79, ал. 5 от ЗООС, съгласно, който при необходимост Кмета на общината внася предложение до Общински съвет. Такава актуализация е наложителна при съществена промяна в приоритетите на общината, съществени изменения в съществуващите условия, промяна в нормативната уредба по опазване на околната среда и т.н.

5. Информирание на РИОСВ и обществеността за изпълнението на програмата

Отчетите за изпълнението на програмата се представят в РИОСВ за информация съгласно чл. 79, ал. 6 от ЗООС.

Отговорник за предоставяне на информация е координатора на програмата.

6. Използвани източници на информация

- Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г.;
- Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.);
- Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020-2030 г.);
- Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите 2020-2030 г.);
- Програма за прилагане на Директива 91/271/ЕС за пречистване на отпадъчни води от населените места;
- Интегрирана териториална стратегия за развитие – Югоизточен регион 2021-2027 г.;
- План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Източноромански район за басейново управление за периода 2016-2021 г.;

- Проект на План за управление на речните басейни (ПУРБ) в Източнореломорски район за басейново управление за периода 2022-2027 г.;
- План за управление на риска от наводнения в Източнореломорски район за басейново управление на водите 2016-2021 г.;
- Проект на План за управление на риска от наводнения в Източнореломорски район за басейново управление на водите 2022-2027 г.;
- Доклади за състоянието на околната среда – РИОСВ – Стара Загора за периода 2018-2021 г.;
- Официална интернет страница на НСИ - <http://www.nsi.bg/>;
- География на България, 2002 г.;
- Бизнес план за развитие на дейността на „Водоснабдяване и Канализация“ ЕООД гр.Ямбол като ВиК оператор за периода 2022-2026 г.
- Официален сайт на Община Елхово - www.elhovo.bg;
- Общ устройствен план на Община Елхово;
- Екологична оценка на ОУП на Община Елхово;
- План за интегрирано развитие на Община Елхово 2021-2027 г.;
- Програма за опазване на околната среда на Община Елхово 2014-2020 г.;
- Програма за управление на отпадъците на Община Елхово 2015-2020 г.;
- Програма за енергийна ефективност на Община Елхово за периода 2020-2023 г.;
- Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на Община Елхово за периода 2020-2023 г.;
- Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на Община Елхово за периода 2021-2031 г.;
- Годишен анализ на здравно-демографското състояние и здравната мрежа в областта на РЗИ-Ямбол през 2020 г.;
- Годишен доклад за 2021 г. на РЗИ-Ямбол за извършения мониторинг и контрол на нейонизиращите лъчения, като фактор на жизнената среда на обекти източници на нейонизиращи лъчения в област Ямбол.

7. Нормативна уредба

- ЗАКОН за опазване на околната среда, Обн. ДВ. бр.91 от 25 Септември 2002г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.42 от 7 Юни 2022 г.;
- ЗАКОН за чистотата на атмосферния въздух, Обн. ДВ. бр.45 от 28 Май 1996г., посл. изм. ДВ. бр.20 от 11 Март 2022 г.;
- ЗАКОН за водите, Обн. ДВ. бр.67 от 27 Юли 1999г., изм. и доп. ДВ. бр.20 от 11 Март 2022 г.;
- ЗАКОН за управление на отпадъците Обн. ДВ. бр.53 от 13 Юли 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.17 от 1 Март 2022 г.;
- ЗАКОН за почвите, Обн. ДВ. бр.89 от 6 Ноември 2007г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.98 от 27 Ноември 2018г.;
- ЗАКОН за защитените територии, Обн. ДВ. бр.133 от 11 Ноември 1998г., изм. ДВ. бр.21 от 12 Март 2021 г.;
- ЗАКОН за биологичното разнообразие, Обн. ДВ. бр.77 от 9 Август 2002г., посл. изм. ДВ. бр.98 от 27 Ноември 2018 г.;
- ЗАКОН за защита от шума в околната среда, Обн. ДВ. бр.74 от 13 Септември 2005г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.101 от 27 Ноември 2020 г.;
- ЗАКОН за лечебните растения, Обн. ДВ. бр. 29/07.04.2000 г., посл. изм. ДВ. бр.17 от 26 Февруари 2021 г.;

- НАРЕДБА № 1 от 11 април 2011 г. за мониторинг на водите, В сила от 29.04.2011г., Обн. ДВ. бр.34 от 29 Април 2011г., , изм. и доп. ДВ. бр.22 от 5 Март 2013г., изм. ДВ. бр.44 от 17 Май 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 22 Юли 2014г. изм. и доп. ДВ. бр.20 от 15 Март 2016 г.;
- НАРЕДБА № 1 от 10 октомври 2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води, Обн. ДВ. бр.87 от 30 Октомври 2007г., изм. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2010г., изм. и доп. ДВ. бр.15 от 21 Февруари 2012г. , изм. и доп. ДВ. бр.28 от 19 Март 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.90 от 31 Октомври 2014г. изм. и доп. ДВ. бр.102 от 23 Декември 2016 г.;
- НАРЕДБА № 2 за класификация на отпадъците, Обн. ДВ. бр.66 от 8 Август 2014г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.86 от 6 Октомври 2020 г.;
- НАРЕДБА № 4 от 12 януари 2009 г. за мониторинг на почвите, обн. ДВ. бр.19 от 13 Март 2009 г.;
- НАРЕДБА № Н-4 от 14.09.2012 г. за характеризирание на повърхностните води, издадена от министъра на околната среда и водите, обн., ДВ, бр. 22 от 5.03.2013 г., посл. изм. ДВ. бр.13 от 16 Февруари 2021 г.;
- НАРЕДБА № 6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението, обн., ДВ, бр. 58 от 18.07.2006 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.100 от 30 Ноември 2021 г.;
- НАРЕДБА № 9 от 14.03.1991 г. за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти, В сила от 03.05.1991г., Обн. ДВ. бр.35 от 3 Май 1991г., попр. ДВ. бр.38 от 14 Май 1991 г., изм. ДВ. бр.8 от 22 Януари 2002 г.;
- НАРЕДБА № 12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух, в сила от 30.07.2010 г., Обн. ДВ. бр.58 от 30 Юли 2010 г., изм. и доп. ДВ. бр.48 от 16 Юни 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.79 от 8 Октомври 2019 г.;
- НАРЕДБА № 14 за норми за пределно допустими концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места от 23.09.1997г., изм. ДВ. бр.42 от 29 Май 2007г.;
- НАРЕДБА за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, приета с ПМС №20/25.01.2017 г. обн., ДВ. бр. 11/31.01.2017 г. изм. и доп. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2021г.;
- НАРЕДБА №1 от 04 Юни 2014г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри, Обн. ДВ. бр.51 от 20 Юни 2014г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.82 от 1 Октомври 2021г.;
- НАРЕДБА № 1 от 09.02.2015г. за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебните и здравните заведения, Обн. ДВ. бр.13 от 17 Февруари 2015г., изм. и доп. ДВ. бр.102 от 11 Декември 2018г.;
- НАРЕДБА № 6/27.08.2013г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци, ДВ. бр. 80/13.09.2013 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.36 от 1 Май 2021г.;
- НАРЕДБА за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Приета с ПМС № 267 от 05.12.2017 г., Обн. ДВ. бр.98 от 8 Декември 2017г.;

- НАРЕДБА №3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите обн. ДВ, бр.71/12.08.2008г.;
- НАРЕДБА № 2 от 20 януари 2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения;
- НАРЕДБА за управление на дейностите по отпадъците на територията на Община Елхово;
- НАРЕДБА № 2 за опазване на чистотата и околната среда в Община Елхово;
- НАРЕДБА за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги и права на територията на Община Елхово;
- НАРЕДБА № 15 за изграждане, стопанисване, опазване и контрол на зелената система на територията на Община Елхово;
- НАРЕДБА № 1 за осигуряване на обществения ред, безопасността на движението, пожарната и аварийната безопасност и опазване на общинската собственост на територията на Община Елхово;
- НАРЕДБА № 3 за обема на животновъдната дейност и местата за отглеждане на селскостопански животни на територията на Община Елхово;
- НАРЕДБА № 19 за овладяване на популацията на безстопанствените животни и придобиване, притежаване, отглеждане и регистрация на кучета на територията на Община Елхово;
- НАРЕДБА № 18 за управление на общинските горски територии собственост на Община Елхово.